

UGOR FÜZETEK.

ADALÉKOK AZ UGOR NYELVEK ISMERETÉHEZ ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSÁHOZ.

7. SZÁM.

SVÉD-LAPP NYELV.

I.

LULE- ÉS PITE-LAPPMARKI

NYELVMUTATVÁNYOK ÉS SZÓTÁR

GYŰJTÖTTE ÉS FORDITOTTA

Dr HALÁSZ IGNÁCZ.

KÜLÖNNYOMAT A NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK XIX. KÖTETÉBŐL.

BUDAPEST, 1885.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

A M. T. AKADÉMIA
FŐTITKÁRI HIVATALA

21000

R
1977

M. gy. r. Tudomány-s Akademia
Könyvtara 1834 / 1958 sz.

SVÉD-LAPP SZÖVEGEK.

I.

Lule- és Piteå-lappmarki nyelvmutatványok.

Az 1884. év nyarán a M. Tud. Akadémia támogatásával Svédország éjszaki részeibe utaztam, hogy az ott élő lappok nyelvét tanulmányozzam. Julius havát és augusztusnak első felét a Jemtland tartományban élő lappok közt töltöttem, augusztus közepétől pedig szeptember ötödikéig Norrbottenben, a Lule lappmarkban, még pedig a jokkmokki egyházkerületben élő lappok között időztem. Az alább közlendő szövegeket mind az utóbbi vidéken, legnagyobbbrészt Vaikijaur nevű községben gyűjtöttem és jegyeztem fel. A három utolsó népmese kivételével valamennyi a Lule lappmarki nyelvjárást tünteti föl. Az utolsó három népmesét Jokkmokkban írtam le az ottani lapp eredetű és a Piteå lappmarkból, Arvidsjaur vidékéről való tanító tollba mondása után. E három tehát a Piteå lappmarki dialectus bemutatásául szolgálhat. Mint-hogy azonban a tanító már nagyon elsvédesedett és nem látszott a lapp nyelvnek teljes birtokában, a tőle kapott meséket nem merem a piteái nyelvjárás teljesen megbízható mutatványainak tartani.

A Lule lappmarki szövegek kétfélek: eredetiek és fordítottak. Tizenkét népmese és meseszerű történet, valamint öt a lappok mindennapi életéből merített elbeszélés és egy elmélkedés-féle képezi az eredetiek tartalmát. A fordítottak nyomtatásban már megjelent textusoknak az élő kiejtés szerint való átírásai. A Máté evangélium átírásának alapjául a következő mű szolgált: *Ailes Matteusa evangelium, áddäsist jårgålovum same kielai. Stokkholman. Čuoŗetovum*

kirjai Englanta ja ulkorika bibelsebre asatusa mielde.¹⁾ (Sz. Máté evangéliuma, újra lapp nyelvre fordítva. Stockholm. Könyvbe nyomtatva az angol és külföldi biblia-társaság rendelete [meghagyása] szerint. 1880.) Ezt Læstadius János, jokkmokki pap fordította lapp nyelvre a jokkmokki dialectus szerint, valamint a következő munkát is: *Bibelhistoria, mav aktan kačalvasaikum čalam lä J. F. Åkerblom, prousta ja kyrkoherra Folkerna čaggälvasan. Same kielai jargälövum. Stokkholman. 1877.* (Bibliai történet, melyet kérdésekkel együtt írt Åkerblom F. J. esperes és lelki pásztor Folkerna gyülekezetében. Lapp nyelvre fordítva), melyből néhány fejezetet szintén átírtam.

A könyv-czímnek jegyzetbe vetett átírásából már fogalmunk lehet róla, mennyire különbözik a nyomtatott szöveg az élő kiejtéstől. Még inkább meggyőződhetünk erről a következő terjedelmesebb idézetből, melyet nyomtatás és átírás szerint közlök:

Máté ev. I, 18—25.

Nyomtatás.

(18) *Jesus Kristusa rägatemin šaddai nāu : ko Maria, alde edne, lei kihlatum Josefín, te kaudnoi son, āudāl ko sāi akti pātika, esselassan ailes vuoigenest.* (19) *Valla taina ko Josef lei rektesmielak ālmai, ja idči sita so piko häppanebmai puoktet, aikoi son suollet heitet so.* (20) *Ko son lei tav ušotemen, kēča, te parotocai herra engil sui niikon, ja jatti : Josef, Davida pardne, ale pala valdemest Mariav, nissunadt, ečadt lusa ; jutte tat, mi so sinne lä sakanam, lä tate ailes vuoigenest.* (21) *Ja son kalka rägatet*

Átírás.

(18) *Jiesus Kristusa riekätēmiñ šattai nou : ko Marđā, alte iēdn^e läi kihlātum Jōsāfīn, tie kaunui sonn, outol ko soi [v. soqj] akti[j] pō^otika ^eessielassan ajēles vuoīnenest.* (19) *Valla taina ko Jōsep läi riektesmielak olmoj, ja ičči sitā sū pihkuo heähpanepmai puokt^et, aikui sonn su^ollēt h^eejēht^et sū.* (20) *Ko sonn läi tau uššutum^een, keähča, tie pārotocai härrā iänkel sundi niäkuon ja jahtj : Jo^usep, Tāvita pārenie, ālie palā valtiemäst Marđau, nissunat, iečat lusā ; juhte tāt, mī sū sinnū*

¹⁾ Az élő kiejtés szerint a cím így hangzik: *Ajēles Māteusā evangēlium, otōsist jorōkoluvvum sāmie kiellai. Stokkholman. čuorkietuvvum hird'ai Enklanta ja olōkuo-riikka bibel-siebrie asatusā milhte.*

Nyomtatás.

pardnev, ja ton kalkah kâččot alde namav Jesusen; ja son kalka lânestet almogas sia suddoist. (22) Tat kaika lä šaddam, vai ällanet kalkai tat, mi sardnotum lei herrast profeta čada, kutte jatti: (23) kâča, neida kalka šaddat esselassan ja rägatet pardnev ja si kalkeh kâččot alde namav Emmanuelen, tat lä čülgestovum: jubmel miai kum. (24) Ko Josef nakkarest kâčajam lei, takai son nâu ko herra engil lei so kâččom, ja valdi nissunas ečas lusa. (25) Ja i son tâbdam so, tassa ko son lei rägatam vuostas rägatum pardnes; ja son kâččoi alde namav Jesusen.

Átírás.

lä [v. leä] sahkanam, leä tâte ajeles vuoigenäst [v. vuoinänäs]. (21) Ja son kaläkä riekätet parrhnieu, ja ton kalhka' kohčču't alte namau Jiesusen; ja son kaläkä loniestet älämõkas sijä suttuist. (22) Tât kâihka lä šaddam, väi ollanet kalhkai tât, mi sarrhntuotum läi härrast profeta čatä, kuhti jahtij: (23) keähča, niějeta kaläkä šaddat iesš'elassan ja riekätet parrhnieu ja sij kalëki' kohčču't altä namau Imänuelen, tât leä čielkestuvum: jupmäl miai kum. (24) Ko Josef nahkarest kocājam lei, takäi son nouh ko härrä iänkil läi sū kohččum, ja valtī nissunas iečas lusa. (25) Ja ī son tobõtam sū, tasā ko sonn läi riekätam vuostas riekätum parrhntis; ja son kohču'i altä namāu Jiesusen.

Láthatjuk e mutatványokból, hogy a nyomtatott szöveg nagyon tökéletlenül tükrözteti vissza az élő kiejtést. Nincs benne megjelölve a magánhangzóknak hosszúsága, rövidsége; a diphthongusok helyett nagyobbára egyszerű hangokat találunk; a svéd-lappságban annyira szereplő aspirációnak nyoma sincs; a mássalhangzóknak gyöngülése és erősbülése pedig, a mi a Lule lappmarki és a tőle éjszakra eső svéd-lapp nyelvjárásoknak jellemző sajátása, csak nagyon tökéletlenül van föltüntetve. Nyelvészeti szempontból az átírt szövegek tehát ép oly fontosak, mint az eredetiek. Ép oly híven tüntetik föl az élő nyelvet, mint ezek.

A Lule és arvidsjauri nyelvjárásbeli szövegek leírásánál az eddig szokásos átírást követtem. Csak a hol új hangokat, vagy új hangszínezést kellett jelölnöm, használtam új jegyeket. Ilyen új jegyek a következők: *q* = magyar *a*; *o* (*o* és *u* között levő hang);

ō (ugyanazon hang, csakhogy hosszú); *e* (*e* és *i* közt levő hang. Budenz is használta már a Malå vidéki szövegek leírásánál); *β* (*b* és *v* közt levő hang); *ββ* (ugyanaz, csakhogy hosszan ejtve s majdnem úgy hangzik mint *bv*); *h* (*i* után egészen úgy hangzik mint a német *ich*, a többi magánhangzók után pedig mint a német *doch* szóbeli *ch*). A magánhangzók fölött levő *◌̇* jel (*ǣ̇, ǣ̇, ǣ̇, ǣ̇* stb.) azt jelenti, hogy az illető magánhangzót nagyon röviden kell ejteni. Az efféle magánhangzók rendszeren *d* vagy *b* erősülés helyett vannak vagy pedig két vagy több egymásra következő mássalhangzó kiejtésének könnyebbítésére szolgálnak; pl. *čalēmie čalbme, pārēnie pardne* helyett, *jorokōlet jorgolet* helyett. Szintoly röviden és gyakran alig hallhatólag ejtik a diphthongusoknak azon hangzóját, mely fölemelt és petit betűvel van nyomtatva (^{*i*}*e*, ^{*i*}*e*, ^{*i*}*e*, ^{*e*}*ä*, ^{*e*}*e*, ^{*u*}*o*, ^{*u*}*o*, ^{*i*}*u*). Külömben az *ie* is majdnem *ē*-nek, az *eä* is majdnem *ā*-nek hangzik; az *ieu*, *uou* hármas hangzók pedig majdnem *iü*- és *üü*-ba olvadnak össze.

A szók végén levő hiányjel ma már teljesen néma *h*-t pótol. Hatása csak annyiban maradt meg, hogy az előtte levő vocalist egy kissé meg kell nyújtani. A szó közepén ugyanezen jel gyöngye aspiratiót fejez ki. A *h* betűvel kétféle spiranst jelöltem; *i* után úgy hangzik, mint a német *ich* szóbeli *ch*, a többi magánhangzók után pedig mint a német *doch* szóban.

A *dē* és *dc* mássalhangzók egészen úgy ejtendők, a mint írva vannak. A finnmarki lapp könyvekben használt *ǰ* és *ǰ* jegyek a *dē* és *dc* hangoknak nem felelnek meg egészen.

Az ikerhangoknál néha megesik, hogy az egyik magánhangzót erősebben kell hangsúlyozni. Ilyenkor ékezetet tettem a kiemelendő vocalis fölé (pl. *iēdnie* = anya; *viēllda* = testvér; ellenben *viēlda* = testvérek; *vuājēnam* = látott).

Imitt-amott ingadozások is találhatók az átírásban. Ugyanazon szónak ugyanazon alakja többféleképp átírva is szerepel. Oka az, hogy a kivel olvastattam vagy elmondattam valamit, maga is többféleképp ejtette néha ugyanazt a szót.

A [] közé vetett egyes mássalhangzót tetszés szerint ki lehet ejteni vagy el is lehet hagyni. Egyéb [] vagy () közé vetett szók és szótagok az eredeti szövegekben csak a különféle változatokat jelölik. A fordításoknál [] közé az eredetihez pótoltt összekötő szókat tettem.

Dr. HALÁSZ IGNÁCZ.

M á t é e v a n g e l i u m a .

Lule-lappmarki nyelvjáráson.

Ajėles Māteusa evangēlium.

K ā p i t t e l v u o s t a s (jāla : akta).

Jiesusā māttaalohkuo, sahkanem, nammā, riäkātem.

Tāt leä Jiesus Kristusa, Tāvītā pārhtnen, Ābrahāma pārhtnen māttaalohkuo [v. madduo-lohkuo]. (2) Abraham riekātahtī Ījsākau; Ījsāk riekātahtī Jāhkupau; Jāhkup riekātahtī Jūtāu ja alte vieljait. (3) Jūtā riekātahtī Fāresau ja Sārau Tāmārest; Fāres riekātahtī Hesromau; Hesrom riekātahtī Ārāmau. (4) Āram riekātahtī Āminātapau; Āmināhtap riekātahtī Nāhassonau; Nāhasson riekātahtī Salmonau. (5) Salmun riekātahtī Būasau Rahabest; Būas riekātahtī Ōbētau Rūdest; Ōbed riekātahtī Īsājau. (6) Īsaj riekātahtī konokis Tāvītau; konokis Tāvīd riekātahtī Sālononau, sūhste, kuhti lāi orrum Urdā nissun. (7) Sālonon riekātahtī Rōboāmau; Rōboam riekātahtī Ābdāu; Ābdā riekātahtī Āsau. (8) Āsā riekātahtī Jōsāfāhtau; Jūsāfat riekātahtī Jurāmau; Jurām riekātahtī Ūsiau. (9) Ūsiā riekātahtī Jūahtāmau; Jūahtam riekātahtī Āhāsau; Āhas riekātahtī Esēkiaiu. (10) Esēkiā riekātahtī Manasseu; Manasse riekātahtī Āmmonau; Āmmon riekātahtī Jōsiau. (11) Jōsia riekātahtī Jēhkoniau ja alte vieljait vuolhkatēmē āikien Pābelī[j]. (12) Valla vuolhkatēmē mañniel Pābelī[j] riekātahtī Jēhkonია Sālačēlau; Sālačēl riekātahtī Surobābelau. (13) Surobābel riekātahtī Abiutau; Abiud riekātahtī Eljākimau; Eljākim

riekātahtī Asūrau. (14) Asur riekātahtī Sadukau; Saduk riekātahtī Akimau; Akim riekātahtī Eljūdau. (15) Eljūd riekātahtī Eleāsarau; Eleāsar riekātahtī Mattāmau; Mattam riekātahtī Jākupau. (16) Jāhkup riekātahtī Jōsefau Mardā olgmau; sūhste (Mārdāst) leä Jiesus riekātum, kuhti kohčuotuvvā Kristusen. (17) Tie leä' nappuo kähka' puolva' Ābrahāmāst Tāvītā rāddai nielde nupp'e lohka' puolva'; ja Tāvītāst vuolhkatēmē rāddai Pābālī nielde nuppie lohka' puolva'; ja vuolhkatēmest Pābelī Kristusā rāddai nielde nuppie lohka' puolva'.

(18) Jiesusa Kristusā riekātēmiñ šattai nou: Ko Mardā alte iēdn'e läi kilhātum Jōsāfīn, tie kaunui sonn, outol ko soi akti[j] pōtika 'essielassan ajēles vuoiñenest. (19) Valla taina ko Jōsep läi riektes-mielak olmoj ja ičči sitā sū pihkuo heähpanepmai (v. skāpmui) ŋuktiet, aikuoi sonn su^ollēt h'ejeht^eet sū. (20) Ko sonn läi tau uššutum'en, keähča, tie pārotuvai härrā iänkel sundī niäkuon ja jahtij: Iō^usep, Tāvita pārēnie, ālie palā valtiemāst Mardau nissunat iečat lusā; juhte tāt, mī sū sinnā leä sahkanam, leä tātē ajēles vuoiñenest [v. vuoiñenēs]. (21) Ja son kalākā riekātet parrhtnieu ja ton kalhka' kohčuot alte namau Jiesusen; ja son kalākā loniestet ālgmōkas sijā suddis[t]. (22) Tāt kähka leä šaddam, vāi ollanet kalhka' tāt, mī sarrhtnuotum läi härras[t] profēhta čatā, kuhti jahtij: (23) keähča, niéjeta kalākā šaddat iess^eelassan ja riekātet parrhtnieu ja si[j] kalēki' kohčuot altā namau Imānuelen, tāt leä čäälkestuvvum: jum^ul miai kun. (24) Ko Jōsef nahkārest kocājam läi [v. kohca], takāi son nouh ko härrā iänkil läi sū kohččum, ja valti nissunas iečas lusā. (25) Ja ī son tobōtam sū tasā ko sonn läi riekātam vuostas riekātum parrhtnis; ja son kohčui altā namau Jiesusen.

Kāpittel kuókte.

Tā' vīsies olgma'. Jiesusā pähterem. Mānai kottātalem Härūdäsäst.

Ko Jiesus läi riekātum Petlehemīn, Jūdean, konokis Härūdesā āikiⁿ, keähča, tie pōhtin vīsies olgma' lullie eātnamist Jerūsālemī; (2) ja jahttin: konnes leä tāt āččak riekātum jūtari konogis? Juhte

mā leäp vuäjēnam altä nästieü lullie eätnamin ja leäp poqhtam sū rohkotalat. (3) Ko' konogis Härüdes tau kulāi, tie suorākanē sonn ja obbo Jerūsalem suina; (4) ja čohketi[j] kähkkeit pajiemus preästait ja čalukoqhpasit ālāmukā kaskast ja jäskuoti [v. kačātī] sijäst, konnes Kristus kalhkai riekätuvvet. (5) Ja sīj jahttin sundi: Petlehamin, Jūdeā eätnamin; juhte tāt leä nou' čālietum profēhta čatā: (6) Ja ton Petlehem, Jūdeā eätnamin i' luotnuok leä uhciemus Jūtā oqjvⁱemusāi kasskan; juhte tühste kalākā poqhtiet tāt oqjvⁱemus, kuhti mū ālāmukā Israēla paddiel härran šaddat kalākā. (7) Tie kohčuoi Härüdes tait vīsies olq̄mait lusās suollēt ja jäskuoti sijās[t] puoris[t] āikieü, koqsse nasst'e läi ihtam. (8) Ja rājai sijāu tie Petlehami ja jahti[j]: Mannet tohkū ja jäskuotēt puorist mānā pirra ja ko ti[j] lāhpet tāu kauānam, tie tietiehet mundī [v. muūi] tau, vai mon ai poqtau ja rohkotalau sū. (9) Kō sīj lāddēn kullam konogisāu, tie vuälēkin sīj; ja keühča, nasstie, mau sīj lāddēn vuājēnam lullie eätnamin, manāi sijā outon, tasā kō tāt poqtij [pōtīj] ja orrusti tagguo paddielēn, konne mānnā läi. (10) Kō sīj vuājēnin nästieü, āvusin sīj ājēve stuorra āvujn; (11) ja sīj čāknēn koqhtai, ja kauēnin mānāu aktq̄n Mardain, altä ietniū ja luejāhtātin eätnamij ja rahpin taβⁱerētisā ja puktin sundi vattaltakait: kollieü, suovasau ja mirrāmau. (12) Tāste maññiel vārruotuvvin siddū jumielēst niākuon, apmā sīj mahcat kalākam ruoptuot Härüdesā lusā ja vuälēkin nou iēcā käinuo milhte ruoptuot lantasesā.

(13) Ko sīj tall vuälēkam lādin, keühča tie pārūotuvai härrā iānkil Jousefi niekuon ja jahtij: čuodčil ja valtie mānāu ietninis aktan lusāt ja pāhtare Āgiptai ja orū^o toppie tasā kō mon vill pakātau tū, juhte Härüdes ajōku ohcot mānāu hohketit tau. (14) Son čuodčielē, valtī mānau ja tan ietnieü lusās ihkuo ja pāhtari Āgiptai. (15) Ja sonn oruoi toppie, tasā ko Härüdes läi japmam; vāi ollanet kalkhai tāt, mī hoqlahtum läi härrast profēhta čatā, kuhti jahti: Āgiptast läu mon kohčēum pārēnam.

(16) Koh tal Härüdes vuōinij ahtā son läi piehtātallam vīsies olq̄maist, moqrāhtuovai sonn harāmatit ja rājai olhkus ja kottietī kājähka pārēnie-mānait, kuti' lādin Petlehamin ja kaihkajū tān päihkiū, tait kuti' kuoktejahkāsāčča' ja tāiste nuorapu' lādin, tan

āikie mīlhte, mau son puorist jēskuotam lāi vīsies olāmaist. (17) Tie ollonī [v. ollanī] tāt, mī sarrhtnuotum lāi Jeremiaste profētaste, kō sonn jahtī: (18) Rāman kullui jietna, stuorra luoddom, čiärrrom ja iätna vallum; Rāhkil čiärrro mānaitis, ijke sitā jaskatahtiet iečas, juhte sīj eä' leä' tast ājmuon.

(19) Valla ko Härūdes lāi japmam, keähēa, tie pārnuotuvai härrā iānkil Jōsāfī nieku^on, Ägiptan; (20) ja jahtī: čuodčil ja valhtie [v. valhti] mānau aktan ietnines lusāt ja manā Israelā eätنامī; juhte sī[j] leä' japmam, kuti' piβutin mānā heäkkau. (21) Sonn čuodč^{el}ēlī ja valhtī mānau ja tān ietnieu lusās ja poqtī Israelā eätنامī. (22) Valla ko sonn kulāi, ahte Arhkelaus lāi torāđuomen Jūdean, āhčes Härūdesā sajin [v. sajien], palāi son mannamāst tohku ja son oqččui oqjvatemieu jupmielest niäkuon ja vulhkī Kālilē eätنامa rājītā; (23) Ja son pō^otī[j] tohku ja orui tan stātan, mī kohčuotuvvā Nāsārētann, vāi ollanet kalhkai tāt, mī sarrhtn^ootum lei profēhtai čatā: sonn kalākā kohčuotuvvāt Nāsareusen.

Kāpittel kolm q.

Juhannes preti^ohkuu, kāstetā. Jiesus kāstahtuvvā.

Tān āik^{en} poqtī Juhannes kāstātiddie ja preti^ohkui Jūdeā miehčien. (2) Ja jahtij; jorokolet iečateä, juhtā almie riähka leä poqhtam lahka. (3) Ja sonn leä tāt, keän pirra Esājas profēhta hoqlai ko sonn jahtī: jietna kullu sopmasēst, kuhti čuorovo miehč^on: kārviē^tet härrā käinu^o, tahket altā pālākait űuolākaten. (4) Valla Juhannes anī[h] karβuit kāmēla kúolhkaist ja liärēhtie [v. rierēhtie] āvieu oliemis pirrā; altā porromusā' lādīn rāssiellohko' ja miehčie mieta. (5) Tie olhkus manāi Jerūsalemie stāta sū lusā, ja obbo Jūdeā ja obbo pajēhkie Jurtānā pirrasin; (6) ja kāstatuvvin sūhstā Jurtānan, sī[j], kuti' toptostin sutt^ooitisā. (7) Valla ko sonn vuoinī moqttit Fāriseaist ja Sadduseaist poqhtiemen altā kāstatissai [v. kāstatisāi], jahtij sonn siddīj: tī[j] soqtie [soqtē] kārāmahī čiuka', keä leä oajāvatam tijāu pāhtaret tān poqhtejeä moqrie vu^olltie ierit? (8) Kúoddet nappu talle takkar šattuou, mī puorietēmiñ aktī šiettä. (9) Ja allit ušutie, ahte tīj māhtiepāhtet ja'ttiet iečainettie: mijā

ahččie leä Abraham. Juhte mon jahtāu tiddi, ahte jupm^{iel} mahttā pajās puktiet Ābrahāmī mānāit tāiste kierkist [v. kietkist]. (10) Juo leä ai aksuo muorai māddaki piejahtum; tāntiet kalākā juohke muorra, mī ij kuottie purrie šattuou jalātuvvāt ja palhkiestuvvāt tollōi. (11) Mon kāstatau tijau čācin jorōkolepmai; valla tāt, kuhti mū maññiel poqhtā, leä kieurap mūhstā, keän kāmākīt mon iu leä vuokas kuodd^{et}; son kalākā kāstatet tijau āiles vuoiġeniñ jah toloin. (12) Ja son atnā kogju^os kietanis, ja son kalākā rainetet sādūoluo-ves ja čogget veihtas aihtie sisā; valla āgnait kalākā son poqhtiet jaksatehkē tolōn.

(13) Tie pōti Jiesus Kālileast Jorōtanī, Juhannesā lusā, sūhstā kāstatuβbet. (14) Valla Juhannes nātuoi sundi ja jahtij: mon lūliu tārhpahet kāstatuβbet tūhstā ja ton poqtā' mū lusā. (15) Tie vastietī Jiesus ja jahtij sundī: mietiehtē talle tau; juhte nouhte pierrip mīj olli^ehtet kāihk riektesfärq̄tukvuotau. Tie mietiehtē sonn sundī tāu. (16) Jāh kō Jiesus läi kāstatuvvum, loitostī son talā čāci^est pajās; ja keähča, tie rahpasī alēmie sundī; ja son vuoinē jupmiela vuoiñenisau vuolus luojāhtātēmien tie ko tuββuo [v. tuv-vuo, tubvuo] lottieu, ja poqhtiemen sū padielī. (17) Ja keähča, jietna kullui almiest, mī jahtij: tāt leä mū iehcieles pārēnie, keāsā mon puoris[t] lūjōhkū.

Kāpittäl n^eelje.

Jiesus keähčaluvvā, ālākā ammātas.

Tie tolvotuvai Jiesus vuoiñenest māhccai, vāi kalhkai keähčaluvvāt pearākalest. (2) Ja ko sonn läi porōhk orrum n^eelde lohkie piejvie' ja nēlje lohkie ijā', tie sonn porōstuvai. (3) Ja keä' ččaleddīe pō^otij sū lusā ja jahtī: jus ton leä' jupmiela pārēnie, tie kohčū tāt kietkit šaddat lajēpi^en. (4) Tie vastietij sonn ja jahtij: tāt leä čālietum: almač ij viesū kuoruos laipin, āinat juohke pākuo-ist, mī poqhtā jupmielā nālmieist. (5) Tie valhtī pearākal sū milhties tān āiles stātai ja piejai sū pajēmusai tiempelā ropie nalā. (6) Ja jahtī sundī: jus ton leä' jupmiela pārēnie, tie luihtie iečat taggō vuolus; juhte tāt leä čālietum: sonn kalākā vaddiet ienkelitas kohčuomusau tū pirra ja sīj kalēki' kuoddet tū kietaisē nalā, apmā ton

kalhka norötötet juõlhkat kietkie [v. kirhkie] russti. (7) Tie jahtī Jiesus sundī: tāt leä äi čälietum: härrab jupmielat tonn i' kalhka keähčalet. (8) Tie valhti vast peäräkal sū milhties hui allak värie nalā ja vuosietī sundī kajähka tån vearälta rihkaiť jah tåi härvuokvuotait; (9) ja jahtī sundī: tåit kåihkaiť sitåu mon vaddiet tundī, jus ton luojåhtåta' vuolus ja rohkotalå' mū. (10) Tie jahtij Jiesus sundī: kåita ierit såhtan; juhte tåt leä čälie'tum: härrau jupmielat kalhka' tonn rohkotallat ja sū aktain kalhka' ton tiåunahet. (11) Tie hieihťi pearäkal sū; ja keähča, iånkela' põhtin sū luså ja tiåunahin sū.

(12) Koh tal Jiesus kulåi, ahte Iuhannes läi palk'estuvvum kiddakī[j], vu'lhki son Kålileai; (13) ja koh son läi kuotåm Nasarëtau, põ'ti sonn ja orui Kåbernaumiń, må leä jaurie paltan, Sebulõna ja Naptalimå räjiń; (14) vai ollanet kalhkai tåt, må sarrhtnuutum læi profëhta Esåja čatå, kuhti jahtij: (15) Sebulõna eåtnam, ja Naftalimå eåtnam, meårra-kåinuo paltan, tån pielien Jortånå ja hietnikī Gålileå; (16) tåt ålåmuk, kuhti lei čohkahëmen ši'uietå sinnå, leä vuåjënem ştuorra čuoukasau ja' tåiti, kuti' lædın orruomån japiemå ilmien ja suojåvanå sinnå, leä čuoukas pađånam.

(17) Tåte åikiest alhki Jiesus prätiehkuť, ja jahtī: jorõkolet iečåtë; almie riåhka leä poqhtam lahka. (18) Ko Jiesus läi vadčëmen Kålileå jaurie palhtan, vuoini sonn kuokte vieldåčå', Sīmonau, kuhti kohčuotuvvå Pëtrusen ja Andreasau, altå vieldåu; soi læikå læhpietemen vi'rhmiteskå jaurai, juhte soi læikå kuollie-piutåra'. (19) Ja sonn jahtī sunnui: čuorvu'on mū: mon sitåu tahkat tijåu almačī piutåren. (20) Sogj kuotika talå vi'rhmiteskå ja čuovoika sū. (21) Ja ko sonn vāccij tåste outos kuoului, vuoini sonn kuokte iečå vieljåčå', Jåhkupau, Sebeteuså parrhtnieu ja Juhannesau, altå vieldåu vatnasa sinnå aktan åhčineskå Sëbeteusiń čiktiemën vi'rhmiteskå ja sonn kohčui sunnu. (22) Talå kuotikå soi vatnasau ja åhčieska ja čuovoika sū.

(23) Ja Jiesus manåi pirra obbo Kålilean ja oqhpatij sijå sinakūkai sinnå, ja pretiehkui evangëliumau rihka pirra ja tivui kaihkklåhkåsåč puocalvasau ja škeåpčesvuotau ålåmuka kaskan. (24) Ja såhka sū pirra manåi miehtå obbo Surđa; ja sij puktin sū luså

kāihkait puohceit, kuti' slād'lohk puocalvasaist ja pakčasist [v. pauhčasist] lād'in oqdčutallam, tāit kuti' pearākalis[t] vait'etuvvin, mānuopuohecit ja fapmalisait, ja son tivui sijāu. (25) Ja sū čuovun olluo almača' Kālileast ja tāiste lohkie stātaist ja Jerusalem'est ja tuotū pielies[t] Jurtāna.

Kāpittāl vihtta.

Jiesus oghpetā tuohttalač puor⁴etiemiēu, ja čüälkestā lākau.

Ko sonn vuoini ālāmukau, korri son muhtiem vārrai ja ko sonn lāi čohketam, pōhtin altū oghpates-olāmā' sū lusā. (2) Tie rapāi son nālmies, oghpatī sijāu ja jahtij: (3) Sāluka' leū' tā', kuti' leū' hājuo' vuojegeñiñ (vuojeñānesnē), juhte sījjan leā almie-rijāhka. (4) Sāluka' leū' surhkulačča', juhtū sī kalēkē' jaskatusau oqdčut. (5) Sāluka' leū' lodd'āsa', juhte sīj kalēki' arēpit eātnamau. (6) Sāluka' leū' tā', kuti' porōstuvvē' ja koihkoluvvē' riektesfärtokvuotā maññai, juhte sīj [v. siđda] kalēkē' kallē'tuvvet [v. -tuvvat]. (7) Sāluka' leū' armuokasā'; juhte siđi kalākā arāmuokesvuot šaddat. (8) Sāluka' leū' tā', kuti' rainās vaimuou atni', juhte sīj kalēkē' vuoinet jupm⁴elau. (9) Sāluka' leū' rāfelačča', juhte sīj kalēki' kohčuotuvvet jupmielā mānnān. (10) Sāluka' leū' tā', kuti' nitt⁴otuvvē' riektesfärtukvuota tiehti, juhte sījjan leā almiā-riāhka. (11) Sāluka' lähpet tij, ko almača' pilēhkietē' [v. -kietē'] ja nittuotē' tijau ja hōlle' [v. hōlli'] kāihk pahāu tijā pirra kieliesten mū tieht. (12) Āvutallet ja kārđuotet, juhte tijā pālāhkā leā štuories almien: juhte sīj leū' nouhtē aj nittuotam profēhtait, kuti' leū' orrum tijā outalīn.

(13) Tī lähpet eātnamā salhtie; jus salhtie massā fāmuos, mainas kalākā almač tie saltit? Tāt vj leā tast masāken kaunas, iehčāsī ko palhk⁴estuvvet olhkus, ja teālm^utuβžāt (v. tuolmuotuβžat) almačist. (14) Tij lähpet vearālta čuoukas; i tāt stāta māhtie čiekatuvvet, mī leā vārie nalā. (15) Īke almač cahkētē kintalau, ja piejā tau komuo lixyte vu^ollai, ainat kēntāl-juolākai, vāi tāt čuoukā kaihkkitā, kuti' leū' koqtiēn. (16) Tiptet tijā čuoukasau nou čuouket almačī outon, vāi sīj vuājēni' tijā purrie parhkuit ja hievietē' [v. hievietē'] tijā āhcieu, kuhtē leā almien.

(17) ähpet t̄ij kalhka toj̄ävuot, ahte mon läu poqhtam nuollat läkau, jalā profēhtait; mon iu lä poqhtam nuollat, āinat olle'tit. (18) Juhte sadnan jahtāu mon tidd̄ij, tasā ko alēmie ja eätnam toššonepā, ī kalhka uhciemus pāhkuo, ī kennā ciehk̄e [v. piehkk̄e] lāgast toššānet outol ko k̄ājähka leä ollanam. (19) Tān tiet tāt, kuhti nuollā ouhtou tāiste uhciemus kohččum-pāk^uois[t] ja oqhpātā nou almačit, son kalākā kohččuotuvvet uhč^eemussan almie rihkan. Valla tāt, kuhti tau tahkā ja oqhpātā, son kalākā kohččuotuvvet štuorramūsen (v. stuorrāsen) almie rihkan. (20) Juhte mon jahtāu tidd̄ij: jus t̄ijā riektesfārötukvuot ij leä vitn^eekubbuo, ko tāi čälugoqhpasī ja fāriseai, tie ähpet kalhka poqht^et almie riāhkai.

(21) T̄ijlāhpet kullam, ahte poqrrāsijta sarrhtnuotum leä: ton ih kalhka koddiet; valla tāt, kuhti koddā, son leä sähkulač tuopm^uo vu^ollai. (22) Valla mon jahtāu tidd̄i, ahte tāt, kuhti moqrätuvvā vieljasis, son leä sähkulač tuopm^uo vu^ollai; valla tāt, kuhti jahttā vieljasis: rāka, son leä sähkulač štuorra kierriekā vuollai; valla tāt, kuhti jahttā: ton pietak, son leä sähkulač helveta tolloi. (23) Tan tiet, jus ton leä' v^eärnuotēmān vaddāsāt altāra nalā ja toppie mujāhtāja', ahte vieldat atnā juokā tū vu^osti; (24) tie luoihtie vaddāsāt tasā altarā outoi ja manā ierit ja soqpatē vuosstak vieldāinat, ja poqtie tie ässkā ja v^eärnuote vattaltākat. (25) Ton kalhka' liekiet kišuo'k varākā [v. ruβja] soqpatet vaššulāčinat, tan potton, koh ton leä' suina kāinuo nann, apmā vāšulač paddielvaddā tū tuopmārī, ja tuopmar paddielvaddā tū svajēnasīs ja ton palhkiestuvā' nou kiddakī [v. -dekī]. (26) Sadnan jahtāu mon tundī: ton i' kalhka toppielt olhkus peässat, outol ko ton leä' maksam mañ^eemus pietnikaččau.

(27) T̄ijlāhpet kullam, ahte poqrrāsītā leä sarrhtnuotum: ton i' kalhka huorrāvuotau tahkat. (28) Valla mon jahtāu tid̄i: juohkehač, kuhti keähččā nissuna nalā vainuočit sū (skiekievuoh-tai), son leä juo huorrāvuotau tahkam suina vaim^uonis. (29) Jus tū oqhkies čalēmie sihtā čādetet tū suddui, tie kaihkū tāu olhkus, ja palhkieste tau iečat luhte; juhte puoriep leä tundī, ahte akta tū lahtasist lahpu, kō ahte obbo tū rubmie kalākā palhkiestuvvet helveti. (30) Ja jus tū oqhkies kiähta sihtā čādetet tū suddui, tie

euola tãu kasskat ja palhkieste tãu ieçat luhte ; tãt læ tuñi puoriep, ahte akta tũ lahtasist lahpu, kõ ahte obbo tũ rubmie palhkiestuvvã helveti. (31) Tãt læ ai sarrhtnuotum : tãt, kuhti sihtã heihtit åhkas, sonn kalãkã vaddiet sundi luohpatem- [v. sirãtim-] kirdieu. (32) Valla mon jahtãu tidði : juohkehaç, kuhti hãjõhtã åhkãs, ieçã vikie kõ huorrãvuotã tiehti, sonn puktã sũ huorrãvuotau takãçit ; ja tãt, kuhti åhkkã valtã hãjõhtum [v. sirãtim] nissunau, son tahkã huorrãvuotau.

(33) Tĩ læhpet [v. lihpit] vill kullam, ahte tãt læi sarrhtnuotum poqrrãsitã: tonn i' kalhka vierriet vuorrõnuot, valla ton kalhka' anie'tet hãrrai vuorrãnãsatt. (34) Valla mon jahtãu tidði: tij åhpet kalhka obbonis maitek vuorrõnuot, åhpet almie pakti, juhte tãt læ jupmiela çohkahem sadẽ ; (35) eåhpetkẽ eãtnamã pakti, juhte tat læã altã juolhkã tuotek [v. tuotak] ; åhpetkẽ Jerusãlẽmie pakti, juhte tãt læã tãn stuorra konokasã stãta. (36) Ihkẽ ton kalhka vuorrõnuot ieçat oivie pakti ; juhte ton ih mãntie tahkat ouhtau vuopta-çoglieu vielãkaten jãlã çahpaten. (37) Vallã' tijã hoalla kalãkã liehk'et : læã, læã ; ij, ij ; tãt, mĩ tasã lasietuvvã, tãt læã pahãst.

(38) Tĩ læhpet kullam, ahte sarrhtnuotum læã : çãlẽmie çãlmiẽ outost, patnie pãnie outost. (39) Valla mon jahtãu tidði, ahte eåhpet kalhka vuoostãlastiet tau pahãu ; valla jus kuhtek çorõmotã tũ oqhkies niãrrai, tie jorõkolẽ sundi ai tau nuppieu. (40) Ja jus kuhtik sihtã rietalet tuina ja valtiet tũhste siskãptie, tie luoiehtie sundi vill pajiltes kãptie. (41) Ja jus kuhtek nãggi tũ mannat ouhtau mĩlau, tie manã suina kuokte. (42) Vattie sundi, kuhti tũhste åtnu^o ja alie jorõkole ieçat ierita sũ luhte, kuhti tũhste piããtã maitek luoihakas. (43) Tĩj læhpet kullam, ahte sarrhtnuotum læã : ton kalhka' iehc'et kuoimãt ja vaõuotet vaõulãçitat. (44) Valla mon jahtãu tidði: 'ehcçet tijã vaõolaçãit [v. vaõõolaçãitettẽ] ; puoris[t] õuoããtet tãiti, kuti' tijãu karruotẽ', rohkolet sijã autãst, kuti' tahkẽ' tidði vahãkau, ja toqrrãtallẽ' [v. -talli'] tijãu ; (45) vai tij orruopõhtet tijã åhie mãnnãn, kuhti læã almien ; juhte sonn pãdã piejvies padãnet pahãi ja puori padiel ja pãdã raõõuotet riektesfãrõtukĩ ja õriektesfãrõtukĩ padiel. (46) Juhte, jus tij ie'ccepõhtet tãit, kuti' tijãu ie'cçẽ', maitãs tie oqçõpõhtet pãlãhkãn? Eåhkus publikãnã' ai nouhte

takā? (47) Jus tide toqmotāhpet iečatē pu^orriemielakvuotain toššu [v. toššū] vall tijā vieldai vu^osste, mait s^oärrānes parhkuit tīj tie tahkapihtit? Eāhkus publikāna' ai nou takā? (48) Lāhket tantiet ollāsa' nou ko tijā alēm'elač ahčēie ollies leä.

Kāpittel ku'tta.

Vaddāma'. Rohkolvas. Fasstuo. Čoivie-huksuo.

Keähčēt, apmā vaddiepēhtet vaddāmettē almačī outon, vuoinuma tiehtī sijās[t], iečālāhkai tīj eāhpit palhkau anie tijā āhčie lunnā, kuhti leä almien. (2) Tāntiet ko ton vuttā' vaddāmau, tie alie čuo-jahtē pasoqnan outostat, nou ko härvāstall'ejē' tahki' sīnakōkai sinnū ja vaccātakai nalā, vai sīde kalēki' kudnietuvvet almačīst; sadnan jahtāu mon tid'ij: sīj lā' juo oqdčum palhkasē. (3) Valla' ko ton sitā' vaddiet vaddāmau, tie alie pāja koruo kie'tat tiehtiet, mait oqlhkies kiehtat tahkā; (4) vai vaddāmat orru čiehkusinn ja tū ahčēie, kuhti čiehkusinn vovejānā, maksā tundī tau pihkusik [v. -sikt].

(5) Ja ko ton rohkola', tie ij ton kalhka liehkiet nouh ko härvāstalliejē', juhte tā' sihti' ainas čuodču't ja rohkolet sīnakūkai sinnū ja vaccātakai čiekain, vai māhtalin vuojēnut almačīst; sadnan jahtāu monno tid'ij, sīj leä' juo oqdčum palhkasē. (6) Valla ko ton rohkola', tie manā sisā iečat kammari ja tahpa ūksau [v. ūxsau] ja rohcole āhčāt čiehkusinn ja āhčat, kuhti vovejānā čiehkusinn, kalākā tundī tau pihkusikt maksiet. (7) Jah kō tīj rohkolāhpēt, tie eāhpet kalhka olluo pā kuit atniet, nouh ko hietnika'; juhte sī toqjēvū' ahte sīdā kalēki' kullusuβbet sijā olluo pākuī tiet. (8) Allet tāntiet oruq sijā lahkasaččan; tijā āhčie tiehtā kalle, mait tīj tarhpahāhpēt, outol ko tī rohkolēhpēt sū. (9) Tāntiet kalākapēhtit tīj nauhtē rohkolēt: a'ččie mijān, kuhti lē' almien, ailesen šaddus tū namma. (10) Pōhtus tū rīāhka; saddus tū situot, ko almien nou aj eätnama nann. (11) Vattie midđī udnē mijā fārt peivāsač lāipiēu. (12) Ja luihtie midđī mijā lai hkuit āntakas, nauh ko ai midē luejēhtiep mijā vālku-lāčēitā. (13) Ja alie sislaite mijāu keähčalēpmai; valla varjele mijāu pahās[t]. Juhte tū leä rīāhka ja fapmuo ja härlukvuohtha ihkeven ājākai. Amen. (14) Juhte jus tīj āntakas luihtiepihtit alma-

eijtā sijā mättuit, tie luejēhtā ai tijā alēmielač ahččie tidī ān akas. (15) Valla' jus tīj āhpet āntakas luihtie almačitā sijā mättuit, tie ike kalhka tijā aččie luejēhtiet tidī āntakas tijā mättuit.

(16) Ko tīj fastuo^u atniepēhtit, tie āhpet kalhka valtiet mos-
tuos vuokieu nouh ko härvāstallejē', juhte sīj rēutate' čalmitisā, vāi
kalēki' almačis[t] vuejōnut atniemen fāstuū; sadnan jahtāu mon
tidī: sīj leā' juo oqđčum palhkabsē. (17) Valla' kō ton fastuou
anā', tie vuoitā oivapt ja pasā čalmijtat; (18) vāi ton ī' almačist
lūlu vuojēnut fāstuou atniemen, āinat ahčiestat, kuhti lē čiehkusinn;
ja ahčatt, kuhti čiehkusinn vuejēnā, maksā tundi tau pihkusik[t].

(19) Tīj eāhpet kalhka čoggiēt allāsittie tāβžierit eātnama
nalā, konnā muocie' ja ruossta tāit pājīstā', jah konnā suollaka'
pālī' ja suolātē'. (20) Valla čogggēt allasēttie tāβžierit almien,
konnā ī ruossta āhke muocii' tāit pieistī [v. pejista] ja konnā suol-
laka' eā' pālī, eāhke suolātē. (21) Juhte konnā tijā tāβžiera' leā',
toppie leā aj tijā vajāmuo. (22) Čalēmie leā rupmaha čuoukas; jus
tal tū čalēmie leā čielhkas, tie obbo tū rubmie čuouketuvā. (23)
Valla jus tū čalēmie leā pahā, tie obbo tū rubmie šeuūutuvā. Jus
tal nappu tāt čuoukas, mī lā tū sinnā lā šieuū'et, mann stuora'kän
šaddā tie šeuūäsvuot?

(24) Ī aktak māhtie tiāunahāt kuokte härrā; juhte juoko son
kalākā nuppieu vašuotet ja nuppieu iehcciet; jalā son orru tān nuppie
lunnā ja tau nuppieu kis padielkeāhččā; tīj eāhpit māhtie tiāunahet
jupmielau ja māmmonau. (25) Tāntiet jahtāu mon tidī: allet mor-
rohau anie tijā hēäkka pirra, mait tīj kalākapēhtet porrot ja juhkat;
alletkē tijā rupmahā pirra, mainā tīj kalākapihitit kāržuo tet iečatē.
Īkus leā hēägga eānap kō piktasa'? (26) Keāhččet lottit almie vuolien;
tā' eā' sadde, eāhke čuohpa pajās, eāhke čogkkie aihitī sisā; ja tijā
alēmielač ahččie piebmā tāit. Eāhpēt- kus tīj lā sagga puoriepū'
sijāst. (27) Kuhtis tijā kasskan mahttā morrohēmīnas lasie'tet ouh-
toukē stihkuou šaddu^osis? (28) Ja mannes morōstāhpēt piktasī
tiehtī? Keāhččet liljerāsit eātnama nalā, kokte tā' šaddē' [v. šaddie'
v. šaddi']; eā' tā' parhka, eāhke ponie. (29) Tauk jahtāu mon
tidī, ahte Sālo mo kai'k härvukvuotanis ī lam [v. lim] nou kar-
vuohitum, ko akta tāiste. (30) Jus tal jupmiel nou kārvuotā rāsīt

eätnama nalā, ma' udni čuodču' ja ihtien palkiesturvē [v. -tuβʒi'] vuóbānai, ikus sonn lūlu sagga eänaput tau takkat tidī, tīj hājuos jahkuolačča' ? (31) Tie āhpät tīj nappu^o kalhka morōstet ja jahttiet : mait kalākap mīj juhkat, jalā mainas kalākap mīj kārvuotet iehčame ? (32) Juhte kāihkai takkarī maññai rahčē' hietnika'. Tījā alēmielač ahčēie tiehtā kalle, ahte tīj tāit kāihkait tarhpahāhpet. (33) Ohcēt vuosstak jupmiela rīhkau ja sū riektiesfärtukuotau, tie kalākā tāt kājāhka tidī ogssien šaddat. (34) Allet tāntiet morōste ihtāč piejvie pirra, juhte ihtač piejēvie ieč kuōdda morrohēmītes. Kalle pe leä juo, ahte fär't piejēvie atnā iečas vairievu.

Kāpittäl kiečau.

Sālukuota härrānisā' ja vuotuo.

Allet tuobmē, tie eāhpēt kalhkā tuobmeturvēt. (2) Juhte mainā tuopmōñ tīj tuopmāpāhtet (v. tuobmāpāt), kalākāpāhtet tīj tuobmäturvēt ; ja mainā mehtiñ tīj miehtiepāhtet, kalākā tidīj miehtieturvēt. (3) Koktes vuoinā' tonn ripāb, mī leä vieljat čalmien, valla čoskou iečat čalmien ton i' āihea' ? (4) Jalā koktes jahta' ton vielljāsatt : pājā', mon sitāu valtiet ripāu tū čalmies[t] ierit ; ja keähča čossko leä iečat čalmien ? (5) Ton härvästallejē, hojōkote vuosstak čoskou olhkus iečat čalmiest ; keähča tie ässkā, kokte ton māhta' valttēt ripāu ierit vieldat čalmiest. (6) Allet vattie peätņakijtā tau, mī ajēles leä ; alletkē palhkieste pärēlērītettē svīñij outoi, apmā tā' tuolmuote' tāit juolkiesā vuollai ja jorhkiete' tījā vuosstē ja kaihuotē tījāu.

(7) Rohkolet, ja tidīj kalākā vattieturvēt ; ohcēt ja tīj kalākāpēhtet kauāñgt ; cabmet ja tidīj kalākā rahpasuvvet. (8) Juhte tāt, kuhti rohkolā, sonn oqdču ; ja tāt, kuhti ohcā, sonn kauāñā ; ja tasā, kuhti cabma, kalākā rahpasuvvet. (9) Keä leä makk tījā kqsskqn tāt almač, kuhti, jus alte pārēnie ātno sūhstā laipiev, vaddā sundī kietkiu [v. kirhki'ū] ? (10) Jalā jus son ātnu kuolieu, vaddākus sonn tie sundī keärāmahau ? (11) Jus nappu tīj, kuti' leāhpēt pahā', mahttiepāhtāt vaddiet māñaitēttie puorit vaddāsīt, matē [v. matā] eänaput kalākā tījā ahčēie, kuhti lā almiē, vaddiet puorit [vaddāsijt]

sidī, kuti' sū rohkolē'. (12) Kāihka nappu, maitā tīj sihtapāhtēt, ahte almačā kalēki' tahkat tidī, tau tahket aj tīj sidī; juhte takkar lā lāhka ja profēhta'.

(13) Mannet sisā tān karhčies ukša-raikie čatā; juhte tāt ukša lā kalldīe, ja tāt k'ājēnuo leā kobōtok, mī toglōru hohkonepmai ja sīj lā' eatnakā', kuti' taggu mannē'. (14) Ja tāt ukša lā karčēie, ja tāht kājēnuo leā kiezzie, mī toglōru ielliemī; ja soqpmāsā' vall sīj leā', kuti' tau kauqni'. (15) Vāruohtet iečatē [v. -tū] tāistā pā'ttuokes profēhtaist, kuti' pōhti' tījā lusā saucai kārβuīn, valla sisīnielest sī lā' poroqtahkies stallpii'. (16) Sijā šattuist kalākapēhtit tīj tobōtot sijāu; ī almač čogkkie vīnamuorđit cieskēs piēsstakist, īke fiehkunit poskotēj [v. pastielēs] rāsist. (17) Nou kuoddā fārht puorri muorra puorit šattuit; valla pahā muorra kuoddā pahā šattuit. (18) Puorrie muorra ij māhtie kuoddiet pahā šattuit; ijke māhtie pahā muorra kuoddiet puorit šattuit. (19) Fārt muorra, mī ij kuittie puorit šattuit, kalākā jalāturvet [v. -turvat] ja palkiesturvet tolloi. (20) Tān tiet kalākapāhtit tīj tobōtot sijāu sijā šattuist. (21) Īj kalhka juohkehač, kuhti jahttā mundī: härrā, härrā, peāssat almie rīhkā sisā; āinat tā't, kuhti tahkā mū āhčie situotau, kuhti lā almien. (22) Tān piejvien šaddē' moqtties jahttiet mundī: härrā, härrā, eāpkus māj lā tū namān outol sarrhtnu^otam ja tū namān peārākalit olhkus vuojiehtam ja tū namān moqddā outuos parhkuīt tahkam? (23) Tie mon kalhkau toptostet sidīj: īu [v. im] mon kossäk leā tobōtam tījāu; kājētet mū luhte [v. luste], tīj pahātahkejē'.

(24) Tān tiet juohkahač, kuhti kullā tāit mū pākuit ja tāi milhtā tahkā, sū mon muotuotau jirhmālač olqmaī, kuhti čieggi koqties varrie-plassā nalā. (25) Tie rāššuo šogvai, ja tulēvie poqtij ja piägga piäkkatij ja loutahtī koqtieu, ja ij tauk tā't slāpmam, juhtā tāt lāi vuotuoturvum varrie-plassā nalā. (26) Ja juohkehač, kuhti kullā tāit mū pākuit, ja ij takā tāi milhtā, sonn muotuoturvā vātnamielak olqmaī, kuhti cieggij koqties saddē' nalā. (27) Ja rāššuo šogvai ja tulēvie pō'tij ja piägga piäkkatij ja loutahtī tau koqtieu; ja tāt slāmai ja tān slāpmem lāi štuorak. (28) Ja tie šattai, ko Jiesus lei loqptam tait hoqlait, alva'turvin almačā' altā oqhpatusāst.

(29) *Juhte sonn oqhpatī tānn^{en} k^eännä läi fapmuo ja ij nou ko čäluk-oq'ppāsa'.*

Kāpittel kakce.

Muhtiem spitālač. Oivicolmā svāinas. Pētrusā vuonie [v. vuoniū]. Meāra virruo. Olqmā', svīnie' peārakalis[t] toqhpīhtuvvum.

Kō' sonn tāll manāi vuolus vāriest, čuorun su olluo almačā'. (2) Ja keähča, muhtiem spitālač olmāj pōti, rohkotalai sū^u ja jahtij: härrā, jus ton sitā', tie māhtā' ton mū rājēnasēn tahkat. (3) Tie kalēkij Jiesus kietas, tuohtī sū ja jahtij: mon sitāu, oruo rāinas; ja talāhka šattai son rājēnasēn spitālačvuotastis. (4) Ja Jiesus jahtij sundī: keähča, apma ton tau sarrhtnuo keāsak [v. keāsakij], valla vu^lhkīe ja vuosietā iečat pr^eāstai vēārruotā tau vaddāsau, mau Mōshes kohčcum lä, sidī vihtenūsan [v. vihtenussan].

(5) Valla ko Jiesus manāi sisā Kābernaumī, poqtij muhtiem oqjēvie-olmāj sū lusā ja rohkolē sū, (6) ja jahtij: härrā, mū svāinas vällahā sījtan takti luottuotakās[t] fāmuotuvvum ja atnā štuorra vaivieu. (7) Tie jahtī Jiesus sundī: mon sitāu poqhtiet ja tiββuot sū. (8) Tie vastietī oqjēvie-olmāj ja jahtij: härrā, im mon leä vuokas, ahte tonn čāgnā' mū louta vuollai; valla molhkietā ouhtou pākuou, tie mū svāinas varrasmuββā. (9) Juhte mon läu āi almač kuhti läu nuppij vi^lhtie vuolien, vallā anāu toqrruo-olqmāit iehčam vuolien; ja mon jahtāu nubbāi: vaccie! ja son vadčā; ja nubbai: poqtie! ja son poqhtā; ja svajēnasam: takā tau! ja son tahkā nou. (10) Kō Jiesus tau kulāi, autuhij sōnn ja jāhtī sidij, kutī' lādīn sū čuovvuomān: sadnan jahtāu mon tidij: īu mon lä kauānam takkar jāhkuou Israēliñ [v. -iñ, v. -en]. (11) Valla mon jahtāu tidij, ahte moqhties kalēki' poqhtiet lulltie ja alliet, ja kalēki' čohkahet pāuətai Abrahāmiñ, Īsākiñ ja Jāhkupiñ almie rīhkan. (12) Valla rīhka mānā' kalēki' palhkiestūvet [v. -tuββat] olhkuomus šieunietī; toppie kalākā liehkiet čieruum ja pānī krihčām. (13) Ja Jiesus jahtī oqjēvie-olqmai: vaccie, ja tundī šaddus nouh ko tonn jāhkā'; ja tanka potton šattai altā svāinas varrēsen.

(14) Jah kō Jiesus pōti Pētrusa koqhtai ja vuoinē, ahte altā vuonie vällahā ja läi puohcamen čogskiem-tautast; (15) tie tuohtij

sonn altē kietau ja tāuāta luihtij sū; ja son čuodčielī ja tiāunahī sijāu. (16) Ja kō iehkiet šattai, tie puktin sīj sū lusā moqddāsīt, kuti' pearākalist vaivetum lādīn; ja sonn olhkusvuojie'ti vovejnenīsait ouhtoón pākujā ja tivui kāihkait kāinā lāi tāuāta; (17) vāi ollanet kalhkai tāt, mī jahtietum lāi profēhta Esāja čatā, kuhti jahttā: son lā valtam iečas nalā mijā šiepšesvuotait [v. šiepšesvuotait], ja mijā puocalvasait lā son kuoddam.

(18) Jah ko Jiesus vuoinī olluo almačit iečas pirra, kohčui son vuelēkit rastā nuppie peällai jaurie. (19) Ja tie poqtij muhtiem čāluk-oghppies sū lusā ja jahtī sundī: oghpateddie, mon sitāu čuovuot tū kosō ihkēānis ton vu'lhkā'. (20) Tie jahtī Jiesus sundī: riepiñ leä' piäjuo' ja lottiñ almie vuolien piesie'; valla almačā parhnien ij leä mikie, man vuosti son mahttā oqjvies tuotiet. (21) Ja muhtiem iečā altā oghpetes-olq̄maist jahtī sundī: härrā, mieti-ehttä mundī vuostak vuelēkit ja hautātit mū āhčieu. (22) Tie jahtī Jiesus sundī: čuovuo ton mū, ja pājā jabmit hautātit jabmitisā [v. jabmiekitās].

(23) Ja son manāi vatnasa sisā, ja altē oghpates-olq̄mā' čuovvun sū. (24) Ja keähča, tie šattai karra virruo jaurien, nou ahtā pārūo' släbbun (slebbin) vatnasā padđiel ja son otī. (25) Tie vadein oghpates-olq̄mā' sū lusā, puktin sū pajās, ja jahttin: härrā, kājuo mijāu, mī hohkonep. (26) Tie jahtij son siddīj: tij niāuries jahkejeä, manne pallaspehtet? Ja son čuodčielī pajās ja šārhhui piäkkau ja jaurieu, ja tie šattai ajēve loqđēie. (27) Valla almačā' outuhin ja jahttin: keä leä mak tā't, keäsa jaurie ja piägga leä kullw'kisā'.

(28) Ja ko son poqtī tuon pēällai Kärkesēni eätnamī, tie kuohta olq̄mā', kuti' läika [v. lijka] vaivietūvumen peärkalist, pōtika krūoptaist olhkus sū outolt; ja läika harāmat sielhtie', nou ahte ij aktak mahttam mannat tān kāinuo milhtā. (29) Ja keähčā, soi čuorvuika ja jahtika: Jiesus, ton jumielā pärēnie, mājtas munnuūt [v. munnuin] leä tuina takkamussan? Leähkus tonn poqhtam tiehki munnū vaivietit outal [v. outol] āikie? (30) Tie lei tanne kuhkien ierit sijāst svienie-ēälluo kuohtuomān [v. -min]. (31) Tie peärākala ānuohtin sūhste ja jahttin: jus ton vuojiehta' mijāu olhkus, tie pājā mijāu mannat tuon svīnie eāluo sisā. (32) Tie jahtī son siddīj:

vuelëkit. Tie vuelëkin sīj olhkus ja čāgñin svīnie-eāluq sisā; ja keähča, obbo svienie-eālluo ruohtai fahkistakā vuolus jaurai ja hauhkri čāheai. (33) Valla eālluo-keähččie pāhtarin, pōhtin stātai ja supcastin kājähka tiunait, ja koktā tāiti pēārākalist vaivietuvvumitā šaddam lei [v. līj]. (34) Ja keähča, tie manāi obbo stāta olhkus Jiesusā outolt; ja ko sīj vuejēnin sū, tie rohkolin sīj, vāi son lūlāj vuelëkiet sījā eātnamist ierita.

Kāpittäl akcie.

Muhtiem takti luottutakās[t] fāmuotuββum. Māteus. Fasstuo. Varratauāta. Jairūsā niejēta. Kuokte čalmie'tēmie'. Muhtiem kielā'tepmie vaivietūvum [v. -tuvvum] pearākalist.

Tie manāi son vatnasa sisā, vuolhkī rast rastā, ja poqtī iečas stātai. (2) Ja keähča, sīj puktin sū lusā muhtiem taktij luottu^otakāst fāmuotuorum [v. -tuββum] almačau, kuhti veāllahī lāčuon. Ja ko Jiesus vuoinij sījā jāhkuou, jahtī son tān takti luottutakāst puo'ccai: oruo puorin mielajū, pāřānam, tū sudduo' leā' tundī luehtietuββum. (3) Ja keähča muhtiemā' tāiste čālukoghpasīs[t] jahttin iečainisā: tāt al'pietā jupmielau. (4) Valla kō Jiesus vuoini sījā uššulmāsait, [v. -lmisait] jahtī sonn: mannes ušutēhpet pahāu vaimuonettē? (5) Koqba l'ā keähpasubbuo, jahttiet: tū sudduo' leā' tundī āntakas luehtietuvvum, jalā jahttiet: čuodčiel, ja vaccī? (6) Valla vāi tīj kalākapāhtet tiehtiet, ahte almačā parrhtnen leā fapmuo eātnama nālā āntakas luejēhtiet sudduit, jahtij sonn tān takti luottu^otakast puo'ccai: čuodčiel, valtie lāčutt ja vaccī kohtāsatt. (7) Ja son čuodčielī ja vaccī kohtāsīs [v. -sas]. (8) Kō almača' tau vuejēnin', tie sīj outuhin ja hievietin jupmielau, kuhti lāi vaddam takkar fāmuou almačijtā.

(9) Ja kō Jiesus vaccī toppielt, vuojnī son muhtiem olqmau, čohkahēmien tullākoqtie kuqran, keän namma lāi Māteus; ja son jahtī sundī: čuovuo mū. Tie son čuodčielij ja čuovui sū. (10) Ja tie heāvai, ko son čohkahī [v. čohkohī] p'āuātai, altā koqtin, keähča, tie pōhtin moqdda publikānā' ja suddārā', ja čohketin ai p'āuātai aktan Jiesusiñ ja altā oqhpates-olqmai kum. (11) Ko fāriseā' tau

βuejenin, jahttēn sī altā oḡhpates-olāmaita : mannes porrā [v. porro] tijā oḡhpatēddīe publikānai ja suddarīj siebrien ? (12) Kō Jiesus tau kulāi, jahtī son sidḏīj : tā' varresā [v. varrāsā] eä' tarhpahē talhkuotedḏīu, āinat tā' kuti' leä' puohcamēn. (13) Valla vadcet ja oḡhpatet, mīj tāt leä : mon lījōkuou armuokesvuohtai, ja im veär-rui ; im mon leä poghtam kohēuočit riektesfärtukijt, muhtuo suddārit puorrānepmai. (14) Tie poghtin sū lusā Juhannesā oḡhpates-olāmā' ja jahttin : mannās atniep mī ja fārīsea' nou eätna fāstuit ja tū oḡhpates-olāmā' eä' anie fāstuit. (15) Tie jahtī Jiesus sidḏī : maht-tēhkus heäḏāalmačā' morōstet nou kuhkieu kō irēkie leä sijā lunnā ? Valla tā' piejrie' pōhti', koḡsse irēkie šaddā valtietuββet sijā luhtā [v. lustā] ja tie šaddie' [v. šaddī] sīj fāstuit atniet. (16) Īj kuhtēk piejā otō [v. otōs] tuoḡnāsau oḡpmie piktasīj ; juhtā tie kaihkuotā-son vasst tuoḡnāsau piktasist ierit, ja rajēkie šaddā štuorāpun. (17) Īke almač liejēhkīe otō vījnau oḡpmie liärēhtie lihti sisā ; juhte tie luottāni' [v. luoddanē] rierēhtie-lihtie', ja vījna kolhkita ierit ja lierēhtie-lihtie' pejistu' ; āinat almač liejēhkīe otō vīnāu otō rierēhtie lihtīj sisā, ja tie pissuopa koḡppačakā' āimuon.

(18) Kō son lāi sidḏīj tait hoḡllamēn, keähča tie poḡtij muhtiem oḡjēvie-olmāj ja luejēhtātī eätnamī sū outoi ja jahtī : härrā, mū niejēta leä tallā āčēak japmam ; valla poḡtie ja pieja kietat sū nalā, tie son ällaja. (19) Jiesus čuodčielī ja čuovoi sū aktan oḡhpates olāmais kum. (20) Ja keähča, muhtiem nissun, kuhti kuokte nuppie lohkai [v. lohkoī] jākie [v. jāpie] pirra lāi staipartam varra-tautast, vāccī sū mañiel̄t ja tuohtī alte hielmit ; (21) juhte son jahtī iečai-nis : jus mon peāsaliḡm toššu tuohttēt alte kār̄vuit, tie šattalūlim varrāsen. (22) Tie jor'kietīj Jiesus, ja ko sonn vuojnī sū, jahtī son : oruo puoriñ mielajñ niejētam, tū jāhkuo leä tū kāḏḏum. Ja nissun varru^osmūvai tatā pottost. (23) Ja ko Jiesus poḡtī oḡjēvie-olāmā koghtai, ja vuoinē čuoḡatēḏīt [v. -tedḏīt] ja ālāmukau, mī ruodḏalī, (24) jahtī sonn : mannāt tasstā ierit ; niejēta ī leä japmam, āinat son oḡtā. Ja sīj pilēhkietin sū. (25) Kōh tal ālāmuk lāi olhkus vuo-jiehtum, manāi son sisā ja valtī sū kiehtai ; ja niejēta čuodčielī pajās. (26) Ja sāhka tāt pirra vuolhkaturvūi [v. tuvai] obbo tāt lānta miehtā.

(27) *Ja ko Jiesus väccē toppielt, čuovoika sū kuokte čalmietēmie'*; soǵ čuorvoikā ja jahtikā: *Tāvita pārēnie, ārmuolastie munnu paddiel.* (28) *Ja kō son poǵtī koǵtie sisā, manāika tā' čalmietēmie' kuouhties sū lusā ja Jiesus jahtī sunnu: jahkkiepehttiekus, ahte mon māhtau tau tahkat? Tie jahtikā soǵj sundi: jahkin moǵj, härrā.* (29) *Tie tuohtī son sunnū čalmijt, ja jahtij: šaddus tunnu tunnu jāhkuo milttä.* (30) *Ja sunnu čalmie' rahpsin; ja Jiesus hoalatī sijāu čorōko ja jahtī: keähčēt, apmā kuhtēk oǵđēu tau tiehtiet.* (31) *Valla soǵj manāika olhkus, ja almuotika sākau sū pirra obbo tātān.*

(32) *Kō tā' läika [v. lijka] olhkus mannam, keähča, tie puktin sij sū lusa muhtiem kielatēs almačau, kuhti vaivastuvai peäräkalest.* (33) *Ja kō pearākal läi olhkus vuojietuββum, tie hoǵllakōtīj tā't kielahčēpmie. Ja älāmuk outuhī ja jahtī: ij kossek leū takkar tahkuo vuojōnum Israēlin.* (34) *Valla fāriseā' jahttin: son olhkus vuojiehta pearākalit pearākalij oǵjviemusā pakti.*

(35) *Ja Jiesus manāi kājähka stātai ja sītai melhte, oǵhpati sijā siⁿakūkain ja pretiehkui evangēliumau rihka pirra ja tivui kaihklāhkasāč puocalvasait ja šiebcⁱesvuotait [v. šiepsiesvuotait v. skiepciesvuotait] älāmukā kaskann.* (36) *Ja kō sonn vuojnī älāmukau, armeti son sijāu, tāina ko sij lādīn fāmuohtūvum ja poddānaddam, tie ko sauca' kāina ij leū rejēnuohädđie [v. -hidđie].* (37) *Tie jahtī son oǵhpates olǵmaitis: sādūo leū eātnak, valla parekējist l^eā uhccie.* (38) *Rohkolet tāntiet sājuo härrau, vāi son rādā parekējit sādđuosis.*

Kāpittel lokiū.

Kuokte nuppie lohkaī āpostolā' valdeturveä', oǵhpatuββeä', rājaturveä'.

Ja son kohčui kuokte nuppie lohkaī oǵhpates olǵmaistis iečas lusā, ja vattij sid'ij fāmuou podōvuo vuojēnenisai [v. vuojēgenisai] paddiel, olhkus vuojiehtet tāit ja tivutet kaihklāhkasāč puocalvasau ja šiepsⁱesvuotau [v. skeāpcasvuotau]. (2) *Valla tā' leä' tai kuokte nuppie lohkaī apostelī namā': tāt vuostas Siemon, kukti kohčuotuvā Petrūs-sen, ja Andreas alte viélldū; Jāhkōpus Sepeteusā pārēnie, ja Juhannes*

alte viéllda. (3) Fīlippus ja Pardūlūmeus; Tuomas ja Māteus, kuhti läi orrum publīhkāna; Jāhkopus, Alfeusā pārēnie, ja Lebbeus liekienamājñ Tādeus; (4) Siemun Kānast, ja Jūtas Iskarjut, kuhti aj sū piehtī. (5) Tāit lohkie ja kuoktit rājai Jiesus olhkus ja kohcui sijāu ja jahtī: allet vu^olhkie hietnikī tāf^uoitā, alletkē manā Sammārietai stātai sisā. (6) Valla vadcet ienni tāi lahpum saucaī lusā Israēlā koqtīist. (7) Valla mannet ja pretiehkut ja jahttet: almie riehkā leā poqhtam lahka. (8) Tahkit puocit varrāsen, spītālaččait rājānāsen; poktēt jabmit pajās; vuodđit olhkus pearākalit. Tīj leāhpit oqđcum nouhtā, tie tīj kalākāpāhtet vaddiet nouhtā. (9) āhpet tī kalhka atniet kollīu, āhpetkā silhpau purhšinette°. (10) āhpetkē mannamlauhkau, āhpätkeā kuokte kāpti^e, eāhpätkeā kāpmakit, eāhpätkeā soqppieu; juhte parēkie anēsihtā piepmuos. (11) Valla' kutē stāta jalā lattie sisā tīj poqhtiepāhtit, tie jāskuotet, keā tān sinnā leā, kuhti leā tasā vuokas; ja orrut tannā, tasā ko tī vuelēkiepāhtet ierit. (12) Valla ko tīj poqhtiepāhtet [v. -pät] koqtie sisā, tie puorāstahttet tau. (13) Ja jus tāt koqhtie leā vuokas, tie pōhtus tījā rāfie tān paddīeli; valla jus tāt ij leā vuokas, tie mahcus tījā rāfie vassī iečatā lusā. (14) Ja jus kuhtik ij sitā tuostut tījāu, ike kullat tījā pākuūt, tie vuelēkit tātē koqtis[t] jalā stātast olhkus ja šauūnit [v. šauūnit] moivieu juolkistettē. (15) Sadnan jahtāu mon tidī: Sodomā ja Kumurrhā eātnamī kalākā keāhppatāppuot šaddat tuobmuopievjien, ko' tān stātai.

(16) Keāhča, mon rājau tījāu tie ko sāucait kumpiekij kasskai: lähkūt tān tiet vārruoka' ko kearāmaha' ja mainietēmie' [v. -tēmie'] ko turvuolottie'. (17) Valla vārruotet iečatā almačist, juhte sīj padīelvaddi' tījāu kierr^eekitā ja švaškuotatte' tījāu rissī kum sienā-kukainisā. (18) Ja tīj šaddapēhtet kiesietuvvūt oqjvjemusai ja konokasai [v. -kisai] outoi, mū tiehti, vihtenastēmen sidđī ja hietnikitā. (19) Ja ko sīj tal padīelvaddi' tījāu tohku, tie allet morrohau anie, kokte jalā mait tīj kalākāpēhtet hoqllat, juhte tāt kalākā tidđī vattietuvvat tānka potton, mait tīj kalākāpihtit hoqllat. (20) Juhte eāhpet tīj leā tā', kuti' hoqllapēhtet, āinat tāt leā tījā ahčie vuojēnes, kuhti hoqllā tījā sinnā. (21) Viéllda šadda padīelvaddiet viélldas japmiemī, ja ahčie parrhnties; ja mānā' šaddie' čuodcālastiet ajēti-

ekij vu^ossti ja koddiet sijāu. (22) Ja tīj šaddapāhtet vašuotuvvāt kāihkaist mū namā tiehti, valla tāt, kuhti pissu kitta nohkienī, son kalākā šaddat sālufen. (23) Ko sīj nittuotē' tījāu ouhta stātan, tie pāhtaret nubbai. Sadnan jahtāu mon tiddī, tīj eāhpet keārhhka mannamest kāihkai Israela stātai milhtā, outol ko almača pārēnie pohtā. (24) Oghpates-mānnā ij leā oqjvap oghpatēddies[t], ike leā svāinas oqjēvap hārrāstes. (25) Tāt leā oghpates-mānnāi juo kallie, ahte son šaddā tukkaren ko altā oghpatēddie ja svāinasī, ko altā hārrā. Jus sīj leā naptastam isietau Pālsepūlen, matē eānaput sīj nou naptastičē' [v. -tičēi] alte kohtiealmačit. (26) Allet tāntiet palā sijāst; juhte ij leā mikie čiekahtuvrum, mī ij kalhka pikuotuvvāt; ja ij leā mikie suōllie, mī ij kalhka šaddat tiehtusen. (27) Mait mon jahtāu tiddī šieuhietinn, tau hoqlit tīj čuoukasinn; ja mait tīj piēddīssettē [v. -tettē] kullapēhtit, tau sarrhtnuotet hunnahī loqptoi [v. -tui] nalhte. (28) Ja allit palā tāistā, kuti rupmahau koddī' ja eā' tauk māhtie siāluou kodliet; valla pallet fauāta eānaput sūhstā, kuhti mahttā heāva'tet koqppāčak rupmahau ja siāluou hālveti[j]. (29) Eāpāhkus kuokte cicāčā' [v. cicuhka'] vuohtieturvū aktat pietnīkaččast? Ja ij aktak tāistā kahēčā eātnamī, paltelen tījā āhčie situotā. (30) Valla ai tījā oqjēi vuopthačoglie' leā kāihka' lokōtuvrum. (31) Allet tie nappu palā; tīj lāhpāt stuorāp ārβuon [v. arvuon] ko moqdde cicāčā'. (32) Tāntiet, kuhti ihkienis mū toptostā almači outon, sū ai mon sitāu toptostāt iehčam āhčie outon, kuhti leā almien. (33) Valla kuhti ihkienis mū hejjahtā almači outon, sū mon ai kalhkau hiejehtiet mū āhčie outon, kuhti leā almien. (34) Eāhpāt tīj kalhka toqjēvuot ahte mon lau pohtam sadd'et rāfi^eu eātnamā nalā; mon iu leā pohtam sadd'et rāfi^eu, āinat svirrhtieu. (35) Juhte mon leu pohtam tahkat almačau soqkatahtiesen āhčies vu^ossti, ja niejtau ietnies vussti, ja mañieu vuotnāmās [v. -mis] vu^ossti. (36) Ja almačā iečas kohtiefuelēkie šadde^e alteā vašulaččan. (37) Tāt, kuhti āhccā āhčieu jalā ietnieu eānaput ko mū', son ij leā mundī vuokas, ja tāt, kuhti āhccā parrhtnieu jalā niejtau eānaput kō mū', son ij leā mundī vuokas. (38) Ja tāt, kuhti ij valhtie kruossās nalās ja čuovuo mū mañien, son ij leā muñi vuokas. (39) Tāt, kuhti heākkas kauānā, son kalākā

tāu massiet ; ja tāt, kuhti heäkkas massā, mū tiet, son kalākā tau kauānat [v. -net].

(40) Tāt, kuhti tijāu tuosstu, son mū tuosstu ; ja tāt, kuhti mū tuosstu, son sū tuosstu, kuhti mū rādđam leä. (41) Tāt, kuhti tuosstu profēhtau, tāntiet ko son leä profēhta, son kalākā oqđču^t profēhta palhkau ; ja tāt kuhti tuosstu riektiesfärtu^okau, tāntiet ko son leä riektiesfärötuk, son kalākā oqđčut riektiesfärötukā palhkau. (42) Ja tāt, kuhti vaddā aktai tāiste uhc^ekaččaist toššu^o kuksieu kalāma čāciest juhkat, tāntiet ko son leä oqhpatesmānnā, sadnan jahtāu monno tidī, son ij kalhka šaddat palhkātakā.

Kāpittel akta lohkie akta.

Juhannesā rāžžaka'. Jiesusā vihtenastem, ājēhtuo, hauskies kohččuom.

Ja šattai, ko Jiesus läi loqptam tāit kohččulvasāit tāiti kuokt^e nuppie lohcai oqhpates-olāmaitā, tie vuolhki son tastā v^eel outas [v. outos], vāi kalhkai oqhpatet ja pretiehkut sijā stātajñ. (2) Ko Juhannes, kuhti talluoi läi kiddekin, kulāi Kristusā parhkuūt, rājai son kuoktāsau oqhpates-olāmaistis ; (3) ja kohččui jahttiet sundī : leähkus ton tā't, kuhti poqhtiet kalākā, jalā kalākap kus mīj vuerētiēt iehčāsau ? (4) Tie vastietī Jiesus, ja jahtij sunnuī : vadcen ja sarōnuon Juhannesī ruoptuot, mait toqj lähppie kullam ja vuejānam : (5) čalmietēmie' vuejēni', skierrhmā' vadci', spitālačča' rajēnetuvvē' ja pieljietēmie' kull'e', jabmie' pajās rossuotužžēä' ja heājuoitā pretiehkuotuvvā evangēlium. (6) Ja sāluk leä tāht, kuhti mūhstā ij veärrāne^e.

(7) Ko soqj vuolhkika ierit, hoqllakōtī Jiesus ālāmukī Juhanesa pirra : maites vāccēteä tīj olhkus mähccai keähčat ? Ruokuoukus, mī piäkkas[t] tuohku^o tiehki sukāhtallā ? (8) Jalā maites vāccēteä tīj olhkus keähčcat ? Almačaukus, kārvuotuvvum lienies piktasijtā ? Keähča, tā', kuti' atni' lienies piktasit [v. -sijt] leä' konokasā tālujñ. (9) Jalā maites vāccēteä tīj olhkus keähčcat ? Profēhtaukus ? Jā, mon jahtāu tidī, väl eānapub ko profēhtau. (10) Juhte son leä tā't, juon pirra leä čālietum : keähča mon rājau mū iénkilau ārutiat

outoi, kuhti kalākā karvietet keäjnut tū outon. (11) Sadnan jahtāu mon tidīj: tāi kasskan, kuti' leä' riekātum nissunist, ij lā aktak štuorāp padānam, ko Juhannes kāstateddīe; valla uhciemus almie rihkan leä tauk štuorāp sūhstā. (12) Valla Juhannes kāstateddīe piejvijs[t] ja tān piejvie rāddai tuobbeluvvā jupmiela rihka fāmujū; ja tā' fapmuolaččā' rohhte' tau allasisā. (13) Juhte kähka' profēhta' ja lāhka leä' outol sārānum Juhannesa rāddai. (14) Ja jus tīj sihtapāhtet tau tuosstuot, son leä Elias, kuhti poqht'et kalhkai. (15) Tāt keännä leä' pieljie' kullat, son kullus [v. kullis]. (16) Valla käinas kalhkau mon muotuotet tau mattuo^u? Tāt leä mānāci lāhkasac, kuti' šaldūon čohkkahē ja čuorovu' kuoimitisā; (17) ja jahtti': mī leäp [v. lāp] čuojahtam tidīj, ja eāhpät tīj leä sihtam tānāsu^ot [v. -sat]; mīj leäp laulum tidīj luoduom-lauluotasait [v. -tisait] ja eāhpit tīj leä sihtam čierru^ot. (18) Juhte Juhannes kāstateddīe pō^otīj; ja ij son porrom, ijke juhkam; ja sīj jahtti': son atnā pearākalau. (19) Almačā pārēnie leä poqhtam, porrā ja juhkā; ja sīj jahtti': keāhča, makkar eätna-porrie ja viena-juhkie tāt olmāj leä, publikāni ja suddāri veānak; valla vīsiesvuot toptostuvvā riektesfārōtukan mānāistis.

(20) Tie alkīj son kaikuotet tāt stātaıt, kēi sinnā altā eānamus outo-parhkuo' lādīn takātu³žum, tāina ko sīj eä' lam tauk jorōkolam iečaseä [v. iečasa]: (21) Vuoi tundī, Korazin, vuoi tuñi, Petsaiā; juhte jus tā' outo-parhkuo' lūlin takātuvrum Tīrusin ja Sīdunin, ko tunnu sinnā leä takātu³žum, tie sīj juo otnā lūlin jorōkelam iečaseä vuossa ja kūnai sinnā. (22) Tauk jahtāu mon tidīj: Tīrusi ja Sīdunī kalākā keāhppateppuot šaddat tuopmuo-piejvien ko tunnu. (23) Ja ton Kābernaum, kuhti leä' alietuvrum kitta almie rāđai, ton kalhka' vuolus norōtotuvvet kitta helvetīj; juhte jus tā' outo-parhkuo' lūlin takātuvrum Sodomīn, ko tū sinnā leä' takāhtum, tie tā't lūli čuodčum v^eäl udnik. (24) Tāuk jahtāu mon tidī: Sodomā eätnamī kalākā keāhppatäppuot šaddat tuobmuo-piejvien ko tundī.

(25) Tānka āikien olókusi Jiesus ja jahtij: mon kīhtau tū, ahčēie, almie ja eätnama härrā, ahte ton lā' tau čiehkam vīsākijst ja jierhmakijst ja leä' tau pikuoat mānnālaččaitā. (26) Nou, ahčēie, nou leä' ton puorrien kauānam. (27) Kājāhka tiuna leä vattietu³žum

mū kiehtai āhčiestam, ja ij aktak topto parrhtnieu, iečā ko ahčēie; ike aktak topto āheieu iečā ko pārēnie, ja tāt, keāsa pārēnie sihtā tau pikuotet. (28) Pōhtet tiehki mū lusā, tīj kāihka', kuti' parākāpēhtet ja lēhpet noqtuotuvvum; ja mon vattāu tidī vuoikñastusau. (29) Valtit iečatē nalā mū svakāu, ja oghpēt mūhste, juhte mon lāu libbies ja vaimuost vuolliekes; ja tīj kalākāpāhtet kauānat vuoikñastusau siäluitettē. (30) Juhte mū svahkā leä linuk ja noqtie leä kiehppis.

Kāpittel akta lohkie kuokte.

Korrhtnie-ogjvie' pakie'tuββi'. Kiehta tivouotuββā. Jiesus pāhtara. Peärākal olhkus vuojie'tuvvā. Sudduo ailes vuoinēnā vussti. Jiesusā vieldā'.

Tān āikien vācē Jiesus sādūo pālhtuo čatā sabbā'tan; ja altā oghpates-olq̄mā' lēdin porōstuββamān [v. -min] ja alēkin pahkiet korhtnies[t] oq̄ivit [v. korhtnie-ogjvit] ja porrot. (2) Ko fāriseā' tau vuejēnin, tie jehttin sīj sundī: keähča, tū oghpahtes-olq̄mā' tahki' tau, mī ij leä loq̄hie tahkat sabbāhtan. (3) Valla son jahtī sidīj: eä'pātkus tīj leä lohkam mait Tāvid takāi, ko son nālq̄kuokōti, ja tā', kutē' suinā lādđin; (4) kokte son manāi jupmiela koqtie sisā ja porōi keähčēam [v. kie'čēiem]-laipijst, maiste tauk ij lam sundī mietiehtum porrot, ike sidī, kuti' suina lādđin, āinat kuoruos vall preāstaita. (5) Jalā eāhpetkus tīj leä lohkom lākan, ahte preāsta' sabbā'tā-piejevij toq̄dđi' sabbāhtau tiempelin; ja leä' tauk aššietēmie? (6) Valla mon jahtāu tidī, ahte tannā leä tāt, kuhti leä stuorāp tiempolest. (7) Valla jus tīj lūitie tiehti'et, mī tāt leä: mon liehkuu armuokesvuohtai ja im veāruita, tie äitie lūlu tuobmit aššietis [v. āšietis] almačit. (8) Juhte almačā pārēnie leä härrā ai sabbātā paddiel.

(9) Tie vuolhki son taste outos kuoului, ja pōtē sijā sinakūkai. (10) Ja keähča, toppie lāi muhtie n olmāj, keännā lāi assnam kiehta piellie; ja sīj kačātin sūhste, ja jahttin: leākus loq̄hie sabbātan varrasen tahkat? Vai oq̄dēuot lūlin kuoddiem-āššieu sū nalā. (11) Tie jahtij son sidīj: keä leä tā't almač tija kasskan, keännā leä akta sauāca, ja jus tāt kahčēā roggai sabbātan, ij tau sordūo ja

kiesi^e pajās. (12) Man sagga puoriep leä almač ko sauāca? Tāntiet leä loqhpie puorit tahkat sabbātan. (13) Ja son jahtī olqmai: kālēki kietat; ja son kālēkij tau, ja tā't šattai vasst varrāsēn nouh ko tā't nubbie. (14) Tie vadein fāriseā' olhkus ja rātuohaddin sū vu'ssti, kokte sīj mahttiet lūlin sū hohkketēt.

(15) Valla ko Jiesus tau vuoptiestī, vuolhkī son tasteā ierit; ja sū čuorvoi eätna ālāmuk, ja son takāi sijāu kāihkait varrāsēn. (16) Ja son piāhtui čoroko sijāu, pikuotemiest sū; (17) vai ollanēt kalhkai tāt, mī sarrhtnuotum lei profēhta Esājasā čatā, kuhti jahtij: (18) Keāhča, mū tiunar, keāu mon lāu valldim; mū iehcielumūs, keāsa mū sielluo puoris[t] lījohku^o; mon vattāu sundī mū vuoiñenasau; ja son kalākā sārhtnuotet hietnikijtā riekāsau. (19) Son ī kalhka pielēhk^{iet}, īke čuorōvuot; ja ī aktak kalhka kullat alte jienau pālakai nann. (20) Īj sonn kalhka čuouhk^{iet} lidđak [v. lisāk] ruokuou; īke jaddatet porhkiesteddie kinntal-lāikieu, tasā ko son ollas [v. ollōsi] puktā riekāsau [v. riuhāsau] vitnekī. (21) Ja alte namā nalā kalēkē' hietnikā' toqrustallat.

(22) Tie puktietuvai sū lusā muhtiem, kuhti peārākales[t] vaivietuvai ja lūi čalmietipmie ja kielatēpmie, tau son tivuoi, nou ahte tāhtek čalmietepmie ja kielatepmie koqppačakā hoqlai ja vuoinī. (23) Ja kājähka ālāmuk alvuotuvai ja jahtij: īkus tāt lieča Tāvītā pārvēnie? (24) Valla ko fārisea' tau kullin, tie jahttin sīj: tāt ī olhkusvuojie peārākalit iehčāsā ko Pelsepūlā, peārākalā oqjēviemusā čatā. (25) Ko tal Jiesus tietī sijā uššulmit, jahtī son siđī: juohkke riāhka, mī šaddā soqpatahtiesen iečainis, šaddā au'tasen; ja juohkk^e stāta, jalā koqhtie, mī šaddā soqpatahtiesen iečainis, ī mahtie čuodču^{ot}. (26) Jus tal nouhte leä, ahte sāhtān vuojiehtā sāhtānau olhkus, tie leä son soqpatahties iečainis; koktās kalākā tie sū riēhka čuodču^{ot}? (27) Ja jus mon olhkus vuojie'tau peārākalit Pelsepūlā čatā, keān čatā vuojiehteä [v. -ti'] tie tijā mānā' tāit olhkus? Tāntiet kalēkē' sīj liehk^{iet} tijā tuōppmāren. (28) Valla jus mon olhkusvuojiehtau peārākalit jupmielā vuojēhena čatā, tie leāham jupmiela riēhka juo poqhtam tijā lusā. (29) Jalā koktās mahttā kuhtek mannat kiāuras olqmā koqhtie sisā ja rieββit sūhstā altā kāunit ierit, jus son ij vuosstak čanā tau kieurau, ja tie ässkā speädd'ā alte koqhtieu? (30) Tāt, kuhti

ij leä mü pielien, son leä mü vu^ossti; ja tät, kuhti muinā ij čogkk^e,
 son poddetā. (31) Tāntiet jahtāu mon tidđij: kähka' suttuo ja' alh-
 pietus āntakas luihtietuββā almačijtā; vallā alhpietus vuojēnena
 vussti ij luihtietuvvā almačijtā āntakas. (32) Ja tā't, kuhti hoallā
 juojētā almačā parhtnie vussti^e, tät mahttā sundī luihtietuvvet
 āntakas; valla' tät, kuhti hoallā ailes vuojēnena vussti, tā't ij kalhkā
 sundī luihtietuvvet āntakas ike tān, ike poqhtiejā ilmien. (33) Jus
 muorra liččā pu^orrie, tie leä' ai šattuo' taste puorie'; jalā jus muorra
 liččā mieskas, tie leä' ai šattuo' taste miesskasa'; juhte muorra toptos-
 tuββā sattuist. (34) Tij keärāmahij čiuika', koktās mahttiepēhtet tij
 puorit hoqllat, tij, kuti' lähpet pahā'? Juhte mastā vajāmuo tievas
 leä, tau hoallā nālēmie. (35) Pu^orrie almač puktā puorit šattuit
 outoi vaimuon purrie vuorāhkātāveris[t], ja pahās almač puktā
 pahāt šattuit outoi pahā vuorāhkātāvierist. (36) Valla mon jahtāu
 tidđij, ahte almačā' kalēki' lokuou tahkat tuopmuopiejvien juohkkā
 toqššies [v. toššies] pākuo outost [v. outäst] mait sij leä' sārōnum.
 (37) Juhte iečat pākuos[t] kalhka' ton riektiesfārōtukēn anie'tūvāt,
 ja iečat pākuos[t] kalhka' ton tuobmetūvet. (38) Tie vastietin sogp-
 māsa' čalokoqhppāsist ja fāriseaiste ja jahttin: oqhpateddie, mīj
 sihtap vuojēniet tūhstā m^eärhkau. (39) Son vastietij ja jahtij sidđij:
 tät pahās ja heihtanes soqllie piβōtā m^eärhkau; ja tasā ij kalhka
 ieča meärähka vattietuββat, ko profēhta Jōnāsa meärähka. (40)
 Juhte nou ko Jōnās lei kolōmo piejvie' ja kolōmo ijā' svällāsa čogjvien,
 nou kalākā almača pārēnie liehk^eet kolōmo piejvie' ja kolōmo ijā'
 eätnama askien. (41) Ninivē olqāmā kalēki' [v. -ke'] pajās čuodčielet
 mañiemus piejvien tāinā seälijnā ja tuobmät tau; juhte sij jorōkolin
 iečase Jōnāsa pretihkuo pakti; ja keähča, tannā leä eänap ko Jounās.
 (42) Trotnik oqrēd^eel eätnamäs[t] kalākā pajāsčuodčielet tuopmui
 [v. tuommui] tāinā seälijnā ja tuobmät tau, juhte son pō^otij eätnama
 kiečies kulāčit Sālomonā vīsiesvuotau; ja keähča, tannā leä eänap
 ko Sālomon. (43) Ko tuolvaj vuojēnēnes leä olhkus vualākam almača
 sistā, tie mannā son kojēhkie pājhki čatā, ohcā vuoiknastusau ja ij
 kāuna. (44) Tie jahttā sonn: mon sitāu mahceat koqhtāsam, mastā
 mon olhkus vuolēkiu; ja ko son poqhtā, kauänā son tau kuorru^osen,
 šaunietuββum, ja härvuotuββum. (45) Tie vuälākā son ja valtā

kieča iechā vuojčēnasait mēlhties, ma' leä' vill pahāpu' ko son iehč; ja ko tā' pōhti' sisā, tie orru' tā' toppie; ja tie šaddā tān almača mañkiep vuohkie pahāpun ko alte outiep vuohkie. Nouhti^e kalākā šaddat ai tāina pahās soglijna [v. seäljina].

(46) Ko son lāj ajñ hoallamān [v. -min] ālāmukij, keähča, altä iédnie ja vielđä' čuodčun olökuolen [v. ulökuolen] ja pieutin [v. piβutin] sū hoglaita. (47) Tie jahtī muhtiem sundī: keähča, tū iédnie ja tū vielđä' čuodču' ulökuolen ja sihti' tū hoalaitā. (48) Tie vastietij son ja jahtij tasā, kuhti sarrhtnui sundī tau: keä leä mü iédnie ja keä' leä' mü vielđä'? (49) Ja son kälēkij kietas oghpates-olq̄mais [v. olq̄mois] paddiel ja jahtij: keähča, mu iédnie ja mü vielđä'. (50) Juhte juohkkahač, kuhti tahkā mü āhčie situotau, kuhti leä almien, son leä mü vielđä ja oqbbā ja iédnie.

Kāpittel akta lohkie kolōmo.

Muotulasa' Kristusa kirōhkuo ja pākuon fāmuo pirra. Jiesus paddielkeähčeturvā.

Tānka piejrien vācēj Jiesus koati^est olhkus ja čohketij jaurie kaddai. (2) Ja eātnak ālāmuk čoghkanij [v. -kenij] tohku sū lusā, nou ahte son lauq̄hkī vatnasa sisā ja čohketij; ja obbo ālāmuk čuoč-čui kattīn. (3) Ja son hoalai sidđī eātnakit muotu^olasai čatā, ja jahtij: keähča, muhtiem pältuo-olmāj vācēj olhkus sādđ^ečit. (4) Ja ko son läi sādđimen [v. -emān], kahčai muhtiem oqssie käimuo pal-tai; ja lottie' pōhtin jā porrin tāit. (5) Muhtiem oqssie kahčai kied-kie [v. kierēkie] pājāhkai [v. keätkajes pājāhkai], konnä eātnam ij leämač eātnak; ja tāht šattai varākā pajās, tainā ko ij lam assas eātnam. (6) Valla ko piejčvie padđānī, kōrōtui tāt, ja tainā ko ī lam tannā ruohtas [v. ruohtas], tie tāt puolnī. (7) Ja muhtiem oqssie kahčai cieskes piästäči kaskai [v. kaski] ja cieskes piästäča' padđānin ja haukatin [v. hapkētin] tāit. (8) Ja muhtiem oqssie kahčai pu^orrie eātnamij ja kuottij šattuit; muhtiem čuohtie kirrhtie, muhtiem kuhttalohk kirrhtie ja muhtiem kolōmo lohk kirrhtie. (9) Tāt keännä leä' pielđie' kullat, son kullus. (10) Tie lahkanin oghpates-olq̄mā ja jahtin sundī: mannūs hoala' ton sidđij muotulisai [v.

-lasai] čatā? (11) Tie vastietī son siddī ja jahtī: tidī leā vattietum tiehtiet almie rihka čiekusvuotait; valla sidī ij leā tā't vattie'tum. (12) Juhte tasā, kuhti atnā, kalākā vattietu,β,βet, ja son kalākā vall-dīeu atniet; vallā taste kuhti ij anie, kalākā vell val'tietuvvet tā't, mait son atnā. (13) Tāntiet hoalau mon siddī muotulasai čatā: juhte vuejēni čalmī eā' sīj vuoinie ja kulli piēdī'ij eā' sīj kulā, eähke sīj topto. (14) Ja sijā nalā ollona Esāja outol-sārēnie, kuhti jahttā: piēdī'ij kum tīj kullapēhtet [v. kullapet], ja eāhpet tauk tā'detei; ja čalmī kum tīj vuejēniepēhtet, ja eāhpet tauk topto. (15) Juhte tāi almači vāimuo leā puoššuotuvum ja sijā piēdīe' eā' nālli kulā, ja čalmīsā leā' sīj tahppam, apmā sīj obbonis šaddat čalmīj kum vuejēniet ja piēdī kum kullat, ja jorōkolet iečasē, vāi mon oqdēuočim sijāu tivrut [v. ti,β,βut]. (16) Valla sāluka' leā' tija čalmie', koh tā' vuejēni', ja tija piēdīe', ko tā' kulli'. (17) Sadnan jahtāu mon tidī, ahte moqdēe' profēhta' ja riektiesfārōtuka' leā' hālītam vuejēniet, mait tīj vuejēniepēhtit, valla' eā' leā tauk oqdēum vuejēniet, ja kullat, mait tīj kullāpēhtit, valla eā' leā tauk oqdēum kullat. (18) Tie kullet tall tau muotulasau sādūo-olāmā pirra. (19) Kō kuhtik kullā pākuou rihka pirra ja tau ij kahtietalā, tie pohtā pahākēs, rohtteā tau ierit, mī sādēdetum leā alte vajēmui; tāt leā tāt sādūo, mī k^eāi-ⁿuo paltai sādē^eetu,β,βum lāi. (20) Valla tā't, mī sādē^eetu,β,βum [v. sādēdietum] lei kirēkie paihkie nalā, leā tāt, kuhti kullā pākuou ja tuostu tau talāhka āruvi. (21) Valla sūhsnā ij leā ruohtas iečanis, āinat sonn pissu muhtiem aikieū ja ko hietie ja toqrrātallem pohtā pākuo tiet [v. tiehti], tie son talā veārrāna. (22) Valla tā't, mīj lāi sādē^eetu,β,βum cieskes piāstači kasskai, leā tāt, kuhti kullā pākuou; ja tāt ilmien morrohā pontuotakā pāhtuokisvuot hauhkātā pākuou; ja tāt orru^o šattuotakā. (23) Valla tā't, mīj lāi sādē^eetūvum purrie eātnamī, leā tā't, kuhti kullā pākuou ja tau ājahtallā; ja ai šattuit kuoddā, nou ahte muhtiem vaddā čuohtie kirrhtie, muhtiem kuhtta lohk kirrhtie, ja muhtiem kolōmō lohk kirrhtie.

(24) Son piejai iečā muotulasau sijā outoi ja jahtī: almie riehkā muotuotu,β,βā almačā lāhkāsāččan, kuhti sādē^e purrie sājuou p^eāltu^osis. (25) Valla ko almačā' lādīn oqtiemin, pōtī altā vaššu^o-^lač ja sādē^eij suohppātās rāsīt veihta kasskai ja vāccī keinuos. (26)

Ko tall snuohttie šattai pajās, ja oqivit tahkako^otī, vuojónujin ai suohppāhtes rāsie'. (27) Tie vadcin isieta svajānasa' outoi ja jahttin sundi: härrā, ičēihkus ton saddie pu^orri^e sājuou p^eältusat? Kostē pōhti' tall tasā suohppāhtes rāsie'. (28) Tie jahtij son sid'i: tau leä vašulač tahkam. Tie jahttin svajānasa' sundi: sitāhkus ton tall, ahte mij vadciep ja čoggiēp tāit ierit? (29) Tie jahtij son: im, apmā tīj, ko suohppātes rāsijt pahkiepāhtet, aktan tāi kum pahkiet vēhtau. (30) Tiptit tāit koqppāčakait šaddat kittā čuohppam ājākai; ja čuohppam āikien sitāu mon jahttiet čuohppatēditā: čogget vuostak suohppātes rāsit čoghkkai, ja čatnet tāit pilākān poqhtiemā tiehti tāit; valla čogget vēhtau mu ahtie sisā. (31) Son piejai ai iēčā muotolasau sijā outoi ja jahtij: almie rīähka leä seānap-korhtnie lāhkāsač, mau muhtiem olmāj [v. olmoj] valtij ja saddi p^eältu^osis. (32) Mī leä kalle uhciemus kähkaist sājuist, valla kō tāt leä šaddam pajās, leä tāht stuorrāmus piäbmuo-tālähkasij kasskan, ja šaddā muorran, nou ahte lottie almie vu^olien [v. vuolin] pōhti' ja tahki' piesijtisā tān ouksita. (33) Iēčā kis muotulasau jahti son siddij: almie rīehka leä sūries tājākana lāhkāsač, mau muhtiem nissun valtī ja seäkuoti kolómō skāhpuo jāffuo sisā, tasā kōh kājähka sūrui. (34) Tāit kähkai hoalai Jiesus muotulasai čatā; ja iēčālähkan ko muotulasai čatā, ij son hoallam siddij maitek. (35) Vāi ollonūt kalhkai tāt, mī sarrhtnuotnm leä profēhta čatā, kuhti jahtij: mon kalhkau rahpat nālāmam muotulasaitā ja sārhtnuotet tau, mī čiehkusin leä orrum kitta tān ilmie vuotuotēmie [v. -timie] rājies[t]. (36) Tie luihti Jiesus almačit iēčas luhte, ja pōtī viesuo sisā. Ja alte oqhpates-olq^mā mannin sū lusā ja jahttin: čielēki midij tau muotulasau suohppātes rāsij pirra pälhtuⁿ. (37) Tie vastietij son ja jahti sidij: almača pārēnie leä tāht, kuhti sādde tau pu^orri^e sājuou. (38) Pälltu leä veärält; tāt pu^orri^e sādūo leä rīhka mānā'; suohppātes rāsie' leä pahāhkasā mānā'. (39) Vašulač, kuhti saddij, leä peärākal; čuohppam-ājēkie leä tān ilmie nohki^m; čuohpateddie leä iēnkila'. (40) Nou ko tall suohppātes rāsie' čoghkietuvv^e čoghkkai ja poqhtietuββ^e tolōn, nou kalākā ai šaddat tān ilmie nohkiemin. (41) Almača pārēnie kalākā rādđat ienkelities ja tā' kalēkē' čoggg^et alte rihkast ierita kähkai veärāmusait ja tāit, kuti' vierriet tahki'. (42)

Ja kalēkē palhkiestet sijāu tollo-vuobānāi; toppie kalākā liehkiet ēierrom ja pānie-krihčem. (43) Tie kalēki' tā' riektiesfārótukā' pā-jēhtiet kō piejēvie sijā ahčie rihkan. Tāt keännā leü' piēdie kullat, son kullus. (44) Vass[t] leü almie riehka tāβzier lāhkāsač, mī läi čiekahtum pältui ja mau muhtiem olmāj kāunai ja čiekai vasst; ja mannā tāinak āvujā ja vuobātā kājāhka, mī sū^unā leü ja ogsstā tau pālhtuou. (45) Vasst leü almie riehka ogsies-olq̄mā lāhkāsač, kuhti ocōi purrie pärēlerit. (46) Ja kō son läi kauānam ouhtou hui tieuras pärēlerau, vu^olhkij sonn ierit ja vuohtij kājāhka, mī sū^unā läi ja ogs^tij tau. (47) Vasst leü vell almie riehka nuohtie lāhkāsač, mīj suoppātuvai meārrai ja čohkij kaihlāhkāsač kuolit. (48) Ja kō tāht läi tiervam, tie sīj kiessin tau kaddai ja čohketin ja čoggin tāit puorit lihtij sisā, vallā tāit niāurit palhkiestin sīj ierit. (49) Nou kalākā ai šaddat tān ilmie nohkiemiñ: ienkilā' kalēkē' olhkus mannat ja čuolltiet tāit pahāit riektiesfārótukij siebriest ierit; (50) ja palhkiestet tāit tollo-vuobānai; toppie kalākā liehkiet ēierrom ja pānīj-krihčēm. (51) Tie jahtij Jiesus sid'ij: tādatāitiekhus tīj tāit kāihkait? Sīj jahttin sundī: tādatāimie, härrā! (52) Tie jahtij son sidd'ij: tāntiet juohkke čāluokoħpies, kuhti almie riehkai oħpatuβ-βum leü, son leü isieta lāhkāsač, kuhti vuorāhkā-tāβzieristies puktā outoi otōsijt ja oqpmasijt.

(53) Ja tie heavai, ko Jiesus läi loqptam tāit muotulasait, vuolhki son taste ierit; (54) ja pō^otij ajēhtiek-lantasis ja oħpatij sijā sienākūkaj sinnā, nou ahte sīj saggā outuhin, ja jahttin: kostās poqhtā tasā takkar vīsiesvuot ja tā' fāmuo'? (55) Īkus son leü tim-parolq̄mā pārēnie? Īkus leü altā ietnie namma Marēdā ja alte viel-dai namma Jāhkup ja Jūses ja Si^emon ja Jūtas? (56) Ja altā ogppa' eāhkus tā' leü kāihka' mijā lunnā? Kustās poqhtā tall sundī tā't kājāhka? (57) Ja sīj norōtotin iečasē sū nalā. Valla Jiesus jahtī sidd'ij: profēhta ij leü padielkeāhčētūvum iečāhkō ajētieklan-tanis ja iečas koqti^en. (58) Ja ī son tahkam toppie eātnak outuo-parhkuit, sijā vātnajāhkuo tie't.

Kāpittel akta lohkie nielđe.

Juhannes kottõtallā. Vihtta tūsan olq̄mā piepmaturvē. Jiesus vadēā ēācie nann.

Tān āikien kulāi Hārūdes Tetrarkā sākau Jiesusa pirra; (2) ja jahtij tieunārītas: tāt lā Juhannes kāstateddīe; son leä pajās-
 čuodčielam jabmeki luhte, tāntiet parēkē' takkāra' fāmuo' sū sinnā. (3) Juhte Hārūdes lei valtam Juhannesau kitta, čatnam sū^u ja
 piedam sū kiddekī, Hārūdiasā, alte vielđa Filippusā āhkā tiet. (4) Juhte Juhannes lāi jahttam sundī: tundī ij leä loqhpie atniet
 sū (āhkkān). (5) Ja son lāi kalle sihtam su^u koddiet; valla son
 palāi ālāmukest, juhte sīj atnin sū profēhtan. (6) Valla kō Hārū-
 des lāi passuotemēn riekātāmpiejvies, tānosui Hārūdiasā niejētā
 sijā outon ja Hārūdes lījōhkui tasā. (7) Tāntiet loqpietī son
 vuorōnuomiū vaddiet sundī, mait son atnuot lūlij. (8) Tie jahtij son
 nou ko son ietniestis outieput lei pakātuββum: vattie mundī tiehki
 tuolēpēs kārie nann Juhannes kāstateddīe oqjvieu. (9) Ja konogis
 šattai hoddīⁿ, valla vuorānāsa tiehti, ja sijā tiehti, kuti' lādīn suina
 peāuātai čohkahēmien, kohčui son tauk, ahte tā't kalhkai sundī vat-
 tietuββet. (10) Ja rājai tohku ja čuohpatī Juhannesā oqjvieu kidde-
 kin. (11) Ja alte oqjēvie puktietuvai tuolēpās kārie nann ja vattie-
 tuvai niejētai ja son kuotti tau ietnī^s lusā. (12) Ja altā oqhpates-
 olómō' pōhtin ja valtīn altā rupmahau ja hauātātin tau; ja sīj
 vadcin tie ja sarrhtnuotin tau Jiesusī.

(13) Ko Jiesus tau kulāi, vu^olhki son tuppielt vatnasijnā
 meāhčus ierit muhtiem auhtas sadđai. Ko almača' tau kullēn, pōhtin
 sīj vaccie sū maññai stātais[t]. (14) Ja Jiesus manāi olhkus ja
 vuoinij tāt olluo almačīt ja armalastij sijā padđiel ja tivui sija
 puo'ccit. (15) Ja ko iehkietuvai, mannin alte oqhpates-olq̄mā sū
 lusā ja jahttin: tāt pajēhkie leä auhtas, ja ājēkie leä juo kollam [v.
 kollom]; luoihtē almačīt iečat luhtā, vāi sīj piessie' mannat ierit
 sitāitā ja oqstiet allasisā piepmuoit. (16) Tie jahtī Jiesus siddīj:
 eä' sīj tarhpaheä vuelēki^t ierit: vaddet tīj siddīj porrot. (17) Tie
 jahttin sīj sundī: eä' mijān leä tannā cānap ko vihtta laipie' jā
 kuokte kuolie'. (18) Tie jahtij son siddī: puktit tāt mundī tiehki [v.

tiel]. (19) Ja son kohčui ālāmukau čohketét rāsij nalā; ja valtij tāt vihtta läipit ja kuokte kuolit, keähčai pajās alāmai ja puoris šiuhietī ja toqđđālī ja rattij oghpates-olq̄maita läipit; ja oghpates-olq̄mā' vaddin tie ālāmukī. (20) Ja sīj puorrin kähka' ja kallānin. Ja sīj čoggin pajās pācētisait tāiste peähkächist, kuokte nuppie lohka vietie-kārie tieva. (21) Ja tā', kuti lādīn porrom, lādīn paihkien vihtta tūsan olq̄mā, sierra väll nissunā' ja mānā'.

(22) Ja talāhka naggī Jiesus oghpates-olq̄maitis mannat vatnasa sisā ja vuelēkiet rastā outolin sū nuppie peällai, tasā kō son oqččui luejēhtiet ālāmukau iečas luhtā. (23) Ja ko son läi luejēhtam ālāmukau iečas luhtā [v. lustā], kogrrij sonn vārrai sierra, rohkolaččat; ja ko iehki^t šattai, läi son toppie aktu. (24) Valla vanās läi juo kasskuo jaurie ja heätastuvāi pāruis taina ko läi vusstie-piägga. (25) Valla n^heldāt kohciem vuoruon ijān pō^otij Jiesus sijā lusā vadciem jaurie nann. (26) Ja ko oghpates-olq̄mā vuejēnin sū vadciemän jaurie nann, tie suorākanin sīj ja jahttin: tāt leä sviehkul; ja sīj čuorrun paluost. (27) Valla Jiesus hoallakō^otij sidī talāhka ja jahtij: leähkēt jasska': tāt leä mon, allet palā. (28) Tie vastietij sundi Pētrus ja jahtī: härrā, jus ton leä' tā't, tie kohčuo mū poqhtiet lusāt čācie nann. (29) Tie jahtī sonn: poqtie. Ko Pētrus tie luejēhtätij vatnasest, vadciekō^otī son čācie nann, vai kalhkhai poqhtiet Jiesusā lusā. (30) Valla ko son vuojnī, koktā piägga läi karras, suorākanī son; ja ko son vuoduokō^otī, čuorvui son ja jahtī: härrā, kājuo mū. (31) Ja talāhka kälēkij Jiesus kietas, t^oohppelī sū ja jahtij: ton häjuos jāhkulač, maanās kuo^uktäladdi' [v. kuo^uhtäladdi', v. kuäktās-talli']? (32) Ja ko soqj läika poqhtam vatnasā sisā, loqččui tälēhkie. (33) Valla tā', kuti' lādīn vatnasin, pōhtin ja luejēhtätin vuolus sū outoi ja jahttin: vissast leä' ton jupmielā pärēnie. (34) Ja kō sīj lādīn mannam rastā, tie pōhtin sīj Kenesāret eätnamī.

(35) Ja kō tāt paihkie almačā' tobq̄tāhin sū, tahkin sīj sākau obbo tāt lānta miehtā pirra kājāhka ja puktin kähkhait puohceit sū lusā. (36) Ja sīj rohkolin sū, vāi oqdčuo^t lūlin tuohttet toššu alte kārvui hielmit; ja tā' kuti' tuohttin tāt, varriesmurvin kähka'.

Kāpittel akta lohkie vihtta.

Pogrrāsij piejatusā'. Kānānealač nissun. Nieldē tūsan olómā piäpmatuvvē'.

Tie pōhtin ēaluk-oghppāsa' ja fāriseā' Jerusālemest Jiesusa lusā ja jahttin: (2) mannās padielmanneä' tū oghpates-olāmā pogrrāsij piejatusait? Juhte eä' sīj pasātā kietaitisā, outol ko sīj porrokōhti' laipieu. (3) Son vastietī ja jahtij sid'ij: mannās padielmannapāhtet ai tīj jupmielā kohčuomusau tija piejatusāi tiehti? (4) Juhte jupm'el leä kohččum ja jahttam: ton kalhka' kudnietit āhčat ja eätat ja tāt, kuhti karruotā āhčies jalā ietnies, ton kalākā vissast japmiet. (5) Valla tīj jahttiepēhtet: jus kuhtek jahttā ahčāsis jalā eädñāsis: jupmielā leä tāt rattietum, mait ton lādđi' mahttam mūhstā oqdču'ot allasat auhkien, tie ī son tarhpahā kudnietet āhčies jalā ietnie's. (6) Ja tīj leāhpit tainā toššien takkam jupmielā kohčuomusau tija piejatusai tiehti. (7) Tīj hävāstallejē', Ēsaias leä nuolāka outol sārōnum tija pirra, kō son jahtij: (8) tāt ālāmuk lahkanā mundī nālmiņas ja kudnietā mū paksēmis kum; valla sijā vajēmuo leä kuhkien mūhstā ierit [v. ierīñ, v. ierīñ]. (9) Valla toššai sīj kudnietē' mū, kō sīj oghpatē' takkar oghpatusait, mā' leä' almačī piejatusā'. (10) Ja son kohčuoi ālāmukau lusās ja jahtij sid'ij: kullet ja ājahtallet. (11) Īj tāt, mīj nālmie čatā sisāmānā, podōruotā almačau; āinat tāt, mī nālmiest olhkusmannā, tāt podōruotā almačau. (12) Tie lahkanin oghpates-olāmā' ja jahttin sundī: tietāhkus ton, ahte fāriseā' veārrānin, ko sīj kullin tau hoalau? (13) Son vastietī ja jahtij: juohkke eätnama šadduo, mau mū alēmielač āhčie ij leä pieddām šattačit, kalākā ruohttasī kum pajās rohttietuvvāt. (14) Tiptet sijāu mannat; sīj leä čalmietemie', ja čalmietemī oghpasteddie'; ko tall čalmietepmie lājetie čalmietemieu, tie kahččapā soqj kogppāčakā' roggai [v. roggoi]. (15) Tie vastietī Pētrus ja jahtij sundij: čielhkesteä midī tau muotulvasau. (16) Tie jahtij Jiesus: leä'pätkus ai tīj aiñ jirhmietakā. (17) Eāhpätkus tīj väll arēviete, ahte kājähka tāt, mī sisāmānā nālmie čatā, tā't vuolākā čoqjāvai ja olhkus-mannā iemie keīnuos. (18) Valla tā't, mī nālmies olhkusmannā, tāt poqhtā vaimuost olhkus ja tā't podōruotā almačau. (19)

Juhte vaimuost olhkusmannē' [v. manni'] pahā jurtakā', koddieim, huorrāvuot, skiekies ielliem, suolavuot, vierrie vihtenastiem, alhpie-tus. (20) Tā leä' tā', ma' podóvuoti' almačau; valla pasātehkie kietai kum porrot, tāht ī podóvuotä almačau.

(21) Ja Jiesus vādcē toppielt ja pō^otī Tirusā ja Siduna paih-kijta. (22) Ja keähča, muhtiem kánānealač nissun pō^otī täiste päih-kaist, čuorvuoi ja jahtij sundī: härrā, Tāvītā pārēnie, armuolastie mū padiel; mū niejētā vaivāstuββā harāmatit peäräkalest. (23) Valla ij son vastietam sundī ouhtoukä pākuou. Tie lo'itestin [v. loi-tostin] alte oghpates-olq̄mā outoi, rohkolin sū ja jahttin: rāja sū iečat luhte, juhte son čuoróvu mijā maññai. (24) Valla son vastietī ja jahtī: im mon leä olhkus rājatam iehčāsī ko tāi ieritlahpum sāucaī lusā Israela koqties[t]. (25) Valla son pō^otij ja rohkotalāi sū ja jahtij: härrā, viehkietā mū. (26) Tie vastietī son ja jahtī: ij tā't leä vuokas valtiet mánāist laipieu ja palhkiestet tau pietnakī ouótoi. (27) Valla son jahtij: nou oihtuo leä, härrā! tauka porri' ham petnakā' täiste pihtāčist, ma' kahččē' sijā härrai pietuiest. (28) Tie vastietī Jiesus ja jahtij sundī: ūo nissun, tū jāhkuo leä stuories; šaddus tundi nouh kō ton sitā'. Ja alte niejētā varruosmuvai tāte pottos[t].

(29) Ja Jiesus vādcē taste outos kuoului ja pō^otī Kalilealač jaurie kaddai ja korri vārie nalā ja čohketī tasā. (30) Ja sū lusā pōhtin olluo almačā', kuti' atnin fāruonisā skierrhmit, čalmietēmit, kielahetēmit, fapmalasait ja moqtit iehčāsī ja luojehtin tāit Jiesusā juolhkij ouótoi ja son tivuoi sijāu. (31) Nou ahte almačā' outuhin, kō sīj vuojēnin kielatēmit hoallamūn, fapmalasait varrasen, skierrh-mait radciemān, čalmietēmit vuojēniemān; ja sīj hieviehtin Israela jupmielau. (32) Ja Jiesus kohčuoi oghpates-olq̄maites lusās ja jahtij: mon ūuorranau arāmatallemest ālāmukā paddiel; juhte sīj leä' tall kolómo piejvie āddānam mū^u lunnā [v. lunnē] ja sijān ī leä mikie porromussan; ja im mon sitā luejehti^t sijāu vuelēkiet kēinuo nalā porōhkehtā, apmā sīj vājāpat kēinuo nalā. (33) Tie jahttin oghpates-olq̄mā' sundī: kostās mīj kalākap ogdcuot nou olluo läipit miehciēn, ahte mīj mahttiep kalle'tēt nou olluo almačit? (34) Ja Jiesus jahtij sidij: kalle läipie' tijān leä'? Sīj jahttin: kiäča ja kalliehkač kuolāča'.

(35) Tie kohčui son ālāmukau čohketet eätnama nalā. (36) Ja son valtij tait kieča läipiijt ja kuolit, kihtij, toqđđalī ja rattij tait oqhpates-olq̄maitis ja oqhpates-olq̄mā' vaddin ālāmukī. (37) Ja sīj porrin kāihka' ja kallānaddin; ja sīj čoggin pajās pācetisait tāiste piehkist, kieča viettie-kārie tieva. (38) Valla tā, kuti' lādīn porrom, lādīn nielde tūsan olq̄mā, sierra viel nissuna' ja mānā'. (39) Ja ko sonn lāi luejāhtam ālāmukau iečas luhte, tie manāi son ratnasī ja pō'ōti Magdālā rājita.

Kāpittel akta lohkkuhtta.

Mārhhka' kajēpieturvā', nātuotuββā'. Fāriseai sūries tājēkan. Pētrusā toptostem. Kristusā ja kristakāsai kiertamusā'.

Tie pōhtin fāriseā' ja saduseā' ouōtoi, keähččalin sū ja kajēpietin sūhste vuosietet sidī meārhhkau almiest. (2) Valla son vastietī ja jahtij sidd'ij: ko iehkiet leä šaddam, tie tīj jahttiepēhtet: čāppa tālēhkie šaddā, juhte ilēmie ruopsahā. (3) Ja itietis: udni šaddā pahā tālēhkie, juhte ilēmie ruopsahā ja leä mostuos. Tīj härvāstallejē', almie vuokieu tiehtiepāhtet tīj ārvātallat; eāhpätkus tīj ai māhtie ārvātallat āikij meārhhkait? (4) Tāt pahā ja h'ejēhtanis soqlie piuātā meārhhkau, ja ij mikie meārhhkait kalhka tasā vattietuββāt, iečā kō Jōnā profēhta meārhhka. Ja tie kuoti son sijāu ja manāi ierit. (5) Ja ko alte oqhpates-olq̄mā pōhtin rastā tuon peällai, tie lēdīn sij vajāltuhtam valtiet laipie'u milhtiesā. (6) Tie jahtij Jiesus sidī: kiehcčit ja vāruotet iečatē fāriseai ja sadduseai sūries tājēkanest. (7) Tie uššutin sīj iečainisā ja jahttin: mī eāhp leä vuojī valtam läipit milhtiemä. (8) Kō Jiesus tau ruoptiestī, jahtī son sidīj: tīj heājuos jāhkulaččā', mannes ušutēhpet tīj iečainettē, ahte tīj eāhpät leä milhtā valtam läipit? (9) Eāhpätkus tīj vāl arvietä? jalā eāhpätkus tīj muitie [v. muistie] tait vihtta läipit tāi vihtta tūsanī kasskan ja kalle vie'ttie-kārie' tieva tīj toqppuitē? (10) Eāhpätkus keännā (muiehtie) tait kieča läipit tāi nielde tūsanī kasskan ja kalle viettie-kārie' tieva tīj talluoi cogkkitā? (11) Koktes tall eāhpät arvietä, ahte mon iečim hoala tidī läipie pirra kō mon jahttim [jahttiu]: tīj kalākapēhtet vāruohtet iečatā fāriseai ja saduseai sūries tājēkanest. (12) Tie arvietin sīj, ahte ij

lam son kohčcum sijāu vāruohtet iečasē [iečaitesā] lāipie sūries tajėkanest, āinat fāriseai ja sadduseai oghpatusast.

(13) Tie pōtīj Jiesus Sēsarea Filipī tāfuita ja kačātī oghpates-olāmaistes ja jahtīj: keānnen sārōnuo ālāmuk mū almačā parrhnieu? (14) Tie jahttin sīj: muhtiemā' (jahtte' ahte ton leä') Juhannes kāstateddīe, muhtiemā' Eldas, muhtiemā' Jeremias, jalā muhtiem profēhtaist. (15) Son jahtīj sidīj: valla keānnen tijkis sārōnnuopēhtet mū? (16) Tie vastietīj Pētrus ja jahtīj sundī: ton leä' Kristus, iellie jupmiela pārēnie. (17) Tie vastietī Jiesus ja jahtīj sundī: sāluk leä' ton Siemon, Jōnā pārēnie; juhte oqdčie ja varra ī leä tuūi tau pikuotam, āinat mū ahččie, kuhti leä almiēn. (18) Ja mon jahtāu ai tuūi, ahte ton leä' Pētrus ja tān paktie nalā vuotuotau mon iehčam čoggulvasau ja helveta poqrrhta' eä kalhka tan oqjiehtiet. (19) Ja mon sitāu vaddiet tundī almie rihka čoutakit. Kājähka, mait ton čanā' eätname nann, tāt kalākā liehkiet čanātuvrum almien; ja kājähka, mait ton nuola' eätname nann, tāt kalākā liehkiet nuolaturvrum almien. (20) Tie piehtuoi son oghpates-olāmaistes sārōnumest keāsak, ahte son lei Kristus.

(21) Tāte āikie rājies alkīj Jiesus tietiehtiet oghpates-olāmaistes, ahte son vierēhtīj mannat Jerusālemī ja eätname kierātat vuorasupmusist, oqjievumus prāstaist ja čāluk-oghppāsist ja kottāhtallat ja koqlmat piejvien pajāsčuodčielēt. (22) Ja Pētrus valtīj sū sierra, alkīj čoroko sū hoalāitahtiet ja jahtīj: härrā, arđuo iečat; allus tāt iencėk tuūi šaddu. (23) Valla son jorkietī ja jahtī Pētrusī: kāita mu outos[t] sāhtān; ton leä' mundī herrānissan; juhte ī ton ājāhtalā tait ma' jupmiela leä', āinat tait ma' almačī leä'.

(24) Tie jahtī Jiesus oghpates-olāmaistes: jus kuhtik sihtā mū čuovruot, son hiejēhtus iečas ja valtus kruosses nalās ja' čuovvus mū. (25) Juhte tāt, kuhti riggā heākkas kāđuot, son kalākā tau massiet; ja tāt, kuhti heākkas massā mū tiehti, son kalākā tau kāuānat. (26) Mi auhkit leä tall taste almačīj, jus son vidni obbo veārāltau, valla vahākahtā sieluos? Jalā mait mahttā almač vaddiet maksuon sieluos outost? (27) Juhte almačā pārēnie kalākā poqhtiet āhčies härluokvuotan iečas ienkelij kum; ja tie kalākā son maksiet feārā keāsak parhkuis milhtā. (28) Sadnan jahtāu mon tidđi: muhtiemā' tāiste

leä', kuti' tanne čuodču', kuti' eä' kalhka iencik maistiet japmiemau, outol kō sīj vuejēni' almačā parrhni^eu poqhtiemän iečas riähkai.

Kapittel akta lohkie kiečau.

*Jiesusā härlu'kes iečäitüväm. Muhtiem mānuopu^hccie tivuo-
suββā. Kristusā japmiem. Skahttie vattietuββā.*

*Ja kuhtta piejvie taste maññielā valtī Jiesus Pētrusau ja Jāhkopusau ja Juhannesau, alte vieldau milhties ja toqlvui sijāu sierra allak vārie nalā. (2) Jā son oqčēui sijā čalmī outon iečā vuokieu; jā alte ārutidā [v. ārutijā] pāihtij tie kō piejēvie ja alte kār-
βuo' lādīn vielēkata' tie kō čuoukas. (3) Ja keähča, sidī vuojoñuika Mōses ja Eldas, hoallamän suina. (4) Tie vastietī Pētrus ja jahtij Jiesusī: härrā tanne leä midij puorrie orruot; jus ton sitā', tie tahkup mī tasā kolōmo koqtie: tundi ouhtou, Mousesī ouhtou ja Eliāsī ouhtou. (5) Ko son leī ajñ hoallamän, keähča tie suojēvānasti sijāu čuoukis palāva; ja keähča, jietna palvas jahtij: tāt leä mū iehccieles pārēnie, keäsā mon puoris lījōhkuou: kullet sū. (6) Ja kō oqhpates-olq̄mā' tau kullin, kahčēin sīj ārutijāsa nalā ja suorākanin sagga. (7) Valla Jiesus lahkanī, tuohtij sijāu ja jahtij: cuodčielet pajās ja allet palā. (8) Valla kō sīj pajietin čalmijtisā, tie ičēin sīj iehčāsau vuoinie, kō Jiesusau aktu. (9) Ja kō sīj luojētāhtin vuolus vāriest, piehtuoi Jiesus sijāu ja jahtij: eāhpet tij kalhka sārōnuot keāsak tau vuoinietusau ouōtol ko almačā pārēnie leä pajāsčuođcielam jabmekī luhte. (10) Ja alte oqhpates-olq̄mā' kačāhtin sūhste ja jahttin: mannäs jahtti' tie čāluk-oqhpāsa', ahte Eldas pierrī vuosstak poqhtiet? (11) Jiesus vastietī ja jahtij sidī: Eldas poqhtā kalle vuosstak ja kalākā rādđat kājāhka karvesen. (14) Valla monno [mon] jahtāu tidđi: Eldas leä juo poqhtam ja eä' sīj tobōtam sū; muhtuo tahkin suina, mait sīj sihtin. Nou šaddā ai almačā pārēnie sijāst kierātat. (13) Tie arvietin oqhpates-olq̄mā', ahte son hōglai sidī Juhannes kāstatedđie pirra.*

(14) Ja ko sīj pōhtin ālāmukā lusā, tie lauāhkī muhtiem olmāj sū ouōtoi, lujēhtāti puolvai nalā sū outon; (15) ja jahtij: härrā armuolastie mū' parrhtnie padđiel, juhte son leä mānuotautast

pu^ohccie ja vaivastu³β³ā pahās; juhte son kahččā tajėvai tolloi ja tajėvai čāhcai. (16) Ja mon toglvuojju sū' tū' oghpates-olǫmāi lusā ja eä' sīj mahttam sū' puorietet. (17) Tie vastieti Jiesus ja jahtij: Ūo ton jāhkuotes ja starrhtak [v. -tek] madduo, man kuhkieu kalhkau mon tijā lunnā orruot? Man kuhkieu kalhkau monn tijāu kierātat? tölövt sū mū' lusā tiehki. (18) Ja Jiesus šārhkui sū ja pearākal manāi sūhste olhkus ja pāvėnie šattai varrāsen tāte potto rājies. (19) Tie mannin oghpates-olǫmā Jiesusa lusā sierra ja jahttin: mannās mīj eāhp mattam sū olhkus vuojiehet? (20) Jiesus jahtij siddij: tijā vātna jāhkuo tiehti. Juhte sadnan jahtāu mon tiddi: jus tijān leä jahkkuo seänapkorėnie-čalmie mahtie, tie oqđcuopėhet jahttiet tån varrai: sirrhtie iečat toppielt tohku ja tie kalākā tā't iečas sirėtiēt; ja ij tiddi kalhka liehkiēt mikie māhtietes. (21) Valla tāt čėārāta ij manā olhkus iečā vuokiñ ko rohkolvasā ja fastuo pakti[j].

(22) Valla kō sī lāđin orruomān Kālilean, jahtij Jiesus siddij: almačā pāvėnie šaddā padđielvattietu³β³āt almači kietaitā; (23) ja sīj kalėkē koddiet sū ja koqlmāt piejvien kalāka sonn pajās-čuodčielet. Ja sīj šaddin sagga hođdien. (24) Ja kō sīj pōhtin Kābernaumī, tie mannin tā', kutē' skāhtiepietnikau toghpuojin, Pėtrusā lusā ja jahttin: ikus tijā oghpateddie maksie skattiepietnikau? (25) Tie jahtij son: maksā kalle; ja kō' son pō^otij viessu sisā, outietī Jiesus sū ja jahtij: koktes ton toqjvuo', Siemun? Keistē valti' eātnamā' konōkasā tullau jalā skahti^ou? iečasē [v. iečasa, v. iečasā] mānaist βai vierrāsist? (26) Pėtrus jahtij sundi: vierrāsist. Tie jahtij Jiesus sundi: tie leä' nappu mānā' (maksiemäst) lu³β³asā' [v. luovvāsā']. (27) Valla apmāmā sijāu vierrietet, tie manā jaurie-kaddai ja suohppē vuokkau ja valhtie vuosstas kuolieu, mīj poqhtā pajās. Ja kō' ton rapāsta' tån iabnieu, kauna' ton pietnikau; valhtie tau ja cattie tau siddi mū' ja iečat outost.

Kāpittel akta lohkie kakce.

Alie kut'eukā vierietā. Oruo sōqpalāč.

Tān āikien mannin oghpates-olǫmā' Jiesusā lusā ja jahttin: keä leä makk stuorāmus almie rihkan? (2) Tie kohčuoi Jiesus mānau

lusās jā piejai tau sijā kasskai. (3) Ja jahti: sadnan jahtāu mon tiddij: jus tīj eāhpāt jorōkolē [v. -lā] iēcatū ja šatta nouh kō mānnā, tie eāhpet luotnuok poqtie almie rihka sisā. (4) Tāt, kuhti tall iēcas vuolieta nou ko tā't mānnā, son leā stuorāmus almie rihkan. (5) Ja tāt, kuhti tu^ostu takkar mānau mū namān, son tu^ostu mū. (6) Valla tā't, kuhti vierietā ouhtou tāiste uhcekačcaist, kutē' jakhē' mū' nalā, sundī lūli puoriep, ahte mi^olluo-kierēkie lūli čanāturrum alte čēāpohitj ja son vuoduoturuli' āpie čiegāli'. (7) Vuoi veārālti veārrānemie tiehti, juhte veārrānemie vierehtij ham poqhtiet; vallā vuoi tāt almačī, keān čatā veārrānem poqhtā. (8) Jus tū kiehta jalā tū juelēkie tū vierrietā, tie čuohpa tau kasskat ja palhkiestā tau iēcat luhte; tāt leā tundī puoriep mannat skierāman jalā fapmālassan iel-lemā sisā, kō atniet kuókte kieta' ja kuókte juelēhkie jā palhkiestuββet ihkeven tolloi. (9) Jā jus iēcat čalēmie tū vierrietā, tie kaihkuo tau olhkus ja palhkieste tau iēcat luhtū; tā't leā tundī puoriep mannat čalēmiepiellin iell'emā sisā, kō atniet kuókte čalmie' ja palhkiestuvvūt helēvētā tolloi. (10) Keāhčēt, apmapet tīj padielkeāhčēt ouhtoukē tāiste uhcekačcaist [v. -kaččēist]; juhte mon jahtāu tiddī, ahte sijā ienkela' almien vuojēnē' āluo mū āhcie ārutijau, kuhti leā almien. (11) Juhte almača pārēnie leā poqhtam čoutiet tau, mī lahpu m lei. (12) Koktes orruo tījā mielan? Jus muhtiem almačin [v. -čēn] leā čuohtie sāuca' ja akta tāiste čādđānā, eākus son tie kuotie tāit akcielohkie ja akcie vārīj nalā ja manā ierit ja ocoq tau, mī čādđānam lei. (13) Ja jus nou heāββā, ahte son tau kauānā, sadnan jahtāu mon tiddī, son āvusa eānapuht tāt tiehtij, kō tai akcielohkie ja akcie tiehtij, ma' eā' čādđānan [v. čādđān]. (14) Nou ij liekie tā't tījā almielač āhcie situot, ahte aktak taiste uhcekačcaist kalākā lahput.

(15) Valla jus vieldat meāddā tū vuosstē, tie manā ja pakātā sū kuouhtā kasskan aktu; jus son kultalā tū, tie leā ton vidnim vieldatt. (16) Valla jus son ij kultalā, tie valhtie vell ouhtou jalā kuoktāsau iēčainat, vai kaihka aššie nannosen šaddā kuokte jalā kolómo vihtena ūalmie pakti [v. paktu]. (17) Jus son tāit ij kultalā, tie tietiehtā tau čoggulvassai: jus son ij kultalā čoggulvasāu, tie ānietuvvus son tūhste hietnikin ja publihkānan. (18) Sadnan jahtāu mon tidī: kājahka, mait tīj čatnapēhtet eātnama nann, tā't kalākā

liehkiet čanāturrum almien; ja kājähka, mait tij nuollapēhtet eät-namā nann, tā't kalākā liehkiet nuolahtuβum almien. (19) Ai vasst jahtāu mon tidij: jus kuouhties tāist lāsketēpā eätnama nann rohkolet, ihke man oqmij pirra tät lieča, tie kalākā tät sunnui šaddat mū āhčiest, kuhti leä almien. (20) Juhte konnä kuouhties jalā kolmos leü' čoghkanam mū namān, tannā mon läu sijā kasskan.

(21) Tie pō^oti Pētrus sū outoi ja jahtij: härrā, man tajāvai kalhkau mon āntakas luojēhtiet vieldāsam, kuhti meüddā mū russti? Kitta kieča kārātaikus? (22) Tie jahti Jiesus sundi: mon jahtāu tundī, ī kitta kieča kārātai, muhtuo kiečalokie kieča kārātai. (23) Tāntiet muotuoturrā almie rīähka muhtiem konokasajñ [v. -kisajñ], kuhti sitāi lokuou tahkat svajānasiskum. (24) Ja kō son lokuou tahkakōtij, tie puktietuvai muhtiem sū outoi, kuhti lei lohkie tūsan puttie veljkuokes. (25) Ja tāina kō sū^{nä} ij lam mikie, maina mahttam maksiet, tie kohčuoi alte härrā, ahte son kalhkai ruoptietuvvāt, ja alte āhkkā ja mānā' ja kājähka, mi su^{nä} lei ja tāikum maksietuvvāt. (26) Tie luojāhtāti tät svāinas vuolus ja rohkotalāi sū ja jahtij: härrā, oruo kierēties muina ja mon sitāu tundī kājähka maksiet. (27) Tie ārahkälāstij härrā tān svajānasa padiel ja luoihti sū luovas ja mietiet sundī vielhkieu. (28) Tie manāi tät svāinas olhkus ja kāunai muhtiemau iečas kuojēmie svāinasist, kuhti lei sundī veäläkuokes čuohtie pietnika; ja son valhti sū kitta, toghppij sū čiepiehtest ja jahti: maksie, mait ton leä' veäläkuokes. (29) Tie luajāhtatij sū kujēmie svāinas vuolus altā juolhkij outoi, rohkoli sū ja jahtij: oruo kierēties muina ja mon sitāu tundī kājähka maksiet. (30) Valla ij son sihtam, muhtuo manāi ierit ja časkij sū kiddekī, tasā kō son maksij, mait son läi veäläkuokes. (31) Ko tall alte kujēmie svajēnasā' vuojēnin tau, mī läi šaddam, tie pahān atnēn sij tau sagga ja pōhtin ja tietiehtin härrāsasē [v. härrāsasā] kājähka, mī šaddam lei. (32) Tie kohčuoi alte härrā sū outosis ja jāhti sundi: ton pahās svāinas, kājähka tū vielhkieu luojēhtim mon tundī, tainā kō ton rohkoli' mū, (33) Ihkus ton ai pierrim armālastiet tū kujēmie svajēnasa paddiel, nou ko mon läu armālastam tū paddiel? (34) Ja altā härrā moqrahtuvai ja paddielvatti sū pähtälitā, kitta tasā kō son maksī kājähka, mait son leä vālhkulač. (35) Nouhti kalākā ai mū alēmielač ahčie

tahkat tidij, jus eähpēt vāimuostettie āntakas lueihtie, iec̄ kuhtek vield̄asis alte mättuit.

Kāpittel akta lok akcie.

Kālačvuota čanās. Mānai purrie oqssie Iellema kējenuo. Poqntutakai niktetu, 3, 3em.

Ja tie heävai, ko Jiesus läi loqptam täit pākuūt, vuolhki son Kälileäst ierit ja pō^otij Jūdeā rājita tuon peällai Jortānā. (2) Ja sū čuovrun olluo almačā'; ja son takāi sijāu tannā varrāsen. (3) Tie pōhtin fāriseā' sū lusā, keähčcalin sū ja jahttin sundi: leäkus olqmai mietietum hiejēhtiet āhkās, ihke makkar vikie tiehti? (4) Tie vastietī son ja jahtij sidij: eähpētkus tīj leä lohkam, ahte tāt, kuhti šivuētī sunnū alhkuost, šivuētī sunnoū olāman ja nissunān? (5) Ja jahti: tāntiet kalākā olmaj hiejēhtiet āhčies ja ietnies ja orruot nanous[t] āhkās palhtan ja tā' kuouhties kalākapā šaddat aktan oqđčien. (6) Nou eäpā soqj leä tast kuokte, muhtuo akta oqđčie; mait tal jupmiel leä aktetam, ij kalhka almač rārēhkiet. (7) Tie jahttin sij sundi: mannes kohčuoi tie Mouhses vaddiet luohpātem-kirdieū ja hiejēhtiet sū? (8) Son jahtij sidij: tija vāimuoi karrasvuotā tiehti mietiehti Mouses tiddi hiejēhtiet āhkaitettie; valla alhkuost tāt ij lim nou. (9) Muhtuo mon jahtāu tiddij: tāt, kuhti luohpatā āhkastis iecā' kō huorrāvuotā tiehti ja valtā iehčāsau, son tahkā huorāb; ja tā't, kuhti valtā āhkan tau, kuhti leä luohpātuvvum, son tahkā huorāb. (10) Tie jahttin alte oqhpates-olqmä' sundi: ko nou leä olqmä ja nissunā kasskan, tie ij leä pu^orrie valtut. (11) Tie jahti son sidi: eä' kähka' valtīe allasisā tau pākuou, muhtuo vall tā', keita tāt vattietu, 3, 3ā. (12) Juhte muhtiemā' leä' valtūmī šie'ttuoka'ttesā', kuti' leä riekātum takkāren ietnie heäkkas; ja muhtiemā' leä' tasā šie'ttuoka'ttēsen takāhtuovum almačist; ja takkāren leä' ai muhtiemā' šaddam, tainā ko sij leä māsšam valtūmäs [v. -mist], jupmiela rihka tiehti. Tāt, kuhti mahttā tau allasis valtiet, son valtus.

(13) Tie puktieturvin mānā' sū lusā, vāi son lūli piedđat kietait sijā nalā ja rohkolet; valla oqhpates-olqmä' sārōkuū sijāu.

(14) Tie jahtij Jiesus: tiptet mānait orruot ja allet cakka sijāu poqhtiemäst mū lusā; juhte takkārīj leä almie rīähka. (15) Ja kō' son läi pieddām kietait sijā nalā, vuolhkij son taste ierit.

(16) Ja keähča, muhtiem lahkanij ja jahtij sundī: purrie oqhpateddīe, mait puorit kalhkau mon tahkat, vai oqdēūlim ihkēeven ielliemau. (17) Tie jahtij Jiesus sundī: mannes kohčuot ton mū purrien? Īj aktak leä purrie, iečā kō jupmiel aktu; valla jus ton sitā' mannat ielliema sisā, tie ānie'ta kohčuom pākuut. (18) Son jahtij sundī: kutit? Jiesus jahtī: i' ton kalhka koddīet; i' ton kalhka huorāp tahkat; i' ton kalhka suolātet; i' ton kalhka vierriet vihtenasti't. (19) Kudniete āhčat ja eätinat ja ton kalhka ieheci't kuoiat nouh ko iečat. (20) Tie jahtij tāt nuorra olmāj sundī: tāt kähkai't läu mon anie'tam nuorravuotan rājis; mites mūhstä ājū vel vājēluo? (21) Jiesus jahtij sundī: jus ton sitā' liehkiet ollies, tie vuolhkie, vuoptye tāu, mī tū^unā leä ja vattie heäjuitā, ja tū^unā kalākā liehki't tāββier almien; ja poqtie ja čuovuo mū. (22) Kō tāt nuorra olmāj kulāi tau pākuou, vuolhkij son hoddīen ierit, juhte sū^unā lādīn olluo oqpmutakā'. (23) Tie jahtij Jiesus oqhpates-olq-maitis [v. olqmoitās]: sadnan jahtāu mon tidđij: poqntās almači leä lossot mannat almie rīhka sisā. (24) Ja rass jahtāu mon tidđij: ālēkiep leä kammēli čāgēnat [v. čākāt] āimie šalmie čatā, kō poqntai poqhtiet almie rīhka sisā. (25) Kō oqhpates-olqma' tau kullin, suorākanin sij sagga ja jahttin: kuhtes tie mahttā sālukuken šaddat? (26) Tie keähčasti Jiesus sijā nalā ja jahtij sidđij: almačitā leä tā't kalle māhtietis; valla jupmieli leä kähkka mahtielāč.

(27) Tie vastieti Pētrus ja jahtij sundī: keähča, mī leäp kähkai't kuotām ja čuorvum tū; mait kalākap mīj oqdčuot tāt outost? (28) Tie jahtij Jiesus sidđij: sadnan jahtāu mon tidđij, ahte tij, kuti' lähpāt mū čuorvum, otōsist riekātēmiū, ko almača pārēnie leä čohkahēmien iečas härlokruota trōnuo nann, kalākāpēhtet ai tij čohkahet [v. čohkohet] kuokte nuppie lohka i trōnuoi nann ja tuopmāt tāt kuokte nuppie lohka i Israēla sohkoit. (29) Ja juohkehač, kuhti kuotā koqtieu jalā vieldait, jalā oqppait, jalā āhči'eu, jalā iētni'eu, jalā āhkau, jalā mānait, jalā pālhtuoit mū namā tiehti, kalākā oqdčuot čuotie kārtasaččat [v. -sačā] ruóptuot, ja ārēpit ihkeven iellemau.

(30) Valla moqdde', kuti' leä' outiemusä', kalëki' šaddat mañ^hemusšan ja mañiemusä outiemussan.

Kāpittel kuokte lohkie.

Viena-karrhtie. Jiesusā kierētemus. Oqhpates-olq̄māi rī^etuu. Kuokte čalmietēm^he.

Juhte almie riehkā leä jeäbāta ko muhtiem tāluo-isiēt, kuhti ārrāt itietest manāi olhkus palāhkācīt parēkējijt vienakartasis [v. -kartasas]. (2) Ja kō son läi lāskatallam parēkējij kum ouhta pietnika pirra piejvies[t], rājai son sijāu vienakartāsīs. (3) Tie manāi son olhkus koglmad tīma muttuon ja vuoini iehčāsīt čuodčuumān šaldūon parhkuotakā; (4) ja jahtij sid'ij: vadcet ai tīj mū vienā-kārātai, ja mī peāras leä, tau sitāu mon vaddiet tid'd'ij. (5) Ja sīj vadcēin. Ja vass manāi son olhkus kutāt ja akcāt tījma muttuon, ja takāi seämmalāhkai. (6) Valla vuosstas nuppie lohkaī [v. lohkoī] tīma muttuon manāi son olhkus ja kāunai iehčāsīt čuodčuumān parhkuotakā, ja jahtij sid'ij: mannes tīj čuodčuopāhtet tanne keäčuo piejvie parhkuotakā? (7) Sīj jahttin sundī: taina kō ij aktak leä mijāu pālāhkātam. Tie jahtij son sid'd'ij: vadcet ai tīj mū vienā-kārātai, ja mīj peāras leä, tau kalākāpāhtet tīj oqđčuot. (8) Kō iehkiet šattai, jehtij viena-karhtie härrā čuodčuotedd'āsas: kohčuo outoi parēkējijt ja vattie sid'd'ij palhkau; ja alhkie mañ^hemusais[t] kitta vuosstasitā [v. vuosstacitā]. (9) Ja kō tā' pōhtin, kuti' vuosstas nuppie lohkaī tīma muttuon lād'in pālāhkātuβžum, oqđčun sīj kuhtik ouhto pietnikau. (10) Valla ko vuostasa' [v. -tača'] pōhtin, tojēvun sīj, ahte sīj kalëkin oqđčuot eänapu; ja oqđčun ai kuhtik ouhtou pietnikau. (11) Ja kō sīj tau oqđčun, murhkiestin sīj isieta vussti; (12) ja jahttin: tā' mañ^hemusā' leä' parākam ouhta tījma, ja ton leä' tahkam sijāu mijā jeäbātāsaččan, kuti' leäp kuoddam piejvie noqtieu ja pāhkau. (13) Tie vastietī son muhtiemī sijāst ja jahtij: veünahkam, im mon takā tundī vierriet; iħkus ton leä lāsketam muina mierrietum pietnika pirrā piejvies? (14) Valhtie oqmāt ja manā kēinut. Valla mon sitāu vaddiet tān mañemusī akta eänakau ko tundī. (15) Jalā im kus oqđčuo tahkat iehčam oqmiñ, mait mon

sitāu? Jalā leākus tū čalēmie pahā tān tiehtī, ko mon lāu purrie?
 (16) Nouhte šaddi' mañ'emusā' outiemussan, ja outiemusā' mañ'e-
 mussan. Juhte moqddē' leā' kohčuotuvvum, valla kallāsačča' leā olh-
 kus vildituvvum [v. valdetuvvum].

(17) Ja tie vu'lhki Jiesus pajās Jerusālemī ja valtī tāit kuokte
 nuppie lohkaī oqhpates-olq̄moit sierra lusās keīnuo nalā ja jahtī
 siddī: (18) Keāhča, mī mannap pajās Jerusālemī ja almačā' pārē-
 nie šaddā paddielvattietuvvūt pajemus preüstaitā ja čāluk-oqhpasitā;
 ja sīj tuobmū' sū japmiemī. (19) Ja sīj paddiel vaddē' sū hietnikijtā
 alhpietit, svaškuotit [v. švaškuotit] ja krussinauletit sū ja koqlmat
 piejvien kalākā son pajāsčuodčielet.

(20) Tie lahkanī Sebeteusā parhtnie iednie aktan pārhtnis
 kum Jiesusā lusā, luejēhtātīj sū outoi eātnamī ja vāitī sūhste juojētā.
 (21) Tie jahtī son sundī: maitās ton sitā'? Son vastietī sundī: koh-
 čuo tāit mū kuokte pārhtnit čohkahāt [v. čohkohāt] iečat rihkan,
 nuppiep tū oqlhkies kieta, ja nuppiep tū koruo kieta pielien. (22) Tie
 vastietī Jiesus ja jahtī: eāhpāt tīj tietie, mait tīj vājētiepāhtet [v.
 vājētiepāt]; mahttiepāhtātikus tīj juhkat tau kalhkeu, mau monn
 kalhkau juhkat, ja kāstaturvūt tāina kāstetasajñ [v. kāstatasajñ],
 maina mon kāstaturvau? Sogj jahtikā sundī: māhtin [v. mahttin]
 moqj kalle. (23) Son jahtīj sidīj: mū kalhkeu šaddapehttie toqj kalle
 juhkat ja taina kāstatasajñ, maina mon kāstaturvau, šattapehttie toqj
 kalle kāstatuβāt, valla čohkahet mū oqlhkies ja mū' koruo kieta
 pieliiñ tīj leā mū tuokien vaddiet iehčāsītā kō sidī, keita tā't kārviēh-
 tum leā mū ahčies. (24) Kō tā' lokies tau kullin, suhttin sīj tāita
 kuokte vieldāčītā. (25) Tie kohčuoi Jiesus sijāu iečas lusā ja jehtī
 [v. jahtīj]: tīj tiehtiepāhtet, ahte ālāmukī fúorstā' leā' oqjēvien sijā
 paddiel ja stuorra härrā' atnē' isietvuotau sijā padiel. (26) Ij kalhka
 nou liehkiet tījā kasskan; āinat tā't, kuhti tījā kasskan sihtā liehkēt
 stuories, son leāhkus tījā tieunār. (27) Ja tā't, kuhti sihtā liehkiet
 outiemus tījā kasskan, son leāhkus tījā svāinas. (28) Nou ko almačā
 pārēnie tīj leā poqhtam pāddat iečas tieunahuβāt, muhtuo tieunahet
 ja vaddiet heākkas lotnasen [v. lotnōsin] moqddāsī outost.

(29) Ja kō sīj vuolēkin Jerihkuost olhkus, čuoruoī sū eātnak
 ālāmuk. (30) Ja keāhča, kuokte čalmietēmie [v. -timii] leika čohko-

*hēmien [v. čohkahimien] kēinuo palhtan; ja kō soqj kulāika, ahte Jiesus läi taggu mieddiel mannamän [v. -min], čuorvuoikā soqj ja jahtika: härrä, Tāvitā pārēnie, arāmuolastie munnu paddiel! (31) Valla ālamuk särhkui sunnū, vāi kalhkaikā šāvuot orruot. Tie soqj čuorvuoikā vill eānapuht ja jehtika: härrä, Tāvitā pārēnie, arāmuolastie munnu paddiel! (32) Tie čuočeatij Jiesus, kohčuoio sunnū lusīs ja jahtij: maites toqj sihtapehttie, ahte mon kalhkau tunnui tahkat? (33) Tie jahtika soqj sundī: härrä, ahte munnu čalmie' rahpasur-
vuoči'. (34) Tie arāhkālastij Jiesus sunnu paddiel ja tuohtij sunnu čalmit ja talāhka šaddin sunnu čalmie' vuojēnijen, ja soqj čuorvuoika sū.*

Kāpittel kuokte lokk akta.

Jiesus riete sisā, rajēnētā tempelau, šārōkuo fāriseait.

Ja kō sīj lahkanin Jerusālemī ja pōhtin Petfāgai oqlduo vārie vuollai, rājai Jiesus kuoktāsau oqhpates-olqmaistis [v. -stes]; (2) ja jahtij sunnu: vadeien lattie sietai, mīj leä tunnu outon, ja tie talā toqj kaunapehttie miñkieles osnau čatnasin, ja miesie'u tån palhtan; nuollien tait ja lajēten mū lusā. (3) Ja jus kuhtek moqlhkietā tunnui maitek, tie jahttien: härrä tarhpahā tait ja talā luojēhtā son tait. (4) Valla tāt kājāhka šattai, vāi tāt ollanet kalhkai, mīj sarrhtnuotum leä profēhta čatā, kuhti jahtij: (5) sārqnūt niejētai Sionī: keühča, tū konōkēs poqhtā tū lusā loddie čohkahēmän miñkieles osnā [v. osno] nann, ja parōkuo-osnā miesie nann. (6) Oqhpates-olqmā' vāccikā tohku ja takāikā nou kō Jiesus läi sunnū kohčēum. (7) Ja soqj lajētika sū lusā miñkieles osnau ja miesieu ja piejaikā kārvoitiskā [v. -teskā] tai nalā ja čohketahtikā sū tai nalā. (8) Ja eät-nak ālāmuk luobun kārvoitisā kēinuo nalā ja iehčāsa suoddin tuorhkait muoraist ja tuorhkastin kēinuo. (9) Valla ālāmuk, kuhti outon vāccī, ja tā kutie' čuoββun mañkien, čuorōvun ja jahtten: Hūsianna Tāvihta pārēnai [v. pārānai]; puorist šiūnetum leähkus son, kuhti poqhtā härrä namān; Hūsianna allakāsan. (10) Ja kō son pōti Jerusālemij, loqssakōti obbo stāta ja jahtij: keä leä makk tā't? (11) Tie jahtij ālāmuk: tāt leä Jiesus, tāt profēhta Nāsaretast Kālilean.

(12) *Ja Jiesus manāi jupmiela tiempela sisā ja vuojietī olhkus kāihkait, kuti' lēdin vuobētiemān [v. -min] ja oqstiemān [v. -min] tiempela sinnā, ja komie'ti lōnuoteddīj pieutit [v. piutit] ja turvu-oqsiesteddīe stōuloit ; (13) ja jahtīj siddīj: tā't leā čalie'tum: mū koghtie kalākā kohčuoturvāt rohkoles-koghtien, valla tīj leāhpāt tau tahkam rieββārī sluogguon. (14) Ja sū lusā pōhtin čalmie'temie', ski'rrhma' tiempelā sisā ; ja son puorietī sijāu. (15) Ko paj'emus preāsta' ja čaluk-oqhpāsa' vuojēnin tāit outuo parhkuut, mait son takāi ja mānait, kuti' čuorōvun tiempelin ja jahttin : Hūsianna Tāvitā pārānai, tie sīj suhttin ; (16) ja jahttin sundī : kulāhkus tonn, mait tā' jahtti' ? Tie jahtīj Jiesus sidīj : kulāu kalle. Eāhpetkus tīj leā kogsssek lohkam : mānai ja ūammī ūālmies[t] leāh ton karvietam allasat māinuou ?*

(17) *Tie kūotī son sijāu ja vaccī stātas olhkus Petāniai ja oruī toppiē. (18) Ko sonn itietest vasst manāi stātai, tie porōstuvrakōtīj sonn. (19) Ja sonn vuojnīj fiehkuna-muorau kēinuou palhtan ja manāi tohku, ja tīj kauānam tanne maitek iehčāsau ko lasstait ; ja son jahtīj tasā : allusā kogsssek tāte kiečies šaddū tūhste muordie' ! Ja fikuna-muorra assnelī talāhkā. (20) Ja kō oqhpates-olqāmā' tau vuojēnin, outuhin sīj tau ja jahttin : koktes assnelī fiehkuna-muorra nou heāhkkat ? (21) Tie vastietī Jiesus ja jahtīj sidīj : sadnan jahtāu mon tiddīj : jus tījān leā jahkkuo, ja eāhpit kuoktāstalā, tie eāhpet tīj oqčēuo tahkat toššuo vall takkar takuoit, kō fiehkuna muoraina leā šaddam, muhtuo jus tīj vāl jahttiepēhtet tān varrai : logēnē iečat pajās, ja hojōkotē iečat meūrrai, tie kalākā nou šaddat. (22) Ja kājāhka, mait atnuopēhtit rohkolvasan, jus tīj jahkkiepēhtet, kalākapāhtet tau oadčuot.*

(23) *Ja kō sonn pōtīj tiempelā sisā, vadcin pajemus presta' ja vuorasupmusā' ālāmukāst sū lusā, ko son lūi oqhpatemān [v. -min], ja jahttin : mate fāmuost ton tau takā' ? Ja keā leā vaddam tundī tau fāmuou ? (24) Tie vastietī Jiesus ja jahtīj siddīj : mon sitāu āi kačūtet tījāst ouhtou pākuou ; jus tīj jahttiepēhtet mundī tau, tie sitāu mon ai jahttiet tiddī, mate fāmuost mon tau takāu. (25) Koste lūi Juhannesa kāstates ? Almieš βaj almačist ? Tie ušutin sīj iečainisā ja jahttin : jus mīj jāhttiep : almiest, tie jahttā son*

midī : mannes tīj tie äitie sundī jāhkie? (26) Valla jus mīj jāhttiep : almačist, tie mīj pallap ālāmukest ; juhte kākha' atne' Juhannesau prōfehtan. (27) Ja sīj vastietin Jiesusī ja jahttin : eāp mīj tau tie-tie. Tie son kis jahtīj sidīj : im mon ke sarhnuo tidīj, mate fāmūost mon tau takāu. (28) Valla kokte tijā mielan orru? Muhtiem olman leika kuokte parrhnie' ja son vācēi tāt vuosstača [v. vuosstasa] lusā ja jahtīj : pārānam, manā ja parhka udne [v. udni] mū viena-karrhtien [v. karrhtienam]. (29) Son vastietī ja jahtīj : im mon sitā. Valla taste maññiela sañkartīj son tau ja manāi tohku. (30) Ja son vācēi tāt nuppie lusā ja jahtīj seāmmālāhkai. Tie vastietī son ja jahtīj : vācēcām, härram ; ja īj son mannam tohku. (31) Koqbbā tāiste kuoktāsist takāi, mait ahčcie sitāi? Sīj jahttin sundī : tāt vuosstas. Tie jahtīj Jiesus sidīj : sadnan jahtāu mon tidīj, ahte publikānā' ja skiekie' pōhti' almie riahhai outola ko' tīj. (32) Juhte Juhannes pō^otīj tijā lusā ja vuosietī tidīj riektesfärtukvuota kēinuou, ja eāhpēt tīj jāhkkam sundīj ; ja ihka mai tīj tau vuojnītā, tie eāhpāt tīj tauk taste mankielā leā tau sañkartam, nou ahte leitie sundī jāhkkam. (33) Kullet iecā muotulasau : tāt läi muhtiem isiet, kuhti kārviētī viena-karrhtie^eu šattačit, takāi keārrhtau tānn pīrrā, ja rokkīj teāpčas kārī^eu tasā, ja cieggī torrhnuou ; ja son pālāhkātīj tau [v. tā] viena-karrhtie olāmaitā ja vu^olhkī olōkuoriehkai. (34) Koh tall šadduo-ajēkie pō^otīj, rājai svājēnasīties vienakarrhtie-olāmāi lusā tuostuočit tānn šattuit. (35) Tie valtin vienakarrhtie olāmā' alte svājēnasit kitta ; ouhtou sīj švaškuotin varāiti, nuppieū sīj čorōmotin lārhhkas ja koqlmātau sīj keātkahin. (36) Vast rājai son iecā svājēnasit, eānapuit tuoiste outiepuist ; ja sīj tahkin tāi kum seābmālāhkai. (37) Maññie-mustā rājai son parrhnie^s sījā lusā ja jahtīj : alāmā sīj mū' parrhtnie^st koit palāčī'. (38) Valla ko viena-karrhtie olāmā' vuejēnin parrhtnie^eu, tie jahttin sīj kaskanisā : tāt leā ārhpulač, poghtiet, koddup mīj sū ja tie oqdēuop mīj iehčāmē vuollai alte arhpieu. (39) Ja sīj valtin sū kitta, hojōkotin sū olhkus vienakarrhtiest ja koddin sū. (40) Kō tall viena-karrhtie härra poghtā, maites son tie kalākā tahkat tāita vienakarrhtie olāmaitā? (41) Sīj jahttin sundī : son kalākā heāvahtet tāit pahāit pahā lāhkai, ja pālāhkāhtet vienakarrhties iecā vienakarrhtie olāmaitā, kutī' vaddē' sundī šattuit aikienisā.

(42) Tie jahtij Jiesus siddij: eähpätkus tij kogssek leä lohkom čälukin? Täht kiedkie, mau koaticieggie' palhkiestin ieritā, tā't leä šaddam čiehkakietkien; härrast tät leä šaddam, ja leä outo mijā čalmī outon. (43) Tān tiet jahtāu mon tidij, ahte jupmielā riehka kalākā valtietuvvāt tāist ierit ja vattietuvvāt hietnikijtā, kut' kuodde' tān šattuut. (44) Ja tät, kuhti jorrā [v. jorrō] tān kietkie nalā, son norōtosā cuouhkas; valla keän nalā täht kahččā, sū tā't smollī.

(45) Ja kō pajemus priesta' ja fāriseā' kullin altä muotulasait, arērietin sij, ahte son hoalai sijā pirra. (46) Ja sij pivutin sū kitta valtiet; valla sij pallin älāmukest, tāina ko sij atnin sū profēhtan.

Kāpihtel kuoktä lohkuoktä.

Heädakārvo'. Kejsara skahttie. Pajāsčuodčielem. Stuurāmus kohččuom-pāhkuo. Kristusā ahččie.

Jiesus vastietī ja hoalai siddij vasst muotulasai čatā ja jahtij: (2) Almie riehka leä aktalāhkāsač muhtiem konokāsajū, kuhti takāi heājait pārānāsis. (3) Ja rājai olhkus svajēnasities kohččuot tāit, kuti lādīn kohčuotuvvum heājaitā, ja eä' sij sihtam poqhtiet. (4) Ai vasst rājai son iečā svajēnasit ja jahtij: sārōnut tāita kohčuotuvvumijtā: keühča, mon läu kārrietam mū mällāsau, mū vuóksā' [v. vuóhsā'] ja mū puejētuotum pužie' leä' nuoβžum, ja kājähka leä kārries; pō'htit heājaitā. (5) Valla sij paddēlkiehččēin tau ja vadcin ierita, muhtiem peältusis ja muhtiem oqsiestepmāsis [v. -sas]. (6) Ja muhtiemā valtīn alte svajēnasit kitta pilēhkietin ja koddin sijāu. (7) Ko konokis tau kulāi, tie mogrā'tuvai son ja rājai togrruofuovaitis ja heävatī tāit olqmakoddiejit ja poqhtietī sijā stātau. (8) Tie jahtī son svajēnasitas: heāja' leä karāvāsa', valla tā', kuti lādīn kohčuotuβžum, eä' lam vuohkasa'. (9) Vadcet tāntiet olhkus kēinuotakaita ja kohččūt heājaita nou moqttit ko tij kauqnapēhtet. (10) Ja svajnasa' vadcin olhkus kēinuotakai milhtē ja čoggin kāihkait, kēit sij kauqñin, kogppāčak pahāit ja puorit, nou ahte heädä-koqhtie tievai sijāst, kuti' čohkahin peauātāi. (11) Tie vāčēij konōkis sisā keühčatet kuossit ja vuoinij toppie muhtiem olqmau, kuhti ij lam karvuotum heädakāržui; (12) ja son jahtij sundī: veänahkam, koktās ton leä'

poqhtam tiehki sisā, ko tū^unā eä' leä heäja-kārβuo'? Ja ij son molh-kietam maitek. (13) Tie jahtij konōkis svajēnasītas: čatnet sūhste kietait ja juolhkit, ja palhkiestet sū olhkuomus siuēteti; toppie kalākā liehkiet čieruum ja pānī krihčäm. (14) Juhte moqdde' leä kohčuotuvvum, valla kallāsačča' olhkus valjetuvvum.

(15) Tie vādein fārīseä' ierit ja rātuhin, kokte sīj oqdčuot lūlin kiellat sū pākuitā. (16) Ja sīj rāddin oqhpates-olq̄maitisā aktan Hārūdianai kum sū lusā ja jahttin: oqhpatedd'e, mī tiehtiep, ahte ton leä tuohtalač ja oqhpata' jupmiela kēinuou ūuolāka, ihke palā kästek; juhte i' ton keähčastū almačī olhkuoltās vuokieu. (17) Sarrhnuo midī tāntiet: koktās orruo tū mielan? Leākus loqhpie vaddiet kejsarī skāhtieu, jalā ij? (18) Valla Jiesus, kuhti ielvi sījā pahāvuoatau, jahtij: tīj heārvastallejē', manne keähččalāhpēt[∇. -lihpit] mū'? (19) Vuosiehtet mundī ska'ttie-pietnikau. Ja sīj puktin sundī pietnikau. (20) Ja son jahtij sid'i: keän kobvo [koββo] ja padiel-čāla leä tāht? (21) Sīj jahttin sundī: kejšāra. Tie jahtij son sid'ij: vaddet nappu kejsarī tau, mī kejšāra leä, ja jupmielī, mī jupmiela leä. (22) Kō sīj tau kullin, outuhin sīj; ja kuotin sū ja mannin ierit.

(23) Tānka piejvien pōhtin sū lusā sadduseä', kuti' jahti', ahte ij leä pajāsčuodčielem, ja kačātin sūhste. (24) Ja jahttin: oqhpatedd'e, Mohses leä jahttam: jus kuhtek japmā ja sū^unā ällä [= eä' leä] mānā', tie kalākā sū vieldā valtut alte āhkaina ja čuoč-čaltahiet vieldasis sahkkausau. (25) Mijā lunnā leä' tall orrum kieča vieldāča'; ja tāt vuostas valtij āhkau ja jāmij; ja tāina ko sū^unā eüllam [= eä' lam] mānā', kuoti son āhkās vieldasis. (26) Säbmālāhkai ai tā't nubbie, ja tāht koqlmat, kitta tān kiehččāta rāddai. (27) Maññiemustā sijas kähkaist jāmī ai nissun. (28) Keän āhkkā tāiste kiečās kalākā son tie pajāsčuodčielēmie [∇. -limie] sinnā liehkiet? Juhte sīj leä' kähka' atnam sū. (29) Tie vastietī Jiesus ja jahtij sid'd'ij: tīj čādd'ānēhpēt, ja eāhpät topto čalukit, eāhpētke jupmiela fāmuou. (30) Juhte pajāsčuodčielēmie sinnā ij olmāj valtie allasis āhkau, ike nissun vattietuvvu olq̄māi; āinat sīj leä' nouh ko jupmiela ienkela' almien. (31) Valla eāhpätkus tīj leä lohkom jabmieki pajāsčuodčielimie pirra, mī tidī leä sarrhtnuotum jupmielest, kuhti ja'ttā: (32) mon lāu Abrahāmā jupmiel ja Isākā jupmiel ja

Jahkupā jupmiel. Jupmiel ij leä tai jābmi jupmiel, āinat tai ⁴ell⁴ejj.
(33) Ja kō ālāmuk tau kulāi, outuhin sīj sagga altä oghpatusau.

(34) Ko fāriseā' kullin, ahte son lei puotum sadduseāi nälmi⁴u, tie čoghkanin sīj aktij. (35) Ja muhtiem sijāst, kuhti lei lāka-oghpi⁴s, keähččälj sū ja jahtij: (36) Oghpatedd⁴ie, kuhtimuč leä stuorāmus kohččuompāhkuo lākan? (37) Tie jahti Jiesus sund⁴i: ton kalhka' iehcciet hārrau jupmielat obbo vaimuostat, obbo siäluostat ja obbo mielastat. (38) Tāt leä tā't vuostas ja stuorāmus kohččuompāhkuo. (39) Tāt nubbie leä ai tān vuohkai: ton kalhka' iehcciet kuomāt nouh ko iečat. (40) Tāi kuoktä kohččuompāhkuo sinnä orru obbo lāhka ja profēhta.

(41) Kōh tal fāriseā lād⁴in čoghkin orruomēnn, kačāt⁴i Jiesus sijāst; (42) ja jahtij: koktäs orru tijā mielan Kristusa harrai? Keän pārēnie leä son? Sij jahttin sund⁴ij: Tāvihta. (43) Tie jahtij son sidij: koktäs kohčču tie Tāvid sū vuoječēnenin hārran? ko son jahttä: (44) hārra jahtij mū hārrai: čoghkketä mū oghhkies kieta nalā, tasā kō mon piejau vasūlacčaitat tundi juolhkij tuoutaken. (45) Kōh tall Tāvid kohčču sū hārran, koktäs leä son tie altä pārēnie? (46) Ja ij aktak mahttam vastietet sund⁴i ouhtou pākouu; ja ij aktak tuosstam vel kačätet sūhstā maitek tāte piejvie rājies.

Kāpittel kuoktä lohkk kolmo.

Vuoi fāriseai ja Jerusalemie pad⁴el.

Tie hoalai Jiesus ālāmuk⁴ ja oghpates-olāmaitis [v. olāmaitis], (2) ja jahtij: Mōhsesa stuoul⁴o nann čohkahē [v. -hi⁴] čāluk-oghppāsa' ja fāriseā'. (3) Tāntiet kājāhka tau, mait sīj kohčču' tijāu aniehtet, tau aniehtet ja tahkēt; valla allet takā sijā parhkui millhte; juhte sīj jāhtte' [v. jahtti⁴], ja eä' takā. (4) Sij čatn⁴e' lossis noqtijt aktij, mait almač ij viejie kuoddiet, ja piedd⁴i tait almač⁴ oghhkij nalā, valla iečā' eä' sij sitā tait tuohttät čū⁴tinisā. (5) Valla kähkai parhkuitisā tahki' sīj, vāi vuočonu' almač⁴ist; sīj tahkē' muhtuočälaitisā kobātoken, ja karvaisā nalā lūsokait stuorahken. (6) Sij sihti' mielastisā čohkahet oqrvu⁴rin kuossu⁴mā pāl⁴i ja sienākūkai sinnä. (7) Ja sīj sihte' mielastisā puorāstahtietuvvūt šald⁴uon

jah kohčuoturvät almač̄ist : rābī, rābī. (8) Valla eāhpät t̄ij kalhka tiptiet iečatē kohčuotuβ̄bet rābin ; juhte akta leä t̄ijā oghpatedd̄ie, Kristus, ja t̄ij leāhpet kāihka' vieljača'. (9) Ja eāhpet t̄ij kalhka kohčuot ouhtou eätnama nann t̄ijā ahččien ; juhte akta leä t̄ijā ahččie, kuhti leä almien. (10) Ja eāhpet t̄ij kalhka tiptiet iečatē kohčuoturvät oghpiestedd̄'en, juhte akta leä t̄ijā oghpiestedd̄'e, Kristus. (11) Tāt, kuhti leä stuorāmus t̄ijā kasskan, kalākā liehkiet t̄ijā svāinas [v. -nes]. (12) Tāt, kuhti iečās pajieta, son kalākā vuolieturvät ; ja tāt, kuhti iečās vuolietu, son kalākā pajieturvät.

(13) Valla vuoi tidd̄ī čāluk-oghppāsa' ja fāriseā', t̄ij härvāstallejē', kuti' tahpapēhtet almie rihkau almač̄i outost ; ieča eāhpet t̄ij manā t̄an sisā, ja tait, kuti' sihtē' sisā mannat, eāhpet t̄ij pāja sisā mannat. (44) Vuoi tidd̄īj t̄ij čāluk-oghppāsa' ja fāriseā' ; t̄ij härvastallejē', kuti' porropēhtet arāpāč̄ij koqtit, ja olhkuoltās vuokie tieht̄ij atniepāhtet kuhkies rohkolvasāit ; t̄an tiet kalākapēhtet t̄ij ogdčuot t̄ate losiep tuopmuou. (15) Vuoi tidd̄īj, t̄ij čālukoghpasā' ja fāriseā' ; t̄ij härvastallejē', kuti' pirra mannapēhtet čāč̄ij ja eätnamī milhte takāč̄it ouhtou proseluotau, ja kō son leä šaddam tannān, tie tahkapēhtet t̄ij sū helveta mānnān, kuokte kirrhtie pahāpun, ko t̄ij ieča' leāhpet. (16) Vuoi tidd̄īj, t̄ij čalmietes oghpatedd̄'e', juhte t̄ij jahttiepāhtet : kuhti vuorōno t̄'empela paktī, t̄ij tāt leä mikie ; valla kuhti vuorōno t̄'empela kollie paktī, son leä v'ālhkulač̄. (17) T̄ij jalla' ja čalmietimie' ; koqbbā leä stuorāp, kollie, vai t̄'empel, mī pāsuohta kollie'u ? (18) Ja kuhti vuorōnu altāra paktij [v. paktu], t̄ij tāt leä mikie, valla kuhti vuorōnu veāruo paktī, mī t̄an nannā leä, son l'ā v'ālhkulač̄. (19) T̄ij jalla' ja čalmietēmie', koqbbā l'ā štuorāp, veāruo, vai altar, mī pasuotā veāruo ? (20) Tāntiet tāt, kuhti altāra paktī vuorōnu, son vuorōnu t̄an paktī ja kājāhka paktī, mī t̄an nannā l'ā. (21) Ja tāt, kuhti t̄'empela paktī vuorōno, son vuorōno t̄an paktī ja sū paktī, kuhti t̄an sinnā orru. (22) Ja tāt, kuhti almie paktī vuorōnu, son vuorōnu jupmielā trōnuo pakti ja sū pakti, kuhti čohkohā [v. čohkahā] t̄an nannā. (23) Vuoi tidd̄īj, t̄ij čāluk-oghpasā' ja fāriseā', t̄ij härvastallejē', kuti' tahkapēhtet tivuotau miñtast, tillast ja karčvienest, ja mañaspiedapēhtet tau, mī lāhkan leä ogjāvatumūs, nammatum r'ekt'ēsfārōtukvuotau, arōmuokesvuotau ja jāhkuou ; tait

pierrī almač tahkat, ja tuoit iehčäsijt ij mañāspieddat. (24) Tīj čalmietis oghpiestedd'e', tīj kuti' sillipēhtet čuoihkait ja niellapēhtet kāmēlau. (25) Vuoi tidd'i, tīj čālukoghpasā' ja fāriseā'; tīj härvastallejē', kuti' tahkapēhtit juhkam lihti^u ja kārē^u olhkuolt rājēnasen, valla sistā l'ā' tā' tievasā' rieβatusast ja veārrutakast. (26) Ton čalmietis fāriseā, takā vuostak juhkam lihti^u ja kārē^u siste rājānāsen, vāi ai tūi olōkuopiellie šaddā rājānasen. (27) Vuoi tidd'ij, tīj čālukoghpasā' ja fāriseā', tīj härvastallejē', kuti' leāhpät jeābāta' kō vielhkuotahttum häutie', ma' olhkuolt vuojōnu' čāppakān; valla sistā leā' tā' tievasā' jabmi^ki tauhtist ja tuolvast. (28) Nou ai tīj olhkuolt vuojōnopēhtet almačē outon r'ekt^esfārōtuken; valla sistā leāhpet tīj tievasā' h'ārvastallemāst ja v'ārruotakās. (29) Vuoi tidd'i, tīj čālukoghpasā' ja fāriseā'; tīj härvastallejē', kuti' cieggipehtet [v. cieggipehtet] profēhtai hautit ja h'ārāvatēhpet tāi r'ekt^esfārōtuki hauētiesājīt, ja jahttiepēhtet: jus mī läimie [v. l'ijmiā] orrum mijā ajē'tiekij pālī, tie eimie mī sijāi kum sebrūlaččā' orrum profēhtai varrai. (31) Tie vihtenastiepēhtet tīj talle iecatā nalā, ahte tīj leāhpät sijā mānā', kuti' profēhtait leā' koddam. (32) Tie tieutēt nappu tīj ai tija ajēhtiekij meūhtau. (33) Tīj keārāmahā', tīj soatie k'ārāmahij čiuukā', koktās mahttiepēhtet tīj peāssat helvitā tuopmuos?

(34) Tāntiet, k'āhča, mon rājau tija lusā profēhtait ja vīssākijt ja čālukoghppasijt ja muhtiemijt sijās tija koddiepāhtit ja kruos-senaulēpēhtet [v. naulipēhtet], ja muhtiemit sijās tija rissipēhtet tija sīⁿānākūkai sinnā ja toglvuotāhpät stātas stātai. (35) Vāi tija nalā pohtā kaihk r'ekt^esfārōtuk varra, mī leā kolhkotuvrum ēātnamā nalā tān r'ekt^esfārōtuk Ābela varā rājies kitta Sāhkariā Pārakiā parhtnie varā rāddai, k'āu tija kottitā t'empela ja altara kasskai. (36) Sadnan jahtāu monno tid'ij, ahte tāt kājāhka kalākā pohtiet tān mattuo padd'elī. (37) Jerūsālem, Jerūsālem, ton, kuhti kottā' [v. kotto'] profēhtait ja keātkahā' tāit, kuti' l'ā' rājahtum tū lusā; man tajāvai lāu mon sihtam čogggiet mānaitat, tie kō vuoncā čogga čiu-kaitis sogjis vuollai ja ēāhpät tija leā sihtam? (38) Keāhča, tija kohtie kalākā kuotietuvrāt tid'ij auhtasen. (39) Juhte mon jahtāu tid'ij: taste mañā'ela ēāhpät tija kalhka mū vuezēniet tasā kō tija

jahttiepēhtet: puoris šiunātum leähkus son, kuhti poqhtā h'ärrā namān.

Kāpittäl kuoktä lohkie nielđä.

Jerusāleme autietuvväm [v. autietem]. Veärälta nohkem.

Ja Jiesus manāi olhkus ja vu^olhki t'empelest ierit, ja alte oghpates-olāmā' pōhtin sū^u lusā vuosietēt sundi t'empela ciegganēmie čēärtau. (2) Tie jahti Jiesus sid'ij: āhpetkus t'ij vuoinie tait kaih-kait? Sadnan jahtāu mon tid'ij: tannā i kalhka pāhciet kierhkie kirhkie nalā, m'ij t'ij kalhka vuolus kaihkuotuvvāt. (3) Jah kō sonn läi cohkahāmen olduo vārie nann, vādcin alte oghpates-olāmā' sū lusā sierra ja jāhttin: sarrhtnuo mid'ij, koqssē tāt kalākā šaddat? ja m' kalākā liehkiet meārahkan tū poqhtēmī ja veärälta nohkemī? (4) Tie vastietī Jiesus ja jaht'ij sid'ij: vāruotet, apmas aktak tijāu čādđdet. (5) Juhte moqdde' pōhti' mū namān ja jahtti': mon läu Kristus; ja moqddasijt s'ij čādđdet'. (6) Ja t'ij šaddapēhtet kullat toqruou ja toqrruo-sākait; vāruohtet, apmapēhte: t'ij suorākanet, juhte tāt kājāhka vierehti šaddat, valla t'ij l'ä tie ājū nohk'em. (7) Juhte fulhkie' kalēke' čuodčalastiet fulhk'ij vu^osstē, rihka' rihkai vu^osstē, ja nielēkie kalākā šaddat ja pestilencā' ja 'ätnamsk'elēpemā' tuohku [v. tuoggu] tahku. (8) Valla tāt kājāhka l'ä vaiviesvuotā ālqkuo. (9) Tie paddielraddē' s'ij tijāu vajēvastuvvēmī, ja koddī' tijāu; ja t'ij šaddapēhtet vašuotuvvāt kaihkkist almačist mū' namā tiehtī. (10) Ja tie šaddē' moqddā' veārranet ja piehtiet kuhtik kuoitmisā ja vašuotet kuhtik kuoitmisā. (11) Ja moqddā p'ēhhtuokes profēhta' paddānē' ja čādđetē' moqddāsijt. (12) Ja taina ko jupmie-lahtiesvuot lassānā, tie kieriesvuot moqtī sinnā čogssku. (13) Valla tāt, kuhti pintā kitta nohkemī, son šaddā sālukin. (14) Ja tāt evāngēlium rihka pirra kalākā sarrhtnuotuvvāt obbo veäraltin vihtenūsan kaihkit almačitā ja t'e kalākā nohk'em poqhtiet. (15) Ko t'ij tall vuojēniepāhtet auātātēmie [v. -timie] vastiesvuotau, man pirra sarrhtnuotum l'ä profēhta Dānielā čatā čuodčuomān tān passie saj'en: tāt, kuhti tau lohkā [v. lohko] ājā'tallus tau. (16) Tāh, kuti' talluoi l'ä Jūdean, pāhtarūsā vāritā; (17) ja tāt, kuhti l'ä tākka nann, allus luojāhtātu^o vuolus viedčamā tiehti maitek koqties-

tis. (18) Ja tā't, kuhti l'ä olökun šald'uon, allus ruoptuot mahcu viedčama tiehtī piktasītiēs. (19) Valla vuoi sid'ī, kuti' leä' namāhtedd'ie tāi piejvīj. (20) Valla rohkolet, vāi tijā pāhtarem ij šatta talēvin ike sabbāhtan. (21) Juhte tie šaddā takkar štuorra vajēvie, mī ij l'ä orrum veärälta alhkus kitta tāt rād'dai, ike šaddat kalhka. (22) Ja jus tā' piejvie' eä' lūlu ognietuvvāt, tie ij aktak almač lūlu kād'uoset; valla tāi olhkus valdītuvumī tiet, kalēkē' tā piejvie' ognietuvvāt. (23) Ja jus kuhtēk tie jahttā tid'd'ij: k'ähča, tannā l'ä Kristus, jalā tuonnā; tie allet tau jāhkīe. (24) Juhte p'ähtuokes Kristusā' ja p'ähtuokes profēhta' pajāspōhti' ja tahki' stuorra m'ärhkait ja outuoparhkuit, nou ahte tā' olhkus valdītuvumā' [v. -valjetuvumā'] āi šaddačē' čāddetuvvāt, jus tāt lūli mahttieles. (25) K'ähča, mon lūu tid'ij tau outol juo sārōnum. (26) Tāntiet, jus sīj tie jahttē' tid'ij: k'ähča, son l'ä miehciein, tie allet tohku manā; k'ähča, son l'ä kammarin, tie allet tau jāhkīe. (27) Juhte nou kō āltakas [v. -kēs] poqhtā lulltie ja vuojōnū kitta alās, takkar l'ä almačā parrhnie poqhtiem. (28) Valla konnā porromus l'ä, tasā čoqghanē' ai arēnasā'.

(29) Valla talāhka tāi piejvīj vājēvie maññielā, tie piejēvie šeuñutuvvā ja nāstie kahčēē' vuolus almies ja almij fāmuo' torkkiesti'. (30) Ja tie kalākā almača parhnie m'ärāhka ihtiet alāmai; ja tie šaddi' kāihka' mattuo' ēātnama nann välluot, ja sīj kalēki' vujēñiet almača parrhnie u poqhtiemien almie palvai sinnā stuorra fāmuū ja härlukvuotaū. (31) Ja son kalākā olhkus rādīt ienkilities čuoddales pāsogna jienān; ja sīj kalēkē' čoqkhet [v. čoagg'iet] alte olhkusvaldītuvumijt tāiste niēd'ie piäkka kuouluis; almie nuppie raptas kitta nuppie rabātai. (32) Oqhppit muotolvasāu fi'hkuna muoras. Ko tāt suorhkijta svallie čāhie juo l'ä padd'ānam, ja turhkuma' luottanič-kōhti', tie tij tiehtiepēhtet, ahte kiessie l'ä lahka. (33) Nouhtē āi tij, ko tij vujēñie pēhtet tāit kāihkait, tie tietit, ahte son l'ä lahka ukša outon. (34) Sadnan jahtāu mon tid'ij: tāt puolāva ij kalhka nohkot outol kō tāt kājāhka šaddā. (35) Alēmie ja ēātnam kalākāpā toššānet, valla mū pākuo' eä' lutnuok kalhka toššānet. (36) Valla tau piejvieu ja tau pottou ij tietie aktak, āinat vall mū āhie aktu.

(37) Valla nou kō Nuā piejvie' lād'din, nou kalākā ai almača parrhnie poqhtiem liehkiet. (38) Juhte nouh ko sīj lād'din [v. lied-

din] tãj piejvïj sudduo-tulvie outol ; sïj porrin ja juhkin, nissunït valtïn ja pieddïn ähkan kitta tãn pejevai, kô Noã ägënai ärahkai ; (39) ja iëçïn mastük tietie, outol ko tulëvie pôtïj ja valtïj sijãu kãihkait ierit ; takkar kalãkã ai almaça parrhnie poqhtiem liehkiet. (40) Tie kuouhties l'ãpã olökun šalduon, nubbie pajãsvaltieturvã ja nubbie kuotieturvã. (41) Kuokte nissuna' l'ãpã tie jorõ'temien millau ; nubbie valhtieturvã pajãs ja nubbie kuotiehturvã. (42) Kohcet täntiet ; juhte eähpät tïj tietie, kutin potton tïjã härrã poqhtã. (43) Valla tau kalãkapãhket tïj tiehtiet, ahte jus isiet lülï tiehtiet, kutin ijã kohciem vuoruon suolã ajõku poqhtet, vissast son tie kocãtülï, ike päjelülü koqhties kaihkuotuβãt. (44) Täntiet lähket tïj ai kãrãvasa' ; juhte almaça pärënie poqhtã tãn potton kô tïj eähpät toqjruo. (45) Kuhtis l'ã tall tãt osskeltes ja jierhmãlaç svãinas, k'ãu alte härrã l'ã pieddam koqhtie-fuolhkies [v. huolhkies] paddiel, vãi son kalãkã vaddiet siddïj piepmuou vuokas ajãkai ? (46) Sãluk l'ã tãt svãinas, k'ãu alte härrã kauãnã nou takkamãn [v. -min], kô son poqhtã. (47) Sadnan jahtãu mon tidïj, ahte son kalãkã pãddat sũ kãihkai tãvieris paddiel. (48) Valla jus kuhtik pahã svãinas jahttã vaimuonis : mü härrã ij ajn varãkã poqtïj ; (49) ja nou alãkã rejjevãt kujemie svãjënasities ja porrot ja juhkat juhkïj siebrien ; (50) tie kalãkã tãn svãjënasa härrã poqhtiet tãn piejvien, kô son ij vuorhtie sũ, ja tãn potton, kô son ij toqjruo ; (51) ja kalãkã çuollat sũ kuouçtat ja vaddiet sundï palhkau h'ãrvastallejïj siekien. Toppie kalãkã liehkiet çierruom ja pãnie krihçãm.

Kãpittäl kuokte lokk vihta.

Lohkie niejta'. Oskëltes, kienies svãinas. Maññiemus tuobmuo.

Tie šaddã almie riehka lohkie niejta' lähkasaççãn, kuti' valtïn lampuitisã ja vadein irëkie outolt. (2) Valla vitãs sijãs[t] lãdïn jïrhmãlaççã' ja vitãs kãjãvasa'. (3) Tã' kãjãvasa' valtïn lampuitesã ja iëçïn valtïe olduo mielhtiesã. (4) Valla tã' jierhmãlaççã' valtïn olduo lihtïnisã aktan lampui kum. (5) Kô tall irëkie vipãi, tie nakkiertuvvin¹⁾ sïj kãihka' ja oqddajin. (6) Valla kaskijãn šattai çuor-

¹⁾ A szövegben: nakartovin.

vas; k^eähča, irėkie poghtā; vadcet olhkus sū outolt. (7) Tie čuod-
 čielin kähka' tā' niejta' ja karviehtin lampuitisā. (8) Ja tā' kājėvasa'
 jahttin tāita jirhmālaččaitā: vaddēt midđi' tijā oqlđuost, juhte mijā
 lampuq' jaddakōhti'. (9) Tie vastietin tā' jirhmālaččā' ja jahttin:
 'ėp lutnuok; mārėji tie vānies šaddā midđij' ja tidđij; valla vadcit
 ienni tēi lusā, kuti' vuobėti', ja oqstēt allasittie. (10) Kō sīj tall
 vadcām lādīn oqstāčēt, tie pō'tij irėkie; ja tā', kuti' lādīn kārāvāsā',
 mannēn aktan suina sisā hėājaitā, ja ukša tahpaturvai. (11) Mañiela
 āškā pōhtin ai tā' iečā' niejta' ja jahttin: hārrā, hārrā, rapāstā
 midđij. (12) Tie vastietī son ja jahtij: sadnan jahtāu mon tidđij: im
 mon topto tijāu. (13) Kohcet tāntiet, juhte 'ėhpūt tij tietie piejvieu
 jalā pottou, koqsse almačā pārėnie poghtā.

(14) Juhte nouh kō olmāj, kuhti aihkuī vuelėkiet olōkuo riāhkai,
 kohčuoi svājėnasīties ja vatti sija kietaita tābvierīties. (15) Ja vatiij
 muhtiemī vihtta puttie', muhtiemī kuokte ja muhtiemī ouhtou, sierra
 [v. f^eerra] k^eāsak mahttakvuotas milhtā [v. mihtā] ja vuolhki nou
 talāhka olōkuo-riāhkai. (16) Tie vu^olhki tāt, kuhti lei tuosstum
 vihtta puttie' ja oqsiesī tēi kum ja vidnīj vihtta iečā puttie'. (17)
 Nouhtie ai tāt, kuhti lei tuosstum kuokte puttie'; son ai vidnīj iečā
 kuokte. (18) Valla tāt, kuhti ouhtou lāi tuosstum, manāi ierit, jā-
 riesti 'ėtnamī ja čiekai hārrās pietnikit. (19) Kuhkies āikie mañielā
 tate kiečiest pōtij tēi svājėnasī hārrā ja tahkakōti lokuou sija¹⁾ kum.
 (20) Tie pōtij tāt outoi, kuhti lāi tuosstum vihtta puttie' ja pūhtī
 [v. puktī] vill vihtta iečā puttie' outoi ja jahtij: hārrā, ton vaddi'
 mundī vihtta puttie', k^eähča, mon lāu vidnim vihtta iečā puttie' tēi
 kum. (21) Tie jahtij alte hārrā sundī: puoris, ton purrie ja oq-
 k^eeltes svāines, uhcies oqmie padđiel l'ā ton orrum ossk^eeltes; mon
 piejau tū 'ėtnaka padđiel; manā sisā hārrāt āžui. (22) Tie pō'ti ai
 tāt ouotoi, kuhti lāi tuosstum kuokte puttie' ja jahtij: hārrā, ton
 vaddi' mundī kuokte puttie', k^eähča, kuokte iečā puttie' lāu mon tēi
 kum vidnim. (23) Tie jahtij alte hārrā sundī: puoris, ton purrie ja
 ossk^eeltes svāinas; uhcies oqmie pad^eel l'ā' ton orrum ossk^eeltes, mon
 piejau tū 'ėtnaka padđ^eel; manā sisā hārrāt āvui. (24) Tie pō'tij

¹⁾ A nyomtatott szövegben: sija.

ai tā't ouōtoi, kuhti läi tuosstum ouhtou puttiū ja jahtij: härrā, mon tiehtim tū karra olmān, kuhti čūghpa', kosō ton i' l'ä saddim, ja čogkka', kosō ton i' l'ä poddetam; (25) ja ko mon pallim, vuelėkim mon ierit ja vuorėhkim putti^u e'atnama sisā, k'ähčea, tannä l'ä tū oqpmie. (26) Tie vastietē alte härrā ja jahtij sundi: ton pahās ja laiħkies svāines; jus ton tiehti', ahte mon čuohpau, kosō mon iū l'ä sādđim, ja čogkkau, kosō mon iu l'ä poddam [v. poddetam]; (27) tie lādī' ton pierrim pieddat pietnikijtam lonuoteddītā, ja ko mon pō^ohtim, tie lādđiu ham oqdėum oqpmam r'ėäntuinā ruoptuot. (28) Valtiet tān tiet puttieu sūhstā ierit ja vaddet sundi, k'ėännä l'ä lokie puttie'. (29) Juhte juohkehaččai, k'ėännä l'ä, kalākā vattietuvvāt, ja sū^unā kalākā lieħkiet valdiesvuot; ja k'ėännä ij lie, sūhstā kalākā v'el tāt valtietuvvāt, mī sū^unā l'ä. (30) Ja palħkiestet tau kienies svājėnasau olħkuomus šiuuñietī; toppie kalākā lieħkiet čierruom ja pānī kriħčäm.

(31) Valla kō almača pärėnie poqhtā härlukvuotanis ja kājähka ajėles ienkela' suina, tie son čokkohā härlukvuotās truounuo nann. (32) Ja kaihkä' almača' kalėki' čogħkanet sū outoi; ja son rārähka sijāu, muppieu muppiest, nouh ko reinuohedđie rārähkā sāucait kaihcaist. (33) Ja son piedđā sāucait oqħkies [v. riuhties] peällasis ja kaihcait koruo peällāsis. (34) Tie jahtā konōkis siddij, kuti' l'ä' alte oqħkies pieliin: poqhtit tiddā [v. tij], mū āħčien puoris šiuuñatuvvumā' [v. šiuuñetuvvumā'] ja ārėpit tau riħkau, mīj tid'ij kārvihtum l'ä veārälta ālākuo rājies. (35) Juhte mon lādīm n'älākuomān, ja tij vattijte mundī [v. muñi] porrot; mon lādđiu kojōħkomān, ja tij vattijte muñi juhkat; mon lādđiu amās, ja tij tuosstuotitē mū koqhtai; (36) rihccuot, ja tij piuhtastitē [v. piuhtasteitie] mū; mon lādīm puohcamān, ja tij oqħpatē [v. oqħpatē, v. -tē, v. -t'e] mū; mon lādīm kiddakin, ja tij poqhtijte mū lusā. (37) Tie vastietē' [v. -ti'] r'ekt'ėsfarōtuka' sundi ja jehtte' [v. jahtti']: härra, koqsse vuoinime tū nälqkuomān, ja piepmainē tū, jalā kojōħkomān, ja vattijmä [v. -mē] tuñi juhkat? (38) Koqsse vuoinimā tū apmasin ja tuostuotijmie tū, jalā rihccuot, ja piktastijmie [v. piuhtastimie] tū? (39) Jalā koqsse vuoinimē tū puohcamān, jalā kiddakin, ja poqhtimā tū lusā? (40) Ja konōkes vastietā tie ja jahtā siddij: mait tij lāħpit

tahkam aktai täiste mū uhciemus vieldaist, tau l'ähpät t̄ij tahkam mundī. (41) Tie son jahttā ai sidd'ij, kuti' l'ä' koruo pieliin: k̄ājētet ieritā mū luhtā, t̄ij karruotuvvumā', ihkⁱeven tolloi, m̄ij peärakalī ja alte ienkelitā karviehtum leä. (42) Juhte mon lādīm n'äläkuomän ja äitie t̄ij vattie muū porrot; mon lādīu kojohkomän, ja äitie t̄ij vattie muū juhkat. (43) Mon lādīu amās, ja äitie t̄ij tuosstuotē mū'; rihecuot, ja äitie t̄ij piuhtastē mū'; mon lādīm pūoheamän ja kiddakin, ja äitie t̄ij oghpa mū. (44) Tie vastietē' s̄ij sundi ja jahttē': härrā, kogsse vuoinimä mij tū n'äläkuomän, jalā kojohkomän, jalā apmasän, jalā rihecuot, jalā puoheamän, jalā kiddakin, ja eäp lä tieunaham tū? (45) Tie vastietä son sidd'ī ja jahttā: sadnan jahtāu mon tidd'ij: mait t̄ij eähpät l'ä tahkam aktai täiste uhciemusais[t], tau eähpät t̄ij l'ä muūik^{eä} tahkam. (46) Ja tā' kalēki' tie mannat ihkⁱeven vajēvai, valla riektesfärätuka' ihkieven ielliem̄.

Kāpihtäl kuokte lohkku'tta.

Kristus vuoitahum, vuoptietum. Altä pässač, iehkietes mallas, sieluovajēvie, rohkolvas, fankituvväm, ocōhtuvvem. Pētrusā kahččäm.

Ja tie heärai [v. heäpai], ko Jiesus läi loqptam k̄aihkait tait pākuit, tie jahtij son oghpates-olq̄maitis: (2) t̄ij tiehtiepēhtet, ahtä kuokte piejvie' tastä mañielä šaddā pässač, ja almačā pärēnie padd^eel vattieturvā kruossinauletuvvučit. (3) Tie čoghkanin pajēmus pr^{eä}-stā ja čälukoghppāsa' ja älāmuka vuorasupmusā' t̄an pajēmus pr^{eä}-sta viessui, k^{eän} namma läi Kajāfas. (4) Ja rātuhaddin, kokte s̄ij mahttiet lūlin tuobbelet Jiesusau sluokin, ja jāmiehtēt sū^u. (5) Tauk jahttin s̄ij: allup passien, amās stujämie šaddat älāmuka kusskan.

(6) Kō tall Jiesus läi Pehatian, t̄an spitäläč Si^emuna koqtien, (7) lahkanī sū lusā muhtiem nissun, keänne läi klāsa lihtie tiuras vuojätasin; ja liejēhk̄ij tau alte ogjvie nalā, kō son läi peäuätai čohkahämän. (8) Ko alte oghpates-olq̄mā' tau vuojēnin, tie suhttin s̄ij ja jahttin: masās tāt liejēhkem toššai? (9) Tāt vuoitas ličča mahttam vuoptieturvät tiuras haddai, ja vattieturvät h^{eä}juoitā. (10) Kō Jiesus tau vuoptiestī, jahtij son sidd'ij: mannā vuorädapēhtēt t̄ij

tau nissunau? juhtä son l'ä tahkam puorrie takuou mü vu^ossti. (11) Juhte älu atniepähtät tij h^eäjuoit kasskanettie, valla mü 'ähpät tij älu anie. (12) Juhte kō son liejēhkij tau vuojetasau mü rupmaha nalā, tie l'ä son tau tahkam karvietimie [v. -tēmie] tiehtē mü hauā-tātuβemisan. (13) Sadnan jahtāu mon tidđij: konnä ihkienis tät evangēlium šadda sarrhtnuotuvvät obbo vearältin, kalākā ai tät, mait son läi tahkam, p^eäkkuotuvvät sundi muhtuläsen. (14) Tie vu^olhki akta täiste kuokte nuppie lohkäsist [v. lohkosit], keän namma lei Jūtās Iskarduot pajiemus pr^eästai lusā; (15) ja jahtij: maitä sihtapēhtit mundi vaddiet, jus mon tidđij peähtau sū? Ja sij vaddin sundi kolōmo lohkie siläpa pietnika'. (16) Ja täte äikie räjist ocōi son vuokas äikieu sū piehtiet.

(17) Valla vuosstas piejvien sūru^otes läipij passien, mannen oghpates-olāmā' Jiesusā lusā ja jahttin sundi: konnäs sitā' ton, ahtā mij kalākap kārβiehtet tundī porrot pässač-lippau? (18) Tie jahtij son: vadcet stātai soqpmasa lusā ja sarōnut sundi: oghpatedd^e jahttā: mü ajēkie l'ä lahka; mon sitāu atniet pässačau tü lunnā mü oghpates-olāmōi kum. (19) Ja oghpates-olomog' tahkin nou kō Jiesus läi sijāu kohēcum ja kārviēhtin pässač-lippau. (20) Jah kō iehkiet läi šaddam, čohketij son peauātai aktan kuokte nuppie lohkāsini [v. lohkōsini]. (21) Ja kō sij lādīn porromän [v. -min], jahtij son: sadnan jahtāu mon tidđij, ahte akta tijās[t] poqhtā mü piehtiet. (22) Tie šaddin sij saggā hoddien ja alēkin ieč kuhtēk jahttiet sundi: härrā, im liččā mon tät? (23) Tie vastietē son ja jahtij: tät, kuhti muinā puoniuostē kietainis karrai, son p^eähttā mü. (24) Almača pärēnie mannā māi ierit, nouh ko čaliehtum l'ä sū pirra, valla vuoi tän almači, keän čatā almača pärēnie piehtietuvvā; tän almači lūli puoriep, ahte son ij lūlu riekatuvvum [v. riekatum]. (25) Valla Jūtās, kuhti sū piehti, vastietē ja jahtij: oghpatedd^e, im liččā mon tā't? Tie jahtij son sundi: ton jahtti' tau.

(26) Valla kō sij lādīn porromän, valtij Jiesus laipi^eū, kihti ja toqji ja vattij oghpates-olāmaitā ja jahtij: valtē, porret; tät lē mü rubmē [rubm^e]. (27) Ja son valtij kälhkeu ja kihti, vattij sidđij ja jahtij: juhket taste kähka'. (28) Juhte tät l'ä mü varrā, tan otō testamēnta, mī olhkusūuorhkuotuβā moqddasij outos, suttui äntakas

luejēhtiemī. (29) Mon jahtāu tidđij: im mon tastū maññielā jukā tātū vienamuora šattuos, kitta tān piejvie rāddai, kō mon jukāu tāu otōsau tijāi kum mū āhcie rīhkan.

(30) Ja kō sīj lādīn laulum kēhtuo-laulutasau [v. -tisau], vadcin sīj olhkus olduo-vārrai. (31) Tie jahtij Jiesus sidđij: tān ijān šaddapēhtet tīj kāihka' mūhstū v'ārrānēt; juhte tāt l'ā čālietum: mon kalhkau rejjevat reinohedđēū ja ēlūo sāuca' šaddie' poddānēt. (32) Valla kō mon lāu pajās čuodčielam, sitāu mon vadciēt tijā outon Kālileai. (33) Tie vastietī Pētrus ja jahtij sundī: ihkape ai kāihka' v'ārrāničē' tūhstū, im mon tauk kogsssek kalhka v'ārrānēt. (34) Jiesus jahtij sundī: sadnan jahtāu mon tundi, ahte tān ijān, outol ko vuonca orries čuodđā, tie hāihtā' ton mū kolmo kiērhie. (35) Pētrus jahtij sundī: ihkape mon jāmā lūlim tuina, tie im mon hieih'tē tū. Nou jehittin ai kāihka' oghpates-olqāmā'.

(36) Tie pōtī Jiesus sijāi kum muhtiem kārātai, mī kohčuoturvā Keccemānnen ja jehitij oghpates-olqāmaitā: čohkkahet tasā tau pottou, kō mon manāu tohku ja rohkolau. (37) Ja son vāltij Pētrusau ja Sepeteusā kuokte parrhnie' lusās ja oqčūtallakō'tij vaiviesvuotest jā vāimuo pakčasist. (38) Tie jahtij Jiesus sidđij: mū sieluo l'ā hodđien kitta japmemī; orrut tannā ja kohcet muina. (39) Ja son vadcieli outipussai,¹⁾ luejēhtātij ārutiās nalā, rohkolij ja jahtij: āhcam, jus tāt l'ā mahtieles, tie mannus tāt kalk mū luhte; allus tauk šaddu nou kō mon sitāu, āinat nou kō ton sitā'. (40) Ja son pōtīj oghpates-olqāmai lusā ja kaunai sijāu oqtiemen; ja jahtij Pētrusi: vāi eitiehkus tīj viejie kohciēt muinā ouhtou pottočau k'ānnā? (41) Kohcit ja rohkolet, apmapāt tīj kahčēat keähčēalepmai; vuojēnas l'ā māi šužies, valla oqdēie l'ā viešies. (42) Son vaccij vasst nuppātest tohku, rohkolij ja jahtij: āhcam, jus tāt ij l'ā mahtieles, ahte tāt kalk mannā mū luhte ierit, āinat mon vierēhtiu tāu juhkat, tie šaddus tū situot. (43) Tie pō'tij son, ja kāunai sijāu vasst oqtiemen, juhte sijā čālmie' lādīn losieturvum. (44) Ja tie pājai son sijāu orruot, ja manāi vasst tohku ja rohkoli koglmat kirhtie ja jahtij s'āmmā pākuit.

(45) Tie pō'tij sonn oghpates-olqāmais lusā ja jahtij sidđij:

¹⁾ A nyomtatott szövegben: áutebucai.

oqtet tall vell ja vuoiknastet ; k^eähča, poddo l^eä poqhtam, ja almačä pärēnie šaddā paddielvattieturvät suddarī kietaitā. (46) Čuodčielet pajās ja vadčob ; k^eähča, tannä l^eä tāt, kuhti mū p^eähttä. (47) Ja kō son läi ajn hoallamän, k^eähča, tie p^ootij Jūtās, akta täiste kuokte nuppie lohkäsist ja aktan suina olluo almačis svierhtij ja staurai kum, olhkus rājahtum oiviemus pr^eästais ja älämukä vuorrasupmusist. (48) Valla tāt, kuhti sū piehtij, läi vaddam sidij tobötäm^eärhkau ja jahttam : tāt keäu mon čuliestau, tāt l^eä son ; valtē sū. (49) Tie loitostī son spājähtha Jiesusā lusā ja jahtij : puorist, rābi ; ja čuliestī sū. (50) Tie jahtij Jiesus sundij ; veänahkam, man mohkien ton poqtā? Tie loitostin sij outoi ja piedđin kietait Jiesusā nalā ja tuohpelin sū.

(51) Ja k^eähča, akta sijās, kuti lādīn Jiesusinā, kalēki kietas, rohhti svirhties ja kejčvalij papiemus pr^eästa svājēnasau ja čuolesti alte pieldieu ierit. (52) Tie jahtij Jiesus sundi : cākie svierhtat saddāsis ; juhte kaihkā, kuti toghppi svirhtiū, kalēki hohkkānet svirrhtina. (53) Jalā toivuohkus ton, ahte mon im māhtičā talle rohkolat mū āhčēu ; ja son lūli rādđat mundi kuokte nuppie lohkāi lēgiūna ienkelist? (54) Kōktä lūlin tie čälukā ollanet, ahte nou vierēhti šaddat? (55) Tānka potton jahtij Jiesus fuovvai : tie ko riebvrā vu^ossi l^eāhpit tij vuolākam olhkus svirrhtij ja staurai kum mū kitta valhtāit ; mon läu fārähtha piejvien čohkaham tijā kasskan ja oghpetam tiempelin, ja ^eāhpät tij l^eä mū valtam. (56) Valla tāt kājähka l^eä šaddam, vāi profēhtai čäluka' olloniččē [v. -čēi]. Tie hiejēhtin kähka' oghpates-olq^mā sū ja pähtarin.

(57) Valla tāh, kuti lādīn kitta valtam Jiesusau, toqlōrvun sū papiemus pr^eästa Kājāfasā lusā, tasā kosō čälukoqhppāsa' ja vuorasupmusā lādīn čoghkenam. (58) Valla Pētrus čuovuoi sū kukkien mankielt [v. mañielt] kitta papiemus pr^eästa viesuo rādđai ; ja čāgānai sisā ja čohketij svājēnasī seähkai, vuoināčit, koktes nokočij. (59) Valla oiviemus pr^eästa' ja vuorrasupmusā' ja obbo kierriek pižutin vierrie vihtanusau Jiesusa nalā, vai oqččuči sū koddiet ; ja eä' sij kauānam maitäk. (60) Ja vaihkuo moqdde virrie vihtenā' pōhtin outoi, tie ^eä' sij tauk kauānam maitäk. Mañiemustā pōtika kuokte vierrie vihtenā' ; (61) ja jahtika : tāt l^eä jahttam : mon māh-

tau kajëhkuot jupmiela tiempelau ja cieggæt tau pajās kolman [v. kolmon] piejviñ. (62) Ja pajiemus pr^eāsta čuodčielī pajās ja jahtij sundī : ihkus ton vastietā maitek tasā, mait tā' vihtenasti' [v. -nasti^eä] tū vu^ossti ? (63) Valla Jiesus šāvuot orui. Ja pajiemus pr^eāsta vastietī ja jahtij sundī : mon vuorhtnuotau tū iellie jupmiela pakti, vāi ton jahta' mid'ij : l'ähkū ton Kristus, jupmiela pāvēnie ? (64) Jiesus jahtij sundī : ton jahtti' tau. Tauk jahtāu mon tidd'ij : taste maññielā kalākapēhtet tīj vuejēniet almača parhtnieu čohkohēmen fāmuon óqłhkies kieta nann ja poqhtiemān almie palvai sinnā. (65) Tie kaihkietij pajiemus prāsta piktasities ja jahtij : son l^eā alhpietam jupmielau ; mait tārhpapēp mīj vel eānap vihtanijt ? Keāhča, tīj lāhpät tall kullam alte alhpietemi^eū. (66) Koktes orru tijā mielan ? Tie vastietin sīj ja jahttin : son leā sāhkulač japmiemī. (67) Tie čolākin sīj sū ārutijait [v. ārutidai] ja čorōmotin sū ; ja muhtiemā' cābmin sū niāraitā ; (68) ja jahttin : kiehtuo midd'ī Kristus, k^eā tā't l^eā, kuhti tū cāpmij ? (69) Valla Pētrus čohkohī olōkuolān tāluon ; ja tie pō'tij muhtiem t^eārānuo sū lusā ja jahtij : ton lādī' ai Jiesusinā Kālileas. (70) Valla sonn vuorrhnuoi kāihkai outon ja jahtij : im mon tietie, mait ton jahta'. (71) Ja kō son vāccij olhkus čāñaltahkai, tie vuoinij sū iečā t^eārānuo ja jahtij sidd'ij, kuti' tannā lādīn : tā't lai ai Jiesusijnā, tāina Nāsārealāččajū. (72) Ai vasst vuorrhnuoi sonn ja jahtij : im mon topto tau olqmau. (73) Taste maññielāččan pōhtin tā' outoi, kuti' lādīn tannā čuodčuomān ja jahttin Pētrusī : vissast l^eā' tonn akta sijāst, juhte tū kiella toptotā tū. (74) Tie ālhkij son karuotet iečas ja vuorōnuot : im mon topto tau olqmau. Ja talā čuojai vuóncā orries. (75) Tie mujēhtajī Pētrus Jiesusā pākuit, mait son lai jahttam sundī : outol ko vuóncā orries čuodđā, tie heihtā' ton mū kolmo kirhtie ; ja sonn manāi olhkus ja čieruoi karrasik[t].

Kāpittäl kuokte lohkie kiečau.

Jūtās kacuoštußsum. Kristusā tuobmituvvām, kruona, kruossa, hauātātuvvām.

Valla ko itiet lai šaddam, rātuohaddin kāihka' paj^temus pr^eāsta' ja ālāmukā vuorrasupmusā' Jiesusā vu^ossti, vai oqččučin jāmi-

ehtet sū. (2) Ja sīj čatnin sū, ja toglóvun ja paddielvaddin sū lands-
härrai Pontius Pilātusī.

(3) Ko Jūtās, kuhti sū piehti, vuoināj, ahtā son läi tuobmä-
tuvrum, tie sañkartes šattai sundi ja son kuotti ruoptuot tait kolömo
lohkie siläpa pietnikijt pajiemus pr^eästaitä ja vuorrasupmusitā; (4)
ja jahtij: mon läu suttuop takkam, ko mon läu peähttam mainietes
varāu. Tie jahttin sīj: mīpē l^eä mijān [tahkamussan] tāina? K^eähča
allasit. (5) Ja son palhkiesti siläpa pietnikijt tiempela sisä ja vu^olh-
ki ierit ja kacuosti iečas. (6) Valla pajiemus pr^eästa' valtīn siläpa
pietnikijt ja jahttin: ij l^eä loqhpie tait palhkiestet veärruo-kistui,
juhte tāt l^eä varā vierēhtie. (7) Ja kō sīj lādđin rätuhaddam, ogstin
sīj tait outost lairielihitie-tahkie p^eälhtuou, apmasitā hauētie-saddien;
(8) mantiet tāt pältuo kohčuotuvvā varāpältuon kitta tāt piejvie
rādai. (9) Tie ollonī tāt, mīj sarrhtnuotum läi profēhta Jeremiāsa
čatā, kuhti jahtij: ja sīj l^eä' valtam kolömo lohkie siläpa pietnika;
tau mierrietum hattieu sū outost, kuhti vuoptietuvai, k^eäu sīj ogstin
Israēla mānais. (10) Ja sīj l^eä' vaddam tait lajērie- [v. rajērie-]
lihite-tahkie pälhtuo outos, nouh ko härrā muini kohčēum läi.

(11) Ja Jiesus čuoččuoi landshärrā outon; ja landshärrā
kačai sūhstä ja jahtij: leühkus ton jūtari konokes? Tie jahtij Jiesus
sundī: ton jahtā' tau. (12) Ja ko son kuottāhtalai pajiemus pr^eäs-
tais ja vuorrasupmusist, tie ij son vastietam maitäk. (13) Tie jahtij
Pilātus sundī: ihkus ton kulā', mann eätinakau sīj vihtenasti' tū
vu^ossti? (14) Ja ij son vastietam sundī ouhtouk^eä päkuou; nou ahte
landshärrā outuhī saga.

(15) Valla päsšij āikie läi landshärrā harādānam luejēhtiet
ālāmuki ouhtou fānkau luovas, k^eäu sīj vājēnuotin. (16) Ja sijān läi
talluoi muhtiem kuluos fānka, keän namma läi Pārnapas. (17) Ja
kō sīj lādđin čoghkanam, jahtij Pilāhtus sidij: kogppau sihtapēhtet,
ahte mon kalhkau tidđij luovas luejēhtiet? Parnapasau, vai Jiesu-
sau, kuhti' kohčuotuvvā Kristusän? (18) Juhte son tieti, ahte sīj lādđin
nittuos paddielvaddam sū. (19) Ja kō son läi čohkahēmien tuobmuo-
stuolo nann, piejai alte āhkkā rāββakau sū lusā, ja kohčuoi jaht-
tiet: alie takā maitäk tāt riektiesfärötuk olāmai, juhte mon läu
eätinakau kierätam udni niekuon sū tieht. (20) Valla pajiemus pr^eä-

sta' ja vuorrasupmusā' pādčīn almukau ānuohtät Parnapasau ja hohketet Jiesusa. (21) Tie vastietī landshärrā ja jahtīj sid'ij: koq-pau täistä kuektāsist sihtapāhtet tīj, ahte mon kalhkau luejēhtiet tid'ij luovas? Sīj jahttin: Parnapasau. (22) Tie jahtīj Pilātus sid'ij: mait kalhkau mon tahkat Jiesusijnā, kuhti kohčuoturvā Kristusän? Sīj jahttin kähka' sundī: pāja sū krussinauleturvāt. (23) Tie jahtī landshärrā: mait pahāit l'ä son tie tahkam? Valla sīj čuorövrūn vill eānaput ja jahttin: pāja sū kru^ossinauleturvāt. (24) Valla ko Pilātus vuoini, ahte ij son mahttam maitäk ajēkalāsi puktiet, valla ahte stujēmie šattai štuorāpun, valtīj son čācieu ja¹ passalij kietaites ālāmukā vuoinietin ja jahtīj: vikietepmie lāu mon tān riektiesfārōtuka varrai; iečā' tīj tasā vuoiničāhpät. (25) Tie vastietī obbo ālāmuk, ja jahtīj: pōhtus sū varra mijā paddielī ja mijā mānai paddielī. (26) Tie luihti sonn sid'ij Parnapasau luovas; valla Jiesusau pājai son švaškuoturvāt rissij kum, ja paddielvattī sū kruossinauleturvāt.

(27) Tie valtīn landshärrā toqrruo-olqāmā' Jiesusau iečasā [v. -sa] lusā kierriek koqtie sisā ja čoggin [v. čohkin] obbo fuovau sū pirra. (28) Ja sīj nuolatin sū ja kārvo'utin sū purōpur kaptai. (29) Ja sīj parkaltin [parēkietin] kruoun aucieskes piestakī lānaist, ja pieddīn tau sū oqjāvai ja ruohkuo^u altā oqłhkies kiehtai ja luejēhtatin puolvai nalā sū outon ja alhpietin sū ja jahttin: puorist jūtari konokes! (30) Ja sīj čolēkin sū nalā ja valtīn ruokuo^u ja cabmīn [v. slōrvīn, slōββin] taina alte oqjvieu. (31) Ja kō sīj lādīn alhpietam sū, tie nuollēn sīj sūhste purōpur kāpti^u ja kārvo'utin sū iečas piktasita ja toqlōvrūn sū ierit kru^ossinauleturvāt.

(32) Ja olhkusvādcieten kaučēnin sīj muhtiem sürenalac olāmau, keān namma lāi Siemon; sū naggijin sīj kuoddiet alte kruosseu. (33) Ja kō sīj pōhtin tān saddāi, mī kohčuoturvā Kolgāhtan, tāt leā oqjēvieskūrie-saddie, (34) tie vaddin sīj sundī juhkat iettikau, seākuoturvum sāhpiñ; valla kō son tau maistī [v. smahkui], tie ij son sihtam juhkat. (35) Valla kō sīj lādīn kru^ossinaule'tam sū, juohkin sīj alte kārvoit ja pieddīn vuorhpiu tāi pirra; vai tāt šattai ollanät, mīj sārhtnuotum lāi profēhta čatā: sīj leā' juohkatam mū kārβuit kasskanisā ja vuorāpātallam mū kāptieu. (36) Ja sīj čohka-

hin tanne, ja kaktijin sū. (37) Ja alte ogjvie padđiel't piedđin sīj kuoddiemusau sū nalā, nouhte čālie'tum: tāt leä Jiesus Jūtari konōkes. (38) Ja tie kru^ossinauletuvuikā kuokte rieββāra' [v. rievvāra'] aktan suina, nubbie oglhkies peällai, ja nubbie koruo peällai.

(39) Valla tāh, kuti' mieddiel mannin, alhpietin sū ja firēhketin oivitisā; (40) ja jahttin: ton, kuhti vuolus kajēhku' jupmiela tiempelau ja pajās cieggā' tau kolmon piejviin, kājuo iečat; jus ton leä' jupmiela pārēnie, tie luejēhtätä kruossäst vuolus. (41) Nou ai pajiemus prēasta', aktan čāluk-oghppāsij ja vuorrasupmusi kum alhpietin sū ja jahttin: (42) iehčāsit leä son viehkietam, iečas ij son māhtie viehkietet. Jus son leä Israela konokes, tie luejēhtätus talle kruossest vuolus, ja māj sihtap sundi' jahkkiet. (43) Son torvustallā jupmiela nalā; kādus son tall sū, jus son liēhku sundi'; juhte sonn lā jahttam: mon läu jupmiela pārēnie. (44) Tau seübmä kajēcuolin [v. kajēsuolin] sundi' ai rieββāra', kuti' suina lād'in kruossinauletuvvum.

(45) Ja kutāt tīma rājes šattai sieuē'et obbo lānta padđiel kitta akcāt tīma rādđi. (46) Ja akcāt tīmā muttuon čuorvuoi Jiesus logēnes jienai, ja jahtij: Eli, Eli, lama sabaktani? tāt lē: jupmēlam, mannäs leä' ton mū heājāhtam? (47) Valla kō soqpmāsa' sijās, kuti' tannā čuodčun, kullin tāu, tie jahttin sij: son čuorvuotā Ēliāsau. (48) Ja talā viehkalī akta sijās [v. tāiste] ja vältij svāipuop, tieuti tau iettikijnā ja piejai tau ruohkuo-keähčai ja vattij sundi' juhkat. (49) Valla iehčāsa' jahttin: pāja', vuojönup māj, jus Eldās poqhtā ja kādđuo sū. (50) Tāst vitt čuorvuoi Jiesus logēnes jienai, ja luihti vuoiñenau. (51) Ja keähčā, outolouta tiempelinn kajāhkānī kuoutat, pajēmus raptas kitta vuolijemus rabātai, ja eätnam skielēpēj ja vārieplassā' luottanin. (52) Ja hautie' rahpasin; ja moqdde tāi āilesi rupmahā', kuti' oqddam lād'in, čuodčielin pajās; (53) ja mannin hautij sistā olhkus, altā pajāsčuodčielēmie [v. -limie] māñiēl ja pōhtin tānn āiles stātai ja ihtin moqddāsijtā. (54) Valla ogjvie-olmāj, ja tā' kutē suinā lād'in ja kahtetin Jiesusau, kō sīj vuejēnen eätnamā skielēpemau ja tau, māj šattai, tie suorākanin sij sagga ja jahttin: vissast läi tāt jupmielā pārēnie.

(55) *Ja tannä lādīn moqdde nissuna', kuti' kuhkiet tau keäh-
čatin, tā', kuti' lādīn čuorvum Jiesusau Kālileās[t] ja tieunaham
sū; (56) kái kasskan lādīn Marādā Magtalēna ja Marādā Jāhku-
pa ja Jōhsi e iédnie ja Sebeteusā parrhtni iédnie. (57) Valla kō ieh-
kiet šattai, pō'tij muhtiem poqntās olmāj Ārimatiast, keän namma
läi Jousep, kuhti ai lei Jiesusā oqhpates-olmāj. (58) Son väccē Pi-
lātusā lusā ja ānuotī Jiesusā rupmahau; tie kohčuoi Pilātus, ahte
tāt kalhkai sundi vattieturvāt. (59) Ja kō Jōsāp lei valtam rupma-
hau, kiesseli son tāu rāinies lienie kārvuoi sisā; (60) ja piejai tau
iečas otō hauđtai, mau son läi čuohpahtam paktie sisā; ja jolliertī
štuorra kirhkiu hautie nālmie ouōtoi ja manāi kāinuos. (61) Tannä
lāika tie Marādā Magdalēna ja tāt nubbie Marādā, čohkahēmien
hautie pūohta.*

(62) *Mankiep piejvien, mīj l'ä lakāmus karvietemie piejvie
mankielā, čoghkanin pajiemus pr'ästa' ja fariseā' Pilātusā lusā;
(63) ja jahttin: mīj mujēhtiep, ahte tāt čādetedē jahtij, kō son ajū
läi viessu^omān: kolōmo piejvie maññ^lelā sitāu mon čuodčielet pajās.
(64) Kohču tāntiet, ahte hauētie puoris kahtetuββā kitta koglmāt
pejjčvai, apma alte oqhpates-olqāmā' pōhti' ihkuo ja suolāti' sū ierit,
ja jahtti' alāmukī: son leä pajāsčuodčielam jabmieki luktā; ja tie
šaddā tāt mankiep [v. mañiep] čādđānes pahāpun kōh tāt outiep.
(65) Tie jahtij Pilātus sid'ij: tanne atniepēhtet kahttarit, vadcet ja
kahtet hautieu, kokte tīj puoriemust māhtiepēhtet. (66) Tie vuelēkin
sīj tohku, varādalin hautieu kahtarī čatā ja sejēlin [v. sinihtahtin,
sini'tahtin] kirhkieu.*

Kāpittäl ku^okte lohkie kakce.

*Kristus pajāsčuodčielam. Kahttāra' tu^olhkuotuvrum. Kāstatet
kohčuotuvrum.*

*Valla ko sabbata läi vässām, kō nuppie vahkuo vuosstas piejē-
vie čuo^ukutačkōtī [v. -tičkōtī], pō'tij Mārādā Magdalēna ja tāt
nubbie Marādā keähčačet hautieu. (2) Ja keähča, stuorra eätnam-
skielēpem šattai, juhte härrā iénkel luejāhtātij almiest vuolus, loi-
tostē outoi ja jolliertī kietkiū uhsa outos ierit ja čohketij tān nalā.*

(3) Ja alte vuohkie läi kō āltakas [v. -kes, v. -kis] ja alte kārβuo' lādīn vielākata' ko muohtta. (4) Ja kahttāra' torhkiestin paluo tiehti sūhste ja šaddīn tie kō sīj japmam ličči'. (5) Valla iénkél vastietī ja jahtij nissunijtā: allen [v. allet] toqj palā; juhte mon tietau, ahte toqj ohcopehttie Jiesusau, kuhti kruossinauletum lei. (6) Īj son leä tannä, son leä pajās čuodčēlam nouh ko son jahttam läi; poqhtien ja kiähččien sajieu, kosō härrā läi piejahtum. (7) Ja vadcēn ruvva [v. ruββu, rubva] ja sarnuon alte oqhpates-olāmaitā, ahte son leä pajās čuodčēlam jabmieki luhte; ja keähča, son mannā tijā outon Kälileai; toppie kalākapēhtet tīj sū vuojēniet; keähča, mon läu tunnui tāu jahttam. (8) Ja soqj vādcika rubva hautie luhte ierit, paluū ja stuorra āvuū, ja viekahteikā [v. viekas-teikā] tāu sārōnuot alte oqhpates-olāmaita. (9) Ja kō soqj leika mannāmān tau sārōnuot alte oqhpates-olāmaita, keähča, tie pō'tij Jiesus sunnu outolt ja jahtī: puoris tunnui! Tie vāccika soqj sū lusā ja fātmasteikā alte juollkit ja rohkotalaikā sū. (10) Tie jahtī Jiesus sunnu: allien palā, vadcien ja sārōnuon mū vieldaitā, vāi sīj vadcē' [v. vazžē] Kälileai; toppie oqđču' sīj mu vuojēniet.

(11) Ko soqj leikā tohku mannāmān, keähča, tie pōhtin muhtiemā' kahtarist stātai ja sārhtnutin pajiemus prēüstaitā kājähka, mī šaddam läi. (12) Ja sīj čoqhkanin aktan vuorrasupmusi kum ja rātuhammadin; ja vaddin toqrruo-olāmaitā valđieu silāpa pietnikijst; (13) ja jahttin: sarōnuot, ahte alte oqhpates-olāmā' [v. olōmō] pōhtin ihkuo ja suolātin sū, kō mīj leimie oqtiemān. (14) Ja jus landshärrā oqđču tāu kullat, tie sihtap mīj sū šiettuotēt ja nou tahkat, ahte tīj māhtiepehtet orruot vāne huksuotakā [v. hūhsuotakā]. (15) Ja sīj valtīn pietnikit ja tahkin nou, kokte sīj lādīn pakātuvvum. Ja tāht sähka leä olhkus vuolhkatuvvum jūtārī kasskai kitta tān piejvie rāđđai.

(16) Valla tā' akta nuppie lohcai [v. lohkoī] oqhpates-olāmā' vadcēn Kälileai, tān varrai, kosō Jiesus läi sijau raββim [rabvīm, ravvīm]. (17) Ja kō sīj vuezēnin sū, tie rohkotallin sīj sū, valla muhtiemā' kuoktāstallin. (18) Ja Jiesus lahkanij ja hoalaitahtī sijāu

ja jahtij: mund'ī leä vattie'tum kājähka fapmuo almien ja eätnamā nann. (19) Vadeēt tāntiet olhkus ja oghpatet kāihkait almačit ja kāstatet sijāu āhčien ja pārhtnen ja tāt ailes vuojēñenen namān. (20) Ja oghpatet sijāu aniehtet kāihkait, mait mon tid'ij kohččum lāu; ja keähča, mon lāu tijā lunnā kāihk piejvīj, kitta veärälta nohkemā.

Ajēles Māteusā evangēliumā nohk'em.

II. Fejezetek a Bibliai történetből.

1. Šudníetem ja t̄ai vuostas almač̄i ollies vuohkie.

Alhkuon šudníet̄i (v. šivuńiet̄i) jupmiel almieu ja eätnameu. Eätname l̄ij tallui auhtas ja kuouruos ja šeuńiet l̄ij čiekñala nann ja jupmiela vuoiñanis alatalai čacie padd̄ielt. Tie jupm^{el}el kuhtta piejviń sudńiet̄i k̄ajähka, m̄i almien ja eätname nann leä. Vuostas piejvien šudńiet̄i son čuoukasau (tolō mat-tuou); nuppie piejvien almien nannuotasau (ilmien jorhpotakau); koglm̄at piejvien āpieu ja koihkie kattieu ja šattuit; nald̄āt piejvien šudńiet̄i son piejvieu, mānuou ja nastijt; vitāt piejvien kuolit ja lottit; kutāt piejvien t̄ait iečā juhtusit ja almač̄au. Kiehčāt piejvien vuoiñasti jupmiel k̄aiħkaist parħkuistis. Ādām l̄ai t̄at vuostas almač̄. Jupmiel šudńiet̄i sū eätname moqjviest ja sisā posuoi altā ģunnai akt iellieje heäkkau. Ičēi tauk jupmiel sitā, jut Ādām kalħkai aktu orruot, āinat ko Ātam l̄ij oqtiemin, šudńiet̄i jupmiel altā iertik tak-test akt nissunau, Ēvau, suńi viehkien. Jupmiel sispiejai tastā mañ-ñela tau āiles kalačvuotau. Tie son puoris šiuńiet̄i t̄ait vuostas kalač-kuomit t̄ai p̄akuoi kum: sahkanit ja lassanaddit, tieutit eätnameu, ja atnit vuolienettie tau ja k̄ajähka, m̄i t̄an nalā svahčā. Soqj leikā šivuńietum jupmiela muotuon millhte ja liedd̄in tāntiet ailesa' ja riektiesf̄arōtuka'. Soqj eikā tarhpahā pallat uruotisaist, āikā ken tarhpahā piktas̄it, ja soqj l̄aikā japmiekehta. Soqj viesuika parat̄isan, j̄alā Ētānin, m̄i l̄ij haus kies keārāta, konnā liedd̄in kaiklāħkan čāppā' muora', juoi šattuit soqj oqčēuika porrot.

1. A teremtés és az első embereknek tökéletes állapota.

Kezdetben teremté isten az eget és a földet. A föld akkor pusztta és üres volt és sötétség volt a mélységen, és istennek szeleme lebegett a víz fölött. Aztán isten hat nap alatt (tkp. napokban) teremté mindent, a mi az égen és a földön van. Az első napon teremté a világosságot (a tűznek anyagát)¹⁾; a másik napon az ég erősségét (a légkört); harmad napon a tengert, a szárazföldet (tkp. partot) és a növényeket; negyed napon teremté a napot, holdat és a csillagokat; ötödik napon a halakat és madarakat; hatodik napon a többi állatokat és az embert. Hetedik napon kipihente isten minden munkáját (tkp. munkájából). Ádám volt az első ember. Isten őt a föld porából teremtette és az ő orrába egy eleven lelket fújt. Még sem akarta isten, hogy Ádám egyedül legyen, hanem midőn Ádám aludt, isten az ő bordacsontjából egy asszonyt, Évát, teremtett neki segítségül.

Isten behozta (tkp. betette) azután a szent házasságot. Hát az első házaspárt (tkp. párokat) a következő szavakkal áldotta meg: nevedjétek (tkp. fogamzzatok, nemződjétek) és sokasodjatok, töltsétek el a földet és uralkodjatok ez és minden fölött (tkp. tartsátok alattatok ezt és mindent), a mi rajta mozog. Ők ketten isten képére teremtettek és azért szentek és jámborak voltak. Nem kellett félniök (tkp. nem volt szükségök félni) a vadállatoktól, nem volt szükségük ruhákra sem és halhatatlanok voltak. Ott éltek a paradicsomban vagy Édenben, a mely kellemes kert volt, a hol mindenféle szép fák voltak, a melyeknek gyümölcseit ehették.

2. *Sudduo - kah č e m.*

Toššu vall porromist pu^orrie ja pahā tobótoma muoras läi jum^{el} piehtuotam Ātāmau ja Ēvau. Tasā son vill läi nihttam: tänka piejvien ko toqj tastā porropihttie, kalākapihttie toqj aktan oqjvie japiet. Valla pearākal valti nalās keārāmaha šipmuou ja jahtī nissunī toqj eä'ppie lutnuok kalhka iapiet, jus porropihttie tāte.

¹⁾ Sv. *eldämne*.

muorast; juhte jupmiel tiehtä, kutin piejvien toqj porropihttie tastä, kalëki' tunnu çalmie' rahpasit ja toqj šaddapehttie jübäta jupmielijna. Nissun valtï tie šattuos ja poröi, ja vattij ai tieutusis, ja tät poröi. Tagka vitie rahpasin koqppaçi çalmie', nou jut aihcaikä ieçaska rihccuot, man tiet soqj takäika allasiska suojit fihkuna lastaist; ja härrä vuojiehti sunnu^a olhkus paratisä sistä; ja tän sudduokahçema çatä almaça' vill massin jupmiela muotuou ja oqdcun tän saddai arëpie-suttuou ja juohkkelähkan väivit ja japmiemau. Jupm^{el} tauk jahtï sunnu, juhte nissuna männä kalhkai cuoukit keärämaha oqjvieu (tät leä: Jiesus, veärälten loniestiddie, kalhkai toššietit peäräkala fämuou). Tā' mǎnā', mait Ātām tastä mañ^{elä} oqçëui, lādīn sū muotuoka', ja kähka' altä mañietlis puolva' vëll udnëk riäkätuvvë' suttujñ.

2. Bünbe esés.

Csupán csak a jó és rossz ismeretének fájáról való evéstől tiltotta el isten Ádámot és Évát. A mellett (tkp. ahhoz) még [így] fenyegetődözött: azon a napon, mikor ti ketten ebből esztek, meg fogtok halni. Az ördög azonban kigyó alakját vette magára s mondta az asszonynak: épenséggel nem fogtok meghalni, ha esztek e fáról; mert isten tudja, a mely napon esztek belőle, meg fognak szemeitek nyilni és ti istennel egyenlők lesztek. Az asszony vett ekkor a gyümölcsből és evett; és férjének szintén adott és ez [is] evett. Azonnal megnyiltak mind a kettőnek szemei, úgy hogy észrevették, hogy meztelenek (tkp. észrevették magokat kettőjüket meztelenen), azért csináltak maguknak takarót fügefa-levelekből; és az úr kihajtotta őket a paradicsomból; és ezen bünbe esés által az emberek még istennek képét is elvesztették és annak helyébe örökös bünt és mindenféle bajt és halált kaptak. Isten mégis mondta nekik, hogy az asszonynak gyermeke szét fogja zúzni a kigyónak fejét (azaz Jézus, a világnak megváltója meg fogja semmisíteni az ördög hatalmát). A gyermekek, melyeket Ádám azután kapott, hozzá hasonlók voltak (szó szerint: az ő alakuk) és minden utódjai még ma is bünökben születnek.

3. Kāin ja Āpāl.

Ātāmin leāmāč kuokte parrhnie': tāt poqrrāsap, Kāin, lij eātnamparēkie (pālht-olmāj), tāt nuorāp, Āpāl, lij rejēnuohēddie. Ko Kāin vattij jupmielē veāruit eātnama šattuis, veāruotī ai Āpāl puoriemusau sauāca-eāluistis. Valla jupmiel lihkuī puorieput Āpāla veārrui, ko Kāina, tainā ko Āpāl lij jupmielpaluolač, valla Kāin lij jupmielhⁱeihtanis. Tastā Kāin mogrāhtuvāi ja capmij vieldas larhkas. Hattuon tāntiet tuopmī jupmⁱel Kāināu pisuotipmien ja kolhkolāččan šaddat. Altā mañieltis puolva' leāddīn kāihka' jupmielhⁱeihtanisā' ja kohčuotuvv' tāntiet ēalukin almači mānā'. Āpāla sadāi piēpmai Ēva parrhnieu, keāu son kohčuī Sēt. Tān mañieltis puolva' lidđīn jupmielpaluolačča' ja kohčuotuvvujin jupmiela parrhnie'. Tāi kasskan lāi Hēnok, mī viessuojin pajāsvalhtietuvui alāmai; ja Metusāla', mī šattai akē'e čuote kuhhta lohkie ja akē'e jākie' vuoras, leā orrum tāt vuorrāsumus almač.

3. Káin és Ábel.

Adámnak két fia volt: az öregebbik, Káin földmives volt, a fiatalabb, Ábel, pásztor volt. Mikor Káin istennek adományokat adott a föld termékeiből, Ábel is föláldozta a legjobbikat juhnyájából. De isten jobban szerette Ábel áldozatát, mint Káinét, mivel Ábel istenfélő volt, Káin azonban istentelen. Ezért Káin megharagudott és agyonütötte az öcsjét. Büntetésül (tkp. bosszuúl) ezért elítélte isten Káint, hogy állhatatlan és bujdosó legyen.

Az ő utódjai valamennyien istentelenek voltak és azért az írásban emberek fiainak neveztetnek. Ábel helyébe Éva fiat szült, a kit Szethnek nevezett. Ennek utódai istenfélők voltak és isten fiainak neveztettek. Ezek között volt Hénok, a ki élve viteték föl a mennybe; és Matuzsála, a ki 969 esztendős (tkp. öreg) lett, volt a legöregebb ember.

4. Pāpela torōnuo.

Talā mañⁱelā sudduo-tulvie hoqllin ajñ kāihka' almača' toššu akta kielau. Vai kalēkin tobōtot viessum pāihkies ja kūluos namāu oqdčuot, tie čieggiekōhtin stātau ja muhtiem čomōu (torrhnuou), mī kalhkai ollit kitt almie rāddai. Ī tauk jupmⁱel tasā lijōhkum. Ja ko

iččin hieihctie tastä, seäkuotī son sijā kielait, nou jut iččin kulätalā kasskanisā, āinat vierēhtijin hiejēhtiet cieggiemist. Tastä mañielā poddanin almača' pirra eätnama. Stāta kohčuotuwāi (v. -turui) tātā rājies Pābäl (tāt leä seäkuotis).

4. Babel tornya.

Azonnal a vízözön (tkp. bűn víz-ár) után még minden ember csak egy nyelven (tkp. nyelvet) beszélt. Hogy felismerjék lakóhelyöket és híres nevet szerezzenek, hát egy várost kezdtek építeni és bizonyos tornyot, a mely egészen az égig érjen. Azomban ez nem tetszett istennek. S mikor nem hagyták abba (el nem álltak attól), összezavarta nyelveiket, úgy hogy nem értették egymást, hanem abban kellett hagyniok az építést. Azután elszóródtak az emberek köröskörül a földön. A város attól fogva Babelnek (azaz zavarodásnak, keveredésnek) neveztetett.

5. Profēhta Jūna Ninivē stātan.

Tān āikien, ko Jūsia lij konōkis Jūtā rihkan, keähččalin Assūralačča' moqdde pālī valtiet Jerusalēmie stātau. Tānka āikien kohčuoi jupmiel profēhta Jūnau vu^olēkiet Assīralačča'i oqjēvie-stātai, mā leāmāč Ninivē, ja vākuotit puorietussai tan stātan jupⁱelhⁱejēhtānis almačijt. Profēhta ičči tauk takā, mait härrā lij kohččum, āinat pāhtarī meära milhte. Jupmiel pājai tāntiet poqhtiet karra viruou, nou jut meära-olqāmā' vierēhtijin hojōkotet kälvuut meärrai. Ko hietie ī tauk pu^orrānam, pieddīn sīj vuorhpieu, vai poqtālin tiehtⁱet, keän sibva (siββa) tāt lij (v. lej), juhte nou pahās(t) manāi. Ko vuerēpie tie kahčai Jūna nalā, toptosti son, jut lij paddⁱelmannam jupmiela kohččuomau, ja kohčuoi sijāu sū tall hojōkotit meärrai, tie kalhkai loqđčuot. Ko sīj tie vānie auhkietakā lādīn keähččuolam iečā vuokiñ kādūot iečāsē, ja tie vīmak sū hojōkätin meärrai, loqččuī meärra talāhka. Härrā pājai tagka vitie stuorra kuolieu niellat Jūnau. Tāt ku^ollie sū anī čoqivienis kolōmo piejvie' ja kolōmo ijā'. Ko Jūna tanka hietienis rohkolī härrau jupmielau, kulāi jupmiel altā rohkolvasau jā kohčuoi kuolieu čollit Jūnau oqpties heäkkainā kaddai. Taste mañielā kohčuoi rass jupmiel Jūnau vuelēkit Ninivē stātai

ja pākuou sarrhtnuotet ulomuiti. Jūnā nou takāi ja jahtī: ko n'eldē-lohk piejvie' leā' kollom, tie kalākā sijā suttuoi tiet obbo stāta hohkonet. Ko sīj tau kullin, tahkin sīj puorātusau ja jorókolin iečase jupmiela koik. Ko härrā vuoini sijā tuohtalač sankartēmieu, massātīj son tau hattuou, mau son lij ājókum, ja ičči pāja Ninivē stātau hohkonit.

Jūnā tau pahān anīj, ko altē outolsārēnie ičči ollanē. Son manāi tie olhkus stātas ja cieggi allasis koqtieu suoddien piejvie pāhkasa vu^osssti, keühčatēmien toppielt, mī kalhkai stātai šaddat. Tie härrā šaddatahtī kurhpisau (muhtiem muorra-čeartau), juon lastā' kalēkin suojevānastiet ja svarāhkalit sū. Jūnā lij mai āvuon tān paddiel, valla sū āvuo oruoi toššu oqⁿehkes pottou, juhte jupmiel pājai suoksau soqhppat kurhpicau. Ko tal piejēvie pāihtīj profēhta oqjēvai, tie son unuohkkastī ja vaitiekō^otīj allasis japmiemau. Tie jahtī jupmiel sundī: «ton luojuo' kurhpisa tiet, mau ton ī' l'ā pieddam šattačit, ja mon iu lūlu arēmietit Ninivau, takkar stuorra stātau?»

5. Jónás próféta Ninive városában.

Azon időben, mikor Josiás volt király Juda orszáágában, az asszyriaiak sokszor megkísérlették bevenni Jeruzsálem városát. Ugyanez időben megparancsolta isten Jónás prófétának, menjen az asszyriaiak fővárosába, a mi Ninive volt és intse javulásra ezen városnak istentelen embereit. A próféta még sem (azonban nem) tette, a mit az isten parancsolt, hanem a tengerre (tkp. tenger mentében) szökött. Isten ezért erős szélvészt hagyott jönni, úgy hogy a hajósoknak a jószágokat a tengerbe kellett dobniok. Mikor a baj még sem javult, sorsot vetettek (tkp. tettek), hogy megtudják (tkp. jönnének tudni), ki az oka (tkp. kinek az oka), hogy ilyen rosszúl ment. Mikor a sors Jónásra esett, elismerte (megvallotta), hogy áthágta isten parancsolatát és megparancsolta nekik, hogy most vessék őt a tengerbe, akkor majd lecsillapszik. Mikor hasztalanúl kísértették meg, magukon más módon segíteni és hát végre beledobták a tengerbe, lecsillapodott a tenger azonnal. Az úr egy nagy hallal azonnal elnyelte Jónást (szó szerint: hagyott egy nagy halat elnyelni Jónást). Ez a hal három nap és három

éjjel tartotta őt a hasában. Mikor Jónás ezen bajában könyörgött urához, istenéhez, meghallgatta isten az ő könyörgését és megparancsolta a hálnak, hányja ki Jónást sértetlenül (szó szerint: ép lélekkel v. étellel) a partra.

Azután ismét megparancsolta isten Jónásnak, hogy menjen el Ninive városába és prédikáljon (szót mondjon) az embereknek. Jónás úgy tett és mondá: mikor negyven nap elmúlt, akkor az ő bűneikért az egész város el fog pusztúlni. Mikor ők ezt hallották, megjavultak (javulást tettek) és istenhez fordultak. Mikor az úr látta őszinte bűnbánásukat, elfordította [róluk] azt a büntetést, a melyet szándékolt és nem hagyta Ninive városát elpusztúlni. Jónás azt rossz néven (rosszúl) vette, hogy az ő jóslata nem teljesedett. Kiment tehát a városból és épített magának egy házat (sátrat, kunyhót) oltalmúl a nap melegsége ellen, hogy onnan nézze, mi fog a várossal történni.

Ekkor az úr növesztett egy tököt (bizonyos fa-nemet), a melynek levelei beárnyékolják és fölfrisítsék őt. Jónás ugyan megörült ennek (örömben volt e fölött), de az öröme csak rövid ideig tartott, mert az isten egy féreggel elrágatta a tököt. Mikor most a nap rásütött a próféta fejére, hát türelmetlen lett és magának a halált kezdte kívánni. Ekkor az isten mondá neki: te panaszkodol (siránkozol) egy tökért, melyet te nem ültettél (nem tettél nőni) és én ne könyörülnek Ninivén, ilyen nagy városon?

III. Népies szövegek.

A) *O q m ā n u s ā* [v. *supcasā*, v. *sākā*].

Mesék.

1. *Maste jouli, juhte olmāj l°ä mānuon.*

Tollie āikie tē lāddin sōmies ulmuča'. Tā' kalēkin suolātīt, ja mānuo-tihpie lij. Ja tē vuerētīn, ahte mānuo kalhkai kāhtuot, vai puorieput suolātīt māhtīt kalēkie'; män iēči mānuo kätuo. Ja te vuolhki akta, ja tarēvie-äbbārou anij, ja kalhkai tarovat mānuou, vai ij tas čuouka. Ja te teähpui iēč mānnui aktan eäbbariñ ja taina,

maina son kalhkai tarovat mānuou. Ja te taste jouli, juhte olmāj leā mānuon.

1. Miért mondják, hogy ember van a holdban?

Hajdani időben hát voltak némely (bizonyos) emberek. Azok lopni akartak és holdfény volt. És hát várták, hogy a hold eltűnjék, hogy jobban lophassanak; de a hold nem tűnt el. És hát ment az egyik és kátrány-edénye volt és a holdat be akarta kátrányozni, hogy többé ne világítson. És ekkor odaragadt a holdhoz az edénynyel és avval együtt, a mivel be akarta a holdat kátrányozni. És azóta mondják, hogy ember van a holdban.

2. *Ulmuč ja pierēna.*

Ulmuč manāi ja piutij kuolit ja kiemartī piesutahkai (v. peās-sutakā nalā) ja kuoddā kietan tait kuolit. Nō, poqhtā pierēnā jah kahčā: «koktos (v. koktās) ton oudču' teit kuolit?» Nō, te jauālā tat ulmuč: sudduokissā čāhcie-rutnien son oqččuī teit kuolit. Nō, pierēna kahčā: mai rejtui (v. makkēr pišutuo-rejtui) ton teit oqččuī' ja koktos mon kalhkau oqččūt teit kuolit?» Ulmuč jaulai: «čó'kketa' almačij čā'cie-rudnai ja cākie siejpiu tan rudnai ja tiptie lossuot, tasāk kuolie' eātnaka' (v. eānas) tihppu'.

Pierēnā takāi nouh ko tuot ulmuč kohčuī, manāi tann čācie-rudnai ja cākij siejpiū, tasā ko kalmij fasta. Nō, poqhtā ulmuč ja čuorvuokoqhtā: tōla pierēna pajāhka ja kodčuo tijā čāhcie-rutnieu. Tū pierēna kullai (kulāi) ja suorākani (v. pallai) ja slukiestij siejpieu kasskat, ko līj kalāmām (tihppum) jiekāna fasta s'ejēpai. Tē poqrāhkij siejēpie tännā kasskat.

2. Az ember és a medve.

Egy ember ment és halakat fogott és fölfüzte egy füzfa ágra és viszi a kezében azokat a halakat. Jön a medve és kérdezi: Hogyan kaptad te ezeket a halakat? No, ekkor mondja az ember: embereknek (tkp. bűnösöknek) kútjában kapta ő ezeket a halakat. Kérdezi a medve: «milyen eszközökkel (miféle fogó szerszámokkal) fogtad te ezeket és hogyan fogom én ezeket megkapni?» Az ember mondta: «ülj az embereknek a kútjára és dugd a farkodat a kútba és hadd nehezedeni, a míg sok hal tapad oda». A medve

úgy tett, a mint az ember parancsolta. Elment a kúthoz és beledugta a farkát, a míg erősen megfagyott. No, jön az ember és elkezd kiabálni: «amott a medve leszarja és lehugyozza a ti kúta-tokat». Hát a medve meghallotta — megijedt és ketté tépte a farkát, minthogy oda fagyott (odaragadt) a jég erősen a farkához. Hát szétment ott a farka.

3. *Sāmie poqdnie ja karēdiela'.*

Te l'ä sāmie poqdnie ja āhka ; suollun sudnu koqhtie. Tannä orruopa. Tie johko läi tan suollu ja kattie kasskan. T'ä pō'htij, kauni sudnu tasā tann suollui ōbo karēdiel-slohttoq. Tie kačāti' karēdiela' potnies : mī vuejēnu tonnā suobvat, mī lä tōt suovait, sijēta vai stāta. Poqdnie joulā : stata-l taht. Män ij leä stāta jalā sīta suobra, valla suovatedde suobra, mi vuojōnuu tan kuhkās. No, karēdiela' kačēi' poqtniest, koktā peässi' tokk. Poqdnie jauälā : «kallä ham mon sūtau (v. toglvuou) vatnasiin tohku». Noq poqdnie jauälā : «tij vierēhtiepihtit viellētīt vatnasā sisā, ja mon vierēhtiu kopčotit tijāu, vai eä' βuoinie, slohttoq poqhtā. Jus vuojēni', slohttoq poqhtā, tie vuelēki' pātan, mähceai viähkat tann stāta ulmučā'»

Tie mannin stāluo' (kardiela') vatnasa sisā ja viellētīn, ja poqdnie kopčoti sijāu (v. sijäit), ja nou sukāi toglōvut sijāu tann stātai. Toqlvui, ja ko poqtij, suovateddē lahka kuorrai tāsī (tuosi), tie kahppati poqdnie vatnasis lassā nalā ja hojōkoti vatnasau tan suoṑateddai. Sij hohkoqnin. Tie nokōi tāt sähka.

3. A lapp ember és az óriások.

Volt egy lapp ember és asszony; szigeten van a házuk. Ott laknak. Hát folyó volt a sziget és a part között. Hát jött, meglátogatta (megtalálta) őket ott a szigeten (tkp. ott a szigetre) egész óriás csapat. Kérdezik az óriások az embertől: «mi látszik ott füstölőgni, mifele füst az, falu-e vagy város?» Az ember mondja: «város az». Nem volt az városnak vagy falunak füstje, hanem víz-esésnek füstje, a mi olyan messze látszott. No, az óriások kérdezik az embertől, hogyan jutnak ők oda? «Bizony hát én oda vizlek csónakkal». No, az ember mondja: «nektek le kell feküdnötök a csónakba és nekem be kell titeket födnöm (v. takarnom), hogy

ne lássák, csapat jön. Ha meglátják, óriáscsapat jön, hát elszöknek (tkp. mennek szökve), az erdőbe szaladnak a város emberei».

Erre az óriások bementek a csónakba és lefeküdtek, az ember pedig betakarta őket és így evezett, hogy azon városba vigye őket. Vitte, és mikor ide (oda) jött a vízesés közelébe, kiugrott az ember a csónakból a part szélére és beletaszította a csónakot a vízesésbe. Ők elvesztek. Hát vége lett a mesének.

4. *Sapmie poađnie (sámie pođnie pirra),
kuhti-l koddom stáluou ja Luhtákau aktan mánāiska.*

Tollie aikij läi sômies olmāj, kuhti viesui nissuniin ja mánāi lanta nannä (v. nann). Ja teä läi ai akta ställuo, mi viesui tän päihkien. Tä ställuo ani(j) p^eärrhtu^omau, konnä piutij tän olómä (v. olómō) mánāit. Tie huomahij tät olmoj, keän mánait ställuo lij pärrhtuomiin pivatām, kokte son kalākā haddu^t mánaitis. Teä vīimak ieč olmāj lubvatij ja kalmietij muottās ja tä manāi tan stáluo p^eärhtuoma vu^ollai. Ko ställuo pođtij oghpačit p^eärhtuomau, tie kāunai olómau p^eärhtuoma vuollin (v. vu^olin), ja äbrusi takkir stuor slāuh-tau oqčēui, ja jōuloi aktu allasis: «Jankuo, Jankuo, pođries pähčēa!» ja tä valtij olómau ja kuottij koahtai (koqhtāsis) ja piejai lägganač-čat aulie-muorrai ja tē rājai āhkāčau mähccai (v. mähčēai), auhie vārie tuohkai nuobārie-piessijt vieččāčit, man nalā (kosō) puođtit piedđat. Tie ställuo olhkus manāi kođties ja tē aikij kārät-roqkau takāčit, vai Jankuo pierhkuit tan roqka sisā piedđā. Män vierhkau vajältuhtij kođtie sisā ja teä rādđā mánāu vieččāčēt vierhkau. Juo li Jankuo luojëhtātam aulie-muorras ja valtam stáluo vierhkau ja čiehkam. Ko tä mánā pođtij kođtie sisā ja ocoi vierhkau, tie ieči kāuna. Ja tē vuējni, jut olmaj čalmit rapāi, tie cuorβui ahčēai: «āhčam, āhčam, čalmie' jilli!» Te ställuo jouloi (jauälā): «patāsa jillisa! Jankuo, Jankuo, pođries p^eähčēa!» Ja te Jankuo capmiestij ta (v. tau) mánāu ja čuorōβu (čuorōvo), jut i kāuna vierhkau. Tie rājai ställuo nuppie mánāu. Tä s^eäbma ai kottij tau, ja čuorōβu (čuorōvo) jut ieč kalākā pođhtiet, ij son kāuna. Tä ställuo ieč pođtā koqhtai, ja ko čāñai, tē olmāj (v. olmoj) capmiestij stáluou ukša kasskan. Tē ställuo jouloi olómai: «ielie (v. alie) mü kottie iečat

ruossta mihkkeriñ (v. mihkkelin), iečam siläpa viehčieriñ». Tē olmaj nuovai stäluou ja mäliestä tasä (v. tasäk, tasäs) ähkäč poqhtä miehčies. Ko te ähkäč poqhtä miehčies, tē käikuotij ähkäč, mannes slaktij, outol son miehčies piessij pō^otij. Teä olmaj jouloi: «ieččiu tas mäša». Tie ähkäč kačät: «kunnä lä' mänä'?» Tē joulä olmaj: «oqddajin taha, ko liegga liemau oqđčun porrot (juhkat).

Tä lij olmoj nuovram stäluo škaučait ja čatnam nálmie outoi, vai ähkäč ij kaläkam tobótot, ja tä kačät: konnä mijä silhpa' ja eäjeki leä' ja konnä mänai silhpa' ja eäjeki leä' vuorėhkiätum? Im muiehtie». Tie vastietij Luhtäk: «poqššuq-cakkie vu^olien leä' tū silhpa', mänai silhpa' leä' kasska-teähkäka vu^olien, ja mü silhpa' leä' ukša-cakkie vuolien». Tie vaddä ähkäči porrot, teä ähkäč joulä: koptäs tät iehčanan (v. iehčasin) náttit (v. náddä)!» Tē olmaj jōälä: «vaipe^o (v. -mq) čütiu cähkaliu, maste varra koqj^ohkui, tä tastä iehčanis (iehčasis) tal náttit (v. smähkit)». T^e anij Luhtäk roq^otie-pohe^oou (v. pohcau), maina son almačau kottij. Tä lij olmāj tau suolätam ukša kiečies, konnä Luhtäk läi tau hardānam atniet ja vuorėhku^otit. Ko lij käuānam, tē lij piedđam tolloi. Tä olmoj kolhtij ruihtas stäluo kietau, mait lij mäliestam, ja te lij akta čü^otie roq^ohk-kum. Tē joulä Luhtakij: «vuoinä' kus poqhtäät roq^ohkkie čü^otieu?» Tē vuinij (v. vuoinij), jut olmāj lij nuovram (v. slaktim) sū olōmau (poqhtie^o) ja mäliestam, ja tät piäräkuo, mait son porōi, ij lim iečä, ko stäluo piäräkuo (v. pēaräkuo). Tē jōälä: juopä monno tau, koptä tä't iehčasin náttit!» Ja tē Luhtäk moqrä^otuvai ja suhtai ja čuorβui (čuorvoi): «roq^otie pohcä (v. pohčča), poqtie ja kottie tau olōmau!» Män taina ko olmāj lij piedđam tolloi, tie taina mänai outol (v. ienni) iehčasis Luhtäki, ko tōn (v. tuon) olōmoi, ja tē roq^otie-pohcēo (pohčča) poqtij tolōs ähkäča čōddokij, ja tä raukai jāmas. Tē tät olq^omā valtj stäluo ja Luhtakā ja sunnu mänai iejkieu ja silhpait, ja tē mänai koqhtāsis. T^oä tät sähka nou nokōi.

4. A lapp ember

(a lapp emberröl), a ki megölte az óriást és Luhtakot gyermekeikkel együtt.

Hajdanában volt egy ember, a ki feleségével és gyermekeivel vidéken élt. És volt egy óriás is, a ki azon a környéken élt.

Hát az óriásnak volt egy csapdája, a melyben (tkp. a hol) az embernek a gyermekeit megfogta. Ekkor gondolkozott az ember, a kinek a gyermekeit az óriás a csapdával megfogta, hogyan boszúlja meg gyermekeit. Végre maga az ember megnedvesítette és megfagyasztotta a bundáját és aztán az óriás csapdája alá ment. Mikor az óriás jött megnézni a csapdát, hát megtalálta az embert a csapda alatt és örült, [hogy] ilyen nagy ölni valót kapott és mondta egyedül magában: «Jankó, Jankó, vén ficzkó!» és azután fogta az embert és hazavitte és föltette kiengedni a keresztfára és aztán elküldte az asszonyt az erdőbe, kilencz hegyen túlra, nyírfakérget hozni, a mire (a hová) a háját tegye. Ekkor az óriás kiment a sátorból és elkezdett nagy teknőt csinálni, hogy Jankó húsát ebbe a teknőbe tegye. Hanem a baltát a sátorban felejtette és hát küldi a gyermeket, hozza a baltát. Már Jankó leszállt a kereszt-rúdról és fogta az óriás baltáját és elrejtette. Mikor aztán a gyermek bejött a sátorba és kereste a baltát, hát nem találta. És ekkor látta, hogy az ember kinyitotta szemeit, hát kiáltott az apjának: «apám, apám, a szemek nyílnak!» Ekkor az óriás mondta: «talán az alfele nyílik! Jankó, Jankó vén ficzkó!» És aztán Jankó levágta (megölte) a gyermeket és kikiált, hogy nem találja a baltát. Ekkor beküldte az óriás a másik gyermeket. Hát ezt is megölte hasonlóképp és kiáltja, hogy maga jöjjön, ő nem találja. Ekkor az óriás maga jön a sátorba és mikor bemászott, az ember levágta az óriást az ajtó között. Ekkor mondja az óriás az embernek: «ne ölj meg engemet a saját rozsdás fejszéddel, hanem a magam ezüst kalapácsommal». Aztán az ember leölte az óriást és megfőzte, a míg az asszony hazajön az erdőből. Mikor aztán az asszony megjött az erdőből, pirongatta az asszony, minek ölte meg (vágta le) mielőtt ő az erdőből hazajött a kéreggel. Ekkor azt mondta az ember: «nem hagyhattam tovább». Hát kérdezi az asszony: «hol vannak a gyerekek?» Mondja az ember: «lefeküdtek azok, mint-hogy langy levest kaptak enni (inni)».

Hát az ember lenyúzta az óriás szakállát, bajuszát és szája elé kötötte, hogy az asszony meg ne ismerje, és aztán kérdezi: «hol vannak a mi ezüstjeink és jószágunk, és hol vannak a gyermekeknek ezüstjei és jószága elrejtve? Nem emlékszem». Erre azt felelte Luhtak: «a sátor hátsó részének gerendája alatt vannak a te ezüstjeid; a gyermekek ezüstneműi a közép-gerendák alatt

vannak; az én ezüstneműim pedig az ajtógerendák alatt vannak». Aztán ad az asszonynak enni, hát mondja az asszony: «hogyan ízlik ez, mintha a magamé (t. i. a magam húsa) volna» (szó szerint: hogyan ízlik ez magaméul v. magaménak). Hát mondja az ember: «talán mivel az újjamat megvágтам, a miből vér csöpögött, azért (attól) ízlik most magáéul (t. i. mintha a maga húsa volna)». Hát volt Luhtáknak egy vas csöve, a mivel embert ölt. Az ember ezt ellopta az ajtó-végből, a hol Luhták tartani és rejtegetni szokta. Mikor megtalálta, a tűzbe tette. Aztán az ember kimerítette a fazékból az óriás kezét, a melyet megfőzött és az egyik újja meg volt görbülve. Aztán mondja Luhtáknak: «látod-e a férjednek a görbe újját?» Ekkor látta, hogy az ember megölte az ő urát és megfőzte és az a hús, a melyet ő evett, nem volt más mint az óriás húsa. Hát mondja: «[most] már [értem] én azt, hogyan ízlik az a hús magaménak!» Erre Luhták megharagudott és mérgelődött és kiáltott: «vas cső, jöjj és öld meg ezt az embert!» De mivel az ember tűzre tette, azért előbb (inkább) ment magának Luhtáknak mint azon embernek és a vas cső kijött a tűzből az asszonynak a gégéjébe és [ez] holtan rogyott össze. Ekkor az ember vette az óriásnak és Luhtáknak és kettejük gyermekeinek jószágát és ezüstjeit és aztán haza ment. Hát ez a mese így végződött.

5. *Stāluo pirra, kuhti rievui fruββau.*

Te li sōmies āikij almača'; tā' liđđin porđostimie āpie nann. Tā' pōhtin sōmies su^ollu kuorrai, tā' mannin kaddai, ja tā' li ai akta fruββā fāruon, ja tā' katti^en pō^otij stālluo tā' ko eāltakis ja toghpij tau fruββau ja vuolhkih tā' ko eāltakis. Ja iččēin tietii, kosī manāi. Ja tē' li tān fruββā olmāj (v. tietu) jahttam stuor pālhhau, jus aktak puktiet lūlui kāuānat sū fruββau ruoptuot.

Tie vatt mañiep āikij pohtin tan su^ollu kuorrai, tā' vuelēkin kaddai (su^ollu nalā) ja vadcin su^ollu nanna, ja kiehtton kaskasa, kōktā outiep āiki tāt fruββā līj kāhtum. Tā' vadcin tan su^ollun, tē' ajēhcin raiki^eu eātnamin. Tie tā' mannin tohkk, tā' kaunin tau fruββau tannā, ja ij lim stālluo tannā, ja valtinn frubvau. Ja kuōkte mānāča' liđđin juo fruββai šaddam (jūli: riekātam) tannā. Tā'

valtin fruββau, ja ollu lij fruββā, ja ollu piktasahtā, rihecuot, ja kūotin mānait ja mannin skihpi nalā ja alekin porjostit. Tā stālluo poqhtā viekā kātties, ja nou vuojacit skihpi mañien; män tā vuohcin stāluou. Tā moqddun keühcacit, koktä mānai li tahkam; män juo li stālluo tait pāhkam cuouhkas. Tē porjostin koqhtai ja tēä fruββā olmuĵ ai vattĵ stuorra mahsuu (v. mahsuou, palhkau) taita, kuti' puktin sū frubrau ruoptuot. Tie nokōi.

5. Az óriásról, a ki asszonyt rabolt.

Hát voltak valamikor emberek; azok vitorláztak a tengeren. Jöttek egy szigethez, aztán partra mentek, és volt egy asszony is a társaságban s aztán a parton jött egy óriás, mint villám és megfogta azt az asszonyt és elment mint villám. És nem tudták, hová ment. Hát annak az asszonynak a férje nagy jutalmat ígért, ha valaki meg bírná találni az ő feleségét (vagyis — vissza tudná hozni).

Későbbben ismét odajöttek ahhoz a szigethez, a partra (a szigetre) szállnak és mentek a szigeten és beszéltek egymás között, hogyan tűnt el azelőtti időben az az asszony. [A mint] mentek a szigeten, észrevettek egy lyukat a földben. Ezek oda-mentek, hát ott találták azt az asszonyt, és nem volt ott az óriás, és elvették az asszonyt. Két gyermeke lett (született) már ott az asszonynak. Hát elvették az asszonyt, az asszony pedig egészen ruhátlan, mezítelen volt, és ott hagyták a gyermekeket, aztán a hajóra mentek és elkezdtek vitorlázni. Aztán jön az óriás, szalad a partról, hogy majd a hajó után úszik; hanem agyonlőtték az óriást. Aztán visszafordultak megnézni, hogyan tett a gyermekekkel; hanem ezeket már széttépte. Aztán hazamentek és az asszonynak az ura adott is nagy jutalmat azoknak, a kik az ő feleségét visszahozták. Hát vége.

6. Stālluo ja altā svāinas.

Sōmies (v. nākin) āikij lĵ sōmies (v. akta) nuorra olmuĵa pārēnie, ku'ti lij svājēnasin (v. svāinan) vualākam stāllui. Te muhttiñ soĵ miehcin vādciepa piβtuoin. Ta svāinas jōala: «vuōĵ, man eätna čāppakit kollit ja silhpait mon vujnau!» Tā stālluo jōalā:

«kóktäs vall mon iv vuoinie!» Tä svan jöala: «mon läu suddatam slijäu ja liejēhkim čalmīta, taina mon tait vuoinau; ja jus mū tipta' suddatit slijäu ja ai liejēhkit tū čalmīta, tä ton ai vu^oinā tait, ja tä māj mahttiep aktan tait pälliet pajās». Tä oit ställuo tiptij liejēhkit pahkka slijäu. Valla ko tä kalhkai liejēhkit, tä ställuo jouloi: «vuoj, pähka, pähka!» Tä svāinas jouloi: «killu to āddam, ihke-l pähkas».

Tä ställuo čalmietüvai. Ja ko sij porrot kalhkin, tä svāinas rejēti piepmuou ställuo lu^oi. Tä son mäliestij oqpmie peätnaka-pirhku (v. pirhkuou), ja iehčasis slaktij stäluo stuorāmus ja puoitiepus vierhcau. Ja tä ko porrom liedđin (v. lidđin), te ställuo jouäla: «kóktä tū nälmiē nou litnāsit kullu, ko ton sūosska', ja mu nälmiē nou karrasit, ko mon sūosskau». Tä svāinas jöala: münä lä' passtielap (puoriep) pānie', taina ko läu mon nuorap».

Valla ställuo kaddiekōti, juhte son leä skeälāmutam sū sāucait, ja sitāi, jut soqj kalhkaika mannat sauca-koqhtai, vai son oqđču lohkot sāucaitis. Tä oit vuolhkika, ja tä svāinas kalhkai luejēhtiet auhtou āikien stäluo juelēkie kasskau, ja son nou lūihtī. Valla ko te mañiemus sāucau kalhkai luejēhtiet, tä svāinas jöuloi: «tä poqhtā tū stuorāmus vierhca». Valla svāinas lij oihtu nuobvam (v. slaktim) stäluos vierhcau ja tä lij nāhkiu valtam fāruonis sauca-koqhtai ja kiessam iehčs pirra ja tä jouloi: «tä ton lūihtā' stuorāmus vierheat!» (tä luejēhtā stuorāmus vierhcau). Valla te iehča svāinas manāi olhkus sāuca nāhkie sinnä. Tä ställuo kietaina kultalij ja jouloi: «täll mū stuorāmus sāuāca (v. vierhca)!» Tä ställuo jouloi: «poqtie tall iehča!» Tä svāinas čuorvoi olökulin: «juo mon manñiu olhkus tū stuorāmus vierhca nāhkie sinnä; jut kiessam lidđiu tau iehčam pirra». Tä ställuo jouloi: «vaimo tu tiehtu, kallemo tū lidđiu čäbärit auhtan oqjvie».

Tä ställuo ičči tietij, kóktä son täina svājēnasin kalhkai takkat, taina ho son tass ičči vuoinie, ja keä'ččali fārht lähkai pivutiet, vai kalhkai oqđčuot svāinasau. Valla svāinas kahtij iehčs. Tä ställuo ani ai vierhmit, mait lij suohppum olhkus sōmies johkoi, ja tē anij tiukau vierēmie-kiečēn, vai kalhkai kullat, jus aktak tohku mannā sū vierhmis kuolit valhtāčit. Valla svāinas muhttin, ko lij čoqsskies, tä manāi, ko lij ställuo oqtiēmen piktasahta skuolāitahtāčit tau tiukau.

Tä ställuo, ko kulai tiukau skuollamin, tä ruohtasti oqtiemsajies ja vuolhkij, tohku vieka rihccuot. Tä svāinas tann potto[n] puelletij koqtieu ja poqhtij kajähka piktasit stāluos. Tä vierēhti ai ställuo koqlluomin (v. koqluo) japmiel. Te nokoi.

Valla tat, kuhti-l supcasit kiehttum, ij tietie, jus ta' lä' sādna'; män sīj lä', kōktä leä'. Kuhti-l supcastam, kúotā tait lokkij iečase ocōtipmai.

6. Az óriás és szolgája.

Valamikor (tkp. némely időkben) volt egy ember fia, a ki szolgának (szolgául) ment egy óriáshoz. Hát egyszer ketten az erdőben mentek vadász eszközzel. Ekkor mondja a szolga: «jaj, mennyi szép aranyakat és ezüstöket látok!» Mondja az óriás: «de hogyan (miért) nem látom én?» Azt mondja a szolga: «én ólmot olvasztottam és a szemembe öntöttem, azért látom azokat; és ha hagysz engemet ólmot olvasztani és a te szemedbe is tölteni, akkor te is látod azokat és mi együtt föláshatjuk azokat». Ekkor az óriás csakugyan bele hagyta tölteni a forró ólmot. Azonban, mikor önteni akarta, mondta az óriás: «jaj forró, forró!» Azt mondta a szolga: «Csak törd öregapácskám, ha forró is».

Hát az óriás megvakult. És mikor enniök kellett, a szolga ételt készített az óriásnak. Vén kutyahúst főzött, magának pedig levágta az óriás legnagyobb és legkövérebb ürüjét. S aztán mikor ettek volt, mondja az óriás: «miért hallatszík a te szádban oly puhán, mikor te rágsz és az én számban olyan keményen, mikor én rágok?» Mondja a szolga: «nekem élesebb (jobb) fogaim vannak, mert fiatalabb vagyok».

Azonban az óriás kezdett gyanakodni, hogy valami gazságot tett a juhaival és akarta, hogy ketten menjenek el a juhakolba, hogy megolvashassa a birkáit. Hát csakugyan elmentek, és ekkor a szolgának egyenkint (tkp. egyet egyszerre) kellett kieresztenie az óriás lába között és így eregette. Mikor azonban az utolsó birkát akarta kiereszteni, hát mondta a szolga: «most jön a te legnagyobb ürüd». Hanem a szolga csakugyan levágta (megnyúzta) az óriásnak az ürüjét és most a bőrét magával vitte a juh-akolba és maga köré akasztotta (tkp. húzta) és aztán mondta: «most ereszted ki a legnagyobb ürüdet» (most ereszti ki a legnagyobb ürüt). Azonban

ekkor maga a szolga ment ki a birka-bőrben. Az óriás a kezével megtapogatta és mondta: «ime a legnagyobb juhom (ürüm)!» Aztán azt mondta az óriás: «jőjj most magad!» Hát a szolga kívül kiáltotta: «már én kimentem a te legnagyobb ürüdnek a bőrében, mert ezt magam köré akasztottam (tkp. húztam)». Ekkor mondta az óriás: «bárcsak tudtam volna ezt, bizony agyonzúztalak volna».

Most az óriás nem tudta, mit (tkp. hogyan) csináljon a szolgálával, mert nem látott többé és minden módon próbálgatta megfogni, hogy a szolgát megkaphassa. De a szolga vigyázott magára (tkp. óvta magát). Hát voltak az óriásnak hálói is, a melyeket kivetett a folyóba és aztán volt egy csöngetyűje a háló végében, hogy meghallja, ha valaki odamegy az ő hálóiból a halakat elvenni. A szolga azonban egyszer, mikor hideg volt, ment, mikor az óriás ruha nélkül aludt, megsöngetni a csöngőt. Hát az óriás, mikor hallotta a csöngőt csöngeni, fölugrott az alvóhelyéről és elment; odafut meztelenül. A szolga azalatt meggyújtotta a házat és az óriás minden ruháját elégette. Ekkor az óriásnak megfagyással kellett meghalnia (meg kellett fagynia). Hát vége.

Az azonban, a ki ezen meséket elmondta, nem tudja, vajjon azok igazak-e; hanem ők olyanok, a milyenek. A ki elmesélte, azt az olvasóknak saját ítéletére hagyja.

7. *Kiäura svājēnasa ja stāluo pirra.*

Tai āikij, kogsse stāluo' kaunujin eānabu' koh tallä, tē leāmaē (v. läj) nuorra olmaj, mij vuolhkij ställui svāinan. Te tatt nuorra olmaj kogrosui ställui, jutt son lä kiäura. Tā vuolhkij ställuo aktan svājēnasinna (v. -siñ) mähceai muorai tiehti. Tā iēci ställuo anie akšuo, valla pattieu anij, ja te tatt patties palhkiestij nuppieu kiečieu pajās soqrvie kierraki ja taberih, ja te kiesi ja vieratih soqrvie vuolus aktan roqhecasin. Tā svāinas joului ställui: «ton kut lä' mieskap, kalhka' kiessiet kierrakis, ja mon, kut läu kiäurap, kalhkau maddakin orruot». Tā ställuo kiesie soqrvie kierrakis aktan roq'c-casij ja oqhsij (v. oqksij), valla svāinas čohkoki māddeka nanna ja tiptij stāluou aktu kiessiet. Ko pōhtin hājēmai, tā stāluos eātna pivās kolhkoi niārait vuolus. Tā svāinas jauälä (v. jouälä, v. joqlä):

«*vuoinä'-kus, man kiäura läu? mon iu pivästuvä, ihke maddakin keäsau; ja ton, kut kierrakin keäsä', pivästuvä'*».

Tä ställuo äjätalko'tij, kottä son tau kieuras sväjénasau kaläkä koddiet. Te piejai sū oqtäčit ku'ssie-tohpäi, ja läčij puoriemus oqtä-takait. Ieči sväinas viellite seänkai, valla piejai jorhpokau kopčosa vu^ollai ja kirhkiu oqjvie-vuolie nalä, ja ieč suoñai seänka vu^ollai. Te ställuo mätti kuokte eäčä stäluo' veühkai, jutt sij kalëkin ijän koddiet sväjénasau. Te pöhtin ijän kolómo stäluo', ja atnin kuhtik stuorra routie viehčierit ja capmiestin kuhtik akti käjehkat fämuos tan keäräkai, maitä jähkkin sväjénasa oqjėvien, juhte tollo-čuonama' oqššun pajäs. Tä stäluo' joulin kaskasa: «tä (v. tie) l'äp (v. läp) tal koddam tau stuor kiäurau!»

Ko itiet šattai, tä sväinas čuodčielē ja vuolhki poqnti-fu^olhkie lusä. Tä alvatubrin stäluo', jut ij lim ajñ japmam, ja tä kahčēn, mak tä-l puora'kit oqtäm (v. «mak tä ton leä' p. o.»)? Tä sväinas jouälä, jut puorakit iečän, män läfies kuokti jalä kolómi kaskiesti oqjėvai. Tä iäčä' stäluo' joulin tann ställui, kut sväjénasau anē, jut kaläkä rädđat tastä tau sväjénasau, juhtä ij tat sidd'ij puorakau (v. puorieu) takä. Te oi'ht ställuo kohčuoi sū vuelëkiet tastä; valla sväinas jouloi, ij son vu^olhkie, outol ko palhkäs oqdėu. Tä ställuo viedčai ja kuotti sväjénasa outoi kuoktä kistuo' ja jouloi, jut juoppau täis kistuois oqdėu valtiet pälähkän. Nubbie li čäppa kisstuo silhpas, ja nubbie kisstuo li muoras. Tä lähkui sväinas tuon siläpa-kisstui ja kalhkai tau valtiet. Tä pötij kahtuo ja sieivij tan muorra-kistuo nalä, ja kohčui sväjénau tau valtiet. Ja tat lij tievas pietnikis; valla tuot siläpa-kisstuo lij tievas koqnta tahkam tolōst. Jus lij sväinas tau valtiet, tä lij puölliet.

7. Az erős szolgáról és az óriásról.

Azon időben, mikor több óriás volt (tkp. találatott) mint most, volt egy fiatal ember, a ki elment egy óriáshoz szolgának. Ez a fiatal ember dicsekedett az óriásnak, hogy ő erős. Ment az óriás a szolgálával együtt az erdőbe fáért. Hát az óriásnak nem volt fejszéje, hanem egy kötele és aztán a kötélből az egyik véget földobta egy száraz fenyőnek a csúcsára és odaerősítette és aztán

húzta és ledöntötte a fenyőt gyökereivel együtt. Ekkor a szolga mondta az óriásnak: te a ki gyöngébb vagy, fogod húzni a csúcsánál fogva, én pedig, a ki erősebb vagyok, a törzsökénél fogok maradni. Hát az óriás húzta a fenyőt csúcsánál fogva a gyökerekkel és ágakkal együtt; a szolga pedig ült a törzsökön és az óriást egyedül hagyta húzni. Mikor hazajöttek, az óriásról sok izzadság folyott le az orcáin. Ekkor mondja a szolga: látod-e, milyen erős vagyok! én nem izzadok, ámbár a törzsökén húztam és te, a ki a csúcsán húztad, izzadsz.

Most az óriás kezdett gondolkodni, hogyan ölje meg az erős szolgát. Hát lefektette (tkp. tette aludni) a vendégszobába és a legjobb agyneműket vetette meg. Nem feküdt a szolga az ágyba, hanem egy tuskót tett a takaró alá és egy követ a vánkosra, maga pedig az ágy alá bujt. Hát az óriás két más óriást hívott segítségül, hogy az éjjel öljék meg a szolgát. Jött éjjel a három óriás és mindegyiknek egy nagy vaskalapácsa volt és mindegyik egyszerre ütött minden erejéből arra a köre, a melyet a szolga fejének hittek, úgy hogy a tűz-szikrák szikráztak. Ekkor az óriások mondták egymásnak: most megöltük ezt a nagy erőset.

Mikor reggel lett, akkor a szolga fölkelt és elment a háznéphez. Hát megijedtek az óriások, hogy még nem halt meg és aztán kérdezték, vajjon jól aludt-e (vajjon jól aludtál-e)? A szolga mondja, hogy jól külömben, hanem egy balha kétszer vagy háromszor megcsipte a fejét (tkp. fejébe harapott). Ekkor a többi óriások azt mondták annak az óriásnak, a kinek szolgája volt, hogy küldje el innen a szolgát, mert ez nem tesz velük jót. Hát az óriás csakugyan megparancsolta neki, menjen el onnan; hanem a szolga mondta, ő nem megy el, míg bérét meg nem kapja. Ekkor az óriás előhozott és odavitt a szolga elé két ládát és mondta, hogy ezen ládák közül bármelyiket elveheti bérül. Az egyik szép láda volt ezüsből és a másik láda fából volt. Hát a szolgának azon ezüst láda tetszett és azt akarta elvenni. Ekkor jött egy macska és a faládára mutatott és megparancsolta a szolgának, hogy azt vegye. És ez tele volt pénzzel; hanem ama ezüst láda tele volt mester-séggel csinált tűzzel. Ha a szolga azt vette volna el, elégett volna.

8. Stálluo ja sāmie poqtnie niejēta.

Akta poqdnie, sāmie poqdnie atnā āhkau ja ouhtou ajēna niej-tau. Sū koghtie läi suollu nannä, ja suina (sünä) rēina' (v. pohccu'). Ja kitā (v. kitā ajēkie) son atnie kattien rēineit, ja koahtie su'llun. Ja tā lä johko suollu ja kattie kaskan, mī leä källiemī. Ja sū n'ejēta rājēnuū kātti^en ijāit poqhccuit (v. reinaıt), ja piejvien mahccā koghtai, ijke luvā näken tan jokōn. Ko šadda idda, vuolāka reinohačča' n'ejēta, ijāu kocōcit. Ko piejēvie šaddā, poqhtā koghtai, eä' luvā. piktasa'.

Poqtnie āhkkā joulā poqdnai: «kuktās tān munnu niejta piktasa' eä' luvā?» Jauälā āhkkā poqdnai: «šiūhšatal, kōh tal tāt munnu n'ejēta vuolākā rejēnohaččat ijāu poqhccuit, kuktā tan piktasa' eä' luvā. Poadnie vuolākā šiūkšat, kuktā niejta piktasa' eä' luvā. Tie eälavā, kuktā niejta piktasa' eä' luvā: tie leä ställuo suina rādnan. Šiūkšā poqdnie, kuktā soqj tahkapa. Tie mähccā niejēta koghtai, tie ställuo kuoddā niejtau jokōu rasstā, tie taina niejta piktasa' kojōhkōsa'. Nou poqdnie supcast āhkkai, maitū-l son šieuhšatin vuejēnam: «ställuo munnu niejtaū orru ijāit rādnan, ja kō niejēta mähccakoghtā koghtai, tie ställuo kuoddā sū^u jokōu rasstā».

Īkā poqdnie ja āhkkā tietie, kuktā kalākapā sirātīt stāluou niej-tas. Tie vuolākā poqdnie tan kaddai, konnū ställuo ja niejēta läpā aktan ijāu orrum. Tie kō niejēta mahccakoghtā koghtai, tie poqdnie vuorhniet katti^en. Tie ihta ställuo ja niejēta čalmij ouōtoi. Tie šaddā poqdnai ja ställui faggie, tie ij vidni ställuo poqtnieu. Tie älqkā ställuo kasskiet poqtnie oqhkieu, tie poqdnie kahččā puolāva-pielie nalā. Tie jahttā poqdnie niejētai (niejētasis): «tie viehkiet (v. viehkiete) mū, jalā stālūt!» Tie kalākā niejētā viehkietēt āhčieu (āhčies), toqhppit stāluou julhkies. Tie ställuo čiekčā juolkiū, ij niejētā pälli julhkies toqhppit. Tie niejētā cāhkiel kietau poqtnie juelēkie kasskau, toqhpi stāluou kuolaist, tie poqdnie vidni stāluou ja nou koddō ja kottij stāluou. Te nokōi.

8. Az óriás és a lapp embernek a leánya.

Egy embernek, lapp embernek, van felesége és egyetlen egy leánya. A sátra szigeten volt és vele a rénszarvasok. És tavasszal a parton tartotta a réneket és a sátra a szigeten [volt]. És hát a sziget és a part között egy folyó van, a mely gázolható (tkp. gázolásra van). És a leánya a szárazföldön őrizte éjjeleken át a rénszarvasokat, nappal pedig visszatér a sátorba és sohasem lesz nedves a folyóban. Mikor éjjel lesz, elmegy őrizni a leány, éjjelen át virrasztani. Mikor nappal lesz, haza jön, nem nedvesek a ruhái.

Az embernek a felesége mondja az urának: «Hogyan [van az, hogy] a mi kettőnk leányának a ruhái nem nedvesek?» Mondja az asszony az urának: «lesd meg, mikor most ez a mi leányunk elmegy éjjel a rénszarvasokat őrizni, miért (hogyan, mi módon) nem nedvesek ennek a ruhái». A férj elmegy meglesni, miért nem nedvesek a leány ruhái. Hát észreveszi (megtudja), miért nem nedvesek a leány ruhái: egy óriás van vele együtt (tkp. vele társul). Meglesi az ember, hogyan cselekesznek. Hát hazatér a leány, akkor az óriás a folyón keresztül viszi a leányt, és azért szárazak a leány ruhái. Most (tkp. így) elmondja az ember a feleségének, mit látott leselkedés közben: «egy óriás van a mi kettőnk leányával éjjeleken át társaságban és mikor a leány haza kezd (akar) térni, akkor az óriás átviszi őt a folyón».

Nem tudja az ember meg az asszony, hogyan válaszszaak el az óriást a leánytól. Hát az ember azon partra megy, a hol az óriás és a leány éjjel együtt voltak. Mikor a leány hazafelé kezd térni, az ember leselkedik a parton. Ekkor szem elé jön (tűnik) az óriás és a leány. Hát az ember és az óriás közt (tkp. az embernek és óriásnak) birkozás lesz. És nem győzi le az óriás az embert. Ekkor elkezd az óriás az embernek a vállát harapni. Hát az ember az egyik térdére (tkp. térd-félre) esik. Ekkor mondja az ember a leánynak (leányának): Most segíts nekem vagy óriásodnak (tkp. engemet vagy óriásodat)! Hát a leány atyját akarja segíteni; megfogja az óriást lábánál fogva. Ekkor az óriás rugdal a lábával, nem bírja a leány lábánál fogva megragadni. Hát a leány beledugja a kezét az óriás lába közé, megragadja az óriást heréinél fogva, aztán az ember legyőzi az óriást és így (aztán) öli és megölte az óriást. Hát vége lett.

9. *Ulmuča nisū (N'avič-itnie) ja stāluo nisū*
(*Hācič-itnie*).

Nākin āikien lieddīn kuoktā nissuna', kuti' viessun lānta nannā. Nubbie taist lij ulmuča nisū, ja nubbie lij stāluo (v. stāluo) nisū. Sogj anika ouhtou mānāu koqbbak. Ulmuča nisū anij pārēnie-mānāu, ja stāluo nisū anij niejēta-mānāu. Tiā nākan piejvie pōtij stāluo nisū tan ulmuča nissuna lusā, ja anij niejtas fāruon, ja te rievui ja lonūi ulmuča nissunis pārēnie-mānāu ja kūotij iečas niejtau ulmučij nissunij. Son kalkkai oqdčut allasis olōmau, mi kalkkai suni piēpmuo^u ja kājāhka tārāpahau puktiet miehcies piutuina ja viehkietit sū pogcuj-eāluou rājēnuhit.

Ko tat ulmuča pārēnie stuorakin šattai, te son šattai vuōrh-pālis ja piutāris ja pu^orrie vuohčēijā, ja vūōcij f^eārt slāj juhtusa'. Ko m^eāhčcai vuolhkij, te aki^eu stāluo nisū, jalā tat, keāu toqjvui, jut lij tat sū iēdnie, vākuotij akieu, jut i kalkam oqrjās vuēlēkiet koqkmat vārie tuohkai. Valla nākin piejvien, ko pārēnie manāi miehcien, tie pogtij koalmat vārie tuohkai ja tā son ielvij toppie koqtieu, ja jut tannā viessuoka' lieddīn. Tā ičēij manā koqtie sisā, āinat kuocai koqtie nalā ja keāhčai riehpian rājkie [čātā], tā son vūini, jut akta nisū ja niejēta lieddīn koqtie sinnā, ja tā vuoini, juhtā māliestimie lēddīn. Tā keāhčai, maitās sīj māliestimie liddīn'; tā vū^oini, juhtā oqpmie hājhtātis kāpmakit liddīn māliestimie. Tā son anij fāruonis puojties pierhkuo piejēvie-svarāhkan, tā son čuolai tasstū smābva peāhkāčit ja lūihtij riehpian rājkie, jut ta' kahčēin rūihtā sisā. Tā tat niejēta keāhčēā (v. kuouq̄lā) rūihtā sinnā (v. sisā), tā son vuejēnā, juhtā čārrima' lā' rūihtan. Tā son jōalā eādnāsis: «eātnam, čārrima' leā' rūihtan». Tā ietniep jōalā: «eātnat patās leā' tā' čārrima' poghtam». Valla tat pārēnie, ko sūhtai keā'ččat, tā vū^olhki vasst stāluo nissuna lusā, keāu son āi jāhkij iečas iēdnien, ja iēči joulo, jutt lij maitāk vuejēnam.

Nākin iēčā piejvie son vū^olhkij vatt m^eāhccai ja tā vū^olhkij vatt tohko tān koqhtai, ja tā vatt kūocai koqtie nalā, ja tā sīj vatt liddīn māliestimie oqpmie hāihtātis kāpmakit. Tā son vatt čuolai puejētie pierhkit ja lūihtā rūihtā sisā. Tā vatt ulmuča nissuna niejēta jōulā-eādnāsis: «eātnam, čārrima' leā' rūihtan». Tā son vatt jouloi: «eāt

nat patās leä tat čārrima poqhtam». Tā olmāj outuhačāi sijāu ja ičči tass māša, ja vūolhkij koqtie sisā ja kačāti, koktā sīj mahtti^r viessuot takkar piepmujñ. Tā ulmuča nisū ālkij kuitit, koktā stāluo nisū lij sūhstā pārhnieu riebvrum ja kuotām iečas niejtau suñi ja taina son nāb vierēhtij neülākuot ja vāivastuββat. Koktā sīj hoqllin tannā, tā kāuānin, juhte pārēnie lij iečas ietnie lunnā tall, ja juht lij stāluo nissuna lunnā orrum. Tā son māhcai r^uoptuot ja kottij stāluo nissunau, jalā tau, kuhti lij joulom, jut son lij sū iédnie ja āi, ko pō^otij r^uoptuot riäkta ietnies lusā, tā son kottij tau stāluo niejtau. Te nokōi.

A végét a mesélő, mikor az egézsztet újra fölolvastam neki, következőleg változtatta:

Stāluo niejtau ičči kottij, āinat līhkuī tasā, taina ko tat lij nou fauruo ko kiedđiek ja te soi vīmak valltika. Ja tā šattai purrie viessuo sijā kasskan ja tan sū riehta eādnai šattai pu^orrie ja valdies viessuo; ičči tās tārhpahā oqpmie kāpmakijñ māliestit ja porrot, nou ko outol.

Egy másik lapp ember pedig a szereplő személyekre nézve a következő megjegyzést tette:

Pārēnie-mānnā lij N'āvič-inie mānnā, ja niejēta lij Hācič-inie niejēta. N'āvič-itnie līj piejvie niejēta ja Hācič-itnie mānuo niejēta.

9. Az embernek a felesége (N'āvič-itnie) és az óriás felesége (Hācič-itnie).

Valamikor volt két asszony, a kik vidéken éltek. Az egyik közülök embernek a felesége volt és a másik óriások (óriás) felesége volt. Mindegyiköknek volt egy gyermekök. Az ember feleségének volt egy férfigyermeke és az óriás feleségének volt egy leánygyermeke. Hát egy napon jött az óriás felesége az ember feleségéhez, és a leánya vele volt, és aztán elrabolta és kicsérélte az ember feleségének férfigyermekeit és ott hagyta a maga leányát az emberek feleségének. Ő magának férfit akart szerezni, a ki neki ételt és minden szükségletet hozzon az erdőből vadászással és segítsen neki a rénnyáját őrízni.

Mikor az emberi legény nagygyá nőtt, hát szerencsés és jó

vadász és jó lövő lett és mindenféle vadállatot lőtt. Mikor az erdőbe ment, hát az óriás felesége, vagy az, a kiről gondolta (tkp. a kit gondolt, hitt), hogy az az ő anyja, mindig intette, hogy ne menjen délre a harmadik hegy mögé. Egy napon azomban, mikor a legény az erdőben járt, a harmadik hegy mögé jött, s ekkor észrevett ott egy sátrat és hogy ott lakosok voltak. Most nem ment a sátorba, hanem fölmászott a sátorra és a füstlyukon keresztül nézett, hát látta, hogy egy asszony és egy leány voltak a sátorban, és aztán látta, hogy főztek (tkp., hogy főzésben voltak). Hát nézte, mit főztek, és látta, hogy régi eldobott cipőket főztek. Hát volt vele kövér hús ebédül (tkp. napi falatul) és levágott abból kicsi darabokat és beeresztette a füstlyuk nyílásán keresztül, úgy, hogy a fazékba estek. Hát a leány belenéz a fazékba és látja, hogy faggyúzsír darabok vannak a fazékban. Ekkor mondja az anyjának: anyám zsírszemek vannak a fazékban! Mondja az anya: anyád valagából jöttek azok a zsírszemek. A legény pedig, mikor megúnta nézni, ismét az óriás asszonyhoz ment, a kit saját anyjának is hitt és nem mondta meg, hogy valamit látott.

Egy másik napon ismét elment az erdőbe és ekkor ismét odament ahhoz a sátorhoz és aztán ismét felmászott a sátorra és hát azok ismét régi, eldobott cipőket főztek. Hát ő ismét lemetesztett kövér húsokat és beleresztette a fazékba. Ekkor az ember feleségének leánya ismét mondja az anyjának: anyám, zsírszemek vannak a fazékban. Ekkor az ismét mondta: anyád valagából jött az a zsírszem. Ekkor az ember csudálkozott rajtuk és nem hagyhatta tovább a dolgot és bement a sátorba és megkérdezte, hogyan bírnak ők ilyen étellel élni. Ekkor az ember felesége elkezdett panaszkodni, hogyan rabolta el az óriás felesége tőle a fiát és hagyta neki a maga leányát és ezzel így éheznie és kínlódnia kellett. Mikor itt beszéltek, hát rájöttek (tkp. találták), hogy a legény a saját anyjánál van most és hogy az óriás feleségénél volt. Erre visszatért és megölte az óriás feleségét, vagyis azt, a ki azt mondta, hogy ő az anyja s mikor visszajött igazi anyjához, hát megölte az óriás leányát is. Hát vége.

A végét a mesélő, mikor az egészet újra felolvastam neki, következőleg változtatta:

Az óriásleányt nem ölte meg, hanem beleszeretett, mert olyan szép volt mint a virág és ők ketten végre összeházasodtak.

És ekkor jó élet lett köztük és az ő igazi anyjának jó és bőséges élete lett; nem kellett neki többé avétt cipőket főzni és enni, mint azelőtt.

Egy másik lapp ember pedig a szereplő személyekre nézve a következő megjegyzést tette: A fiúgyermek *N'āvic-itnie* gyermeke, a leány pedig *Hācič-itnie* leánya volt. *N'āvic-itnie* a nap leánya és *Hācič-itnie* a hold leánya volt.

10. *Ibbu ja stāluo'.*

Tōlien ko tallū kaunni sāmie nisū, kut orui miehcie-lāntan ja anīj ājēna niejtau ja poqcu-j-eāluou. Ko sīj atnin puoriemusāt, pohtin stāluo' ja sihtin vāltiet nissuna ājēna niejtau aktan poqcu-i-eāluoina, ja nissunau kalēkin koddiet. Tā niejēta hogaūtahtī stāluūt, jut eā' kalākam koddiet sū ietnieu, ājnat iēnnie čatnat sū muorraī. Tā iččin stāluo' kuttie, ājnat čattnin sū kitta muorraī. Tā vuelēkin aktan niejtajn ja poqcu-j-eāluina johttiet. Ko iehkiet šattai ja šeuūtačāi, tā iččin tass stāluo, māhtie kuhkiebu vuojietit eāluou. Tā kanukin ja tahkin tolōu, konnā sīj kalēkin ijāu oqtiet, ja niejtau rādđin m^eāhceai eāluou rejēnuohačcat ijāu.

Ko idda šattai ja stāluo' liđđin oqtiemin, tā niejēta manāi tohku tollo-kaddai, konnā sīj liedđin oqtiemin tolō pirra, ja nuolai stāluis kāpmakit ja kājāhka piktasit ja palhkiesti tolloi ja pōltij taitū tiuna. Valla niejta iēdnie māhtij pinnāu noqjētuot. Tā līj pieddam stāluoi nalā takkir lossis nahkārit, jut iččin kulā, ko niejēta nuolai sījās kājāhka piktasijt ja pōltij. Tā niejēta vuolhkij vasst eāluo lusā ja nuolai rāina čiepietis tiukau (v. pielluou) ja čanāi tau peātnaka čiepietij ja taberij peātnakau pāttijna muorraī, vai tannū kalhakai ciellat ja skuolāitahtiet tau tiukau (pielluou), vai stāluo', jus ijān kohcāji, kalēkin kullat, jut son ij lū kuhk^en reinohimie, ja tā vuolhkij vuojietit eāluou ruoptuot ietnies lusā.

Tā stāluo' itietis, ko kohcājin, ielēvin, juhte sījās piktasa' liđđin nuolatam ja polhtietum, ja sīj liđđin rihccuot. Te muhtiemā' viehkin čoqsskiema ja kuolhtuo čatā rihccuot tohku, konnā kullin peāna skuolāitahtie tiukau ja cielai, ja toqjērun, juhte tannū kalēkin kāuānat niejtau rein^eohimie. Tā li para peāna čatnasin, ja n^eejēta ij lim tannā.

Valla niejta iédnie, kuhti māti noqjtāstallat, koktā padđielin juo nammatum leä, tä čuorvui tannä, konnä son lij čatnasin: «Ibbu niejētamm poqhta kolohko hierhkijna; vierēhtuo outon, kuolltuo mañien!» Tä oihtu niejēta pō^otij čäppä tal'kina, valla talā mañien pō^otij stuorra pahā tälēhkie ja kuolltuo, ja stāluo' vierēhtijin pināstuvat (v. -tuββat) ja koqlluot. Muhttin sidđa, ko mānnuo pajēhtā pālvai kaskau, tä loqñijin kietait pajās, ja čuorōvun: «mānnuj, piejēvie, piuhctie (v. piktie) mijāu!» Ja iččij mānnuo piuhcije sijāu, āinat vierēhtijin kalēmiet ouhton oqjvie (v. nouhton oqjvie).

10. Ibbu és az óriások.

Hajdanában, mint most, volt (tkp. találkozott) egy lapp asszony, a ki erdős vidéken lakott és egyetlen leánya és rénszarvas nyája volt. Mikor legjobb dolguk volt (tkp. bírtak legjobban), jöttek óriások és el akarták venni az asszonynak egyetlen leányát a rénszarvas nyájjal együtt és az asszonyt meg akarták ölni. Hát a leány rábeszélte az óriásokat, hogy ne öljék meg az anyját, hanem kössék inkább a fához. Hát az óriások nem ölték meg, hanem odakötötték egy fához. Aztán elindultak a leánynyal és a rénszarvasnyájjal, hogy tovább menjenek (költözni). Mikor este lett és kezdett sötétedni, az óriások nem bírták többé tovább hajtani a nyáját. Hát megálltak és tüzet raktak (tkp. csináltak), a hol éjjel aludni akartak és a leányt elküldték az erdőbe, hogy éjjel a nyáját őrizze.

Mikor reggel lett és az óriások aludtak, akkor a leány odament a tűzhelyhez (tkp. tűzpartra), a hol ők aludtak a tűz körül és lehúzta az óriásokról a csizmákat és minden ruhát és beledobta a tűzbe s ezt mind elégette. Hanem a leánynak az anyja egy kicsit tudott varázsolni. Hát az óriásokat oly mély álomba merítette (szó szerint: az óriásokra olyan mély álmokat tett), hogy nem érezték, mikor a leány levetett róluk minden ruhát és elégette. Azután a leány ismét elment a nyájhoz és leoldotta a rénszarvas nyakáról a csöngőt és a kutya nyakára kötötte és a kutyát egy szalaggal (kötéssel, madzaggal) fához kötötte (tkp. erősítette), hogy ott ugasson és csengesse a csöngőt (kolompot, harangot), hogy az óriások, ha éjjel fölébrednek, hallják, hogy nem messze őriz és aztán elindult a nyáját visszahajtani anyjához.

Hát az óriások reggel, mikor fölébredtek, észrevették, hogy

a ruhák róluk le vannak vetve és elégetve és hogy ők mezítelenek. Ekkor néhányan a hidegben és fagyban (tkp. hidegen és fagyon keresztül) mezítelenül futottak oda, a hol hallották, hogy a kutya rázta a kolompot és ugatott és azt hitték, hogy ott meg fogják találni a leányt a mint őriz (örízve). Hát csak a kutya volt megkötte és a leány nem volt ott.

Azonban a leánynak az anyja, a ki tudott varázsolni, a mint fönt már említve volt, kiáltozott ott, a hol meg volt kötve: «Ibbu leányom jön kolompos húzórénnel: jó idő előtte, rossz idő (förmeteg) mögötte!» Hát a leány csakugyan megjött szép időben, azonban mindjárt utána jött nagy, rossz idő és förmeteg és az óriásoknak kínlódnio kés megfagyniok kellett. Néha, mikor a hold kisütött a felhők között, fölemelték a kezüket és kiáltoztak: «Hold, nap melegíts bennünket!» És a hold nem melegítette őket, hanem meg kellett fagyniok.

11. *Kokte akta sāmie poqđnie čóqsskiemest jāmīj.*

Tān sītan viessu akta sāmie nisū. Tān āhkā poqđnie koqhtie [lij] tuoddarin, ja āhkkā aktan poqđniijn koqhtien ijāv orrum (oruika, v. vuoiñastika, v. oqtika, v. oqtām). Itiet šaddā, čuoukutahčā, tie tāt poqđnie vuolākā āhčina aktan togrrietet poqhcuit, ja togrrietapā kasska-pěj rāddai (kasska-piejvie pājāhkai v. oqđās), ja joksoa poqhcuit ja nou ruoptuot vuejietahčapa ja vuejie'tapā. Muohtta ja rāššuoat koappāčakā, ja vuojiehtapā ruoptuot rāšuo ja muo'ttie čatā sijta k^oouloi, ja no vājāpapa (v. kiūtapa) iehkietis piejvie ja nou vueiñatahčapa, nollitapā, ja tā lā' (v. tie leä) lubvam piktasa' (v. kārβuo'). Nouhte ko läpā vuoiñatam, te le iehkiet-kuolmutedđ^e (šäunetedđ^e; — v. te le iehkiet juo kuolmutimie lahka, v. šäuūutimie lahka), te vuelēkiet kalākapa. Teä ij tas peæssam julkij nalā nuorr[a] olmoj. Tē vuolākā āhčiep sījātai vuejietit rēinat (v. poqhcuit), ja nou poqhtā sījātai, koqhtai ahččie šieunetin sākajñ, att sū rādnapārēnie pāhcām leä.

Āhkā kullā tau, ko leä pāhcām poqđnie. Valtā tāt piktasit tān ijān ja kačāt, kosi pāčij. Āhkā vuohppa pakāt sajieu, kosō l pāhcām; ja ko pakāti vuohppa, te kohčū^oi āhkkā (nisun), poqhtiet hir'kijñ ja kierresiñ. Ja ko li te kohčūm, te vu^olhkij āhkkā ieč čuojākāt (v.

-jékāt), ja čuoikā tan šaddāi, konnā li pakātam vuohppa, ja kāunai tan saijen. Ko poqtij, te kulltali kietain ja kulai: ij leä h^eägga. Čäkij kiätai puokñai, kulltali, jus cohkie laput vaimuon, män tä li poadnie juo japmam. Tä oruoi ijāu čatā čuoukitiddii (v. čoukutimie) rāddai. Tie poqtij hirhkijū (v. pohcujū) nubbie olmoj. Te kiesi^etika sījētai, koqtie rāđai ja te nou kiesietī' fāruon sītā mañien kitta tān sītā rāđai, ja nou tannū kistuotasi tan jāmikažaj, ja nou kruopti-tahti' olomou, kuhti li japmam.

11. Hogyan fagyott meg egy lapp ember.

Ebben a faluban van egy asszony. Ezen asszony urának a sátra a hegyeken volt és az asszony férjével együtt a sátorban volt (maradt, pihent, aludt) éjjel. Reggel lesz, világosodik, hát az ember elmegy atyjával együtt követni (utolérni, üldözni) a rénszarvasokat. És követik délig (déli vidékekre, délre), és utoléri a rénszarvasokat. És így vissza kezdik hajtani és hajtják. Havazik és esik egyaránt (tkp. mind a kettő) és hajtják vissza esőn és havon keresztül a falu felé és, no, elfáradnak esteli nappal és hát kezdenek nyugodni. Levetkőznek és hát nedvesek a ruháik. Így (aztán) mikor megpihentek, hát alkonyat (esti homályosság, sötétség) van (v. az este már alkonyodás, sötétedés felé van) és [tovább] akarnak menni. Ekkor nem bírt többé lábra állani (tkp. jutni) a fiatal ember. Hát elindul az atya a faluba hajtani a réneket s így eljön a lakóhelyre, sátorba az atya sötéttel azon hírrel, hogy az ő pajtás fia visszamaradt.

Az asszony hallja ezt, hogy férje visszamaradt. Fogja ez a ruhákat azon éjjel és kérdezi, hol (tkp. hová) maradt. Az asszonynak az ipa megmondja (megjelöli) a helyet, a hol maradt. És a mint az ipa megmondta, hát megparancsolta az asszony, hogy jöjjenek [utána] a húzó rénnel és szánnal. És a mint megparancsolta, elindult az asszony maga, hótalpon futva és fut azon helyre, a melyet (tkp. a hol) az ipa megjelölt, és megtalálta azon a helyen. A mint jött, tapogatott a kezével és érezte: nincs [benne] élet. Beledugta a kezét a keblébe, hallgatódzott, vajjon a szív ver-e a kebelben; de a férj meg volt már halva. Hát éjjelen át [ott] maradt világosodásig. Ekkor jött a húzó rénnel a másik ember. Hát ketten elhúzták a lakóhelyre, a sátorig, és aztán (így) elhúzták társaságban (együtt) a falu felé egészen ezen faluig és

asztán (így) koporsóba záratott ezen holttest; és aztán (így) eltemetik az embert, a ki meghalt.

12. *Tāt l'ä satnies, mau mon tal kiehtuou:*

Mon mujehtāu, akta poqđnie ja āhkkā atniepa niejtau, ja niejēta atnā poqđnieu (v. olómau), ja niejtan lái unna mǎnnā. Tie jauālā poqđnie āhkkai: «vai johttoqđ!» ja jouāla niejētai ja niejta poqđnai (olómoi), — unna mǎnnā leā sijān. Ja āhkkā svarru: «mannās (v. mastās) eāp johto?» ja nou niejēta jouālā: «mannās māj eāp johto?» Tie russali' sīde johtōčit vatnasiń, ja nou piedđi' (v. porōti') kǎlvuo^o vatnasi; ja nouh ko olliji' kǎlvuou porōtiet vatnasa sisā, tie jouālā poqđnie āhkkai: «ton kalhka' poqđccui kattiu johtiet (v. vuijēhtiet, v. manāhtit), kosō māj suhkap vatnasiń. Nou poqđnie suhkā niejtainā ja niejta poqđniń ja unna mǎnajń, ja sīj suhki' jauriu nuppie keāhčai, tasāk [ko] kaddie tuósstu. Tie leā kuojāhka, ja ko kaddai poqđnie lāuhkit kalhka, ij oliehtam (v. hahpitam) kaddai. Kuojāhka nielai vatnasau, poqđnieu, niejtau, niejtā poqđnieu ja unna mǎnau ja kǎlvuou. Tie sīj hohkkoqđnin aktan olmuoi kǎlvujń, niejtajń, niejtā olomoi (v. poqđniń), ja unna mǎnajń aktan.

Tie vuoinij poqđnie āhkkā, kuhti lái poqđccui johtiemen (v. vuojēhtimie, v. manāhtimie), vāriest vuejnij, koh heācvani sū olmōj aktan mǎnājis. Tie lái tannā nissuna kuoran alla vārrie-čohkko. Tie ājāhtalai nisuo, mait son kalhka, tahkat: «vuolhkičau tuon vārrai koqđrit pajās čohko nalā». Tie vuolhki āhkkā koqđrit pajās nalā ja poqđtij čohko nalā. Tie vārātahi (v. keāhčai), jus poqđnie vuojōnu^o jaurie nann kobōtuomin. Ij vuejēnam poqđnieu jalā vatnasau, jah kǎlvuou. Tie ājāhtalai: «maitās mon kalhka, tahkat?» Tie huomihij: «kahpatičau (v. čiellicau) tāte čohko nalt, vāi mon ai hohkko^o nau». Tie kahppatij son ja hohkko^o nij. Tie nokōi tat sāhka.

12. Az igaz, a mit most elmondok (mesélek):

Emlékszem, egy embernek meg egy asszonynak van egy leánya és a leánynak van egy férje és a leánynak volt egy kis gyermeke. És mondja az ember az asszonyuknak, hogy költözzünk, és

mondja a leánynak és a leány a férjének, — kicsiny gyermekök volt. Az asszony feleli: «mért ne költözzünk?» és így a leány mondja: «mért ne költözzünk?» Hát fölkészülnek költözni csónakkal és aztán beleteszik (belerakják) a holmit a csónakba, és aztán mikor bevégezték a holmit beletenni a csónakba, hát mondja az ember az asszonynak: «te a rénszarvasokkal a parton fogsz költözni (a rénszarvasokat a parton fogod hajtani, meneszteti) [oda], a hová mink a csónakkal evezünk. Így az ember evezik a leányával és a leány férjével és a kis gyermekkel és ők eveznek a tavon a másik végére, addig, míg part fogadja őket (míg szárazföldet érnek). Hát vizesés volt ott és a mint az ember a partra akart lépni, nem ert a partra. A vizesés elnyelte a csónakot, az embert, a leányt, a leánynak a férjét és a kis gyermeket és a holmit. Hát ők elvesztek az emberek, holmijával, a leánynyal, a leány urával és a kis gyermekkel együtt.

Hát látta az embernek a felesége, a ki a rénszarvasokkal költözködött (hajtott, menesztett), a hegyről látta, a mint elveszett az ő férje gyermekeivel együtt. Hát, volt ott az asszony mellett egy magas hegy-csúcs. Gondolkozott az asszony, mit csináljon: talán elmegyek (elmenjek) azon hegyhez, fölmászni a csúcsra. Hát elment az asszony, fölmászni a csúcsra, és feljött a csúcsra. Aztán nézte, vajjon látszik-e a férje a tavon úszva. Nem látta a férjét, vagy a csónakot és a holmit. Hát gondolkodott: «mit csináljak én?» Ekkor eszébe jutott: «talán leugrom (tkp. leugorjam) ezen csúcsról, hogy én is elveszek.» Ekkor leugrott és meghalt (tkp. elpusztult). Hát vége van a mesének.

B) *Supcasa' sāmīj fārt-peivāsač viessuomāst.*
(*Sāmīj viessuom-slādā*).

Elbeszélések a lappok mindennapi életéből.
(A lappok életmódja).

I.

Akta poqntas sapmie kalākā johttoit. Valtā štuorra lābčie-kimpuov oqčcut hirhkit, rāituo, stuor rāituo, hirhkist kuekte lohki hirhkiu ja čatnā rājātuon maññā-lakkui ja piedā noqtit hirhkie

čävelkâ nalâ kuohtie peällâi. Ja koh ollim leä piedđat kuohtie p^eällâi vuolâkâ palhkies-râikie lâjjetit raituu paktie-lañâit vuolus ja pajâs, tuoi-tuohku. Johttô piejvie čatâ iehkiet rad'âi, tasâk hirhkie' kiäuti', eäh tas viejie eänap kuoddiet. Tie luojâhtal ja ijâu vuoiñat ja itiet johttô ja johttô semlâhkki kittâ iehkietâ, tasâk hirhkie' kiävoti'. Tie luojâhtal vuoiñastaččat. Koqppača' kiäuätam: hirhkie' ja olmôj, jâ obbo sâjta hulêhkke vuoiñastit sihti' idđâ-pottou.

1.

Egy gazdag lapp ember költözködni akar. Vesz nagy féksomót, megfogja a húzó réneket», — szán-sor, nagy szán-sor [lesz belöle], — a húzó rének közül húsz rénszarvast, és odaköti a szán-sorba egymásután, és ráteszi a terheket a rén hátára két oldalra. Mikor elkészült rátenni [a terheket] két oldalra, elindul az útsapáson, vezetni a szánsort sziklás útakon föl és le, ide-oda. Költözködik nappalon át esteig, míg a rének elfáradnak, nem bírnak már (többé) többet vinni. Ekkor szabadon ereszti (leszerszámozza) és éjjel pihen és reggel tovább megy és hasonlóképpen megy egész esteig, míg a rének elfáradnak. Ekkor szabadon ereszti [kifogja a réneket], hogy pihenjenek. Mind a ketten elfáradtak: a rénszarvasok és az ember, és az egész sátorhely népsége pihenni akar éjjeli időn át.

2.

Akta ponta olmojatnâ nielđe parrhtnie', ouhtou niejtau. Oqsstâ Vuonast stuor vatnasau. Pälêhki kakce olômô' kuoddit ja kuoddâ vârie nalâ ja vâriee padielâ ja vârieu ßuolus pauhtie padielâ jaurai ja suhkâ jaurieu rastâ. Poqhtâ pauhtie vuosstai (v. vussti), korri kaddai ja vuolâkâ kuoddiet pajâs pauhtie nalâ, ja kuoddâ vuolus pauhtieu johkoi. Suhkan jalko-râikie ßuolus. Poqhtâ kuoihka näjêka, korri kaddai, vuolâkâ kuoddiet vatnasau vötie čatâ johkoi. Suhkan jokou ßuolus jaurie rad'âi ja jaurie milhte stuorra Luliejü kitta iecas orruhita (v. orrom-sajita).

2.

Egy gazdag embernek négy fia, egy lánya van. Vesz Norvégiából egy nagy csónakot. Kibérel nyolcz embert, hogy vigyék és

viszi a hegyre és a hegyen át és a hegyen le sziklán át egy tóhoz és a tavon keresztül evez. Egy sziklás hegy felé jön, partra száll és elindul fölvenni a sziklás hegyre és leviszi a sziklán egy folyóhoz. Lefelé evezett a folyó mentében. Neki evez egy vizesésnek, partra száll, elindul a csónakot vinni erdőn keresztül a folyóhoz. Evez lefelé a folyón a tóig és a tavon a nagy Lule-tavon a maga lakásáig (lakóhelyéig).

3.

Mon kalhkau kiehttuot (supcastet), man stuorra väivie čatā läpā mū ahččie ja iédnie puktām mū pajās piebmat.

Ahččies[t] leu monno sahkanam eädna. Iédnie leä mū kuoddam čogjvienis (vaimuonis) ja iédnie leä mū riekātahtam. Im mon tau äikieu muhtie, män mon tau kulāu, koktä-l son mū pajās piübmam. Ko mon čierruoköhtiü, tie iédnie rahpā puoņas ja vaddā (piedđā) mū nälāmai nččičü, ja mon nāmāu tau nččičü, ja tån nččičien leämāč mi'lēhkie, māj muñi piēbmuon orrum. Taina läu mon uhčies äikieu viessum, tasāk ko vatt ālākā nielēkie koddiekohtiet čogjvien. Tie mon ālhkau čierruot, iédnie rahpā puoņas ja vaddā mū nälāmai nččičü, tie mon tau nāmāu; tie tat mi'lēhkie leämāč muñi piēbmuon. Ja mon iu muhtie tau äikieu, valla kulāu ahččiest ja ietnies, kō ahččie jouälā: «eätnat nččičijt ton leä' nammam, tasāk ko ton stuorrāni' ja nahkaköhti' iečā piepmuo^u porrokohtiet». Valla mon mujēhtau, ahččie jouälā: «ällim (= ij lim) tuinä pānie', tie vierētij eätnat suösskat tuñi piäpмуou nälmiñ, vai ton kalēki' oqđčuot porrot. Eätnat nälmie suösskam piäpмуot, tasāk ton iehč ajēmuta' susskakoghtiet tau piäpмуou, maina mon ja eädnat leän tū piēbmam ta' rādđai ko ton nahkaköhti' porrot tau piäpмуou, maitä mon ja eädnat tuñi vattijmä».

Tie mon mujēhtau, mon läu kuotām nuppie ejkāta pajās-anie'-timü. Tie ahččie lei tahkam kierähkamau ja jouälā eädna: pieja mänāu kierähkama sisä ja kāra mänā juolhkit, vai eä' koğluo piktasī sinn». — Tā' leämāč piktasa', sapmielacčä' kohčču' täit piktasit rappsan. — «Kāra mänā kietait, vai eä' koğluo; ko leä' kārram mänā juolhkit ja kietait, cäkije kierähkamau raihpuo sisä.» Tāt

leämāc miesie-nāhkies (v. miessātakās) koqruohtum, nouh ko lūlui mosskuos nubbie kiehcie, vāi kalākā mānnā pivvat (piββat), vai ī koqluo mānā juellhie' jalā kieta'. Tie ahčcie jahttā: «pieja vill rap-sau ogjvie paddiel, vai ogjēvie pivvā». Ja ko soqj kalēkin johtto't, tie son jouālā eādnai: «pieja roukuou ja rānuo roukuo paddiel, ja pieja tau roukuou ja rānuou kierrisa sisā ja kāra mānāu tann roukuo sisā, vai mānnā ij koqluo». Ja iédnie leā kārram kierrisa sisā ja roukuo ja rānuo sisā. Tie jahttā ahčcie eādnai: «juoku leā' mānau kārram kierrisa sisā?» Eādnie jahttā: «juo lāu». «Tie vadēp ja johttoop».

Tie sidā vuojiehti' poqhcuit ja lājēti' rāituou ja rāituoit. Tie peātnaka' cielli' rēinait ja pohccuit. Tie nou sapsmielačča' tahki' ja johtti' tālvien. Tie mujēhtau, mait ahčcie hoqlai ajī, ko mon lādūi mujēhtiekoqhtiemīn: kō mon kierrisa sinnā čierruokoqtau, tie iédnie vieržhtij kanokit ja moqdduot ja puolvai nalā luejēhtātīt kierris-kuorrai ja rahpat puoņas ja kiessiet niččū ja pieddat mū nālamai. Ai iēcā mānai nālamai pieddi niččū, koqsse sīj leā' unna'-kaččan. — Tie ko iédnie leā nāmāhtam mānāu, tie vādčā son ja lājēti rāituou ja joksō rass fāruou. Tie johtti' nou keāčuo piejēieu iehkiet rādđai, ja nou luejēhtalī hirhkijt kierrēsī outos ja koqjēvukoqhtā ahčcie koqtie-sajieiu. Iédnie tuorhkait toqddā, ja ko ahčcie leā caggam koqtieiu, tie iédnie tuerēki koqtieiu. Tie ahčcie čuollā muorait ja puellit tolōu. Tie iédnie kuottat kāunit jalā oqtātakāit (roukuit) koqtie sisā ja viedčā čācieiu kiepmiīn.

Ahčcie svarhkau ohcoq lohkiekis ja ī kāuna. Kačāt: «konnū leā' kāhkuo'? jalā leā kus iēcā svarāhka koh kāhkuo'? leā kus kojēhkie pierākuo', jalā leā kus vuosstā, vai vuosstā mi svarhkietip?» Iédnie jahttā: «vuosstā-l, jalā kojēhkie pierākuo lohkieka sinnā. Īj kullā (= ku lā) nūnīe-kiečien? Ocō toppiel!» Kačāt: juo ko kauni'?» «Juo». Tie poqhtā ahčcie koqhtai piepmuīn, svarhkaiīn. Ahčcie riejeiti svarhkau koqhtai, tie iédnie tan potton kuottat kārijt ja kūhsit (v. kū'ksit) koqtie sisā poqššuo (v. poqšuo) keāhcai. Tie svarhkietī', tie porri' svarhkau, tau piāpmuou, mait leā riejetim. Tie ko porri' tau piāpmuou, nīj kohčuoituvvā svarāhkan, tie ahčcie jouālā eādnai jalā tieunārai: «pieja' tal ton mällāsau, vai tuollta rujāhta,

vai kipman ruāpuht, vai peāssap porrot ja tan mañiel oqddāt ja vuoiñatit ruāpu't. Itiet kalākap mīj ārrat kohcoqt (v. -coot) ja ārrat māliestit ja čuojkāt poqhcit vudielaččat, vai keārākap ruā'put hirhkijt oqččutit ja keāsāstit. Kuhkies piejvies leā mijān udni, mait kalākap johtiet».

Tie johti' sāj keāčuo piejvieu ja vill sieuñetau, iehkietis ijāu (idda-stihkiu), tasāk pōhti' luejāhtalim sadāi. Tie luejāhtali', ja ko leā' luejāhtalam hirhkijt kierrisi joutost, tie ālēki' kogtieu veārāhkuokoqhtiet, ja ko leā' veārāhkum ja caggam kogtieu, tie puelli'ti' tolou ja ālēki' kāfau māliestit, vai veādd'āji' kiāutam kieta' ja ju'lhkie' ja obbo rumāj (v. rubma, v. krohppie). Tie juhki' kāfau ja svarhkietī'; tie maliesti' ja juo lā kasska-idda innās porri' ta mällā-sau. Ja ko lā' porrom, tie muhtiema' leā' nou kiāutam, aht eā' viejie rookui sisā čākñat, valla toššā muhtiema' rookui sinnā oqti' ja muhtiema' nouh ko luoituon. Tie nohkoti' (v. oatiesti') tau itietis ijāu. Tie vasst kohcoqji' ja čuejkāti' sieuñet sijekien (v. kiepmien) ja nou valla tie hinniji' čuejkāt pohccuit pirra, tasāk čoghkai oqđču' rēinajit. Tie pukti' rēinait (poqhcuit) šalldui ja johtōji' ja johti' keāčuo piejvieu kitta iehkiet rāddai, tasāk pōhti' luejēhtalim saddai (v. sadāi). Tie luejēhtali' hirhkijt kierrisij outos, ja ko lā' luejēhtalam, tie ālēki' veārāhkuot kogtieu nouh ko outola. Jah tie nokōi tāt sähka (v. hoqla). Tie lādū mon juo olmuon šaddam, jah tie šaddiu mon iehča isietin (v. poqntin).

3.

El fogom mondani (mesélni), milyen nagy bajjal bírtak apám és anyám fölnevelni.

Atyámtól fogamzottam anyámba. Anyám viselt engem méhében (szivében, kebleben) és anyám szült engem. Én nem emlékszem azon időre, de én hallom, hogyan nevelt föl engemet. Mikor elkezdtem sírni, hát anyám fölnyitja keblét és számba adja (teszi) az emlőt és én szopom azt az emlőt, és ezen emlőben tej volt, a mi nekem táplálékül szolgált (tkp. volt). Evvel éltem én kicsiny koromban, addig, a míg ismét elkezd az éhség marczangolni (tkp. ölni) hasamban. Ekkor én elkezdek sírni, hát az anyám kinyitja keblét és számba adja az emlőt; hát én azt szopom és a tej volt nekem táp-

lálékom. Én nem emlékszem ezen időre (tkp. időt), de hallom atyám-tól és anyámtól, a mint atyám mondja: «Anyádnak emlőit szoptad te addig, a míg megnőttél és kezdtél más ételt enni bírni.» De én emlékszem, atyám mondja: «Nem voltak neked fogaid, hát anyádnak meg kellett neked rágni az ételt a szájával, hogy te ehessél (tkp. kapj enni). Anyádnak a szája rágta meg a te eledeledet addig, míg te magad kezdted bírni rágni az ételt, a mivel én és anyád tápláltunk téged addig, a míg te kezdted bírni enni az ételt, a melyet én és anyád adtunk neked.

Most emlékszem, kihagytam a másik szülőnek fölnevelését. Hát atyám csinált bölcsőt és mondja anyámnak: «Tedd a gyermeket a bölcsőbe és kösd be a gyermek lábait, hogy meg ne fázzanak a ruhákban.» — Ezek [olyan] ruhák, a lappok ezen ruhákat rappsanak hívják. «Kösd be a gyermek kezeit, hogy meg ne fázzanak; mikor bekötötted a gyermek lábait és kezeit, dugd a bölcsőt a takaró bőrbe — a rajahpuo-ba». Ez rénborju-börből volt varrva, úgy hogy az egyik vége zárt legyen, hogy a gyermek melegen legyen, hogy meg ne fázzék a gyermeknek lába vagy keze. «Tedd még a rappsát a feje fölé, hogy a fej melegen legyen.» Mikor költözni (tovább menni) akartak, mondja az anyámnak: «tedd a bőrt és a teritőt (takarót) a bőr fölé és tedd a bőrt és a teritőt a szánba és kösd bele a gyermeket a bőrbe, hogy a gyermek meg ne fázzék.» És az anya bekötött a szánba és a bőrbe és a takaróba. Hát mondja az atyám az anyának: Bekötötted-e már a gyermeket a bölcsőbe? Az anya mondja: «Már be». «Hát menjünk és költözzünk».

Hát ők hajtják a réneket és vezetik a szán-sort és a szán-sorokat. Aztán a kutyák ugatják a réneket. Hát így tesznek és költözködnek a lappok télen. Hát eszembe jut, mit mondott még atyám, mikor kezdtem emlékezni: mikor én a bölcsőben kezdek sírni, az anyámnak meg kellett állnia és visszafordulnia és térdeire ereszkednie a szánkó mellé és kinyitnia keblét és kihúznia az emlőt és számba tennie. Más gyermekek szájába is teszik az emlőt, mikor kicsinyek. — Hát mikor az anya megsoptatta a gyermeket, megy és vezeti a szánkó sort és eléri ismét a társaságot. Hát így költöznek egész napon esteig és akkor eleresztik (kifogják) a húzó réneket a szánok elöl és atyám elkezdí ásni a sator-helyet (t. i. elkorja a havat egy helyről.) Az anyám galyakat tör s mikor az atyám föl-építette a sátort, akkor az anyám galyakkal behintette a sátort.

Aztán atyám fát vág és tüzet gyújt. Azután anyám behordja a holmikat vagy ágyneműket (bőröket) a sátorba és vizet hoz az üstben.

Atyám falatozni (harapni) valót keres a záros szánkóból és nem találja. Kérdezi: «hol vannak a kalácsok? vagy van-e más falatozni való mint kalács? van-e száraz hús, vagy van-e sajt, hogy sajtot falatozzunk?» Az anya mondja: «Sajt vagy száraz hús van a záros szánkóban. Nincs-e [a szánkó] orra végében? keresd ott!» Kérdezi: «Megtaláltad-e már?» «Már [meg].» Aztán bejön az atya a sátorba az étellel, a falatozni valóval. Az atya bekészíti a harapni valót a sátorba, az anya pedig azon időben (az alatt) behordja az edényeket és a kanalakat a sátorba, *poqššuo* (a sátor hátsó részének) végébe, aztán falatoznak, aztán megeszik azt az ételt, a mit [az atya] bekészített. Hát mikor megeszik azt az ételt, a mely svarahkának neveztetik, az atya mondja az anyának vagy a szolgának: tedd most oda a húst, hogy forrjon a fazék, hogy gyorsabban főjön, hogy ehessünk és aztán lefekhessünk és hamarabb nyugodhassunk. Reggel korán fogunk fölkelni és korán főzni és hótalpon futni, a réneket [össze] hajtani, hogy hamarabb elkészüljünk, a rénekre a szerszámot és a tehervívő edényeket rátenni. Hosszu napi utunk van nekünk ma, melyet meg kell tennünk (tkp. költöznünk, előrehaladnunk kell).

Hát költöznek ők egész nap és még sötétben is, estéli éjszakan (sötét éjjel), a mig eljönnek a pihenő (tkp. szabadon eresztő, kifogó) helyre. Ekkor eleresztik (kifogják) [a réneket], és mikor eleresztették (kifogták) a húzó réneket a szánok elöl, elkezdik a sátrat fölütni és mikor fölütötték és fölépítették a sátrat, tüzet gyűjtanak és elkezdenek kávéfőzni, hogy frissebbek legyenek (fölfriessüljenek) a fáradt kezek és lábak és az egész test. Aztán megisszák a kávéfőzést és falatoznak, aztán főznek (t. i. húst) és már éjfél van, mire megeszik a húst. És mikor ettek, hát néhányan annyira elfáradtak, hogy nem bírnak a bőrökbe bujni, hanem csupán némelyek alusznak a bőrökben, némelyek pedig úgy [az ágakkal behintett] puszta földön. Aztán szunnyadnak (alusznak) a reggeli éjjelen. Aztán ismét fölbrednek és futnak hótalpon, sötétség oszlásakor, és így csak hát körül bírják futni a réneket, a mig összefogják a réneket; aztán beterelik a réneket a [sátor körül levő] bekerített helyre és elkezdenek költözni, és költöz-

nek egész nap, estéig, a mig eljutnak a pihenő helyre. Akkor eleresztik (kifogják) a réneket a szánok elöl és mikor eleresztették, hát elkezdik a sátrat csinálni úgy mint az elébb. És hát vége van e mesének (beszédnek). Aztán én már emberré lettem (fölnöttem) és a magam gazdájává lettem.

4. Suogñuo.

Tan āikien, kosse mon vīnav ajū juhkiu, ja juhkin ai kaik tiuna ulmuča', ja jūkai ai moqrēsie, keāsi monno kalhkam (v. kalh-kau) suogñotit, tie läi suogñuo nou :

Kačāu vuosstak : «oqčēuou-kus mon tān koqtien kāffau mālies-tit?» — Koqtie isiet (v. poqdñie) : «maitäs ton āikuo' tahkat taina kāffaiñ?» — «Mon āikuou māliestit, ja ko kāffa kipman, tä juhkap. Mon āikuo kačātīt, jus mon oqčēuou kačātīt tujsťä, oqčēuok niejtau suogñutahčät?» — Svarru koqtie-isiet (v. pontie) : «na, oqčēuq' āinuk». — «Na, piejalūlu' kus niejtau muñi?» — «Piejau, jus nie-jęta sihtā ; svarrujis ieč niejęta iečas outos». Teä mon kačātau moqrēsies : «na, maites tall joula' munnu, āhčinat rātai? Kalhka'-kus ton mietiehtit? maitä ton jāhttiet kalhka' muñi? sitāh-kus ton mū allasitta irękien valtiet? Ton leä' juo kullam, ahte mon läu tū keäh-častam moqrēsie vuohkai ; maitäs leä' tal ājāhtallam? Kalhkau-kus mon tū lįjohkumā milht oqđčuot?» — «Moqrēsienat oqčēuo'», svarru niejęta. — «Nā, maites niejta iędnie mijā rātai svarru? Leä-kus ietnie miella ja situot niejtas vaddiet muñi moqrēsien?» — «Vattau ; ieč tal tiehtā niejęta, svarrujis tal». — Vill niejęta : «kalle koit». — Kulāu mon, iędnies ja ahčęies mietie't ja loqpiet ; te tal ieč svarrujis niejęta. Nā tie mon vieččau puoņas kilhit (silāpa-passtiu, kūsiesu v. kuksiesu, suorāmasau, soqmies jorōpo tālau, lįjniu, salāma-kir-dięu ja takkārit ja takkārit), ma t moqrāsai vaddiet kalhka'u, ja tie vattāu moqrēsie kiehtai ; ja jus ij moqrēsie valtie kietajñ, tie cākau moqršie puokñai. Tie moqrēsie valtā tasstā ja pieddā kistui vuorāh-kāi. Tie ko moqrēsie vueręhki, tie joulam mon : «koqsses čällaki mannat sihtapihtit? Monno sitāu talā čällakįta, jus tidda mietie-tihpit jalā sihtapihtit». — Tie svarru āhčęie : «na, mastäs ij! ij koqssačik pārrān». Tie ko mon kulāu tau pākuou, tie leä tal mū

miela milhtä, ja tie läu mon tan äjähhtisän: härrä lusä tal vuodđäjin mon ja moqrësie ja moqrsie ahččie. Tie kačäu: «nā, te ham tal vuodđap?» — Tie poqđnie svarru, ahččie niejta: «nā, mannäs eäp vuodđä? vuodđäp ham tal!» Tie hirhkijt viedči' ja vuodđäji' ja tie vuojimä härrä lusä. Jouloimä härrai: «čällakami sihtap». Tä härrä čällä ja kahčä, mī leä parrhtnie namma. Pärënie sārõnu, mī lē sū numma, tä lä čällam parrhtnie namāu juo. Tä niejtas kačät: «sitähkus ton tau allasit ai irėkien?» Tie svarru niejta: «sitāu». Tie kačät härrä, mī lä namma niejta. Tie niejta sārõnu namās. Tä härrä ollõsi čällam, čällakau vaddam, tä-l ollonam suogñuo. Tä tal härrä kolmo pāliji (v. kolēmi) liksu kirõhkuon, ja koh ollonam tā kolõmo liuksaka', teä fiessti, ja tä heäddä tai mañien.

4. Leánykérés.

Azon időben, mikor én még pálinkát ittam és ivott valamennyi ember is és ivott a menyasszony is, a kit én meg akartam kérni, akkor a lánykérés így volt:

Kérdezem először: «főzhetek-e (tkp. kapok-e főzni) ebben a sátorban kávé?» — A házi gazda: «mit szándékozol tenni a kávéval?» — «Főzni szándékozom és mikor a kávé megfől, hát iszunk. Kérdezni szándékozom, vajjon megkérdezhetem e tőled, megkérhetem-e a leányt?» — Felel a házi gazda: «no, kérdezheted bizonyára (tkp. kapsz) [kérdezni].» — «No, odaadnád-e nekem a leányt?» — «Odaadom, ha a leány akarja; feleljen maga a leány magáért.» — Ekkor én kérdezem a menyasszonytól: «no, mit szólna most kettőnknek atyáddal együtt szándékára (tanácsára)? bele fogsz-e egyezni? mit fogsz nekem mondani? akarsz-e engemet magadnak vőlegényül venni? Te már hallottad, hogy én menyasszonynak (menyasszonyképen) szemeltelek ki tégedet; mit gondoltál most, meg foglak-e tégedet kapni tetszésed szerint?» — «Még kapsz menyasszonyodnak», feleli a leány. «No, mit felel a leánynak az anyja a mi szándékunkra? Az anyának szándéka (kedve) és akarata-e a leányát nekem adni menyasszonyúl?» — «Oda adom; maga a leány tudja most, feleljen most.» — Ismét a leány: «minden bizonnyal». — Hallom én, anyja és atyja beleegyezik és odaigéri; hát most maga feleljen a leány. «No hát én

előveszem a keblemből az ajándékokat (ezüst kanalat, mérő kanalat, gyűrűt, valamely gömbölyű tallért, kendőt, zsoldárkönyvet és ilyeneket és ilyeneket), a melyeket a menyasszonynak akarok adni és odaadom a menyasszony kezébe; és ha a menyasszony nem veszi el a kezével, hát beledugom a menyasszony keblébe.» Ekkor a menyasszony kiveszi innét [t. i. a keblemből az ajándékokat] és elteszi a ládába (tkp. a ládába teszi rejtekbe, őrizetre). Aztán mikor a menyasszony elrejtette (eltette), mondom én: «Mikor akartok írásra menni? Én azonnal írásra akarok menni, ha ti beleegyeztek vagy akarjátok.» — Hát feleli az atya: «no, mért ne menjünk! sohse lesz jobbkor.» Hát mikor én hallom ezt a szót, ez most az én kedvem szerint van és abban a gondolatban vagyok: a paphoz hajtunk most én és a menyasszony és a menyasszonynak atyja. Aztán kérdezem: «no, ugyan hát menjünk most [t. i. szánon]?» — Ekkor feleli a gazda a leánynak atyja: «no mért ne menjünk? meniünk hát most.» Ekkor elővezetik a húzó réneket és mennek, és aztán elhajtottunk a paphoz. Mondtuk a papnak: «írásra akarunk menni.» Ekkor a pap ír és kérdi, mi a legény neve. A legény megmondja, mi az ő neve. Hát már be van írva a legény neve. Aztán a leánytól kérdezi: «akarod-e te ezt magadnak szintén vőlegényül?» Feleli a leány: «akarom.» Aztán kérdezi a pap, mi a leány neve. Hát a leány megmondja a nevét. Ekkor a pap egészen megírta (elvégezte az írást), írást adott, aztán elvégződött a leánykérés. Most a pap háromszor kihirdeti a templomban és mikor elvégezte a három kihirdetést, akkor összeesketi, aztán pedig lakodalom van.

5. *Sāmāj johtiem.*

Kō mon isietin šaddiu, tie čakča-koqt-sadāi jotōu muorra-rāddai, konnä mon kalhkau pivrat ja mū koqhtie-hule'kie. Jus lei muina sieta-radna, tie moqj aktan leän johtoom tann koqt-sadđai ja tannä moqj orrun, tasäk [ko] muohttä ja kierresit viedčün. Ja ko leän tannä orrum tan rāddai, ko kierresij mahttin johttoot, šaddä orruot mānuou, jalā muhttiñ kuokta mānuou jalā kolōmo, innäs kierėkin, tie johtōjin kierresij, ja kuotām leän (v. lin) tasā kiessie-johtiem-reituoit, svakāit, ja küšsait (v. kšhsait) kacuoostam muorrai. Muhtiem piejvieu parākam tannä, ja ko lin tie kearākam ollōsi, tie kohččun

tieunārit puktit tāsī poqhcuit salđui, vai māj oqđeuop johttoot čakēa-koqt-sajiest. Tie tieunāra' leä' puktam poqhcuit, tie oqđeuip hi^orhkijt rajētui, ja ko leä'p (v. lip) oqđcutam mon aktan tieunāri kuim, tie keäsāstip; ja koh ollip keäsāstit, tie akta ulmuč valtā hirhkieu ja vuolākā lājētīt outoli kuoului poqhcū. Tie jouālā: «kukukū, kukukū, cīs's!» Tie ko rejēna kullā tau jienau, tie valli ja tiehtā tastā kosō-l johttoomin. Tie vuodđieli' iehcāsa' almača' peatnaki eānap eāluou livās[t] tohku, kosō-l kūqhkalam ja cissalam. Tie tatie milt, kuhti hirhkieu lajētij outolin kuoului, tie jouālā: «cīs, cīs, kukukū!» Tie rejēna kullā kooppuo (v. koqbbēli) kuoului, ja vuojiehteiddie' kooppuo (v. kogguo) outo-mannie (v. lajētistiddie) mannā, koh kullī' cissātuššieu ja kuhkātuššiu. Tie nou kuhkiu ko piejēvie pissu ja čuovaka, tie vierēhtie' kultalit outo-mannie (v. lajētistiddie) jienau ja nou vuojiehtit eāluo tan jiena mañien tohku muhttiñ nejjēka šieuñetau tasāk ko luojēhtalim-sađāi pō^ohti'. Ja tie joulam (v. joulau) mon tiunāritān ja āhkāsīn: «tannā mā tal māj ijāu vuoiñastičēap ja oqtičip?» Tie svāru: «nam, mastās eāp?» «Peātnaka' sillu', teū vierēhtip luejāhtalit». Te veārāhku, te koqjvuop mon koqhtie-sajieu, muhtiem tuorhkait toqđda, muhtiem muorait čuollā, muorait, mai tolō puellihti'. Ko ollim koqtieu caggat (veārāhkuot), tie māliesti' ja porri' ja piābmi' peātnakit, čuokahti' liemau, ja ko peānaka-l čuohkam, teā oqđdāti' ja nou oqti' ijāu čuoukotiddie vu^osstai.

Tie koheōti' ja ālēki' nou russtit johttoom-lāhkai vatt idda-sajiest johttoot iēčā sađāi, tasāk [ko] pōhti', konnā kalēki' tālēviekuoutielau orruot. Tie vierēhtiji' muhttiñ rejēnuhit poqhcuit ijāu, vāi eāh kiejčitā, vai piessi' johttoot idda-sajiest. Muhttiñ leā stalēpie (v. siejpiek v. stahkkie), māj porrog rēinait (poqhcuit) ja oqkuhtallā ja haddi tuoi-tuohku ja koddol. Tie tantiet muhttiñ rejēnuhit vierēhtiji', vai eā' piestie stālpita (v. stalhpita) porrot ja haddēt rēinait. Tie joht^oji' tate sajies ja johtti' v^ooptai, ahte kalēki' pivvat veārāmus čoqsskiema āikieu. Nou kuhkiu, ko leā čoqskies, tie sihti' muorai sinnā orruot, konnā oqđeu' tolō poqhtiet riekta, vai pivri', tasāk pivāltahčā ja kitā tālvie kuoului šaddakoqhtā. Tie kitā peāllai ālākā pivāltit, tie ālēki' tuottar-sāmie' jorhkietit ruoptuot tuoddari kuoului. Tie pi,β,βakō^ohti unniep muorra-sajin. Tie alās johti' tuoddari vo-

lita, jus lä tuoddarin kuohtuum ; tie rēinait tipti' tuoddari mannat. Koqhtie orru muorai sinnä, konnä oqđeu piépmuo mäliestit ulmučita ja peätnakita. Tie orru' kitāu tannä ja kuoti' kierresit kitā koat-sadd'ai, jah tie viedči' svakäit ja kiišsait ja tie orru' tan koat-sajīn (v. sajien). Te kuhkiemusau orru' tan sajien, nīj kohčuotuvvā kitā kuot-sadd'ien, tasā ko lä' kiišsait kāratan ja jāfuit kārram liddīn kiišsā sisā.

Kitān alhtuo' miesit noqlu' jah kuoddi'; tie eä' miesie' nakā kuohcat, outol ko kiöoro'. Tie orru' tannā tasā ko kiöoru' miesie'. Ko nahkaköhti' kuohcat johtiem-pejjevāsau, tie ko vāruot (tojjevū) isiet juo tal miesie' nahki' kuohcakoqhtiet, tie johttōo kitā sajies. Tie oqđeut hirhkijt, ja ko lä oqđeutam hirhkijt ja čanātam rajētuon olluo hirhkijt, tie čatnā toqbbusit juqhkke hirhie čavielka nalā, ja ko lä ollim čatnat hirhkij čavielkij nalā toqbbusit, tie pieddā kiišsait hirhkij čavielki nalā, tasā ko olli pieddat tiunai hirhkij čavielki nalā, keitas son leä toqbbusit čatnam. Tie pieddā otnorisāit ouhto hirhie nalā ja nuppie hirhie nalā teähkatakait, ja tä keärākā vadcat tate koqt-sajies johttoot ja johttōo muhttiin piejvieu čatā ja muhttiin oqnieput, kokte hiehpā, muhttiin kuhkieput, koktehiehpā alās jotietin. Tie johttō nou kitta koit kasska-kies rājīta kitta Vuona rājie rādđai ja orruo toppie nākin kuokte jalā kolōmo vahkuq'. Tie vass ālākā ājāhtallat luksa johtiet ja johttō luksa, ja johttō vass tau čakča-kiesieu. Muhtiem sajien orruo^o kuokte jalā kolōmo piejvie', kokte hiehpā, muhttiin vahkuo, muhttiin piejvieu. Tie johttō nou, tasāk vass jouksot čakča orruom-pāihki lahka, vai peässā, ko čossku, koqtieu tahkat muorai sisā, konnä pivvā čoasskiema muttuo āikie, ja te ko-l vierāhtuo, teä luojāhtā rēinait viejēhtuo (suihtuotakā) ijā paddiel. Nou muhttiin sojāhtā ijān muorhkuo tahkat (v. šaddat), tie ij kāuna murōhkuon rēinat. Nou muhttiin orru murōhkuo tuoddarin kuokte jalā muhttiin kolōmo piejvie ja ijā' ja muhttiin vahkuou ja tait ijait, ma' lä' vahkuon, tie ij kāuna reinait, tie lahpu' ja hājieti' reina'. Tie pāsstā nou muhttiin sāmie ulmuč rēinaitis kiejvitēt (potuitit, poddit), vāihku ij sitā, ahte kalhkalului pāsstiet kiejvitit rēinait.

Tä lä nou sāmie viessuom-slādđa tan āikie, ko mon isietin ja po^ontin ja sijēta-adnien, jalā johtien liddīu. — Tä nokōi tat sähka.

5. A lappok költözése.

Mikor én gazdává lettem, őszi sátorhelyre költöztem — a fahatárba, a hol nekem és sátornépemnek melegünk fog lenni. Ha volt nekem helytársam [t. i. a kivel egy helyen ütöttük föl a sátrunkat], akkor mi ketten együtt költöztünk a sátorhelyre és ott maradtunk, a míg havazik és a szánokat előhúzzuk. És mikor ott maradtunk addig, a míg szánokkal bírunk költözködni, megeshetik egy hónapig vagy néha két hónapig, a míg tovább menni bírunk, akkor tovább mentünk (tkp. megyünk) a szánokkal és ott hagytuk a nyári költözködő szerszámokat, a nyergeket és vivőedényeket felaggattuk a fára. Néhány napig dolgoztunk itt s mikor teljesen fölkészültünk, hát megparancsoljuk a szolgálknak, tereljék a rénszarvasokat ide a [sátor körül levő] bekerített helyre, hogy tovább mehessünk az őszi sátorhelyről. Ekkor a szolgálk beterelték a rénszarvasokat, aztán megfogjuk a húzó-réneket (rénökröket) a szánsorhoz s mikor megfogluk én a szolgálkkal együtt, akkor befogluk; s mikor befogluk (tkp. elvégezzük fölszerszámozni), akkor egy ember fog egy húzórént és elindul vezetni előre felé a réneket. Ekkor mondja: «kukuku! kukuku, cisz!» Mikor a rénszarvas hallja ezt a hangot, hát fölkel és ebből megtudja, merre költözködnék. Aztán kihajtják a többi emberek a kutyákkal a többi nyáját oda, a merre ku-t és cisz-t kiáltott [a vezető]. E szerint, a ki a húzó rént előrefelé vezette, mondja: cisz, cisz, kukuku! Ekkor a rénszarvas meghallja merre felé és a hajtók [is] merre megy az előlmenő (v. vezető), mikor hallják a cisz- és ku-kiáltást. Hát addig (olyan sokáig), a míg a nappal tart és világos, hallgatniok kell az előlmenőnek (v. vezetőnek) hangját és aztán a nyáját a hang után arra hajtani, néha sötétig (tkp. neki a sötétségbe), a míg pihenő (tkp. szabadon eresztő) helyre jönnek. És akkor mondom én szolgálímnak és feleségemnek: «vajjon most az éjjel itt pihenjünk és aludjunk?» Hát felelik: «no mért ne? A kutyák elfáradtak, tehát ki kell fognunk.» Aztán megcsinálom [t. i. úgy hogy elkotrom a havat], aztán megásom a házhelyet, némelyik ágakat tör, némelyik fát vág, melylyel tüzet gyújtanak. Mikor felépítettem (fölüttöttem) a sátrat (tkp. elvégeztem fölépíteni), akkor főznek és esznek és megetetik a kutyákat, [a kutyák] lefetyelik a levest s

mikor a kutyák föllefetyelték, akkor lefeküsznek és aztán alusznak éjszakán át, világosodásig.

Aztán fölébrednek és elkezdnek a költözésre (tkp. költözés módra) készülődni, az éjjeli helyről ismét tovább menni, a mig oda jönnek, a hol tél derekán (közepén) át fognak lenni. Ekkor néha őrizni kell nekik a rénszarvasokat éjszakán át, hogy el ne szóródjanak, hogy az éjtszakai helyről tovább költözhessenek. Néha a farkas az, a mely megeszi a rénszarvasokat és ide-oda kergeti és hajszolja és megöli a rénszarvasokat. Hát azért néha őrizni kell nekik, hogy ne engedjék a farkasoknak megenni és szétkergetni a réneket. Aztán tovább mennek ezen helyről és erdőbe költöznek, hogy melegen legyenek a legrosszabb hidegségnek idejében. Addig, a mig hideg van, a fák között (tkp. fákban) akarnak lenni, a hol igazán tüzet rakhatnak, hogy melegök legyen. a mig melegedni kezd az idő és tavasz kezd lenni a télhez képest. Tavasz felé el kezd meleg lenni, és a hegyi lappok el kezdenek visszafordulni a hegységek felé. Ekkor a kisebb erdős helyeken kezdenek melegedni. Aztán nyugotra költöznek a hegységek aljára, ha a hegységeken legelő van; ekkor a rénszarvasokat a hegységre engedik menni. A sátor ott marad a fák között, a hol ételt főzhetnek az embereknek és a kutyáknak. Itt maradnak a tavaszon át és a szánokat a tavaszi sátorhelyen hagyják s aztán előveszik a nyergeket és a vivő-edényeket s aztán ott maradnak a sátorhelyen, a mely tavaszi házhelynek neveztetik, [mind addig] a míg a vivő edényeket odakötötték [a rénökrök hátára] és a lisztet belekötötték a vivő-edénybe.

Tavasszal a rénszarvas tehének borjaznak (tkp. borjakat nyalnak és visznek); hát a borjak nem bírnak futni, míg meg nem erősödnek. Tehát itt maradnak addig, a míg megerősödnek a borjúk. Mikor el kezdenek egy napi költöző útra futni bírni, mikor azt véli (reméli) a gazda, most már bírnak a borjúk futni kezdeni, akkor elköltözik a tavaszi sátor helyről. Ekkor befogja a rénökröket s mikor befogta és megkötözte sorban az összes rénökröket, akkor odaköti a vánkosokat mindegyik rénökörnek a hátára s mikor elvégezte odakötni a rénökröknek a hátára a vánkosokat, akkor fölteszi a nyergeket a rénökröknek hátára, míg valamennyi rénökörnek a hátára rá nem tette (tkp. elvégezte rátenni), a melyekre a vánkosokat kötötte. Azután ráteszi a sátorgerendákat az

egyik rénökörre és egy másik rén-ökörre a sátorfeszítő rúdakat s aztán el bír menni ezen sátorhelyről tovább költözni és költözködik néha egy napon át s néha rövidebb ideig, [a szerint] a mint megállapodik [egy helyen pihenni]; néha tovább, a mint megállapodik nyugotra költözködés közben. Hát így költözködik nyár derekáig Norvégia határáig és ott marad néha két, néha három hétig. Aztán ismét el kezd gondolkodni, keletre költözni és keletre költözik és megint költözködik az őszi nyáron át. Némely helyen két vagy három napig marad, [a szerint] a mint megállapodik; néha egy hétig, néha egy napig. Hát így költözködik, a míg ismét elérkezik az őszi lakóhely közelébe, hogy mikor hideg lesz, sátrat csinálhasson a fák között, a hol melegen van a hidegség kora idejében és mikor szép idő van, hát szabadjára (örizet nélkül) ereszti a rénszarvasokat éjjelen át. Így néha megtörténik, hogy éjjel köd lesz, aztán nem találja ködben a réneket. Néha a köd a hegységekben két vagy néha három napig és éjjel marad és néha egy hétig és azon éjjeleken át, melyek egy hétben vannak és nem találja a rénszarvasokat, aztán elvesznek és elszóródnak a rénszarvasok. Így engedi néha a lapp ember rénszarvasait elkóborolni (elszéledni), ámbár nem akarja, hogy a rénszarvasokat elkóborolni hagyja.

Hát ilyen volt a lapp életmód azon időben, mikor én gazda és helytulajdonos és költözködő voltam. — Hát vége van az elbeszélésnek.

Elmélkedés.

Mon kulāu, ājkāt jahtā muī: «pārēnam, mujēhtā' ton, mau (v. mam) mon tuī leārau ja tū pakātau tahkat ja tiptiet? Muīhtie ja ājāhtalā tau, mait mon lāu tū leārram ja pakātam; iehēam nāl-mies kulāh tau pārnam». — *Iu-ke mon vuīnie tāv ājkātau, kuhti mū leārra tahkat ja tiptiet; mon kulāu tošše jienau. Ja keähēau tohku iuke vuīnie, tošše kulāu vall jienau, iuke tietie, konnū tā't jietna kullu, paddielin jalā vuollielin. Mon kulāu ja vill kulāu tauka jienau. Tāt jietna leā nouh ko paddielin lūlu mū oqvie. Mon keähēau, keän jietna tāt leā; iuke vuīnie nālmiu jalā mauke. Mon kanukau ja kultalau villek, tāt jietna kullu. Tie kulāu toppie hoallā mū sinnā ja iouātā: «leāra tahkat, kok mon tū leārau tahkat».* *Mon ājāhtalau,*

maitäs mon kalhkau tahkat. Mon kulāu, jahtietuvvā: jorókole iečat ja puoriete. Mon iu tādäte, māj tāt leä, masstä mon kalhkau jorókolit iehčam (v. jorókāt) ja puorietit. Tie mon ājāhtalau, mäs tāt jietna leä, māj kullu mū oqjvie padđielin. Ja tāt jietna leä mū puoňan kullumin.

Tie mon ājāhtalau, kuhtis tāt leä, kuhti almieu ja eätnameu leä tahkam. Tie mon läu kullam, outo ulmuča' hoqlli', jupmiel leä tāt, kuhte-l almieu ja eätnameu sivuuiietam. Tie mon ājāhtalau, leäch satnies tāt, mait ulmuča' outol leä' hoqlam. Tie mon ājāhtalau, leä-ku ham jupmielin jietna. Tie kulāu, mon vierēhtiu ājāhtallat ja mujēhtalit, maitäs tā outo poqrrāsa' leä' nou hoqlam: jupmiel leä tahkam almieu ja eätnameu. Tie mon mujēhtalau, mainas jupmiel takāi tāu almieu ja eätnameu. Tie mujēhtau: pāhkuo leä sujñā orrum rādnan ja kujēmien, man čatā son leä tāu tahkam. Tie ājāhtalau mon tau, mäs tāt pāhkuo leä. Tie huomahau: mait jupmiel hoallā, tāt leä pāhkuo. — Mäs, tie mon ājāhtalau, suiñā rādna-pāhkuo. Tie mon kulāu, kuouhties leäpā: jupmiel ja pāhkuo leä sū kujemie orrum.

Tie mon ājāhtalau, mārāđuo tāt seäbma (v. seämmā) jupmiel ja pākuo jietna kullu muñi, mait tā' toluč poqrrāsa leä' hoqlam. Tie ājāhtalam mon ja mujēhtalau, mait tā' toluč poqrrāsa' leä' vill eänaput hoqlam muñi tñ seäbmā jupmielä outo-sāka kullemis (v. -mist), vāihku sidđa eäččin tietie mū jurra leärrat, kokte sidđa ieča' lidđin tau kullam, valla muotuotin muñi tau kullamau. Tie mon ājāhtalau, ahte tāt ličča vissās akta jupmiel, keän jienau leä' sidđa kullam ja mon ai kulāu. Tie mon mujēhtau, maitä sīj leä' jahttām: tāt leämāč riektiesfārötuk jupmiel.

Tie mon ājāhtalau, maitäs tāt ahččie hoqlui muñi ja joulai: sudduokes sājuon l'äu mon tū sahketam ja suduokēs sihpie sinnä-l eädñāt tū kuoddam vāimuonis ja čoqjvienis ja pajās piebmam tū tā mārrai (v. tā rādđai), ko ton olmuon šadđi'. Ja tie mon peäluta lähkai tobótokohtiu, ahte tāt natu^oralač ahččie leä vissās mū sudduosihpē sinnä sakketam tñ natu^oralač ietnie vajēmui, ja vissās leä akta jupmiel, kuhti leä heäkkau vaddām muñi ietnie vāimuo sinnä.

Tie mon ājāhtalkohtiu tau jienau, māj outol kullui muñi, māj kohčuoi mū puorietepmai ja saňkartepmai jāhkuo čatā. Tie mon

sihtaköhtiu jähkuo čatā tobōtot ollōsi tau vuokieu, man sinnü ollōsi (v. ollōsik) ouhto suddāra vuohkie tobōtut kalākā muui. Ja mon huomahiu: vattie muui takkar huomahimiu, makkārau ton leä' satnies sänkartēddie mielaita ja vāimuita vaddam. Vattie muui seäbmā vuohkai ja ai seäbmā lähkai, vāi mon māhtau ollōsik puorietimü tahkat tū situota milhte, tātā seäbma jähkuos, masstä tā' outiep sänkartēddie' leä' tahkam puorietimü, vai mon ai māhtau tahkat seäbmā lähkai tū situotā milhtä.

Elmélkedés.

Hallom, szülém mondja nekem: «Fiam emlékszel-e, mit tanítalak és oktatlak tenni és abban hagyni? Tartsd eszedben és gondold meg azt, a mire tanítottalak és oktattalak; saját számból hallod azt fiam» — Én pedig nem látom azt a szülét, a ki engemet cselekedni és abban hagyni tanít; csupán a hangot hallom és nem tudom, hol hallatszik az a hang, felül vagy alul. Hallom és ismét hallom ugyanazt a hangot. Az a hang, mintha fejem fölött volna. Nézem, kinek a hangja az; és nem látok száját vagy valamit. Megállok és ismét hallgatódom, az a hang hallatszik. Ekkor érzem, ott szól én bennem s mondja: «tanúlj cselekedni, miképen én tanítalak cselekedni.» Gondolkodom, mit cselekedjem. Hallom, mondatik: térj meg és javítsd meg magadat. Én nem értem, mi az, a mitől megtérjek és magamat megjavítsam. Gondolkodom, ugyan mi az a hang, a mi fejem fölött hallatszik. És az a hang keblemben hallatszik.

Aztán gondolkodom, ki az, a ki az eget és földet csinálta. Hallottam, azelőtti emberek mondják, isten az, a ki az eget és a földet teremtette. Aztán gondolkodom, vajjon igaz-e az, a mit az emberek az előtt mondtak. Aztán gondolkodom, vajjon van-e az istennek hangja. Érzem, meg kell gondolnom és emlékeznem kell, a mit az azelőtti öregek így mondtak: Isten csinálta az eget és a földet. Aztán eszembe jut, mivel csinálta az isten az eget és földet. Hát emlékszem: az ige volt vele társul és pajtásul, a mely által ő azt csinálta. Aztán gondolkozom azon, mi az az ige. És eszembe jut: a mit az isten szól, az az ige. — Mi, gondolom aztán, vele együtt a társ-ige? S én érzem, ketten vannak: isten és az ige volt a társa.

Aztán gondolkodom, talán ugyanazon isten és igének hangja hallatszik nekem, a mit azok a hajdankori öregek beszéltek. Aztán gondolkodom és eszemben forgatom (visszaemlékszem), miket beszéltek nekem azok a hajdankori öregek még többet azon isten csudás hírének (tettének?) hallásáról, ámbár ők nem tudtak engemet épen megtanítani, hogyan hallották ők maguk azt, csak példázták nekem azt a hallást. Aztán gondolkodom, hogy van bizonyára egy isten, a kinek a hangját ők hallották és én is hallottam. És eszembe jut a mit ők mondtak: ez igazságos isten.

Aztán gondolkodom, a mit az atyám beszélt nekem és mondott: bűnös magban nemzettelek tégedet és bűnös kábultságban (mély álomban), viselt anyád keblében és méhében és nevelt fel addig, a míg felnőttnél (tkp. emberré lettél). És aztán félig-meddig kezdtem megismerni (érezni), hogy a természetes atya bizonyára bűnös kábultságban nemzett a természetes anyának keblébe és bizonyára van egy isten, a ki lelket adott nekem az anya keblébe.

Aztán kezdtem gondolkozni azon hang fölött, a mely előbb hallatszott nekem, a mely javulásra és bűnbánatra hívott fel engemet a hit által. És én a hit által teljesen kezdtem megismerni azt a képet, a melyben egy bűnösnek a képe teljesen ismeretessé fog nekem lenni. És én elmélkedem: adj nekem olyan gondolkodásmódot, a milyent te az igaz bűnbánó elméjének és szívének adtál. Adj nekem hasonlóképpen és hasonló módon, hogy én is teljesen megjavulhassak (tkp. javulást tehessek) a te akaratod szerint ugyanazon hitnél fogva, a melynél fogva az azelőtti bűnbánók megjavultak, hogy én is hasonló módon cselekedhessem a te akaratod szerint.

Mythologiai adatok.

Siejtjie jalā Sājāva jalā Halttie (plur.: *siejtie'*, *sāiva'*, *haltie'*). — *Tāt li sāmij passiotum* (v. *passie*) *saddie*; *veāruo-saddie li tat sijā. Tat li kirkie-čopmie jeli stuor kalluo vāriū* (v. *varisnū*, *tuoddariū*). *Kājähka kolomo akltähkāsaččan kulluji' ja tā' liiddin tuoddariū kaihkajū sajiū. Ij lim koqtien takkar.*

Piägga-kalles (plur.: *p.-kallāsa'*). — *Tāt lei äčiek-olmoj, mi kalhkai äčiekis tiehtiet kājähka eātnama nann. Ja son rohkotalai*

Āciehkit, jalā ouhtou Āciekau, son kalākā ogdēuot tiehtiet tāi jalā tātā čata, mī kalhkai šaddat. — Tāt kogjēvu piākkau (jalā possu).

Āciek, jalā almien adđā (plur. *Ācieka'*). — *Tā' lāddin jupmiela' ilmien. — «Kulāh-kus, kōktū almien adđā (jalā Āciek) juhcā?»*

Mythologiai adatok.

Siejētie vagy *Sājāva* vagy *Halltie*. — Ez a lappoknak szentelt helye volt; áldozati helyük volt ez nekik. Ez kőhatár vagy nagy szikla volt a hegyekben. Mindhárom egyféle volt (egyféléhez tartozott) és ezek a hegységekben minden helyen voltak. Sátrakban nem volt ilyen.

Szél-öregember. Ez isten-ember volt, a ki az istenektől (*Āciek*-októl) mindent megtudott (tkp. megtudjon) a földön. És ő kérte az *Āciek*-okat vagy egy *Āciek*-ot, [hogy] ezek vagy ez által megtudja, mi fog történni. — Ez ássa a szelet (vagy fűj).

Āciek, vagy az égnek öregatyja (a dörgés, vagy dörgés istene). — Ezek istenek voltak az égben. — «Hallod-e, hogyan dörög (tkp. hogyan harsog [hangoztat, dörög] az égnek öregatyja vagy az *Āciek*)?»

Pite-lappmarki nyelvjárás.

Arvidsjaur vidéke.

Supcesa'.

1. Rihpa ja pi^ertna pirra.

Sömies pälen kauniteika rihpa ja pi^ertna sômies paikien. Ku pi^ertna aihcai rihpau, te son puorastatti: «purist rihpie vélj^eepélam! mau le' ton tal kaunam? Te rihpa jauhi: «ah, monno leb kaunam élāhk ūgkok piépmuou», ja tie slihkiesiti ūalmieu ja svintestī ieča seipiu ja tahkai iečas tan harpmāt mojjesne (āvuosne). Pi^ertnakis kuotti akt pohcu ūuokčoma ūalmiesn. Tē pi^ertna kačai rihpast: «mau le' ton kaunam?» Tie rihpa jouhi: «tāt l'ā élāhk ūgkok, mau mon lāu kaunam, nou ate mon ip sīta tuñi (v. tuñi) vuosätit. Valla jus ton vatta' muñi tau ūuokčoma, mab ton l'ā' ūalmiesne kuottiemen, tie kalkam mon vuosätit tuñi». Te pi^ertna jahti: «kalle mon kalkau vattiet tuñi ūuokčuma, jus tie ton muñi vuosäta', mab ton l'ā' kaunam». Tä rihpa jauhi: «im mon vuosät, autel ko ton muñi ūuokčoma vatta'». Pi^ertna, kuhtie élāhk 'ätⁿak eäha sohkoro, vatti talāka rihpai ūuohčoma. Stuorra fāhkelin valtj rihpie ūuokčoma ja ūälleli tau talāk ja vuosäti oit tau paihki^eu, konnä pi^ertna kalki kaunat sohkoro. Te ī lam tauk tanne aktok sohkor, ainat viepsi-pessie. Rihpa kohčui sū pallet ruohtasa vuollien, te kalki kaunat tau jahtotes sohkoro. Ku pi^ertna pallekōti, teä viepsie' pōtin pajās ja čokkukōtin pi^ertnau pirra ogjriu, rihpakis vuolki viehket tuhtan čaimesn (v. čaimesn tievas), ku son lāj nahkam piéhttet pi^ertnau. Pi^ertnakis iččie mahtie vuoidnet, konnä rihpa vuolki, tantēt ku viepsie' lijen čoggam sū čalmit nou harpmāt. Iččie tist mahtie tan pieivien kaunat rihpieu, mājē son viehki maññai ja aihkui sū pahkatit tann sū sluohkesvuotān tēt.

Nuppie pieivien t'ä äska ta' kočppačaka' kaunateika iečā s ajien muhtiem lattien heima kuoruon. Pi^ertna li tal alvijes moqriesn, ku son tal kauni tau skiälmuou, mi li sū tuon ūtiepun pieivien nou sluohkeslākai piéhttam sū ja ušūtī talāk valtiet nahkieu rihpest. Rihpie tie tahkai iečās nou loqjjies ja vuolliekačen ja čēäroi ja rohkoli pi^ertnau pājet sū tal iñā viessuot; ja tie lohpieti ai, jus pi^ertna pāja sū

viessuot ja hieihä hattumäst, tie kalka vuos^ätätit suñi satnasikt, konnä valljies honnuka kalka kaunet. Tie pi^{er}tna pājai mañiemus iečas hōlaitahtēt ja pājai sū viessuot; valla tñ merietuma mēhti (v. mihti), ahte rihpa kalka čuovru^{ot} sū tohku ja čuoččut tann^ä, tasa ku son oğčču tau jahtatum hānnuka. Tē rihpie jauli: «kalle mon kalkav tū čuovruot, keres ahčie, jus tie mū pāja' viessuot».

Tē li tan lattien olma luottuomän akt jissies piehč^e čosskom kasskai; i lam tauk olläst luottum. Ja tat lattie līj outol ai lahpa suhtie vuoncan č^uka' ja smālān čiuka moğttie pālien ja ij tiehtam vissies, keä tāt līj suolātam. Muonäsne son māj tieti, ju'te rihpa līj taitie suolātam ja uāllam, ja tie aikui son kieltama tahkat tahtie jissies piehč^e čosskomast, konnä son kalkij rihpieu keälttet. Teä rihpie kohču tuhtan stuorra tuotain pi^{er}tnau valtiet pajās tau stuorrā naulieu, mī līj čosskoma sinnä, te kalka son oğččuot valljies sohkoru. Pi^{er}tna fahkali sagka tan outost ja tuoppoli (kasskesti) pāñin tau stuorra naulieu ja pieji iečas kadeit čoğsskoma kasskai ja ruohtästi naulieu pajās. Rihpie čuočču ja mojjetallij ja keähčesti, kukte pi^{er}tna parkij. Ku teä pi^{er}tna stuorra fāmuin ruohtesti naulieu pajās, t^eä tāt čoğsskom slāmij aktai ja pi^{er}tna kaccit tapranij tan kasskai, iččie tist mähtie luovuos poğhtiet. Teä rihpie spraitnesti ja čaimakōhti ja viehki tuohku-tiehki ja alpieti pi^{er}tnau ja valtie eñū villie vuonca č^uukest ja poroi pi^{er}tna čalmie outon ja čaimi ja alpieti.

Ku piejrie šatti ja almač lei čuoččelam, t^eä aihei koatier olma tau suollaku, mī līj tapranam tan stuorra čoğsskoma kasskan. Teä tāt olma vacci tohku ja jahti: «tālie kalka» oččut stuorra suollaka maksu!» Rihp^e li teä juo čiehkam iehčas ja vuoini, kokt^e pi^{er}tna očču iehčas heägkau piejjet sū outost (v. sū tēt), juhte tāt lattien olma valtie stuorra klahkau ja slōvij pi^{er}tnau, tassa ku tat jānij. — T^eä tāt sähka nohki.

M e s é k.

1. A rókáról és medvéröl.

Egyszer a róka és medve egy helyen találkoztak. Mikor a medve észrevette a rókát, hát köszöntötte: üdvözlégy róka testvér (tkp. mostohatestvér)! Mit találtál most? «Mondja a róka: Oh,

én nagyon édes eledelet találtam!» És ekkor nyaldosta a száját és csóváltatta a farkát s tetette magát, mintha szerfőlött örülne (szó szerint: tette magát a rendkívül mosolygásban, örömben.) A medve pedig egy rénszarvas-nyelvet vitt a szájában. Hát kérdezte a medve a rókától: «mit találtál?» Mondta a róka: «az rendkívül édes, a mit én találtam, úgy, hogy nem akarom neked megmutatni. Hanem, ha odaadod nekem azt a nyelvet, a mit a szádban viszesz, akkor meg fogom neked mutatni.» Azt mondta a medve: «Oda fogom bizony neked adni azt a nyelvet, ha te megmutatod nekem, a mit találtál». Azt mondta a róka: «nem mutatom, mielőtt nekem a nyelvet oda nem adod.» A medve, a mely igen nagyon szereti a czukrot, azonnal odaadta a rókának a nyelvet. Nagy örömmel fogta a róka a nyelvet és tüstént lenyelte és csakugyan megmutatta a helyet, a hol a medve czukrot fog találni. Azonban nem volt itt semmi czukor sem, hanem darázs-fészkek. A róka parancsolta neki, ásson a gyökér alatt, akkor meg fogja találni a megígért czukrot. Mikor a medve el kezdett ásni, hát a darázsok feljöttek és összecsiptesték a fejét (tkp. elkezdtek csipni (szúrni) a medvét feje körül), a róka pedig futva ment el nagyot nevetve (tkp. nevetésben tele), hogy meg bírta csalni a medvét. A medve nem bírta látni, hová (tkp. hol) ment a róka, mivelhogy a darázsok oly roppantul összeszurták szemeit. Nem bírta többé az napon megtalálni a rókát, ámbár szaladt utána, és meg akarta büntetni ravaszságáért.

Másnap hát aztán ezek ketten találkoztak egy másik helyen egy paraszt tanyája mellett. A medve most szörnyű haragban volt, mikor most megtalálta azt a gazembert, a ki őt az előbbi napon olyan ravaszúl megcsalta és azonnal le szándékozta húzni (tkp. venni) a bőrt a rókáról. A róka ekkor magát olyan szelidnek és alázatosnak tette és sirt és kérte a medvét, hagyja őt most még élni s aztán azt is megígérte, ha a medve élni hagyja őt, és eláll a boszútól, akkor igazán fog neki mutatni egy helyet, a hol bőséges mézet fog találni. Hát a medve végre rábeszélte magát és élui hagyta, azomban azon föltétel alatt (tkp. szerint), hogy a róka követni fogja őt oda és ott fog állni, a míg a megígért mézet megkapja. Azt mondta a róka: «követni foglak bizony, kedves apám, ha élni hagysz engem.»

Hát annak a tanyának a gazdája (tkp. embere) egy vastag

fenyőgerendát hasított ketté, azonban nem volt egészen széthasadva. És az a parasztember ezelőtt több csibét és bárányt (tkp. tyuk és birkafiakat) is vesztett többször és nem tudta bizonyosan, ki lopta el. Sejtve ugyan tudta, hogy a róka lopta és nyelte el azokat és csapdát szándékozott csinálni ebből a vastag fenyőgerendából, a melyben (tkp. a hol) majd megfogja a rókát. Hát a róka igen nagy komolysággal parancsolta a medvének, vegye ki (tkp. föl) azt a nagy szeget (éket), a mely a gerendában volt, akkor bőséges czukrot fog kapni. A medve nagyon megörült ennek (tkp. ezért) és megragadta (megharapta) fogával a nagy éket és a maga körmeit a gerenda közé tette és a szeget ki (tkp. föl) rántogatta. A róka állt és nevetgélt és nézte, hogyan dolgozott a medve. Akkor aztán a medve nagy erővel kirántotta az éket, hát a gerenda összezsapódott és a medvének körmei közéje szorultak, nem birt többé elszabadulni (tkp. szabaddá jöni). Ekkor a róka ugrándozott és kezdett nevetni és ide-oda szaladt és csúfolta a medvét, és még többet vett a csibékből s megette a medve szeme előtt és nevette és csúfolta.

Mikor nappal lett és az ember fölkel, hát észrevette a háznak gazdája azt a tolvajt, a ki a nagy gerenda közé szorult. Ekkor az ember oda ment és mondta: «most meg fogod kapni a nagy tolvajnak jutalmát.» A róka ekkor már elbujt és látta, hogyan áldozta föl a medve életét (tkp. kapta a maga életét tenni) ő érette, mert a majornak a gazdája fogott egy nagy dorongot és addig ütötte a medvét, a mig meg nem halt. Hát e mesének vége van.

2. *Tolloč supcese* (v. *supcása* v. *supcesa*) *kürkohärra pirra.*

Tan aikien, ko li tan Sverjen nort⁴elačlanta iña tievvas sāmīst ja lijen kaika' hiednika', sīj atnin ai tämpela, konnä sīj atnin mässu'. Härra tai sāmī pajiel tahkai muhtiem pälien stuorrā mallasa ja pūti (v. hōlāti) kaika sāmītt. Ko sāmīe lijen čohkanam härraheipma paltan, t'ä härra kohčui iečas frūa vattit ai taita sāmītt vuoje-laipést. Frūa ai nou tahkai. Ko son täll vattij färakutti vuoje-laipisst, tä son jahtij: «pu'ollie! pu'ollie!» ja ta' sāmījt tuosstin vuoje-laipie u stuorre huksin, mau (v. mī) tat härra frūan pähkuo kalki märhket.

Nuppie pēivai te kočēui härra kaika sāmītt čohkanūt tan sija

tämpela sisa, teä son prädihkui, ju'tä kaihka sämitt (v. almok) kalkin kaihka' hauhteturvgt helviti, vala son eäs ja fruvva ja kaika svaitnasit kalkin alme-rikai pötit. Ku mässo li nohkom (v. nghkom), tē vaccai (v. vacci) härra ulhkos ja rohkoli almok paheit sisa. Ko son ulkos pöti, tä son tappatalai tån tämpela uksau ja cahkatalai tolön. Tie tämpel puolliköti ja oppo kaika sämit, mi lijén sisne.

Muhtiem taist sämie olmaist lijén tauk m'erhkim, juhte ij lam pu^{or}rie sisne orruot, tantät lijén sij ulkos pähcam, vaja kalkin vuoitnät, mī härra usöti tahkat sijain. Ku ta' vuoinin, mī šattai, tē vuolhien viēhkat ja kočču' eäca sämijt cōhkahi, vaja sīj kalkin tån vasties härrā mahksuot. Tā olmā' valtien johksau ja vuolkin tan veaga-räikie (v. veäka-r.) vuolus, man mehtie sīj toivun, härra ja altie frūva kalkien pō'tit. Härra ja frūva uit pötin ja vuojeti' tai sämie h'erkijn (v. roncoin). Te li tan paikien, konn^ä ta' sämie' lijén vuortiemén härra, akt stuorra pu^olta vuollelaččen. Tan puoltan sīj cōhkanin ja vuortin, kosse härra kalki pōhtēt. Ku sije lijén vuortam puolhkaču, t^{eä} aihein, ate härra poqhta. Ko härra ja altie svainas tē lahkanin, te tā' sämie olma' vuohčän kaihka iečas juoksin. Ku tat, juhte vuoss-tak vuojij vuohčeturvai, te tat jolleri akjast, ja ku tā', kute' lijén mañ'en, tau vuoinin, te tā' čaimätalin nuólka, ku son ičči stai'ka cōhket (v. cōhket), ja nou ai šattai tai kum, kute' lijén mañelt čuorum, tassa ku ai härra eäs p^oqhti ja ai jolleri sammalahkai. Tie tā' sämie' valtín kaika herkiyt ruohptuot ja tat puolta, konn^ä tāt šattai, koččuotvai tastie mankala Sämie-kapmaka-puolta.

2. Hajdankori mese egy papról.

Azon időben, mikor Svédországnak éjszaki földje még tele volt lappokkal és mind pogányok voltak, volt nekik egy templomuk is, a hol miséket (isteni tiszteletet) tartottak. Ezen lappoknak a papja (tkp. a pap ezen lappok felett) egyszer nagy lakomát rendezett (tkp. csinált) és meghívott minden lappot. Mikor a lappok összegyűltek a papi lak mellett, a pap megparancsolta a feleségének, hogy adjon ezen lappoknak is vajas kenyéret (tkp. kenyérből). Az asszony úgy is tett. Mikor most mindegyiknek adott a vajas kenyérből, hát mondta: «égj! égj!» és a lappok a vajas kenyéret

nagy aggodalommal fogadták el, [mert nem tudták], mit jelentsen a pap feleségének szava.

Másnap megparancsolta a pap minden lapp embernek, gyűljenek össze templomukba, aztán prédikálta, hogy valamennyi lapp ember mind a pokolba fog temettetni, azomban ő maga és a felesége és minden szolgálja az égbe fognak jutni. Mikor a misének vége volt, kiment a pap és kérte a népet, maradjon bent. Mikor kijött, becsukta a templom ajtaját és fölgyújtotta (tkp. tűzben égette). Ekkor a templom el kezdett égni és valamennyi lapp ember, a ki benne volt.

Némelyek a lapp emberek közül mégis észrevették, hogy nem volt jó bent lenni, azért kívül maradtak, hogy lássák, mit szándékozik a pap velök tenni. A mint ezek látták, mi történt, hát elmentek szaladva és összehívták a többi lappokat, hogy azon csunya papnak megfizessenek. Az emberek fogták az íjat és elindultak azon útesapáson lefelé, a melynek mentében gondolták, hogy a pap és felesége jönni fognak. A pap és a felesége csakugyan jöttek és azoknak a lappoknak rén-ökrével hajtottak. Volt azon a helyen, a hol a lappok a papot vártak, egy nagy domb, kissé lejjebb. Ezen dombon összegyülekeztek és várták, mikor a pap jönni fog. A mint egy darabig vártak, hát észrevették, hogy jön a pap. Mikor a pap és a szolgálja közeledtek, akkor a lapp emberek valamennyien löttek íjjaikkal. Mikor az, a ki először hajtott, meglövetett, hát kifordult (kigurult) a szánból s a mint azok a kik mögötte voltak, ezt látták, jóízűen (tkp. édesen) nevettek, hogy nem bír erősen ülni. Így történt azokkal is, a kik utána jöttek (tkp. követték), míg a pap maga is jött és hasonlóképpen kigurult a szánból. Ekkor a lappok visszavették mind a rénökröket és az a domb, a hol ez történt, azután Lapp-czipő-dombnak neveztetett.

3. Pontas Majja.

Tolōc (v. tolloč) aikien lī muhtiem sāmie pontās kuina, kuhtien namma līj Majja ja tantiet ai kohčuotuvai Pontas Majja. Tat anī stuorra eäluo pohčuist, moqtie vārie' lien tievvāsa' tann pontas kuinan eäloist. Altie kuinan kohtie līj tahkotuvum missie-karpist ja sisnelist līj tat kohtie karvoqtuvum pohcu-nahkiest nou, ahtie tuolkapielie līj jorkoluvum sisneli. Vaja stalpit ja eäča ūruotasait eäh kalkin porrot viessuje pohčuist, t'ä son prūhkui ūovuot viessuje

pohccu' ja lahpiet m'äheccai, vaja rihpit, stalpit ja ieča uoruotasait kalkin kautnät porromasait ja ie' tantiet reivèt viessuje pocuit.

Son anij moqtie posstu jupmelit ja rohkatalai akt stuorra aläk värie nou ku iečas jupmel. Tantët son ai kohču, ko son lij vuorrosturvun (vuorrastuvumän), ate sij kalkin jävestit sū tån aläk värien čohkai, nou jut son tógivui, ate son kalki japmema mankel očču^{ot} kullat, kũ iečas eäluo manna tann värie-čohko nala. Ko son jāmij, t'ä uit sū svainasa' kruopteti' altie ämët tan varrie-čohkai, nou ku son lij jahtam.

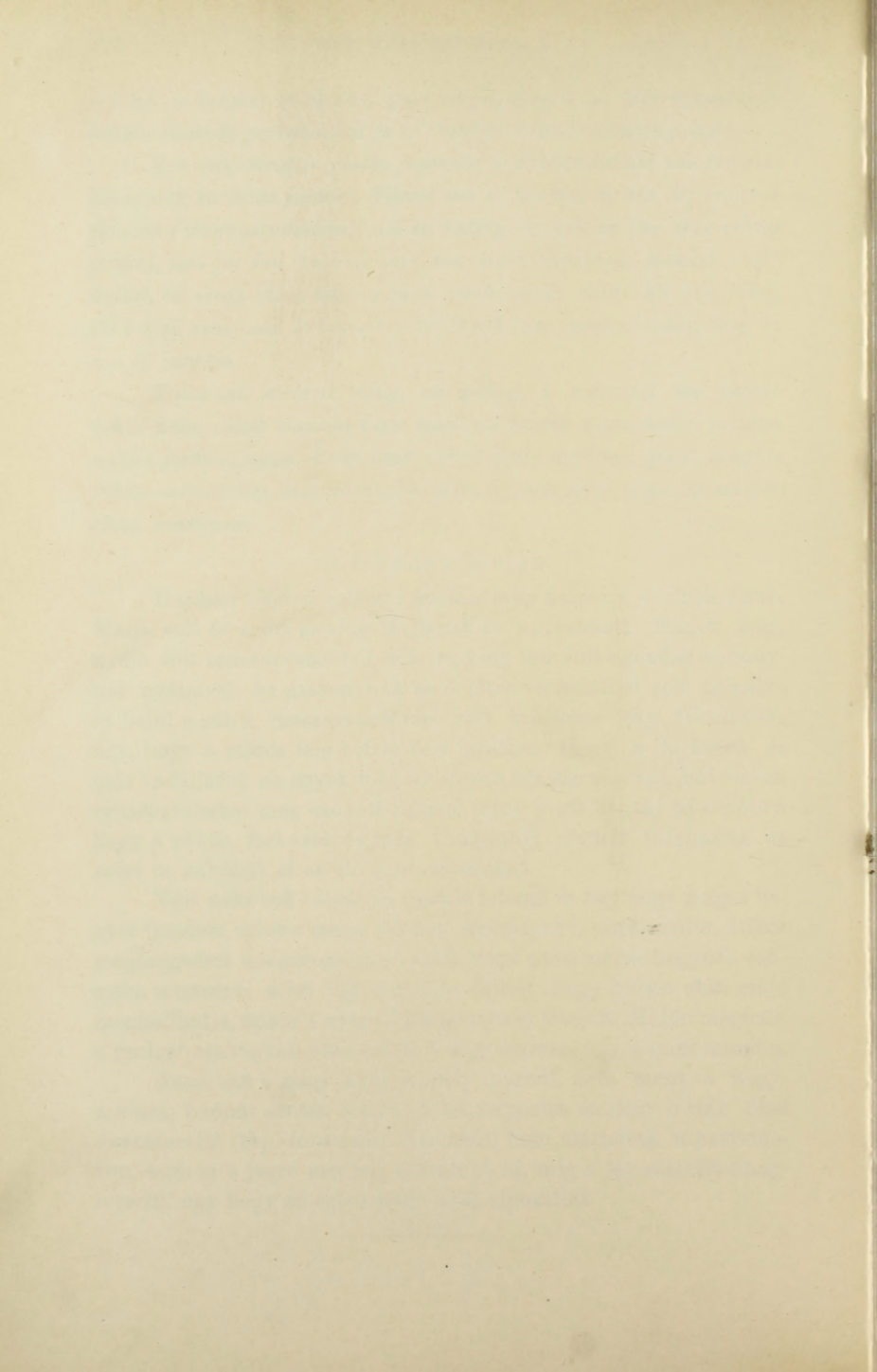
Valla tatt stuorra eäluo, mi pähcij, ij mannam tan varrie-čohko nala, ainat mannai taste mankela vuolos ahpie-kattai ja iččin nahkã jorkolet sijäu. Iččin tauk pahci^e katte pajk^{en}, ainat mannin j'ekñe nalã tibãs, tasa ku jiegñã särranij, nou juhte oppo tat stuorra eäluo hohkänin.

3. G a z d a g M a j j a.

Hajdani időben volt egy gazdag lapp asszony, a kinek a neve Majja volt és azért gazdag Majjának is neveztetett. Ennek nagy nyája volt rénszarvasokból, sok hegység tele volt e gazdag asszonynak nyájaival. Az asszonynak az ő sátra rézfonálból volt csinálva és belül a sátor rénszarvasbőrrel volt kibélelve (tkp. felöltözve), úgy, hogy a szőrös fele befelé volt fordítva. Hogy a farkasok és más vadállatok ne egyek meg az eleven rénszarvasokat, hát eleven rénszarvasokat meg szokott nyúzni (ölni) s ott hagyni az erdőben hogy a rókák, farkasok és más vadállatok eledelt találjanak és ezért ne rabolják el az élő rénszarvasokat.

Volt neki sok bálványa (hamis istene) és egy nagy magas hegyet imádott, mint a maga istenét. Azért meg is parancsolta, mikor megöregedett (megöregedőben volt), hogy azon magas hegynek csúcsára temessék, mert úgy remélte (hitte), hogy halála után majd meghallhatja, mikor a nyája fölmegy a hegy tetejére. Midőn meghalt, a szolgálái csakugyan eltemették a hegycsúcsra, úgy, a mint mondta.

Azomban a nagy nyáj, a mely maradt, nem ment a hegycsúcsra, hanem azután lement a tengerpartra és nem bírták őket visszaterelni (tkp. fordítani). Azomban nem maradtak a partvidéken, hanem a jégre mentek messzebb ki, míg a jég szétvált (megrepedt), úgy hogy az egész nagy nyáj elpusztult.

SVÉD-LAPP SZÓTÁR

a Lule- és Pite-lappmarki szövegekhez.

Betűrend: *a* (*á*), *q*, *ä*, *e* (*é*), *i*, *o* (*ó*), *u* (*u*), *ü*; *k*, *g*, *h*, *j*, (*d'*), *ñ*; *č*, *dč*, *c*, *dc*; *t*, *d*, *s*, *š*, *n*, *ń*; *p*, *b*, *f*, *v* (*β*) *m*; *r*, *l*. — A consonanserősítő *h*, valamint a *o* jellel ellátott erősítő vocalisok (*ā*, *ā̇*, *ǎ*, *ǎ̇*, *ē*, *ē̇*, *ó*, *ū*) nem számítanak a rendben; *tahkat*, *kāhtuot*, *āhpie*, *ahčie*, *kohciem*, *kauānat*, *olq̄mā*, *hulēhkie*, *kolōhko*, *ājēkie*, *ajoku* stb. úgy keresendők a szótárban, mintha *tak*-, *kāt*-, *āp*-, *ačč*-, *koc*-, *olm*-, *kaun*-, *hulk*-, *kolk*-, *aik*- volna írva.

Mint hogy a Lule-lappmarki nyelvben rendszeren ugyanazon szónak erősbült és gyöngült tőalakjai fordulnak elé, e szótárban is igyekeztem ezt, a mennyire lehetett, föltüntetni; a névszóknál az egyes-számi nominativus mellett még a többes-számi nominativust, vagy ritkábban az egyes-számi genitivust hozom föl; az igéknél pedig az infinitivuson kívül a praes. egyes-sz. 1. és 3. személyét, továbbá a tagadó ragozásnak egyes-sz. 3. személyét, mint a melyekben a különféle tőváltozások leginkább föltűnnek.

Rövidítések: **L.** = Lindahl: «Lexicon Lapponicum»; — **M.** = Ailes Matteusa evangelium (l. fent 162. l.); — **R.** = J. E. Rietz: Ordbok öfver svenska almogē-sprāket; — **Friis** = J. A. Friis: Lexicon Lapponicum, fasc. I. 1885. — **Düb.** = Düben: Om Lappland och Lapparne. — Továbbá: **Arv.** = az arvidsjauri szövegekben; — **sv.** (svéd), **sk.** (ó-skandináv, altnordisch), **ófn.** (ófel-német); — **all.**, **allat.** (allativus); **com.** (comitativus); **ger.** (gerundium); **inf. fin.** (infinitivus finalis); **inch.** (vb. inchoativum); **mom.** (momentaneum); **p.** (participium); **pp.** (postpositio); **prohib.** (vb. prohibitivum); **s.** (sing.); **vb.** (verbum).

HALÁSZ IGNÁCZ.

āi is, szintén | auch. — L. *aj*.

ajēkalāsi: *a. puktiet* czélt érni, czélhoz juttatni | etwas ausrichten, zu stande bringen. — L. *aikalasi*.

ājēkie, plur. *āikie'* (allat. sing. *ājākai*) idő | zeit. — L. *aike*

āikien: *ouhtou āikien* egyenkint (tkp. egyet egyszerre) | einzeln, einzelweise (wörtlich: einen auf einmal).

ājēkuot szándékozni | beabsichtigen (*mon āikuou, son ājōku, ij son āikuo*). — L. *aikot*.

ājēhcat, ājēhcat, Arv. *aihcēt, aihcit* észrevenni | bemerken, gewahr werden (*mon aiheau, son ājēhcā, ij son āihca*). — L. *aicet*.

aiñ, ajñ még | noch; — *ajñ vel id.* — L. *ain*.

ajēhtie, plur. *aihtie'* pajta, csűr | scheune, scheuer. — L. *aite*.

ajēhtiek, ajēhtiek, ajēhtiek szülő (anya v. atya) | vater oder mutter; plur. *ajēhtieka', ajēhtieka', Arv. aihtika', aitika'* szülők, ősök | eltern, voreltern. — L. csak plur. *aitegek, aitigek, M. aitig, plur. aitigah*.

ājēhtuo, plur. *aihtuo'* fenyegetés | drohung. — L. *aito, M. aitto*.

ājēna egyetlen | einzig. — L. *aina, aine*.

āinat hanem, azomban | sondern, aber. — M. *ainat*.

ainas egyedül, csupán, csak | allein, bloss, nur. — M. *ainast*.

āinuk, adv. bizonylyal | gewiss.

ājēve, ajēve adv. igen, nagyon, egészen | sehr, ganz. — L. *aive, aiva*.

ajēmie, plur. *āimie'* tű | nadel; — *a. pohcco v. pohčca* lapp tűtartó | lappischer nadelbehälter. — L. *aime*.

ajēmuo, plur. *āimuo'* élet, életkor | leben, lebenszeit; — *japmiem-ajēmuo* halottak országa, másvilág | todesreich, die andere welt. — L. *aimo*.

ajēmutit bírni, képes lenni | im stande sein, können. — L. *aibmotet, aimotet*.

ajēles, ailes szent | heilig. — L. *ailes* (sv. *hel*, sk. *heill*).

auhkke, plur. *auhkke'* haszon | nutzen; — *vānie auhkietakā* hasztalanul | umsonst, vergebens. — L. *auke*.

auhcāt, auhcātās, auhcie: l. *ake* . . .

auhcies, auhcuk kilenczen | neune, neun zusammen.

auhtan, l. *akta*.

auātatepmie v. -tīpmie, plur. *auātātēmie' v. -tīmie'* elpusztítás | zerstörung; l. *autietem*.

auhtas puszta | öde. — L. *audes*, M. *audas*.

autel ko, Arv., l. *outol ko*.

autietet elpusztítani | zerstören, verwüsten; *autietuvvüt* vb. pass.—

L. *audetet*, *audetovet*.

autietem elpusztítás | das verwüsten, verwüstung. — L. *audetem*.

autietuvväm elpusztulás | verwüstung, zerstörung.

autipuččai, v. *-pussai*, l. *outipuččai*.

auhto, l. *akta*.

auötoi, l. *ouötoi*.

autuhet, l. *outuhet*.

auvotis, plur. *auvotisa'* öv a huzó rén teste körül | gürtel um den leib des zugrenntieres. — L. *auvotes*, *auvoč*.

aulie-muorra keresztrúd a lapp sátor tetőnyílásán, melyen egy lánczon az üst lóg le | querstange an der dachöffnung einer lappischen hütte, wo an einer kette der kessel herabhängt. —

L. *aule-muore*.

āhkkā, plur. *āhkā'* és *āhkāč* plur. *āhkāča'* asszony, feleség | weib, frau. — L. *akka*, *akkač*.

āhkkāj id. dim.

akia lapp szán | lappischer schlitten, Arv. — L. *akio* (sv. *akia*).

akieu, *aki^eu* mindig, folytonosan | beständig, immer, fortwährend. —

L. *akeu*.

akcāt, v. *auhcāt* kilenczedik | der neunte. — L. *ākcad*, M. *akcad*.

akcātäs v. *auhcātäs* kilenczedrészt | der neunte teil, neuntel.

akcie kilencz | neun (gen. *auhcie*: *auhcie vārīj tuohkai* kilencz hegyen túlra | über neun berge). — L. *ākce*, M. *akce*.

akt, *akta* egy | eins (gen. *ouhta* v. *ouhto*, acc. *ouhtou*, com. *ouhtoń*, iness. *ouhton*): *akta eänakau* ugyanannyit | eben soviel 20, 14.; —

aktan v. *auhtan* v. *ouhton*: *auhtan* v. *ouhton oajvie japmiet* meghalni | sterben, versterben, mit tod abgehen; *auhtan* v. *ou. oajvie kalēmiet* agyon fagyni, megfagyni | erfrieren. — L. *akt*, *akta*.

aktai, Arv. össze, egybe | zusammen; — l. *aktī*.

aktain adv. egyedül, csupán | allein, blos.

aktak valaki, egy bizonyos | jemand; — *īj aktak* egy sem | keiner, niemand. — L. *aktek*.

aktan, adv. és pp. 1. együtt | zusammen, beisammen. — 2. -vel együtt, -astúl, -estül | mit, sammt (*ietninis aktan* anyjával együtt | sammt seiner mutter; *a. Mardain* Máriával együtt; *a. poqtúníj* a

- gazdával együtt | sammt dem hauswirte); — 3. *aktan oajrie*, l. *akta*. — L. *akten*.
- aktetit* egyesíteni | vereinen; *aktetam* p. præt. — L. *aktetet*.
- akti* egyszerre | auf einmal, zugleich.
- aktī*, v. *aktīj*, Arv. *aktai* össze, egybe | zusammen. — L. *akti*.
- aktok*, Arv.: *ī*. . . *aktok* egy sem, semmi | keiner, kein = *aktak*.
- aktu* adv. egyedül | allein; — *aktu aliasis* magában | für sich hin, bei sich. — M. *akto*.
- akšuo*, plur. *akšuo'* fejsze | axt. — L. *akšo* (sv. *yx*).
- agēna*, plur. *āgna'* polyva | spreu. — L. *agna*, *agne*, M. *avna* (sv. *agn*).
- aχ* Arv. oh | ach!
- ājāhtallat* gondolkodni, meggondolni | nachdenken, bedenken, überlegen (*mon ājāhtalau*). — L. *ajatallet*.
- ājāhtalkoahriet*, *ājātalkoahriet* id., vb. inch. — L. *ajatallagātet*.
- ājāhtis*, plur. *ājāhtisā'* gondolat, vélekedés | gedanke, meinung.
- ādđā*, *adđā* öregapa | grossvater; — *almien adđā* a pogány lappok legfőbb istene, a dörgés és a villámlás ura | der oberste gott der heidnischen Lappen, herr des donners und des blitzes. — L. *aija*.
- ādđānēt* késni, akadályoztatni, föltartóztatva lenni | werweilen, aufgehalten werden; *ādđānam* p. præt. — L. *ajanet*.
- Āčiek* a pogány lappok legfőbb istenének, a dörgés és villámlás urának neve = *almien adđā* | name des obersten gottes, des herrn des donners und blitzes bei den heidnischen Lappen = *almien adđā* (*kulāh kus, kōktū Āčiek juhcā* hallod-e, hogyan dörög | hörst du, wie es donnert?) — Plur.: *Āčieka'* v. *Āčiehka'* a főistenek (általában) | die oberen götter (überhaupt). — (*Āčiek* jóformán az *ahčie* kicsinyített alakja | *Āčiek* wol dim. von *ahčie*); — *āčiek-olmoj*, l. *olmoj*. — L. *ača*, *ačekuč* dörgés | donner.
- āčcak* az imént, éppen | kurz vorher, so eben, just, gerade. — L. *adček*. M. *adčak*.
- ahčie*, *a'čie*, *ačie* v. *āhčie*, plur. *āhčie'* atya | vater; *āhčiep* (*āhčie* + encl. -p) id. — L. *ačče*.
- aht*, *ahtā*, *ahte*, Arv. *ahtie*, *ate* hogy | dass. — L. *atte* (sv. *att*).
- attās*, plur. *attāsa'* bőr v. vánkostakaró, melyet a nyereggel együtt a rénszarvas hátára tesznek | renntierfell oder kissendecke,

welche man mit dem sattel auf den rücken des renntiers legt. — v. ö. *toqppuos*.

atniet bírni, tartani | haben, besitzen, halten (*mon anāu, son atnā, ij son anie*); — *pahān atniet* rossz néven venni | etwas übel nehmen: — *atnit vuolienettie tau* uralkodjaiok ezen | herrschet darüber; — *atnam p. præt.* — L. *adnet- anet*.

ātnuot, atnuot kérni, kívānni | bitten, begehren, wünschen (*mon ānuou, son ātnu, v. ātnuo, v. ātno, ij son ānuo*). — L. *adnot, anot*.

adnie tulajdonos, bíró | besitzer; — *sijēta-adnie helytulajdonos* (így hívják a lappot, ha a maga gazdája lesz és saját rénnýája van) | platzbesitzer (so heisst der Lappe, wenn er sein eigener herr und besitzer einer renntierheerde wird). — V. ö. *atniet*.

anī, anie, anā, l. atniet.

aniehtet, anie'tet tartani, megtartani | halten; *pajās-a. fenntartani, fölnevelni* | erhalten, erziehen; *aniehtuvvet* vb. pass. — *pajās-aniehtipmie, plur. -aniehtimie'* fönnartás, fölnevelés | erhaltung, erziehung. — L. *adnetet, anetet*.

anuo-, l. atnuot.

ānuohtet, ānuotet vb. frequ., *kérni* | bitten. — L. *anotet*.

āntakas: ā. luejēhtiet megbocsátani | verzeihen. — L. *andagas*.

anēsihtet megérdemelni | verdienen. — L. *anasetet*.

assas vastag | dick (*a. eātnam vastag [mély] föld* | tiefe erde). L.

assai, assajas, M. assas.

asskie, plur. askie' kebel | busen. — L. *aske*.

assniet aszni, elszáradni | verdorren, vertrocknen; *assnam aszott, száradt* | dürr, vertrocknet. — L. *assnet*.

assnelit vb. mom., *hirtelen elszáradni* | rasch vertrocknen. —

L. *assnelet*.

āšietis büntelen, ártatlan | schuldlos, unschuldig. — M. *ašetis*.

aššie, plur. āšie' ok, bűn | ursache, schuld, verbrechen; — *kuoddiem-aššie bűn, melyről valakit vádolnak, vád tárgya* | verbrechen, weshalb man jemand anklagt, klagsache. — L. *ašše*.

aššietēpmie, plur. aššietēmie' v. -timie' büntelen | schuldlos, unschuldig.

āhpie, plur. āpie' tenger; lápos, mocsáros föld | meer; moorgrund, sumpfiges terrain. — L. *ape* (sv. *haf*).

āpostel, āpostol, plur. -lā' apostol | apostel. — L. *apostel*.

apmā hogy ne, nehogy | dass nicht, damit nicht; *apmas* v. *amas*
 hogy ő ne | damit er nicht; *apmāmā* hogy mí ne | dass wir nicht;
apmapēhtet hogy tí ne | damit ihr nicht. — L. *abma*.

apmasa', l. *amas*.

avie, l. *avvie*.

āvuo, l. *āvruo*.

āvusit v. *āvusit* megörülni, örülni | froh werden, sich freuen. —
 L. *avoset*.

āvutallat örvendeni, örülni | sich freuen. — L. *avotallet*.

āvvie, *āvβie* (*āvvie*), plur. *avie'* öv | gürtel; — *kuin-ā*. női öv le-
 csüngő varróeszközökkel | frauengürtel mit herabbhängenden
 náhsachen. — L. *auve*.

āvruo, *āvβuo* (*āvruo*), plur. *āvuo'*, *āvuo'*, öröm, vígság | Freude. —
 L. *avo*.

amās hogy ne | dass nicht, damit nicht, l. *apmā*.

amās, plur. *apmasa'* idegen, ismeretlen | fremd, unbekannt. —

L. *ammas*, *abmas*, M. *amas*, plur. *abmasah*.

ammāt, plur. *ammāta'* hivatal | amt. — L. *ammat* (sv. *ämbete*).

ārutidda, *ārutijā*, *ārutia*, plur. *ārutijā'* arcz | gesicht, antlitz. —

L. *arodeje*, *arodea*, M. *arodia*.

ārähka, plur. *ārähka'* bárka | arche. — L. *ark*, M. *arka* (sv. *arke*).

ārähkälástit könyörölni | sich erbarmen. — L. *arkalastet*.

arēduot kimélni, sajnálni | schonen (*mon arđuou*, *son arēduo*). —

L. *arjot*.

ārnas, plur. *arēnasā'* sas | adler. — L. *ardnes*, *arnes* (sv. *örn*, R. *ar*,
aren; sk. *arinn*).

arāpāč, plur. *arāpāča'* özvegyasszony | Witwe. — L. *arbač*.

arēpie, plur. *arhpie'* örökség | das Erbe. — L. *arbe* (sv. *arf*).

arēpit örökölni | Erben. — L. *arbet*.

ārhpulač, plur. *ārhpulača'* örökös | der Erbe. — L. *arbolač*, *arbelač*.

ārāvātallat megítélni | beurteilen. — L. *arvatallat*.

ārvietit, *arvietet* *arēvietit* megérteni, kitalálni | verstehen, erra-
 ten. — L. *arvetet*, M. *arvedet*.

ārēvuo v. *arēβuo'* plur. *ārvo* v. *ārβuo'* érték, becs | der Wert. —

L. *arvo*.

arāmatallem irgalom, könyörület | das Erbarmen, Erbarmung
 (*mon nuorranau arāmatallemest ālāmuķa paddiel szánom a*
népet | ich bedaure das Volk 15, 32.). — L. *armetallem*.

armālastiet, arāmālastiet könyörülni | sich erbarmen. — L. *armalastet*.

armetit, arēmietit könyörülni, irgalmazni | sich erbarmen. — M. *arbmētīt*.

armuokes, plur. armuokasa' irgalmas | barmherzig. — L. *armokes. armuokesvuot, arāmuokesvuot, arōmu^okesvuot* irgalom | barmherzigkeit (allat. *armuokesvuohtai*). — L. *armokesvuot*.

ārmuolastiet, armuolastiet, arāmuolastiet = *armālastiet*.

ārrat, ārrát korán | früh, zeitlich. — L. *aret*, M. *arrat*.

alāk, Arv. = *allak*.

ālatallat lebegni | schweben (*mon ālatalau, son ālatallā*). — L. *aletet, haletet*.

alās nyugatra, nyugat felé | nach westen, westwärts. — L. *alas*.

alie (verbum prohib., sing. 2.): *alie manā* ne menj | gehe nicht! — *alie mū kottiē* ne öl meg | tödte mich nicht. — L. *ale*; — v. ö. *ielie*.

alietit fölemelni, fölmagasztalni; *alietuvret* vb. pass. — L. *alletet*, M. *aletet* | erhöhen.

alies, plur. allāsa': *kahciem-a. a* rénnek egyenesen nyakszirtjéből kinövő két fő szarván levő elágazás | zacken am hauptgeweihe des renntiers.

ālu, āluo mindig | immer. — L. *alo*.

ālēkiet kezdeni | anfangen, beginnen (*mon alhkau, son ālākā, ij son alhkie*; imper. sing. 2. *alkie*, praet. s. 3. *ālkij*). — L. *alget*.

ālēkie könnyű | leicht; comp. *ālēkiep* (*ā. leä kammēli ēāgēnat āimie šalmie čatā* M. 19, 24.). — L. *alke*.

ālķquo, gen. *ālħquo'* kezdet | anfang. — L. *algo*.

āltakas, āltakēs, āltakis, plur. āltakasā' villám | blitz. — L. *aldekes*, M. *aldagas*.

altā, alte, altē, Arv. *altie* az ő — ja, -je | sein (*a. svainas* szolgája | sein diener). — L. *alde*.

ālhtuo, l. *alltuo*.

alpietit, Arv. *alpietit* csúfolni, kigúnyolni, káromolni | spotten, lästern; *alpietam* p. praet. — L. *albetet*.

alpietepmie v. *alpietem*, plur. *alpietemie'* v. *alpietema'* csúfolás, káromlás | verspottung, lästerung. — L. *albetem*.

alpietus id. — L. *albetes*, M. *albetus*.

- alvahtuvvet, alva'tuvvet, alvatuuvat* megijedni | erschrecken. —
L. *alvotovet, M. alvatovet.*
- alāmā* hisz, hiszen, talán csak | ja, doch wol (*alāmā sīj mū parrhntiest koit palāci'* a fiamtól talán csak mégis félnek | sie werden sich doch wol vor meinem sohne fürchten M. 21, 37.). — L. *alma.*
- almač, plur. almača'* ember | mensch. — L. *almač.*
- alēmie, plur. almie'* (allat. *alāmai*), Arv. *alme* menny, ég | himmel;
almie-riähka mennyország | himmelreich. — L. *albme, alme.*
- alēmialač, almielač* menyeyi, égi | himmlisch. — L. *almelač.*
- almok, almok, Arv. = ālāmuk.*
- almuohtit, almuo'tit* terjeszteni (hírt) | verbreiten (eine nachricht). —
L. *almotit.*
- ālāmuk, ālāmuk, ālómuk, almuk, Arv. almok, almok, gen. ālāmuka*
nép | volk. — L. *almog* (sv. *almog*).
- alla, allak, Arv. alāk* magas | hoch. — L. *alla, allak.*
- allakas, iness. allakāsan* magasság, magas | höhe. — L. *allakas.*
- allas: allasam* magamnak | mir, mir selbst; *allasat* v. *allasit* v.
allasitta magadnak | dir, dir selbst; *allasis* magának | sich (selbst);
allasettie v. *allasittie* magatoknak | euch (selbst); *allasisā* ma-
guknak | sich (selbst).
- allāsa', l. alies.*
- allet, allit* (verbum prohib., plur 2.): *allen, allien* (dual. 2.); *allus*
(sing. 3.); *allusā* (plur. 3.); *allup* (plur. 1.).
- alliet* nyugatról | von westen. — L. *allet*; — v. ö. *alās.*
- alltuo, plur. ālhtuo'* rénszarvastehén | renntierkuh. — L. *aldo.*
- allvījes, alvījes, Arv. borzasztó* | schrecklich. — L. *alvojes.*
- āikāt, plur. āikāta'* szüle | vater oder mutter.
- āika, āitie, āimie* vb. neg., l. *eika, eitie, eimie.*
- āheccā, l. iehcciet.*
- āškā* azután | nachher, dann; — rendesen *tie* szócskával együtt
fordúl elő (gewöhnlich mit der partikel *tie* verbunden): *tie āškā*;
— *mañiela āškā* utoljára (végre) azután | dann endlich.
- āhpet, āhpät, l. eāhpet.*
- āllajit* (*mon āllajau*) föléledni, megelevenedni | lebendig werden
aufleben. — L. *āllajet.*
- ällä = eä leä, āllam = eä lam, āllim = eä' lim.*

eä vb. neg. praes. s. 3; *eä'* id. plur. 3.

eäjeki, plur. *ieiki'* holmi, jószág, vagyon | eigentum, besitz. —

L. *äig* (sv. *egen*).

eätna, *eätnek* sok | viel; — comp. *eänap*, *eänapu*, *eänabu*, sup. *eänamus*; — *man eätna* mennyi | wie viel; *nou eätna* ennyi, annyi | so viel; *akta eänakau* ugyanannyit | eben so viel. —

L. *ädna*, *ädnek*, comp. *änab*.

eädnie = *iednie*.

eätnam, *eätnek* stb., l. *iednie*.

eäcä, *eäca*, l. *iečä*.

eäčas, l. *iečas*.

eäccin vb. neg., l. *iečcin*.

eähca, Arv., l. *iehcciet*.

eän vb. neg. plur. 1.

eänak, l. *eätna*.

eänas sokan | viele.

eänapuht, *eänaput* adv. jobban, inkább | eher, mehr (magis); — *sagga eä*. sokkal v. jóval inkább | viel mehr; *vill eä*. még jobban, még inkább | noch mehr; *matē eä*. mennél v. mennyivel inkább | um wie viel mehr. — L. *änebut*.

eäp verb. neg. plur. 1.; *eähpät* v. *eähpet* v. *eähpit* id. pl. 2.; *eäpā* id. dual. 3.; *eähppie* v. *eä'ppie* id. dual. 2.

eäbbār, plur. *eäbbāra* sajtár, dézsá, vödör | eimer. — L. *äbbar* (sv. *ämbare*).

eämēt Arv. házi asszony, asszony (a. gazda, birtokos) | hausfrau, besitzerin. — L. *emet*.

eälävat, l. *ielēviet*.

eältakis, plur. *eältakisā* = *ältakas*.

eälluo, Arv. *eäluo*, plur. *eäluo'* nyáj, csorda | heerde; — *svienie-eä*. disznócsorda | schweineheerde; *poqcu-j-eä*. rénnnyáj | renntierheerde. — L. *älo*.

eika vb. neg., praet. dual 3.; *eitie* id. plur. és dual. 2.; *eimie* id. plur. és dual. 1.

eikāt, l. *äikāt*.

eñä = *iñä*.

ēcs maga | selbst, Arv. — l. *ieč*.

elāhk, *elā'k* nagyon, igen, szerfölött | sehr, allzu, Arv. — L. *ilak*.

ēluo, Arv. = *eälluo*.

ī v. *īj* vb. neg. præs. s. 3. — *ī'* id. præs. s. 2.

iätna = *eätna*.

iänkel, *iänkil*, plur. *iänkila'* angyal | engel. — L. *ängel* (sv.).
ängel).

ieikie' l. *eäjeki*.

iehkiet, *iehkiet'*, plur. *iehkietä'* este | abend. — L. *ekked*.

iehkietes v. *iehkietis* esti, estéli | abend-; — *i. idda* esti éjszaka (az éjszakának körülbelül éjfélig tartó része) | abendnacht (die erste nachthälfte), v. ö. *itietis-idda*; — *i. piejévie* este, alkonyat tkp. esti nap (az estének azon része, mikor még nincs teljesen sötét) | abendtag (erste abendzeit, abenddämmerung); — *i. mal-las* vacsora | nachtmahl. — L. *ekkedes*.

iehkieturvat esteledni | abend werden. — L. *ekkeduet*, M. *ekkeduvat*.

iektu tegnap | gestern. — L. *ikto*.

ieč, *iečē*, *iečā*, *iečā* maga, saját | selbst, eigen (személyragokkal, mit personalaffixen: 1. gen. *iečam*; all. *iečasin*; essiv. *iečānan*; plur. 1. acc. *iečame*; — 2. gen. *iečat*; com. *iečainat*; all. *iečāsīt*; plur. 2. gen. *iečatä* v. *iečatē*; — 3. gen. *iečas*; acc. *iečas*, Arv. *iečās*; all. *iečāsīt*; essiv. *iečānis*; iness. *iečānis*; plur. 3. gen. *iečase* v. *iečasē* v. *iečaseä* v. *iečasa*; acc. = gen.; iness. *iečānisā*); — *ieč* *kuhtek* mindegyik, mindenki | ein jeder jeglicher; — *iečānisā* egymásnak | einander, 9, 3. — L. *ec. iečā*, plur. *iečāsa'* más, egyéb, mások, többiek | ander, andere, übrige; — *iečālhkai* v. *iečān* máskép, különben | anders, sonst; — *iečāhko* csupáncsak | nur, bloss. — L. *āča*, plur. *āčaseh*, M. *eča*, plur. *ečasah*; — M. *ečalakai*, L. *āčalaka*; — M. *ečako*.

iečāiturvät elváltozni | sich verändern. — M. *ečatovet*.

iečāituvrem v. *iečāitüvem* elváltozás | veränderung. — M. *ečatovem*.

iehcet, *iehcet'*, *iehciet* szeretni | lieben (*mon eähcau*, *son eähcā* v. *ähcā*, *ij son ieheie*). — L. *ecet*.

iehcieles, *iehcēles* szeretett, kedves | geliebt, lieb; — sup. *iehcē'e-lumūs*. — L. *eeeles*.

iettika eczet | essig. — L. *ätik*, M. *ätika* (sv. *ättika*).

iednie, pl. *ietnie'* (all. *eädnai*) anya | mutter; *ietniep* (*iednie* + encl. -p) id. — L. *edne*.

iessielas v. *ess'elas*, plur. *iessielasā* v. *iessielesā* (essiv. *iessielassan*) terhes | schwanger. — L. *essales*, *esseles*.

iénkil = *iänkel*.

iencik, iencék (tagadó igével, mit dem vb. neg.) semmikép, éppenséggel nem | durchaus nicht, gar nicht, keinesfalls. — L. *encek, inceek*.

ienni, iennie inkább | eher, vielmehr. — L. *äne, M. enni*.

iéppir, plur. *eäbbāra'* = *eäbbar*. — L. *ebber*.

iemie természetes | natürlich. — M. *eme*, L. *eme* ab initio, a natura.

ierit, ierita v. *ieriñ* v. *ieriñ* el, távol, odább | weg, fern, weiter. — L. *erit, erin*.

iertik, iertik, plur. *iertika'* oldal | seite; *ie-* taktie oldalborda | rippe, rippenbein. — L. *ertek*.

ielie verb. proh. s. 2. (*ielie mū kottiē* ne öl j meg | tödte mich nicht. — L. *ele*. — v. ö. *alie*).

ielēviet észrevenni | gewahr werden (*mon eälvau, son eälēva, ij son ielvie*). — L. *elvet*.

ielliet élni | leben. — L. *elet*.

ielie v. *ielliéje* v. *-jeä* élő | lebend. — M. *elle, elleje*, L. *eleje*.

ielliem, iell'em, iellem élet | das leben.

ū v. *im* v. *ip* v. *iv* vb. neg. præs. s. 1. (*iu* v. *im* *mon tau sitā* ezt nem akarom | das will ich nicht; *mon iv vuoinie* nem látom | ich sehe nicht). — L. *ib*, M. *iv*.

ihka ámbár, jöllehet, noha | obwohl, obgleich; *ihka mai* id. — L. *ikka*.

ihkape id., ha is | id., wenn auch. — L. *ikkabe*.

ihke: *ihke mī* bármi | was immer; *ihke makkar* bármilyen | was für ein immer (qualiscunque). — L. *ikkē*.

ihkéänis, ihkienis id.: *kuhti i. bárki* | wer immer; *mī i. bármi* | was immer; *konnä i. bárhol* | wo immer; *kosō i. bárhová* | wohin immer. — L. *ikkenis*.

ihkeve, ihk'ëve, ihkieve, örök | ewig (*ihkeven* v. *ihkieven* v. *nihkeven* *āikai* v. *ajākai* örökre | auf ewig, für immer. — L. *ekeve*).

ihkuo éjjel | nachts, noctu. — L. *ikko*, M. *ikko*.

idā, plur. *ijā'* éj, éjtszaka | nacht; *kasska-i. éjfél* | mitternacht; *itietis-i.* reggeli éjjel (az éjszakának éjfél utáni része) | morgennacht (die zweite nachthälfte). — L. *ija*. — v. ö. *iehkiētis- idā*.

ija, l. *idā*.

ičēiu v. *ičēim* verb. neg. præt. s. 1.; *ičēi'* id. 2.; *ičēi*, Arv. *ičēie* id. 3. (*mon ičēim hoala* én nem szóltam | ich habe nicht gesprochen).

— L. *idčib* v. *idčim, idčih, idči*.

iña, iñä, eñä Arv. még | noch.

itiet, plur. *itietä'* reggel | morgen, tempus matutinum. — L. *iddiet*, M. *idet*.

itetis, itietest, adv. reggel | in der frühe. — M. *idetis, itedest*.

itietis reggeli | morgen-, matutinus. — L. *iddietes*.

ihtäc holnapi | morgig, crastinus. — M. *ittäc*.

ihtien holnap | morgen, cras. — M. *itten*.

ihtiet előjönni, megjelenni, feltünni | hervorkommen, erscheinen; — *ihtam*. p. præt. — L. *ittet*.

isiet, plur. *isietä'* gazda | herr, hausherr (herus); *koätie-isiet* sátor-gazda | zelteigentümer; *tāluo-isiet* házigazda | hausherr. — L. *isset*, M. *isid, ised*.

isietvuot, uraság, hatalom | herrschaft, macht. — M. *isedvuot*, *innäs* mig, mire, mielött | bis, bevor. — sv. *innan*.

ip Arv., *iv, im*, l. *iu*.

irëkie, plur. id. völegény | bräutigam. — L. *irke*, M. *irge*.

ilja = *ij leä* (*ī. mahttieles* nem lehetséges | es ist nicht möglich.)

ilëmie, plur- *ilmie'* ég, világ, ország | himmel, welt, land. — L. *ilme, elme*.

oqj'eh'iet legyőzni | überwiden. — L. *aitet, oitet*.

oqj'avatit tanácsot adni, oktatni | rat geben, unterweisen; — *oqj'avatam*. p. præt. — L. *áivâtet*, M. *áivatet*.

oqj'avatumūs v. *oqj'avatamūs* legfőbb | wichtigst, haupt. 23, 23.

oqj'ëvie, plur. *oq'ivie'* fej (all. *oqj'avai*) | kopf, haupt; *oqj'ëvie olmāj* fő ember, százados | hauptmann; *korrhtnie-oqj'ëvie* gabnafej, kalász | ähre; *kalëmiet auhton oqj'vie* agyon fagyni | erfrieren. — comp. *oqj'ëvap* v. *oq'ivap* főbb, főlebb való | ober, höherstehend 13, 26. — sup. *oqj'ëviemus, oqj'ëviemus* legfőbb | der oberste. — L. *áive*.

oqj'vu'r, plur. *oqj'vu'ra'* első ülés | hauptsitz, vorsitz. — L. *áivor*.

oqkuhtallit üzni, kergetni | treiben, jagen. — L. *ákotet*.

oqksä, plur. id., v. *oqksie* plur. *ouksie'* v. *ouhsie'* v. *oqhsie'* ág | ast, zweig. — L. *ákse*.

oqčcu-, l. *oqčcuot*.

oqčcutallat elfogatni | ergriffen werden (*puocalvasest oq. betegségtől* megszállatni, elfogatni | von krankheit ergriffen werden). — L. *ádcotallet*.

oqčcutallakoghtiet id. inch.

oqčcutit megfogni, befogni | festnehmen, einspannen (*son oqčcut hirhkijt* befogja a rénökröket | er spannt die renntierochsen ein). — L. *âđcotet* acquirere.

oqđcie hús | fleisch. — L. *âđče*.

oqđcuot, oqđcu^{ot}, oqđcut, Arv. *oččuot, očcut* kapni, bírni, -hat, -het | bekommen, können (*mon oqččuou, son oqđcu, ij son oqčču*); — p. præt. *oqđcum*. — L. *âđcot*.

oqtiet alunni | schlafen; — p. præt. *oqtām*; — ger. *oqtiemän* v. *oqtiemin*. — L. *âdet*.

oqtiestit id. dim. — *oqtāčit* id., inf. fin.

oqtiem alvás | schlaf, schlafen, somnus; *o-saddie* alvóhely | schlafstelle. — L. *âdem*.

oqtātahk, plur. *oqtātakā'* ágynemű (a galyakkal behintett föld, melyre rénböröket terítenek alvásra) | bettzeug (der mit reisern bedeckte boden, worauf man renntierfelle breitet). — L. *âdatak*.

oqđdāt lefeküdni (aludni) | sich schlafen legen; p. præt. *oqđdam*. *oqđdājit* id., vb. inch. — *oqđdātít* id. verb. frequ.

oqsie, plur. *oqsie'* rész, osztályrész | teil, anteil. — L. *âse*.

oqsies, plur. *oqsiesā'* áru | waare; *oqsies-olmāj* kereskedő | kaufmann. — L. *âsas, âses*.

oqsiestit kereskedni | handeln, handel treiben. — L. *âsetet*.

oqsiesteddie (plur. id.) árus, kereskedő | händler; — *tuvuo-oqsies-teddie* galambárus. — L. *âsesteje*.

oqsiestepmie, v. *-tépmie*, v. *-tipmie*, plur. *oqsiestēmie'* v. *-timie'* kereskedés, üzlet | handel, geschäft. — L. *âsestem*, M. *âsestbme*.

oqskieltes, osk^{el}eltes, osskieltes megbízható | vertrauenswürdig. — L. *âskeldes*.

oqstiet, oqsstiet venni, vásárolni | kaufen; — gerund. *oqstiemän*, v. *-min*; — *oqtāčit* inf. fin. — L. *âstet*.

oqsie, plur. *oqsie'* rész, osztályrész | teil, anteil; — *purrie oq*. elsöbbség | vorteil, vorzug. — L. *âse*.

oqššuo szikrázni, sziporkázni, pattogni (tűzről) | funkeln, funken sprühen, knistern (*tollo-čuonama' oqššun pajās* a szikrák föl-pattogtak | die feuerfunken knisterten). — L. *âset*.

oqniehkes rövid | kurz. — L. *ânekes*.

oqniertet megrövidíteni | abkürzen, kürzer machen; pass. *oqniertuvät*; — L. *ânetet*, M. *ânetovet*.

oqniēs = *oqniehkes*.

oqnieput comp., adv. rövidebben, rövidebb ideig | kürzere zeit.
oqhpa-, l. *oqhppat*.

oqhpaçit inf. fin., l. *oqhppat*.

oqhpatet v. *oqhpetet* tanítani | lehren, unterrichten; — ger. *oqhpa-*
temän, v. -*min*. — L. *åppetet*, M. *åpatet*.

oqhpateddē v. -*teddē* tanító, mester | lehrer, meister. — L. *åppe-*
teje, M. *åpateje*.

oqhpatuvvāt, -*tuβāt* pass.; p. præ. *oqhpatuβsum*. — M. *åpatovet*.
oqhpatus, plur. *oqhpatusa'* tudományosság, tanultság, tanítás |
gelehrsamkeit, lehre. — L. *åppetus*, M. *åpatus*.

oqhpastē: utat mutatni, vezetni | einen weg weisen, führen, leiten.
— L. *åppetet*, M. *åpastet*.

oqhpasteddē, v. -*teddē* vezér, vezető, útmutató | führer, leiter,
wegweiser. — L. *åppesteje*, M. *åpateje*.

oqhpetes-olmāj tanítvány | schüler.

oqhpiēs, *oqhpiēs*, plur. *oqhppāsa'* v. *oqhpaśā'* jártas, tudó, tudós |
erfahren, gelehrt, kundig; — *çāluk-oqhpiēs* írástudó | schrift-
gelehrt; — *lāka-oqhpiēs* törvénytudó | gesetzeskundig. — L.
åppes.

oqhpiestet tanítani | lehren. — M. *åpestet*.

oqhpiesteddē, v. -*teddē* tanító, mester | lehrer, meister.

oqptiēs: *oq. heākkainā* sértetlenül, épen | unbeschädigt, unversehrt.
— M. *åptes*.

oqppā', *oqppāçā*, l. *oqbbā*.

oqhppat, v. *oqhppāt* meglátogatni, megnézni, utána nézni | besu-
chen, beschauen (*mon oqhpaū*, *son oqhpa*, *ij son oqhpa*). —
L. *åppet*.

oqhppāt tanulni | lernen; v. ö. *oqhppat*.

oqhppāsa', l. *oqhpiēs*.

oqpmiē, plur. *oqmiē'* dolog, tulajdon | ding, sache, eigentum. —
L. *åme*, M. *åbme*, plur. *åmeh*.

oqpmiē, plur. *oqpmāsa'* v. *oqpmasā'* vén, régi, avúlt | alt (vetus). —
L. *åbme*, v. *åme*.

oqpmuta, plur. *oqpmutakā'* vagyon, jószág | besitz, vermögen. —
M. *åbmuda*, plur. *åbmudakah*.

oqbbā, plur. *oqppā'* és *oqppāçā'* nőtestvér | schwester. — L. *åbba*.

- oqmānus*, plur. *-nusa'* mese, elbeszélés | märchen, erzählung. —
L. *āmanjes*.
- oqmānustet*, v. *oqmānastet* mesélni, elbeszélni | erzählen. — L.
āmanjastet.
- oqmie* l. *oqpmie*.
- oqrđās* v. *oqrjās* délnek, délre, dél felé | nach süden, südwärts. —
L. *ārjas*.
- oqrđiel*, v. *oqrđiel* déli | südlich. — L. *ārjel*.
- oqlēkie* plur. *oqlhkie'* váll | schulter. — L. *ālke*.
- oqlhkies*, *olhkies* jobb | recht, dexter (*o. kiāhta* jobb kéz | rechte hand). — *ālkes*.
- oqlđuo*, v. *oqljuo* olaj | öl. — L. *oljo* (sv. *olja*).
- oiht*, *oi't*, *oit*, *oihtu*, *oihtuo* valóban, csakugyan | in der tat, fürwahr.
— L. *āito*, *oito*.
- oivatepmie*, v. *oivatem*, plur. *oivatimie'* v. *-temie'* tanács, oktatás |
rat, belehrung. — M. *āivatem*.
- oivie* = *oqjēvie*.
- oiviemus* = *oqjēviemus*.
- oudēu'* (*ton oudēu'* te kapsz | du bekommst). l. *oqđēuot*.
- ouhta*, *ouhtou*, *ouhtan*, *ouhton* l. *akta*.
- outas*, l. *outos*.
- outal*, *outalin*, l. *outol*, *outolin*.
- outietit* megelőzni | zuvorkommen (prävenire, antevenire). —
L. *autetet*, M. *āudetet*.
- outiep* előbbi | früherer, anterior; — *outiep āikī* azelőtt, hajdan |
früher, vormals. — L. *auteb*, M. *āudeb*.
- outieput*, adv. azelőtt, elébb, hajdan | früher, vormals, einst. — L.
autebut, M. *āudebut*.
- outiemus*, plur. *outiemusā'* (ess. *outiemussan*) legelső | erste, vor-
derste. — L. *autemus*, M. *āudemus*.
- outipuččai*, v. *outipussai* előbbre | weiter vorwärts. — M. *āutebučai*.
- outäst* 12, 36. — l. *outost*.
- outo* csoda | wunder; — *ou. sāhka* csodás esemény | wunderereig-
niss; — *ou. parakuo* csodatett | wundertat. — L. *auto*, v. *āuto*.
- outo* azelőtti, hajdani | früher einstig; — *ou. pogrřāsa'* ösök | vor-
fahren. — L. *auta*.
- outo* elő | vor: *outo-louta* soporlát | vorhang; — *ou.-mannie* elől-

- menő, vezető (a ki költözéskor a rénsort vezeti) | vorgänger, führer (leiter des renntierzuges). — L. *auta*, M. *åudå*.
- outoi*, *ouōtoi* adv. és pp., elé | vor, hervor (*pietnakī ou.* a kutyák elé | vor die hunde; *son pōtīj ou.* eléjött | er kam hervor). — L. *auti*, M. *åudåi*.
- outost*, v. *outos* elöl, -től -ért | von, vor, für, wegen (*kāita mū outost v. outos* menj el előlem vagy tőlem | geh weg von mir; *tān outost*, azért | dafür, darum; *sieluos ou.* lelkéért, für seine seele, 16. 26.). — *outostat* előttem, érted. — L. *autest*, M. *åudåst*.
- outon* adv. és pp., elől, elül; előtt | vorn, vor (*ālāmuk, kuhti outon vacē* a nép, mely elől ment | das volk, welches vorn ging; *almačī ou.* az emberek előtt | vor den menschen. — L. *autest*, M. *åudåst*.
- outol*, v. *outal*, *outola* adv. előbb, inkább, azelőtt, előtt | eher, früher, vordem (*ičēi tās tarhpahā oappmie kāpmakijt māliestit ja porrot nou ko outol* nem kellett neki többé régi czipőket főzni és enni mint azelőtt | sie musste keine alten schuhe mehr kochen und essen, wie früher; *pōhti' almie riāhkai outola ko' tīj* előbb v. inkább jönnek a mennyországba mint ti | sie kommen eher ins himmelreich als ihr); — előre | in vorhinein, voraus: *outol-sarrhtnuotet* jósolni, profezeien); — *outal* v. *outol* *āikie* időnek előtte | vor der zeit. 8, 29.
- outol*, *ouōtol*, v. *outol ko*, *ouōtol ko* mielőtt | bevor. — L. *autel*, *autel ko*; M. *åudål ko*; *åudål*.
- outoli* előre | vorwärts (*outoli kuoului* előre felé | nach vorwärts).
- outolin* v. *outalin* adv. és pp. előre, elől, előtt | vovwärts, vorn, vor (*ou. kuoului* nach vorwärts); — *outolin sū* előtte | vor ihm; *tijā outalin* elöttetek | vor euch. — L. *autelen*, M. *åudålin*.
- outolt* adv. és pp., elé | vor, entgegen (*kuokte olqāma' . . . pōtika . . . sū outolt* két ember jött eléje | zwei menschen kamen vor ihn, ihm entgegen, 8, 28; *vadcin irēkie ou.* mentek a vőlegény elé | sie gingen dem bräutigam entgegen). — L. *autelt*, M. *åudålt*.
- ouhto*, *ouhtou*, *ouhtoóni*, *ouhton*, l. *akta*.
- outuo* esoda = *outo*.
- outuos* csudás, csudálatos | wunderbar, bewunderungswert. — L. *autos*, M. *åutos*.
- outuhet* csodálkozni | sich wundern. — L. *autohet*, M. *åutohet*.
- outuhahčat* id., vb. inch. (*mon outuhačāu*).

oččuot, oččut, Arv. = *oqđčuot.*

ohciet v. ohcot keresni | suchen (*mon ocōu, son ohcō v. ohcoq v. ohcū, ij son ocō*). — L. *áčet, M. ácet, ácot.*

ocōhtet kikeresni, kutatni, vizsgálni | aussuchen, untersuchen, erforschen; *ocōhtuvvát pass.* — L. *áčátet.*

ocōhtuvväm vizsgálat, kihallgatás | untersuchung, verhör. — M. *áčátovem.*

ocōtipmie, plur. -timie' vizsgálat | untersuchung, prüfung. — L. *áčátem.*

otī = oqtī, l. oqtiet.

otō, otōs, plur. otōsa' új | neu. — L. *ádd, áddá, M. áddá, plur. áddásah.*

otōsist újra | von neuem. — L. *áddásist.*

otnā jókor, idején | zeitlich, frühzeitig — *juo otnā régen, már régen* | schon lange. L. *ádna.*

otnoris, plur. otnorisa' a lapp sátor törzsét képező négy fő czölöp | die vier grundpfähle des lappischen zeltés. — L. *ádnères, ádnâres.*

osskeltes, ossk'eltes = *oqskieltes.*

ossnā, v. ossno, plur. osnā', v. osno' számár | esel. — L. *ásna (sv. ásna).*

oppo, Arv. = *obbo.*

obbo, obbō, obo egész | ganz. — L. *ább, ábbá.*

obbonis egyáltalában, épenséggel | (besonders in negativen sätzen) überhaupt, durchaus (*tīj eähpet kalhka obbonis maitek vuorró nuot tí egyáltalában ne esküdjetek semmire sem* | ihr sollt überhaupt auf nichts schwören). — M. *ábbânis.*

omōhkie borús, ködös | trüb, nebelig (*o. tälžhkie*). — L. *ámâkes v. omakes.*

oruo-, oru-, l. orruot.

oroto, plur. orrhto' a hegységnek azon tája, hol az erdő kezdődik; különösen «nyírfaedő» (mert nyírfából áll a legmagasabb erdő-rész) | stelle des gebirges, wo der wald beginnt; bes. «birkenwald». — L. *árd.*

orries hím | männlich, mennchen: *vuonca-o. kakas* | hahn. — L. *árres, M. áres.*

orruot lenni, lakni, maradni, tartózkodni, élni | sein, wohnen,

bleiben, sich aufhalten, leben (*mon oruou, son orru, ij son oruo*). — L. *ärrot, orrot*.

orruom v. *orrom* lakás, tartózkodás | wohnung, aufenthalt; *čakča-orruom* őszi tartózkodó hely v. lakhely | herbstaufenthalts- v. wohnort. — L. *orrom*.

orruha, plur. id., lakás, lakóhely, tartózkodóhely | wohnung, wohnort, aufenthaltsort.

orruostét megállapodni | stehen bleiben. — L. *orrostet*.

ōliem, v. *ōliim*, plur. *ōliema'* csipő | lende. — L. *ālem*.

oliehtit érni v. hová, elérni | reichen, erreichen; *oliehtam* p. præt. (*ij oliehtam kaddai* nem ért a partra | er erreichte das ufer nicht). — L. *āllätet*. — l. *hahpítit*.

ōlhkij = *oqlhkij* (gen. plur.), l. *oqlēkie*.

olhkies, l. *oqlhkies*.

olōkuo külső, kül | aussen befindlich: *o. riähka* külföld | aussland; *o. piellie* külső fél, külső | aussenseite. — L. *ulko*.

olhkuomus legkülső, legszélső | der äusserste, extremus. — L. *ulkomus*.

olōkuolän, *olōkuolen*, *olōkulin*, *olkuolen* kívül, künn | aussen, draussen. — L. *ulkolen*.

olhkuolt kívülről | von aussen. — L. *ulkold*.

olhkuoltäs külső | der äussere, externus (*o. vuohkie* külalak, külsőség | das äussere). — L. *ulkoldes*, *ulkoltes*.

olhkus adv. ki | hinaus, aus (*vadciät* o. *kimenni*, hinausgehen). — L. *ulkos*.

olōkusit nyilatkozni | sich äussern. — L. *ulkoset*.

olōkun künt | draussen (foris). — L. *ulkon*.

olduo = *oqlđuo*.

olmāj, *olmoj*, *olmuoj*, *olmuo*, Arv. *olma*, plur. *olq̄mā'*, *olómō* v. *olq̄mō'*, *olómo'*, *olómuo'*, Arv. *olmā'* v. *olma'* ember, férfi, férj | mensch, mann, gatte: — *āčiek-olmoj* isten-féle ember, félisten | gottähnlicher mensch, halbgott; *toqrruo-olmāj* katona, harcos | soldat, kriegler; *sāđuo-olmāj* magvető | säemann; *pält-o.* földműves | feldebauer, ackersmann; *meär-ra-olmāj* hajós, tengerész | schiffsmann, seemann. — L. *ālma*.

olmuč, plur. *olmuča* ember | mensch. — L. *almač*.

ollāsa', l. *ollies*.

ollast v. *ollas*, Arv. *ollāst*, egészen, teljesen | ganz, vollkommen; —
ollast puktiet véghezvinni, végrehajtani | vollbringen. — L. *állast*.
ollanet, *ollanēt*, *ollonet* beteljesedni, bevégezödni, végének lenni | er-
füllt werden, vollbracht w., zu ende sein. — L. *állanet*, *állānet*.
ollehtit, *olle'tit*, *olliehtet*, *olliehtet* teljesíteni, betölteni | erfüllen,
vollbringen. — L. *älletet*.

ollies, plur. *ollāsa'* tökéletes, teljes | vollkommen, vollständig,
ganz; *ollies mānno* teljes hónap | ein ganzer monat; *ollies šad-
duo* vollwuchs, *statura adulta* (*mānā' ollies šaddui šaddi'* a gyer-
mekek fölserdülnek | die kinder werden vollwüchsig). — L. *alles*.
ollit érni vhová; elkészülni vmivel | reichen bis; fertig werden mit
etwas. — L. *ället*, *állāt* *sufficere*.

ollōsi, *ollōsik*, *ollōsikt*, adv. egészen, teljesen | ganz, vollkommen
(*ollōsi* puktiet = *ollast* p.). — L. *állāsikt*.

ollonet, *ollonit*; p. præt. *ollonam*, l. *ollanet*.

ollu fölnött | erwachsen (*mānais šaddā ollu isiet* a gyermekekből
fölnött ember [gazda] lesz).

ollu adv. egészen, teljesen | ganz, vollkommen.

olluo sok, számos | viel, zahlreich. — L. *allo* abundanter; abun-
dantia, copia.

oit, *u't*, Arv. = *oit*.

ōo oh! | ach! oh!

uoruotes, *ūruotes*, plur. *uoruotasa'*, *ūruotasa'* ragadozó állat (akár
négy lábú, akár madár) | raubtier (sowohl vierfüßiges als raub-
vogel). — L. *orotes*.

uksa, plur. *ūksa'*, *uksa'*, *uhsa'* ajtó | tür: u. -*rajēkie* ajtónyílás |
türöffnung. — L. *uks*, *uksa*, M. *uksa*, plur. *uvsah*.

ūhsuk, *ū'hsuk* vászonból vagy posztóból készült ajtó a lapp sátron |
tür aus leinwand oder wollentuch. — L. *uksek*.

uhcekač, plur. *uhcekačča'* kised, kicsiny | kleines kind, klein. —
L. *ucekač*.

uhčie = *uhccie*.

uhccie, *uhcies* kicsiny, kevés, csekély | klein, wenig, gering (comp.
uhciēp; sup. *uhciemus*). — L. *uce*, *uces*.

ūtiep, *ūtiepu* Arv. = *outiep* előbbi (*tuon ūtiepun pieivien* a minap |
unlängst).

ušūtīt, *uštīt*, *uššūtīt*, Arv. *ušōtīt*, *ušotīt* gondolni, vélni, szándé-

- kozni | denken, meinen, beabsichtigen (gerund. *uššutum'en* 1, 20.). — L. *uššotet*.
- uššulm*, *ušš^uolm* gondolat, vélemény, vélekedés | gedanke, meinung. — L. *uššolm*.
- uššulmas*, plur. *uššulmāsa'*, v. *uššulmisā'* id.
- udni ma* | heute. — L. *udne*.
- udnik*, *udnek ma is*, mai nap is | auch heute, heute noch; *vil* v. *v^eäl*
udnik még ma is, még. — L. *udnek*, *vele u*.
- uspar* Arv. gazdag asszony | reiche frau. — (L. *uspar* *gnavus*, *industrius*).
- unuohkastit* bosszankodni, türelmetlenkedni | unwillig, verdriesslich, ungeduldig sein. — L. *onuokestet*, M. *unuokastet*.
- unna*, *unnie* (comp. *unniep*, sup. *unniemus*) = *uhccie*.
- unnahkač*, *unna'kač*, plur. *-kačča'* = *uhcekač*.
- ūriektiesfärotuk* nem becsületes, igazságtalan | nicht rechtschaffen, ungerecht. — L. *orektesfärdog*.
- ūruotes*, l. *uoruotes*.
- ulkos*, *ulhkus*, Arv. = *olhkus*.
- ulokuolen* = *olokuolen*.
- ulūmuj* = *olmāj*.
- ulmuč*, plur. *ulmuča'* ember | mensch = *almač*, *olmuč*.

-k (kérdő particula, fragepartikel) *-e* | ob (*oqččuo-k* . . *suogñutahčat* megkérhetem-e | kann ich werben?) — v. ö. *kus*, *ko*, *ku*.

kāihk, *kaihk*, *kaik*, *kājähka*, *kāihka*, Arv. *kaihka*, *kaika* minden | all (omnis); — *kaik tiuna*, v. *kājähka tiuna* valamennyi | alle zusammen, insgesammt; — *oppo kaika id.*, Arv.

kaihkłähkasač v. *-lähkāsac* mindenféle, mindennemű | allerlei. — L. *kaik*, *kaika*.

kajähkanit szêthasadni, repedni, összeszakadni | bersten, zerreißen (*outo-louta tiempelinn kājähkänī kuoutat* a soporlát a templomban ketté hasadt | der vorhang im tempel riss entzwei, M. 27, 51.). — L. *kaikanet*.

kaihkietit hasítani, tépni, szaggatni | zerreißen, entzwei reißen (trans.). — L. *kaiketet*.

kajēhkuot (*mon kajēhkuou*, *son kajēhku*) 1. = *kaihkietit* (*kaihkkuo* v. *kaihkū olhkus* tépd ki | reiss aus, M. 5, 29 és 18, 9.); — 2. *vuolus*

- kajēhkuot* (*koqtieu*) lerombolni, ledönteni (házat, sátrat) | niederreissen, zerstören (ein haus, eine hütte). — L. *kaikot*
- kaihkuotet*, *-kuotēt* tépni, szakítani, széttépni, szétszaggatni | zerreißen; — l. *kaihkiētīt*; *kaihkuotuvvāt* vb. pass. — L. *kaikotet*.
- kāikuohtīt*, *kaikuoet* szemrehányani; feddeni, pírongatni | vorwerfen; verweisen. — L. *kaigotet*.
- kājāhca*, plur. *kāihca'* kecske, gödölye | ziege. — L. *gaica* (gót *gaits*).
- kajčuolet*, *kajšuolet* szemrehányani | vorwerfen, exprobare. — L. *kaicolet*.
- kājētēt* (*mon kāitau*, *son kājētā*, *īj son kāitie* elmenni, eltakarodni | weg gehen, sich fort trolen (*kāita ierit* menj el, takarodjál!)
- kajēpiētīt* követelni | fordern; *kajēpiētuvvāt* pass. — L. *kaipet*.
- kajēvalīt* ráútni, rávāgni | draufschlagen. — L. *keivelet*.
- kai^vēs*, plur. *kājēvasa* ostoba | dumm, töricht. — L. *kaives*.
- kauhcāt*, *kauhcie*, *kauhcātās*, l. *kake*.
- kauhcies*, *kāuhcuk* nyoleczan | acht zusammen.
- kauānat*, *kāuānat*, *kauānat*, Arv. *kautnāt*, *kaunet*, *kaunat* találni, megtalálni | finden (*mon kāunau*, *son kauānā*, *īj son kāuna*); — p. præt. *kauānam*, Arv. *kaunam*. — L. *kaudnet*.
- kaunas* használható, hasznos, alkalmas | brauchbar, nützlich. — L. *kaudnes*, *kaunes*, M. *kaunas*.
- kāuēnie*, plur. *kāunie'* dolog, jószág, holmi | ding, sache, gerätschaft. — L. *kaudne*, *kaune*.
- kaunitēt*, Arv. találkozni | sich treffen, sich begegnen. — L. *kaudnetet*.
- kaunut* találtatni, találkozni | gefunden werden, sich finden, zu finden sein. — M. *kaudnot*.
- kauāla*, plur. *kaula'* hurok, kapocs, edénynek a füle | schlinge, öhr. — L. *kaul*.
- kahkuo*, plur. *kāhkuo'* kalács | kuchen. — L. *kakko* (sv. *kaka*).
- kakcāt*, v. *kauhcāt* nyoleczadik | der achte. — L. *kakcad*.
- kakcātās* v. *kauhcātās* nyoleczad rész | der achte teil, achtel. — L. *kakcates*.
- kakee* (gen. *kauhcie*) nyolecz | acht, octo.
- kagga*, plur. *kakka'* hordóeska, nagyobb faedény, melybe az összes rénszarvasoktól fejt tejet töltik | fässchen, grösseres holzgeschirr (für die renntiermilch). — L. *kagga* (sv. *kagge*). — Düb. 75.

- kādduot*, *kāduot* segíteni, megsegíteni, megmenteni | helfen, erretten (*mon kājuou*, *son kādduo* v. *kāddu*, *ij son kājuo*); p. præt. *kāddum*. — L. *kajot*.
- kāduoset* megszabadúlni, megsegítettetni | befreit, gerettet werden, hülfe bekommen. — L. *kajoset*.
- kahčat* kérdezni | fragen (*mon kačāu*, *son kahčā*, *ij son kačā*); p. præt. *kahčam*. — L. *kačcat*.
- kačātet*, v. *-tit*, v. *kačāhtēt* id., vb. frequ. (*son kačāt*). — L. *kačatet*.
- kahčcat* esni | fallen (*mon kahčau*, *son kahččā*, *ij son kahča*); p. præt. *kahččam*. — L. *kaččcat*.
- kahččäm*, *-čäm* esés | fall, das fallen; — *sudduo-k.* bünbeesés | sündenfall.
- kaheajet* lógni, fűggni | hängen (*son kaheaj*). — L. *kacahet*.
- kaheiem* tarkó, nyakszirt | nacken, genick, hinterhaupt; — *kaheiem-alies*, l. *alies*. — L. *kacem*.
- kacuostit* fölakasztani | aufhängen; — *kacuostam* p. præt.; *kocuostuβbat* vb. pass. — L. *kacostet*.
- kacca'* (plur.) Arv. karmok | krallen. — L. *kaž*, plur. *kažah*.
- kahtār*, *kahtār* ör, örző | wache, wächter. — L. *kattar*.
- kahtet*, *-tit* őrizni, vigyázni | bewachen, achtgeben; *kahtetuvvät* pass. — L. *kattet*.
- kahtetit* id., frequ. — L. *kattetet*.
- kahtietallat* nagyon ügyelni vmire, megvigyázni | sehr achten auf etwas, genau befolgen (*mon kahtietalāu*, *son -tallā*). — L. *katietallet*.
- kāhtuot* eltűnni | verschwinden (*mon kātuou*, *son kāhtu°*, *ij son kātuo*); p. præt. *kāhtum*. — L. *katot*.
- katte*, Arv., l. *kaddie*.
- kahtuo*, plur. *kahtuo'* macska | katze. — L. *katto* (sv. *katt*).
- kaddie*, Arv. *katte*, plur. *kattie'* v. *kättie'*, Arv. *katte'* (all. *kaddai*, Arv. *kattai*) part, szárazföld | strand, ufer, trockenes land; — *tollo-kaddie* tűzhely, tűz | feuer, feuerstelle (in der lappischen hütte); — Arv. *āhpie-katte* tengerpart | meeresufer; — Arv. *katte-paik'e* partvidék | ufer, ufergegend. — L. *kadde*.
- kaddiet* gyanakodni | argwöhnen, verdacht haben. — L. *kaddet*.
- kaddiekoqhtiet* id., vb. inch. — L. *kaddegätet*.
- kāstatet* nedvesíteni; keresztelni | befeuchten; taufen; *kāstahtuvvät*, *kāstatuvvet*, pass. — L. *kastatet*.

- kāstatedd'ie* v. *-tid'die* keresztelő | táufer. — L. *kastateje*.
kāstates, kāstatis, -tas (allat. *kāstatissai* v. *-tisāi*) keresztelés, kereszttség | die taufe. — L. *kastates*, M. *-tis, -tas*.
kasska közép | mitte; — *kasska-iddā* v. *kask-iddā* éjfé | mitternacht; — *kasska-kiessie* nyár dereka, közepe | mitte des sommers (mitte Juli); — *kasska-piejēvie* dél | Mittag (*kasska-pēj rāddai* délig | bis Mittag). — L. *kaska*.
kasskai v. *kaskai, kaski* pp., közé | zwischen, unter (*mon rājavu tijāu tie ko sāucait kumpiekij kasskai* ich schicke euch wie schafe unter die wölfe). — L. *kiskai*.
kasskau között | zwischen (*palvai kasskau* zwischen den wolken). — v. ö. L. *kasko*.
kasskat adv., *ketté, szét, el-* | entzwei, zer-, ab. — L. *kasskat*.
kassasa (allat.) egymásnak, egymás közt | einander.
kasskast pp., közül | von, aus (*muhtiemā' sijā kasskast* néhányan közülük | einige von ihnen).
kasskan pp. között | zwischen, unter (*uksa k.* zwischen der tür; — *tijā k.* unter euch); — *kaskanettie* köztetek | unter v. zwischen euch; — *kaskanisā* egymásnak, egymás közt | einander, zwischen einander, einer dem andern. — L. *kaskan*.
kasskiet harapni | beissen. — L. *kasket*.
kasskiestit, kāskiestit, Arv. *kasketet* v. mom. egy kissé harapni, csipni | ein wenig beissen. — L. *kasketet*.
kasskuo pp. közepén | mitten in, inmitten (*kasskuo jarie a tó közepén* | inmitten des sees). — L. *kasko*.
kassniet tüszzenteni | niesen. — L. *kasnet*.
kanuket, kaņokit megállni, megállapodni | stehen bleiben. — L. *kanoket, kānoket*.
kāpittāl, kāpihtāl, kāpittel, kāpihtel fejezet | kapitel. — L. *capitel*.
kāptie, plur. *kāptie'* v. *kāpti'* kabát | rock; — *pajlites k.* felső kabát, felső ruha | oberkleid; — *sis-kāptie* köntös | rock. — L. *kapte*.
kahppatit vb. mom. ugorni, szökni | springen, hüpfen. — L. *kappetet*.
kapmā, plur. *kapma'* lapp sátor, mely nem ponyvával van bekerítve, hanem melynek nyílásai turfával vagy földdel vannak betömődve (ilyent a nem nomád lappok használnak) | lappische hütte (deren öffnungen mit torf oder erde bedeckt ist). Düb. 178.
kapma, plur. *kapmaka'*, Arv. = *kāma*.

kāffa, gen. *kāffa*, *kāfa* kávé | kaffee.

kāma, Arv. *kapma*, plur. *kāpmaka'* czipő, boeskor | schuh; — *kal-
luok-kāma* téli czipő, a rén fejbőréből készítve | winterschuh
(aus der kopfhaut des renntiers); — *čācie-kāma* v. *liärēhtie-kāma*
nyári boeskor cserzett bőrből | sommerschuhe aus gegerbten
leder. — L. *kabmak*. — Düb. 151. l. fig. 44.

kāmas, plur. *kapmasa'* a rénszarvas lábbőre (melyből a téli czipő
készül) | fusshaut des renntiers (zu winterschuhen). — L.
kabmas.

kāmēl, *kammēl* plur. -a' teve | kamel. — (sv. *kamel*).

kammar, plur. -ra' szoba, kamra | stube. — L. id. (sv. *kammar*).

kārāt: *kārāt-roqhka* nagy teknő | grosser trog.

kāratet vb. frequ. megkötni | binden; — l. *kārrat*.

kārie, l. *kārie*.

kārun, pl. -na' = *kauāla*.

karēdiel v. *kardiēl*, plur. — -a' óriás = *stālluo*. — L. *karjel* (Mu-
scovita; homo saevus).

karēcie, plur. *karhcie'* szűk | schmal; — v. ö. *karhčies*.

karhčies, szűk, keskeny, | schmal, eng. — L. *karčes*.

kārāta v. *karētie* plur. *karrhta'* v. *karrhtie'* kert, bekerített hely |
garten, umzäunter platz; — *viena-kārāta* v. *karētie* szőlőhegy |
weingarten. — L. *garde* (sv. *gårde*).

kārtūksa dohány | tabak. — (sv. *kardus*).

karpie, Arv. fonál: *missie-karpie* rézfonál | messingdraht. — L.
karb (virga).

kārāvasa', *karāvāsa'*, *karvāsa'*, l. *kārvies*.

kārviētet, *kāršie'tet*, *karviētet*, *karvietet* elkészíteni | verfertigen,
zubereiten; *kārvietam*, *karvietam* p. præt.; *kārviētuvvät* pass. —
L. *karvetet* (v. ö. ófn. *garwen* præparare).

karvietepmie, v. -*tipmie*, plur. *karvietēmie'* v. -*temie'* v. *timie'* készü-
lés | vorbereitung. — L. *karvetem*.

kārvies, *karv^ses*, plur. *kārāvasa'*, *karāvāsa'*, *karvāsa'* kész | fertig. —
L. *karves*.

kārēvien, plur. -na' kömény | kümmel. — L. *karven* (R. *karv*, *karve*).

kārāvuo, *kārāšuo*, plur. *kār^vuo'*, *kār^šuo'* ruha, öltözet | kleid,
gewand; *heādđda-k*. lakodalmas ruha | hochzeitsgewand. —
L. *karvo*.

karvoqtuvum, Arv. kibélelt | gefüttert (kleid).

- kārvuotet, kārvuohtet* öltöztetni, fölöltöztetni | kleiden, bekleiden, ankleiden; *karvuohtuvvet, kārvuotuvvät* pass.; *kārvuotuvvum, kārvuotum* p. præt. — L. *karvotet, karvotovet*.
- karra, karras* kemény, szigorú | hart, streng; — *k. virruo* erős, nagy vihar starker, grosser sturm. — L. *karra, karres*.
- kārrat* kötni, bekötni | binden, einbinden (*mon kārau, son kārrā, ij son kāra*); *kārram* p. præt. — L. *karet*.
- karrasikt* v. *karrasik* v. *karrasit*, adv. keményen, keservesen, igen, nagyon | hart, bitterlich, sehr. — L. *karresikt*.
- karrasvuot* keménység | härte. — L. *karresvuot*.
- kārrie*, plur. *kārie'* edény | geschirr; — *tuolēpes k. tál* | schüssel; *muorra-k. faedény* | hölzernes geschirr. — L. *kare* (R. *kar, kara*).
- karruotet, karrütēt* átkozni, szidni | fluchen, schelten. — L. *karrotet*.
- karruotuvvum*, plur. *-ā'* átkozott | verflucht. — L. *karrotovum*.
- karrhta'*, *karrhtie'*, l. *karāta, karētie*.
- kalač*: *kalač-kujēmie* házastárs | ehehälfte (conjux). — L. id.
- kālačvuot, kalačvuot* házasság | die ehe. — L. id.
- kalk*, plur. *kalhke'*, *kālhke'* kehely | kelch. — L. *kalk* (sv. *kalk*).
- kalāka-* (segédige, verb. auxiliare), fogni, akarni | werden, wollen, sollen (*mon kalhkau, Arv. kalkau vaddiet adni fogok* | ich werde geben; *son kalākā poqhtiet jōnni fog, v. jōjjōn* | er wird, v. er soll kommen; *ij son kalhka mannat; sij kalēki* sie werden; p. præt. *kalākam, kalkam*. — L. *mon kalkab, son kalka* stb.
- kālākāt* v. *kālēkit* kinyújtani, kiterjesztteni | ausstrecken (*mon kālākau, son kālākā, ij son kālākā* v. *kālēki*); p. præt. *kālākām*; — L. *kalget*.
- kālāvuo*, plur. *kālvuo'* jószág (ingó), holmi, háziszerek | sachen, gerät, hausgerät; — v. ö. *kāuēnie*. — L. *kalvo*.
- kalāma* hideg | kalt. — L. *kalma*.
- kalēmiet* fagyni, befagyni | frieren, zufrieren; *ouhton* (v. *nouhton*) *oajvie kalēmiet* megfagyni | erfrieren; p. præt. *kalēmām*. — L. *kalmet, kalbmet*.
- kalēmietit, kalmietit* megfagyasztani | frieren lassen. — L. *kalmetet*.
- kallāsačā'* kevesen, egynehányan | wenige, einige. — L. *kallasačēh, kallaseh*.
- kallānit* jóllakni | satt werden. — L. *kallanet*.
- kallānaddēt* id., vb. frequ.
- kalle* hány, mennyi | wie viel? — L. id.

kalle, *kallä* adv. eléggé, bizony, bizonynal, ugyan, mindenesetre, elég | ja, fürwahr, zwar, gewiss, allerdings; — *kallemo* bizony én | fürwahr ich (*kallemo tū lidđiu eābārit auhtan oajvie* bizony agyonszorítottalak volna). — L. *kalle*.

kallehtét, *kalle'tit* jóllakatni | sättigen; *kallehtuvvet*, v. *-tuvvat* pass. — L. *kalletet*.

kalles, plur. *kallāsa'* öregebb férfi | älterer mann; — *piägga-kalles* a szél istene | gott des windes. — L. *kalla*, *kalles* (sv. *kari*; R. *kall*, *kalle*).

kalliekač néhány | einige. — L. *kallekačeh*, M. *kallekač*.

källiet gázolni (vízen át) | waten (*mon kālau, son källā, ij son kālie*). — L. *kalet*.

källiem gázolás, gázolásra alkalmas hely, gázló | das waten, wate-stelle, furt. — L. *kalem*.

kalloo, plur. *kālluo'* homlok, a rénszarvas fejbőre | stirne, kopfhaut des renntiers. — L. *kallo* (R. *kaluv* oberer teil des kopfes mit haaren).

kalloo nagy kő | ein grosser stein. — L. *kallo*.

källuok v. *kālluok* *kāpmaka'* a rénszarvas fejbőréből készült cipő | schuhe aus der kopfhaut des renntiers. — L. *kallok*.

kaldie, plur. *kaldie* széles, bő, tág | breit, weit. — L. *kaljes*.

-kā, *-kā*, *-kē*, *-ke*, *-keä* particula, és, is, csak... is | und, auch, auch nur (*kuhtis mahttā lasie'tet ouhtoukē stihkuou šaddu^osis* ki bir csak egy rőföt is hozzáadni termetéhez | wer vermag auch [nur] eine elle seiner statur hinzuzufügen? M. 6, 27. — *ī son vastⁱetam sundⁱ ouhtoukē pākuou* er antwortete ihm auch nicht ein [kein einziges] wort M. 15, 23. — *tau eähpät tīj leä muūikeä tahkam* das habt ihr auch mir nicht getan M. 25, 45.). — L. *ke*.

kājēnuo, plur. *kāinuo'*, l. *kejēnuo*.

kārđuotet vigadni, örülni, örvendeni | sich freuen. — L. *kerjotet*.

kārātai (allat.): *kitta kieča kārātai* hétszerig | bis siebenmal; — l. *kirhtie*. — M. *kerdai*.

kārtasač adj. -szeres, -szoros | -fach (*cuotie k. százsoros* | hundert-fach; — *kārtasačā*, v. *kārtasaččā*, v. *-sačcat*, adv. -szeresen, -szorosan | -fach. — L. *kerdasač*.

-kē, *-ke*, l. *-kā*.

keä, *kā*, pron. inter. és rel. ki, a ki | wer, welcher (acc. *keäu*, gen.

- keän, ess. keännen, iness. keännä, allat. keäsi, keäsa; — plur. keä', gen. kei, kái, iness. káinä). — L. kä.
- keäk^{le} valaki | jemand; — *ī* keäk^{le} senki | niemand (all. keäsak, v. keäsakij; elat. kástek).
- keähča ime, lásd | sieh! — l. keähčcat.
- keähčai, l. kiehčie.
- keähčcat, v. kiehčcit nézni, látni; ügyelni, vigyázni vmire | sehen, schauen; achten, acht geben auf etwas; — *paddielkeähčcat* lenézni, megvetni | verachten (*mon keähčau, son keähčē, ij son keähča*); *keähčačet*, -čit inf. fin.; *keähčctuvvát* pass. (*paddiel-k.*) — L. káččet, káččet.
- keähčcatet, keáčcatet, vb. frequ. megnézni | betrachten; ger. *keähča-tēmien*. — L. káččtet.
- keähčcastet, -stit, Arv. keähčestet nézni, ránézni; kiszemelni | ansehen, hinblicken; ausersehen; — *keähčastam*, p. præt. — L. káččestet.
- keähččäm nézés | das sehen; schauen: *k.-lajjēpie* schaubrod. — L. káččem.
- keähččalet kísérteni, megkísérteni, próbálni | versuchen, probiren; *keähčctuvvat* pass. — L. káččelet.
- keäččaledďē, keähččalidďie kísértő, csábító | versucher, verführer. — L. káččeleje.
- keähččalēpmie, v. -lipmie, plur. -lēmie' v. -limie' kísértés | versuchung. — M. káččalebme.
- keähččie, keähččie, kiehččie néző, vigyázó, őrző | aufseher, hüter; — *eálluo-k.* pásztor | hirt. — L. káččeje, M. káčče.
- keäččo egész | ganz; — *k. piejvie* v. *piejviu* egész napon át | den ganzen tag hindurch. — L. kečo, M. káččo.
- keähččuolet; p. præt. keähččuolam = keähččalet.
- keätkahēt megkövezni | steinigen. — L. kedkahet.
- keätkajes köves | steinig. — L. kedkajes.
- keäsās, plur. keäsāsa', keässāsa' nyakló (egy darab bőr, melyet a rénszarvas nyaka köré kötnek és melyre a rén szügye tájékán a húzósziyat erősítik | kummet (ein stück leder, über den hals des renntiers gebunden, woran in der brustgegend des tieres der zugriemen befestigt wird). — L. kesas.
- keäsāstit a rénszarvasokat a szán elé fogni | die renntiere vor den schlitten spannen. — L. kesastet.

keännā, kennā = *-kā, -kē, -keä, -kū* (eähpätkus *keännā muhtie nem emlékesztek-e szintén* | erinnert ihr euch auch nicht? M. 16, 10).

— *ouhtou pottočau keännā egy órácskáig sem* | auch nicht eine kleine stunde? M. 26, 40). — L. *ken*, M. *kenna*.

keähppat könnyü | leicht; — comp. *keähppatäbbuo*, sup. *keähppatumūs, -mū^us*. — L. *keppes, keppe*. — l. *kiehppis*.

keähppatäppuot adv. (comp.) könnyebben | leichter. — M. *käppatebbut*.

keära, plur. *keärraka', keäraka', l. kierrak*.

keärakat, v. *keärēki^{et}* v. *kierēkiet* elkészülni vminek tevésére, hozzájutni vmi dologhoz, bírni vmit tenni | im stande sein (vermögen) etwas zu tun, dazukommen etwas auszuführen (*mon keärhkau, son keärākā*, dual. 1. *moqj kierēkin; ij son keärhka*); p. præt. *keärākam*. — L. *kärget*.

keärēta, plur. *keärrhta', keärhta' kerítés* | zaun. — L. *gärd*, M. *gärda* (sv. *gärde*); — l. *kārāta*.

keärhmaj, plur. *keärāmaha' kígyó* | schlange. — L. *kärbma, kärbmahas*.

keálltet törrel fogni | mit einer falle (schlinge) fangen. — L. *kiälet*, v. ö. L. *kiäldet* intendere (arcum).

kēi gen. plur., l. *keä*.

keitas a kikre, a melyekre | auf welche; — v. ö. *keä*.

kejēsar, v. *keisar*, plur. *kejēsāra' v. keisara' császár* | kaiser. — L. *keisar* (sv. *kejsare*).

kejēnuo v. *kājēnuo*, plur. *kēinuo' v. kāinuo' út* | weg, via. — L. *keino, kāino*.

kēinuotahk, plur. *-takā' ösvény, út* | pfad, weg. — L. *kāinotak, kāinot*.

kéntal, l. *kinntal*.

kennā, l. *keännā*.

keres, Arv. — l. *kieries*.

kiäuätat, kiäutat, kiävotēt elfáradni, kifáradni | müde werden, ermüden; *kiäuätam* p. præt. — L. *kiäudet*.

kiäura, kiäuras, kieure erős | stark; — comp. *kiäurap, kieurap*. — L. *kiäura, kiäuras*, M. *kieura, kieuras*.

kiäoruot v. *kiäuruot* erősödni, megerősödni | zu kräften kommen, stärker werden.

kiähččiet, l. *keähččat*.

kiähta, l. *kiehta*.

kieivität, -*tét*, *kieivutit* elszóródni, elszéledni | sich zerstreuen. —

L. *keivetet*.

kieddiek, plur. -*ka'* virág | blume.

kiähča, *kiehča*, *kieča*, *kiečau* hét | sieben; — *kiehča lohk* hetven
siebzig. — L. *kieča*, *čeča*.

kiehčät hetedik | der siebente.

kiehčätis, v. -*täs* heted, hetedrész | der siebente teil, siebtel.

kiečas, *kiečuk* heten | sieben zusammen. — L. *čečes*.

kiehčit hétszer | siebenmal.

kiehčie, plur. *kiečie'* vég | ende (allat. *keähčai*); — *uksa-k.* ajtó vége
v. sarka | türende, türangel; — *nuúnie-k.* nasenspitze (*lohkieka*
nuúnie-kiehčie a záros szánkó orra vége | das oberste ende des
vorderteils am schlitten); *täte kiečiest* v. *kiečies* ettől v. mostan-
tól fogva, ezentúl | von nun an. — L. *keče*.

kiehčcit, *paddielkiehčcit*, — l. *keähčcat*.

kieďcie, *kiezgie* keskeny, szűk | eng, schmal. — L. *kedse*.

kiehta, v. *kiähta*, gen. *kieta'*, *kiäta'* kéz | hand. — L. *käta*.

kiehtiet, *kīhtiet* (*mon kīhtau*) köszönni, hálát adni, áldást mondani |
danken, segnen. — L. *kitet*.

kīhtuo, v. *kīhtuo*, gen. *kīhtuo'* köszönet, hálaadás, hála | dank,
danksagung; — *k.-laulutás* hálaének, dicsérő ének | lobgesang.
— L. *kito*.

kietkie = *kierēkie*.

kiehttuot elbeszélgni, elmesélni, beszélgetni; kitalálni | erzählen;
erraten (*mon kiehtuou*, *son kiehttu*, *ij son kiehtuo*); *kiehttum* p.
præt. — L. *kättot*.

kieddie bekerített hely, a hová a réneket fejés végett behajtják
geschlossener platz, wohin man die renntiere zum melken
treibt. — L. *kedde pratum*. — Düb. 88.

kiesa, v. *kijēsā*, plur. *kīhša'* v. *kīšsa'* v. *kišsa'* tehertartó, tehervivő
edény, melyet a rénszarvasnak két oldalára kötnek | packkiste,
welche man dem renntiere zu beiden seiten aufbindet. —
L. *kisa*. — Düb. 98.

kiessie, plur. *kiesie'* nyár | sommer; *čakča-kiessie* nyár utója | nach-
sommer. — L. *kese*.

kiessiet, -*siit* húzni | ziehen; — *pajās föl-* v. *kihúzni* (*mon keāsau*,
son kiessā v. *keässā*, *ij son kiesie*); *kiessam* p. præt. — L. *keset*.

kiesiehtit, *kiesi^etit* vinni, húzni, szállítani | führen, fahren, transportiren; *kiesietuvvet* pass. — L. *kesetet*.

kiesselit begöngyölni, betakarni | einwickeln, einhüllen, umhüllen. — L. *käselet*.

kienies haszontalan, rossz, hütlen | unbrauchbar, schlecht, untreu. — L. *kenes*, M. *kienes*.

kiehppis könnyű | leicht (comp. *keähppasubbuo*, sup. *keähppasumūs*); — l. *keähppat*. — L. *keppes*.

kiepmie, plur. *kiemie*: *šieuñet-kiepmie* a sötétség oszlása, szürkület | das weichen der finsterniss, morgengrauen. — V. ö. *sijëkie*.

kiebnie v. *kiebmie*, plur. *kiepnie* v. *kiepmie* üst | kessel. — L. *kebne*.

kiemartit csomóba kötözni, fölfűzni | zusammenknüpfen, aufreihen (an einer schnur, rute); *kiemartī kuolit piesutahkai* er fasste die fische auf eine weidenrute). — L. *kemärdet*, *kiämartet*.

kierëkiet, l. *keäräkat*.

kieries, *kieris*, plur. *kierrisa* v. *kierrésa* mindenfelől nyitott szán | offener schlitten; v. ö. *lohkiek*, *pulëhkie*. — L. *kerres*. — Düb. 103.

kieries, Arv. *keres* kedves, szeretett | lieb, geliebt. — L. *keres* (sv. *kär*).

kieriesvuot szeretet | liebe. — L. *keresvuot*.

kierhka v. *kierhkau*, plur. *kierähkama* lapp bölcse | lappische wiege. — L. *kätka*, *kätkem* v. *kerkem*.

kierëkie, *ki^erëkie* v. *kietkie*, plur. *kirhkie*, *ki^erhkie* v. *kietkie* kő | stein. — L. *kedke*.

kierätat, szenvedni, tűrni | leiden, dulden; *kierätam* p. præf. — L. *kierdet*, M. *kierdat*.

kiertamus v. *kierëtemus*, plur. *-sā* szenvedés, tűrés | das leiden, dulden. — M. *kierdamus*.

kierëties türelmes | geduldig. — L. *kierdies*.

kierrak, v. *keärrak*, v. *keära*, plur. *kierraka* v. *keärraka*, *keärika* csúcs, földszin | spitze, oberfläche (*soqrvie kierrak fenyőfa csúcsa* | wipfel einer fichte; *son pötij čäcie keäräkai a víz fölszínere jött* | er kam auf die oberfläche des wassers). — L. *kärrek*, *kära*.

kierriek, *kierrëk*, plur. *-ka* tanácskozás, tanács | beratung, rat. — *kierriek-koqhtie* tanácssház | rathaus. — L. *kerrev*, *kerre*, M. *kierreg*.

kielätés, v. *-tis*, plur. *kielatisā* szótlán, néma | sprachlos, stumm. — L. *kieletes*, M. *kielates*.

kielahtepmie v. *-tēpmie*, v. *kielā'tepmie*, plur. *kielahtēmie* v. *-timie'*
id. — L. *kiälatebme*, M. *kielatebme*.

kieliestēt hazudni | lügen; — ger. *kieliesten*. — L. *kelestet*.

kieltama, Arv. hurok, tör | schlinge, falle; — v. ö. *keälttet*.

kiella, plur. *kiela'* nyelv | sprache (*sāmie* k. a lapp nyelv | die lappische sprache). — L. *kiäl*, M. *kiella*.

kiellat fogni (törrel, hurokkal) | fangen (mit einer schlinge) (*mon kielau, son kiellā, ij son kiela*). — L. *kiälet*, M. *kiellat*.

kijēsā, pl. *kišsa'*, l. *kiesa*.

kitā, pl. id., tavasz | frühling; — *kitā-kiessie* a tavasz utója, nyár eleje | ende des frühlings, anfang des sommers; — *kitā-peällai* tavasz felé | gegen das frühjahr. — L. *kidda*.

kīhtau, *kīhti*, *kīhtuo*, l. *kēhtuo*.

kitt, *kitta*, pp. *-ig* | bis, usque, usque ad (*k. ichkietē* estéig | bis abend; — *kitta tasā kō son maksī* addig, a míg megfizetett | bis dass er bezahlte; *kitta . . . rāddai* id. (*kitt almie rāddai* bis zum himmel)). — L. *kitta*.

kitta adv. «meg-», szorosan | fest (*k. valhtiet* meg- v. elfogni | festnehmen; — *čatnin sū kitta muorrai* [erösen] odakötötték a fához | sie banden sie fest an den baum). — L. *kitta*.

kiddak, *kiddek*, plur. *-a'* börtön | gefängniss, kerker. — L. *kittek*.

kis (particula) is, meg, pedig | und, auch.

kistā, plur. *kissta'* keztyű | handschuh. — L. *kista*.

kisstuo, plur. *kistuo'* láda | kiste; — *veärruo-k.* áldozati szekrény | opferlade. — L. *kisto* (sv. *kista*).

kistuotasit koporsóba tétetni | in den sarg gelegt werden.

kišu^{ohk} v. *kišu^{ok}* hajlandó, kész vmire | geneigt, bereit, willig. — L. *kiššok*.

kiššalit, *kišalit* hajlandónak v. késznek lenni | geneigt v. bereit sein (*kišala'-ku tau tu^{osttuot} munnu kieriesvuota ālhkuon* hajlandó vagy-e ezt (t. i. a jeggyűrűt) elfogadni kettőnk szerelmének kezdetén). — L. *kiššalet*.

kinntal, *kéntal*, plur. *-la'* gyertya | licht, kerze; — *k.-juelēkie* gyertyatartó | leuchter; — *k.-lajēhie* gyertyabél | docht. — L. *kintel*, M. *kintal* (v. ö. ófn. *chandal*, *kentil* licht; sk. *kindr*, *kyndr* feuer).

kipmanit fölforni, forni | aufkochen, aufwallen, sieden (*kāffa kipman* a kávé fölforr); v. ö. L. *kibmahaddet* leviter coquere.

- kimppuo*, plur. *kimppuo* v. *kimpuo* ' csomó | bündel; — *lábčie-k* fékcsomó | ein bündel zügel. — L. *kimpa*.
- kirēdie*, plur. *kirēdie* ' könyv, levél | buch, brief; — *salāma-k*. zsol-tárkönyv | psalmbuch; — *sirātim-* (v. *luohpatēm*)-*k*. válólevél | scheidbrief. — L. *kirje*.
- kirēkie*, *kirkie*, *kirhkie*, l. *kierēkie*.
- kirōhkuo*, plur. *kirōhkuo* ' templom, egyház | tempel, kirche. — L. *kyrko* (sv. *kyrka*).
- kirrhtie* -szer, -szeres, -szeresen | -mal, fach (*kuokte kirrhtie két-szer* | zweimal; *čuohtie-k*. százszor, százszorosan). — L. *kerde*.
- kilhätet* eljegyezni | verloben; *kilhätum* p. præt. pass. — L. *kihlatet*.
- kihie*, plur. id., nászajándék | verlobungsgeschenk. — L. *kihle*.
- killat* (*mon killau*) tűrni, kibírni, kiállni | dulden, aushalten, vertragen (*killu-to āddam* csak türd öregapám). — L. *killat*.
- kō*, *ko*, *koh*, Arv. *kū*, *ku* 1. mint, a mint, miképpen | wie, als; — *tā ko*, *tie ko* id. (*pō^otij ställuo tā ko eältakis* jött az óriás mint villám | es kam der riese wie ein blitz); — *nouh ko* úgy mint | so wie; — *tasā ko*, *tasāk ko*, *tasāk*, Arv. *tassa* v. *tasa ku mīg* | bis dass; — *outol ko*, Arv. *autel ko* mielőtt, előbb mint | bevor; — *iečāhko*, l. *iečā*. — 2. midőn, mikor, a mint | als, da (*ko son tau kulāi* midőn ezt hallotta | als er das hörte). — L. *ko*.
- ko* (kérdő-szócska, frage-partikel) -e? (*juo ko kauni*? megtalál-tad-e már | hast du es schon gefunden?). — v. ö. -*kus*.
- kojǰhkuot* csöpögni | tropfen, triefen (*mon kojihkuo*, *son kojǰhku*, *ij son kojihku*). — L. *káikot*.
- kojǰvuo*, *kojǰvuo*, plur. *kojǰvuo* ' lapát | schaufel. — *čuojǰkam-k*. lapát, melylyel a havat elkotórják, hogy nézzék, van-e rénmoh alatta | schaufel zum wegräumen des schnees. — L. *káivo*.
- kojǰvuot* ásni; a havat ellapátolni | graben; den schnee wegschau-feln (*mon kojǰvuou* v. *kojǰvuo*, *son kojǰvuo*, *ij son kojǰvuo*); — *piägga-olmoj kojǰvuo piäkkau* a szél istene fúj | der gott des win-des bläst. — L. *káivot*.
- kojǰvuo**koqhtiet* id., vb. inch. — L. *káivoqätet*.
- koqt*: *koqt-saddie* sátorhely. — l. *koqhtie*.
- koqhtie*, Arv. *kohtie*, *kóqhtie*, plur. *koqhtie* ' sátor, ház | zelt, hütte, haus; *sauca-k*. birka-akol | schafstall: *tullā-k*. vámbház | zollhaus; — *koqhtie-isiet* sátor gazdája | zelteigentümer; — *koqhtien olma*, Arv. id.; — *koqhtāsam* v. *koqhtasin* haza, hazámba | nach hause, in

meine heimat; *koqhtäsatt* haza [hozzád], hazádba | nach hause [zu dir], in deine heimat; *koqhtäsís* v. *koqhtäsas* haza [hozzá], hazájába | nach hause [zu ihm] in seine heimat. — L. *kâte*.

koqssäcük: *ij k.* soha | nie. — v. ö. L. *kâssač*.

koqssa, *koqsse* mikor, a mikor, midőn | wann, wenn, als.

koqssek valamikor | irgend wann; — *ĩ...k.* soha | nie. — L. *kâssek*.

koqsses mikor = *koqsse*.

koqnästa, plur. *koqnsta'* mesterség | kunst. — L. *kânsta*. (sv. *konst*).

koappau, l. *koqba*.

koappača' v. *koappäcäkä'* mind a kettő, mind a ketten | beide; — *koappäcäk* v. *koappäcäkä* . . . ja mind . . . mind | sowol . . . als (nur von zweien). — L. *kâbbačak*.

koqba, *koqbbä*, acc. *koappau* melyik (a kettő közül) | welcher (von beiden)? — L. *kâbba*.

koqbbak mind a ketten, mind a kettő | beide. — L. *kâbbak*.

koqbbéli merre felé | wohin zu, in welcher richtung.

koqräda, plur. *koqrja* kosár, szelencze | korb, büchse; — *kooppo-koqräda* kâvésszelencze (tkp. csészeszelencze) | kaffeebüchse (eig. tassenbüchse). — L. *kârg* (sv. *korg*).

koqrrit, *korrit* fölmenni, szállni | hinaufgehen, steigen, ascendere *k. vârrai* hegyre fölmenni | auf einen berg hinaufgehen, steigen; — *k. kaddai* partra szállni | landen, ans ufer steigen. — L. *kârret*, *kâret*.

koqrrosuot, -*sut* dicsekedni | prahlen, aufschneiden.

koqrruot varrni, megvarrni | nähen (*mon koqruou*, *son koqrru*, *ij son koqruo*); *koqruohtužžat* pass.; *koqruohtum* p. præf. — L. *kârot*.

koqruohtet varratni | nähen lassen. — L. *kârotet*.

koqlluot fâzni, fagyini | frieren (*mon koqluou*, *son koqllu*, *ij son koqluo*); — *koqluo* *japmiet* megfagyini | erfrieren, l. *koqlluom*. — L. *kâlot*.

koqlluom fâzás, fagyás | das frieren; — *koqlluomin* v. *koqluo* *japmiet* agyon fâzni, megfagyini | erfrieren. — L. *kâlom*.

koqlmät, *koqlmat* harmadik | der dritte. — L. *kâlmad*, *kolmad*.

koqlmatäs harmadrész, harmad | der dritte teil, drittel. — L. *kolmades*, *kolmodes*, *kolmoč*.

kojēhkie száraz, szárított, kiszáradt | trocken, dürr, verdorrt. — L. *kâike*.

kojōhkos, plur. *kojōkkōsa'* = *kojēhkie*. — L. *kâikes*.

kojōhkot v. *kojēhkiet* száraz v. aszott lenni, aszni, száradni | dürr sein, verdorren, vertrocknen; — *ēācieu* k. szomjazni | durstig sein (*mon koihkau*, *son kojēhka* v. *kojōhko*). — ger. *kojōhkomän*: *mon lidđiu* k. szomjas voltam | ich war durstig. — L. *kâiket*, M. *kâikât*.

koihkoluvvet szomjazni | durstig sein. — L. *kâikeluet*.

koihkuo-, l. *kojāhkuot*.

koit bizony, bizonynal, hát, persze; mégis | gewiss, fürwahr, ja; doch. — L. *kuit*, M. *koit*.

kooppo csésze | tasse. — (sv. *kopp*).

kooppuo merre | wohin zu; *k. kuoului* merre felé | id., in welcher richtung; v. ö. *koābbēli*.

kok, *koktä*, *kokte*, *koktäs*, *koktes*, *koktos*, Arv. *koktie*, *kukte* hogyan, a hogyan | wie; — M. 14, 30. *koktä* hogy | dass. — L. *kokte*, *koktes*.

kogguo hol, merre | wo? — L. *koggo*.

kohčēuot, *kohčēuut* nevezni, hívni; parancsolni | nennen, heissen, rufen; befehlen (*mon kohčēuou* v. *kōhēuou*, *son kohčēu*, *ij son kohčēu*); *kohčēum* p. præt.; *kohčēuočit* inf. fin.; *kohčēuotuvvet* pass. — L. *koččot*, *kāččot*.

kohčēuom, *kohčēu^om*, *kohčēuom*, plur. *-ma'* parancsolat, hívás befehl, gebot, das rufen; — *k. pāhkuo* parancsolat | gebot. — L. *koččom*, M. *kāččom*.

kohčēuomus, plur. *-sa'* id. — M. *kāččomus*.

kohčulvas, plur. *-vasa'* v. *-visa'* id. — L. *koččolvas*, M. *kāččolvas*.

kocājet v. *kohcājet* v. *kohcoajet* vb. inch., fölébredni | erwachen. — L. *kācajet*.

kohciēt virrasztani, ébren v. fönn lenni | wachen, wach sein (*mon kocāu* v. *kocōu* v. *kohcau*, *son kohcā* v. *kohco*, *ij son kocie* v. *kohcie*). — L. *kācet*.

kohciem virrasztás, fönnlét | das wachen, das aufsein; — *k.-vuoruo* virrasztás ideje | wachzeit, wachstunde. — M. *kācem*.

kohcoaj v. *kohcō^ot* v. *kohcōtit* fölébredni, fölkelni | erwachen, aufwachen, aufstehen.

koččuot hugyozni | harnen, pissen, uriniren (*mon koččuou, son koččuou, ij son koččuou*). — L. *kåđčet*.

kottāhtallat v. kottōtallat vb. pass., megöletni | getödtet werden. — L. *kåđdatallat*.

kottātallem megöletés | das getödtet werden.

kottie, l. *koddiet*.

kottietit vb. caus., megöletni | tödten lassen. — L. *kåđdetet*.

koddiet, koddiet ölni, megölni | tödten (*mon kottau, son koddā v. koddō, ij son kottie v. kottie v. kottii v. kuttie*); p. præt. *koddam v. koddom*; — *nielēkie koddā éhes* | er hungert. — L. *kåđdet*.

koddiekoqhtiet id., vb. inch.

koddieje ölb | tödter. — L. *kåddeje*.

koddiem gyilkosság | mord, todtschlag. — L. *kåddem*.

kose, Arv. = *koqsse*.

kosī v. kosō, kosōq hová | wohin; — *kosō ihkéänis bárhová* | wohin immer. — L. *kåssā, kusa, M. kåsa, kåsā*.

kostā, koste, kostē, kostās, honnan | von wo, woher. — L. *kuste, kustes, M. kåste, kastes*.

kossäk, kossek = koqssek.

konōkas, konōkis, konokas, konokis, konōkes, konogis, plur. *kono-kasā' v. -kisa'* király | könig. — L. *konoges, -gas* (sk. *konungr, sv. konung*).

konnä, konne, kōnne, kunnä, konnäs, Arv. konniä hol, a hol | wo; — *k. ihkienis bárhol* | wo immer. — L. *konne, konnes*.

kopčet, kopčet befödni, betakarni | zudecken, zuhüllen. — L. *kåpčet. kopčetit id., vb. frequ.* — L. *kåpčetet*.

kopčos, plur. *-sa'* takaró, fedő | decke, deckel. — L. *kåpčas, kåpčes*.

kobōtok, kobātok széles | breit. — L. *kåbdok*.

kobōtuot úszni a vízen | schwimmen auf dem wasser; ger. *kobōtuomin*. — L. *kåbdot*.

kovō, kovō, kobvo, plur. *kovō' kép* | bild. — L. *kāv, kåve, M. kåvvā*.

komiehtet, komie'tit földönteni, fölfordítani | umstürzen. — L. *kåmotet, M. kåmetet*.

komuo fölfordított, földöntött | umgestürzt, umgewendet. — L. *kåmo, M. kåmo*.

koruo bal | link. — L. *kårro, M. kåro*.

- kōrētiet*: *piejēvie kōrētā* a nap erősen süt, éget | die sonne brennt. — L. *kārdet*.
- kōrōtuot* lesülni (a napmelegtől) | abgebrannt werden (von der sonnenhitze). — M. *kārdot*.
- korēnie* v. *korrrhtnie*, plur. *korrrhtnie'* gabona (rozs v. árpa), gabona-szem, mag | getreide (roggen od. gerste), korn, samen; — *korrrhtnie oqjēvie* kalász, gabnafej | ähre; — *seānap-korēnie* mustár-mag | senfkorn. — L. *kordne* (sv. korn).
- korrit* = *koqrrit*.
- kolhkātit* v. frequ., l. *kolōkot* (*vājna kolhkita ierit* a bor elfolyik | der wein rinnt aus).
- kolōhko*, plur. *kolhko'* csöngő | schelle. — L. *kālk*.
- kolōkot* folyini | fließen, rinnen (*mon kolhkou, son kolōko, āj son kolhko*). — L. *kālket*, M. *kālgāt*.
- kolhkotet* v. caus. kiönteni | ausgiessen, rinnen lassen; *kolhkotuvvāt* pass. — L. *kālketet*, M. *kālgātet*.
- kolhkolač*, plur. *-lačča'* kóborló | herumstreicher, landstreicher. — M. *kālgālač*.
- kolhtiet*, *koltiet* kimerni (az ételt a fazékból) | schöpfen (die speise aus dem topfe). — L. *kāldet colare*.
- kolōmi*, *kolēmi* háromszor | dreimal.
- kolōmō*, *kolōmq*, *kolma*, *kolmo* három | drei. — L. *kolm*, *kolma*, M. *kālmā*.
- kolmos* hárman | drei zusammen. — L. *kolmos*, *kolmas*, *kolmes*, M. *kālmās*.
- kollié arany* | gold. — L. *gālle*, *gulle* (sv. gull).
- kollot*, *kollat* elmúlni | vergehen (von der zeit: *ajēkie leä kollam* v. *kollom* die zeit ist vergangen, vorüber). — M. *kāllāt*.
- kū*, *ku* Arv. (*tan tēt, ku...* azért, mivel | darum, weil...), l. *kō*, *ko*. *-kū*, *-ku* (kérdőszócska, fragepartikel) = *kus*. — M. *ko*.
- kuāktāstallat*, l. *kuoktāstallat*.
- kuālla*, l. *kuolla*.
- kuekte*, *kuektās*, l. *kuokte*, *kuouhties*.
- kuéttāhtak*, plur. *-takā'* karika az asszonyövön, melyre a csatok vannak erősítve | ring am frauengürtel, an welchem zwei schnallen angebracht sind. — Düb. 158. fig. 49.
- kuitit* panaszkodni | klagen, sich beklagen. — L. *kuitet*, *kuidet*.
- kuittie*, l. *kuoddiet*.

kuin, Arv. *kuina*, plur. *kuina'* asszony | frau (ritka, selten): *k.-ärvie* női öv | frauengürtel. — L. *kuin* (sv. *qvinna*).

kuim, *kum* pp. -val, -vel | mit (c. gen. plur.] *olāmai kuim* v. *kum* emberekkel | mit männern). — L. *kuim*, *kum*.

kujēmie, *kuojēmie* plur. *kuimie*, *kuoimie'* társ, pajtás, felebarát | genosse, kamerad, der nächste; — *k.-svāinas* szolgatárs | mitdiener. — L. *kuēibme*, M. *kuoime*.

kuojähka, *kuojēhka*, plur. *kuoihka'* vízesés | wasserfall. — L. *kuēik*.
kuo^uktäladdet v. *kuo^uhtäladdet* kételkedni | zweifeln. — M. *kuoktaladdet*.

kuouhtā ketten | nur zwei; — *k. kasskan* négy szem közt (tkp. kettő közt) | unter vier augen (eig. zwischen zweien). M. 18, 5. — L. *kuēkta*, M. *kuovta*.

kuoutāt v. *kuouq̄tat* ketté, két részre | entzwei, in zwei teile (*čuolat k. ketté* vágni | entzwei schlagen). — L. *kuoutot*, M. *kuovdat*.
kuouhties, *kuo^uhties* ketten, kettő | zwei; v. *kuoktās* (in den obl. casus: *son rājai kuoktāsau oqhpates-olāmaistis* küldött kettőt tanítványai közül | er schickte zwei von seinen jüngern). — L. *kuēktes*, M. *koktes*.

kuoutiel közép | mitte; *talēvie-*, *kiessie-kuoutiel* tél, nyár dereka, közepe | mitte des winters, sommers; — *tālēvie-kuoutielau* tél derekán | in der mitte des winters. — L. *kuoutel*.

kuouruos üres | leer. — L. *kuoros*, *koros*, M. *kuoros*.

kuouq̄lat kukkantani, pislantani, pillantani | gucken, blicken. — L. *kuoulet*.

kuouluo irány, tájék | richtung, gegend (*tāiste niēd^{ie} piäkka kuouluis* a négy szél irányából | aus den vier windgegenden, M. 24, 31). — L. *kuoulo*.

kuoului pp. felé, irányába | gegen, zu, in der richtung von.. (*outos* v. *outoli* v. *outolin* *kuoului* előre felé | vorwärts; *sājta k. a falu felé* | dem dorfe zu); — v. ö. *kuouluo*. — M. *kuovloi*; L. *kuouloi* (respectu, quoad).

kuoktās, l. *kuouhties*.

kuoktāstallat v. *kuäktāstallat* kételkedni | zweifeln. — L. *kuēktastallet*, M. *kuoktastallat*.

kuókte, *kuoktä*, *kuokt^e*, *kuēkte* kettő | zwei. — L. *kuēkte*.

kuokti kétszer | zweimal.

kuohcat futni (állatokról); *kúszni, mászni* | laufen (von tieren):

klettern (*mon kuocau, son kuohcā*). — L. *kuocet*.

kuohcakoqhtiet id., vb. inch.

kuohtie = kuokte (*kuohtie p^eällāi két oldalra* | nach zwei seiten).

kuotie (gen. sing.), l. *koqhtie*.

kuotiet, kūtiet hagyni, hátra hagyni, elhagyni | lassen, übrig lassen, verlassen; *kuotām p. præt.* — *kuotietuvvet v. kuotiehtuvvat pass.* — L. *kuodet*.

kuohtuot legelni | weiden (*pasci*); *kuohtuum p. præt., kuohtuomän ger.* — L. *kuotot*, M. *kuottot*.

kuotuohtit, kuotuotit legeltetni | weiden lassen, weiden (trans.).

kuottatit vb. frequ., hordani, vinni | tragen; l. *kuoddiet*.

kuottāhtallat vb. pass., vitetni; vādoltatni | getragen werden; angeklagt werden. — L. *kueddatallet*, M. *kuoddatallet*; l. *kuoddiet*.

kuotti, kuottiemen, l. kuoddiet.

kuoddiet, k^uoddiet (imper. plur. 2. *kúoddet*) *vinni, hordani, viselni; teremni, elleni; vādolni* | tragen; gebären (von tieren); anklagen, beschuldigen. — *mon kuottau noqtieu terhet viszek* | ich trage eine last; — *muorra kuoddā šattuit a fa gyümölcsöket terem der baum trägt früchte*; — *ālhtuo' micsit kuoddi' a réntehenek borjznak* | die renntierkühe kalben. — *īj son kuottie v. ku^ottie kuittie v. ku^ettie*; p. præt. *kuoddam v. kueddam*, ger. *kuoddie-män*, Arv. *kuottiemen*. — L. *kueddet*, M. *kuoddet*.

kuoddiem vivés, hordás; vādolás | das tragen; das anklagen; — *k.-aššie vād tárgya* | klagsache. — L. *kueddem*, M. *kuoddem*.

kuoddiemus, plur. -sa' (essiv. *kuoddiemussan*) *vád tárgya, vád* | klagsache, anklage. — L. *kueddemus*, M. *kuoddemus*.

kúossie v. ku^ossie vendég | gast; — *k.-tohpie vendégszoba* | gaststube. — L. *kuosse*, M. *kuosse*.

kuossu^ot vkinél vendégül lenni, enni vkinél | bei jemand zu gast sein, speisen. — L. *kuossot*.

kuossu^om vendégség, lakoma | gastmahl. — M. *kuossom*.

kuonā, gen. künā hamu | asche. — L. *kuna*.

kuoruos, kuorūs adv. csupán, csak | nur, bloss; — *k. vall csupán csak* | bloss nur. — L. *koros*.

kuoran, Arv. k^uoruon, kuoruon pp. -nál, mellett | bei, neben (*nis-suna k. az asszony mellett* | bei der frau). — L. *kuoren*; — l. *kuorra*.

kuorra, plur. *kuora'* vidék, tájék | gegend (ritka, selten; iness. und allativ nur als pp.).

kuorrai (*kuorra?*) -hoz, -hez, mellé, tájékára | zu, in die gegend (*põhtin sõmies suõllu kuorrai* egy sziget mellé (tájékára) értek | sie kamen zu einer insel).

kuorrat nyomozni, csapáson v. nyomon menni | aufspüren, nachspüren, auf der spur gehen (*mon kuorau, son kuorra, ij son kuora*). — L. *kuoret*.

kuorruos = *kuouruos*.

kuoläka, plur. *kuolhka'* szőr | haar (am körper). — L. *kuolga*, M. *kuolga*.

kuoläc, plur. *kuoläcä'* halacska | fischehen. — M. *kuolač*. — l. *kuollie*.

kuolmutit esteledni, sötétedni, homályosodni | abend werden, dunkel werden. — L. *kuolmotet*.

kuolmutedäie, *kuolmutipmie* esteledés, sötétedés, szürkület | das dunkelwerden, abenddämmerung.

kuolla, *kuälla*, plur. *kuola'* mony, herék | hoden. — L. *kuola*.

kuolltuo, plur. *kuolhtuo'* förmeteg, hóförmeteg | unwetter, schneegestöber. — L. *kuoldo*.

kuollie, *kuõllie*, plur. *kuolie* hal | fisch; *k.-piutär* halász | fischer. — L. *kuele*, M. *kuolle*.

kuhkätuõsie a réneknek menésre való serkentése *ku* kiáltással | das antreiben der renntiere mit dem rufe *ku!* — v. ö. *kukukū*.

kūq̄hkalit ku-t (*kukukū-t*) kiáltani | *ku*-schreien (die renntiere anzutreiben); p. præt. *kuq̄hkalam*.

kuhkäs, adv. messzire | weit (weithin). — L. *kukkas*.

kuhkiet adv. messziről | von weit, von der ferne. — L. *kukket*.

kuhkien adv. messze | weit, fern (in der ferne). — L. *kukken*.

kuhkie: *man kuhkieu* meddig, milyen messze, milyen sokáig | wie weit, wie lange; — *nou kuhkieu* eddig, addig, a meddig | so weit, so lange; — *nou kuhkieu, ko* addig, a míg | so lange v. weit, bis; — comp. *kuhkieput* v. *kuhkiebu* tovább | weiter, länger; — sup. *kuhkienusau* legtovább | am weitesten, am längsten. — L. *kukke*, *kukkeb*, *kukkebut*, *kukkebu*.

kuhkies hosszú | lang. — L. *kukkes*.

kukukū! (kiáltás a rénszarvasok serkentésére | ruf zum antreiben der renntiere).

kuhte, Arv., l. *kok*, *koktä*.

kuksie, plur. *kuksie'* v. *kühsie'* v. *kühksie'* nagyobb kanál, pohár | grösserer löffel, becher. — L. *kokse*, *kukse*. — Düb. 146. fig. 41.

kut, l. *kuhti*.

kutät hatodik | der sechste. — L. *kotad*.

kutätäs v. *kutätis* hatod, hatod rész | sechstel, der sechste teil. —

L. *kotades*.

kutätis hatodszor | das sechste mal. — L. *kotadest*.

kutās, *kutuk* hatan | sechs (zusammen). — L. *kotas*, *kotes*.

kuhti, *kuhte*, *kut*, Arv. *kuhtie*, plur. *kuti'*, *kutē'*, *kušie'* a ki, a mely | welcher; — *kuhti ihkienis bárki* | wer immer. — L. *kutte*.

kuhtek, *kuhték*, *kuhtik* valaki | jemand; — *ij kuhték senki* | niemand (acc. *kuht^eeukä*). — L. *kutte*.

kuhtik, *kuhték* mindegyik | ein jeder; *ieč k. id.*

kuhtis, *kuhtes* pron. inter., ki, kiesoda, melyik | wer, welcher. — L. *kuttes*.

kuhtimuč pron. inter., melyik | welcher. — M. *kuttemuč*.

kuhtta, *kutta* hat | sechs. — L. *kota*.

kuhtti hatszor | sechsmal.

kuttie, l. *koddiet*.

kudnietet tisztelni | ehren, achten; *kudnietuvvet* pass. — L. *kudnetet*.

-kus (kérdőszócska, fragepartikel): *tietāh-kus ton?* tudod-e te? | weisst du? — L. *id.*

kussa, plur. *kusā'* tehén | kuh. — L. *kusa*, *kuss*.

kustä, *kustäs* adv. — l. *kostä*, *kostäs*.

künāt isten veled! isten áldjon meg! | lebewohl! adieu! (grussformel beim weggehen). — *künāt tal ajn id.* — L. *gonat* (sv. *god natt*).

kunnä, l. *konnä*.

kum, l. *kuim*.

kumpiek, plur. *-ka'* farkas | wolf. — L. *kumpek*.

kurhpic, *kurhpis*, plur. *kurhpica'* v. *-pisa'* tök | kürbis (sv. *kurbits*).

kurāmā, plur. *kurhmā'* nyúvek v. kukacok, melyek a rénszarvas bőre alatt egy bögöly fajta tojásából támadnak | wärmer, maden, welche unter der haut des renntieres (aus den eiern einer art bremse) entstehen. — L. *kurbma*.

- kulācīt* inf. fin., hallgatni, meghallgatni | hören, anhören. — M. *kullaçit*; — l. *kullat*.
- kulātallat* érteni | verstehen. — M. *kulatalat*.
- kuluos* híres, hírhedt | berühmt, berüchtigt. — L. *kulos*.
- küllä* = *ku leä* (ij *küllä* = ij-ku leä v. lä nincs | ist nicht?).
- kullat* hallani | hören (*mon kulāu, son küllä, ij son kulā*); p. præt. *kullam*. — L. *kullet*.
- kullem* (ritk. *kullam*) hallás, hír | das hören; gerücht. — L. *kullem*.
- kulli, kullie* halló | hörer, hörend. — L. *kulleje, M. kulle*.
- kullu^okis, -kisä'* engedelmes | gehorsam. — L. *kulloges, M. kullogis*.
- kullut* vb. refl., hallatszani, érzeni (érezik), tartozni vhová | gehört werden, fühlbar sein; wohin gehören. — L. *kullot*.
- kullusu^oβ^oet, -su^oβät, -suvvet, -suvvät* vb. pass., hallatni, meghalgat-
tatni | gehört, angehört, erhört werden (*mon kullusuvau, son -suvvā* v. *-su^oβā*). — M. *kullosovet*.
- kultalit* ráhallgatni, hallgatózni; tapogatni, megtapintani | hören auf etwas, horchen; befühlen, betasten. — L. *kultelet, kuldelet, M. kuldalet*.
- kürkkü^o*, plur. *kürkü'*, Arv. = *kirökhuo*; — *kürkuo-härä*, Arv. pap, esperes | pfarrer, oberpfarrer.
- krihč^oet* csikorogni | knirschen (mit den zähnen). — L. *krič^oet*.
- krihčäm* csikorgás, csikorgatás | das knirschen: *pānī-kr. fogcsikor-
gatás* | zähneknirschen. — L. *krič^oem*.
- kristakas*, plur. *kristakāsa'* keresztény, keresztelt | christ. — M. *kristagas*.
- krohppie*, plur. *krohpie'* test | körper. — L. *kroppe* (sv. *kropp*).
- kruossa* v. *krussä*, pl. *kruossa'* v. *kruossä'* kereszt | kreuz. — L. *kruos, kruosa, M. krusse* (sv. *kors*).
- kruossi-* v. *kru^ossi-* v. *krussinaulēt* v. *-nauletit* keresztrefeszíteni |
kreuzigen; p. præt. *-nauletam*. — L. *krussinauletet*.
- krussinaulecīt* inf. fin., *krussinauletuvvät* v. *-tuvvut* pass., *kruossi-*
v. *krussinauletuvvucīt* id., inf. fin.
- kruouna, kruona* korona | krone. — L. *kron, M. krona* (sv. *krona*).
- kruóppta*, plur. *krúopta'* sírbolt, sír | gruft. — L. *gruopta* (sv. *gröpt*).
- kruoptetit*, Arv. eltemetni | begraben. — L. *gruoptetet*.
- kruoptitah^otiet* eltemettetni | begraben lassen.
- krussa, krussä, krussi, l. kruossa* stb.

klāhka, pl. id., Arv. bot, durung | stock, knüttel, prügel. — L. *klakka*.

klās üveg | glas: *klāsa-lihtie* üvegedény, pohár | glasgeschirr, glas. — L. *glas*, *glasa-litte* (sv. *glas*).

hauhkat megfulladni, belefúlni | ersticken, ertrinken. — L. *hauket*.
hauhkatét fojtani, elfojtani, megfojtani | ersticken, suffocare. — L. *hauketet*, M. *haukatet*.

hauätätit, *hautätét* temetni, eltemetni | begraben (*son hauätät, ij son hautätä*); p. præt. *hauätätam*; *hauätätuvvät*, Arv. *hauhtetuvvət* pass. — L. *hautetet*, M. *haudatit*.

hauätätuvväm, -*tuββem* temetés | begräbniss. — M. *haudatovem*.

haučtie, *haučtie*, plur. *hautie'* (*haučtie'*) sír | grab; — *h.-saddie* temető | friedhof, begräbnissplatz. — L. *haute*, M. *haude*, *hauda*.

hauskies, szép, kellemes, csinos | hübsch, angenehm. — L. *hauskes*.

haddit szétkergetni | aus einander treiben.

hājjietit elszéledni | aus einander gehen, sich zerstreuen.

Hācič-itnie, gen. -*inie* istenasszony-féle a régi lappoknál, a hold leánya | eine art göttin bei den alten Lappen. — L. *Aciče*, *Acičenedne*.

haddie, plur. *hattie'* ár | preis. — L. *hadde*.

hadduo, gen. *hattuo* bosszú | rache. — L. *haddo*.

hattum, Arv. bosszúlás, bosszú | rache.

hadduot, *haddu^{ot}* megbosszúlni | rächen. — L. *haddotet*.

Hasskuovis (a régi lapp mondában) *Hācič-itnie* fia | sohn der *Hācič-itnie*.

hānnuka Arv. = *honnuka*.

hahpítit érni vhová, elérni vmit | erreichen (*ij hahpítam kaddai nem ért a partra, nem érte el a partot* | er erreichte das ufer nicht); v. ö. L. *happedet assequi*; l. *oliehtit*.

hahkétit elfojtani, megfojtani | ersticken, suffocare. — L. *hahketet*. — l. *hauhkatét*.

hāββie, *hābvie*, plur. *hāvie'*, *hāβie'* seb | wunde (*varra kolōko, jus leä čiekñal hābvie a vér folyik, ha mély a seb*). — L. *have*.

ham (erősítő szócska, affirm. partikel) biz, bizony, hisz, hát, ugyan ja, fürwahr, nun, wohl. — M. *ham*.

harādānēt, harādānit szokni, megszokni | gewöhnen; *harādānam, hardānam* p. praet. — L. *harjanet*.

harāmat, harāmatit, Arv. harpmāt igen, nagyon, fölötte, szerfölött | sehr, überaus (*harāmat stuorra* igen nagy | sehr gross; — *son moqrahtwai harāmatit* nagyon megharagudott | er wurde sehr böse). — L. *harmat, harbmat, harmatet*.

harrai pp., illetőleg, tekintve, -ról | in bezug auf, über, von (*koktäs orru tijā mielan Kristusa harrai* mint vélekedtek Krisztust illetőleg | wie denkt ihr über Kr.? M. 22, 42).

hālītēt kívánni, vmi után vágyódni | wünschen, sich sehnen nach etwas; *hālītām* p. praet. — L. *halitet*.

Halltie, plur. *Haltie'* bálványúl, áldozati helyül használt körakás vagy szikla | steinhaufe oder felsen, der bei den heidnischen Lappen als opferstätte diente; v. ö. *Siejētie, Sājāva*.

hāihtā', hājēhtā, hājēhtum- l. *hiejēhtiet*.

hāihtātis elhajított, hasznavehetetlen, avétt | weggeworfen, unbrauchbar. — L. *heitates*.

hājēma, hejēma, Arv. heipma, plur. *heima'* ház, otthon | haus, heim; — allat. *hājēmai haza* | nach hause (*meālakat leä tū hājēmai?* messze van a te hazádba | ist es weit in deine heimat?). — L. *heima* (sk. *heimr*, sv. *hem*).

hājūo', l. *heādđuo*.

hājūos, l. *heājūos*.

hārvāstallet tetetni magát, képmutatóskodni | heucheln, sich verstellen. — L. id.

hārvāstallejē, -jeä képmutató | heuchler, hypocrita.

hārvāstalletem képmutatás | heucheleie, das heucheln.

hārvuok, hārvuk pompás, díszes | prächtig. — L. *hārvok*.

hārvu^okvuot, hārvukvuot pompa, dísz | pracht. — L. *hārvokvuot*.

hārvuot, hārāžuot díszíteni, ékesíteni, fölékesíteni | zieren, ausschmücken. — L. *hārvet*.

hārvuochtīt id., vb. frequ. — L. *hārvotet, hārvetet*.

hārvuochtuvvāt id., pass.; *hārvuochtu, žum* p. praet.

hārrā úr; pap | herr; priester; — *kūrko-h.* l. *kūrko*. — L. *herr* (sv. *herre*).

hārrānēt akadályoztatni | gehindert werden. — L. *hāranet, heranet*.

hārrānis, plur. *-sā'* akadály | hinderniss (essiv. *hārrānissan*). — L. *heranes*, M. *heranis*.

- härлу'kes pompás, dicső | herrlich. — L. härloges.*
härлуkвуот, härлуkвуоhta, härлуokвуот pompa, dicsőség | pracht,
herrlichkeit. — L. härlogвуот,
hällvet, l. helvet.
hälluo, hälluo, plur. id., szikla, sziklás part | felsen, felsiges ufer;
— v. ö. lassä.
heavai, l. hieββiet.
heäjähтам, l. hiejähтiet.
heägga, heägga. Arv. heägka, plur. heäkka' élet | das leben; — iet-
nie h. anyaméh | mutterleib; — oqpties heäkkainä sértetlenül
unversehrt. — L. hägga.
heähkkat, adv. hirtelen, rögtön, tüstént | plötzlich, schleunig, also-
gleich. — L. häkket, M. häkkat.
heädda, heäda, plur. heäja' lakodalom | hochzeit; — heäďā-almača'
lakodalmások, násznép | hochzeitsgäste; — h.-kārāβuo lakodalmi
ruha | hochzeitsegwand; — h.-koqhtie lakodalmas ház | hoch-
zeitshaus. — L. häje, M. häja.
heädduo, plur. heäjuo', häjuo' szegény | arm. — L. häjo.
heäjuos, häjuos id.; — h. jähkuolač kishitü | kleinmütig. — L.
hüjos.
heätastuvvat veszélyben lenni | in gefahr sein, gefährdet sein. —
M. hättastovet.
heäpai, heävai, heäbvā, heäββā, l. hieββiet.
heäpatit, heäpa'tit, l. hie'patit.
heähpanit magát szégyelleni | sich schämen. — L. häppanet.
heähpanepmie (gen. heähpanēmie v. -nimie) szégyen | scham
schande.
heävahtit, heäva'tet elpusztítani, elrontani, tönkretenni | zerstören,
zu grunde richten, verderben. — L. hävetet, M. hävatet.
heärvanet elpusztítani, tönkremenni | vergehen, umkommen, zu
grunde gehen. — L. hävanet.
heärvatit ékesíteni, díszíteni | zieren, schmücken. — L. härvetet;
— v. ö. härvuohtit.
heärvastallem, h'ärrā: l. härvastallem, härrā.
heälämaj, plur. heälmä' v. hielmä'; — l. hielmie.
hälluo, heälluo, l. hälluo.
heihtanes, l. hiejähтанis.
hejähт'et, heihtet, hejjähтā, l. hiejähтiet.

heipma, heima, l. hājēma.

herkie, Arv., l. hierēkie.

herrānit, herrānis. l. härrānit, härrānis.

helvet, hālvēt, helvit, plur. helvita', helēvita', helēvēta' pokol | hölle.

— L. *helvet* (sv. *helvete*).

hiejtānis, heihtanes, hējēhtānis parāzna | unzüchtig; — jupmiel-h. istentelen | gottlos, gottvergessen. — M. heitanis.

hiejtiet, hējēhtē, hejtēt, heihtet elhagyni | verlassen (mon hāihtau v. hāihtau v. heihtau, son hājēhtā v. hājēhtā v. hiejtē, ij son hiehtie); — Arv. son hiehta hattumäst eláll a bosszútól | er entsagt der rache; — son hiejtus iečas az tagadja meg magát M. 16, 24.; heājāhtam v. hiejtam part. præt. — L. heitet.

hiejtuoet elhagyatni | verlassen werden; p. præt. hiejtum, hājēhtum elhagyott | verlassen. — L. heitot.

hietie, plur. id., szükség, veszély | not, gefahr. — L. hete.

hietnik, Arv. hiednik, plur. -ka' pogány | heide. — L. hednig (sv. *hedning*).

hiepat megállapodni (?) | stehen bleiben, sich aufhalten (?).

hiepatit, heāpa'tit vb. frequ., id.

hievietēt, hievietit dícsérni, magasztalni | loben, preisen. — L. hevetet.

hieβjiet történni | geschehen (heāβjā történik | es geschieht; heāvai v. heāvai v. heāpai történt | es geschah).

hērekie, hērekie, hirēkie, Arv. hērekie, herkie, plur. hierhkie', hirhkie', rénökör | renntierochse. — L. herke.

hielēmie v. heālāmaj, plur. hielmi' v. heālmā' ruhaderék; ruhszegély | schoss (an kleidern), saum am kleide (tuohťe alte hielmit érintette [ruhája] szegélyeit | sie berührte den saum [seines kleides]). — L. helme.

hinnit elérni, vmihez v. vhová hozzájutni | erreichen, einholen, gelangen zu etwas oder irgendwohin (tie hinniji' čuejēkāt hozzá jutnak, hogy hótalpon fussanak). — L. hinnet (sv. *hinna*).

hirēkie, plur. hirhkie'; — l. hierēkie.

hoql, hoqla, hoql, hoalla, plur. hoqla', hoala' beszéd | rede, gespräch. — L. hāl, hāla.

hoqlat, hoallat beszélni | sprechen (mon hoalau, son hoqlā, ij son hoala); p. præt. hoallam. — L. hālet.

hoallakohtiet, id., verb. inch.

- hoqlāitahtiet* rábeszélni; megszólítani | überreden; anreden. — L. *hālaiddattet*.
- hoalatit* rábeszélni; meghagyni | überreden. — L. *hāletet*, M. *hālatet*.
- hoqlahtuvvüt* vb. pass.; *hoqlahtum* p. praet. — l. *hoqlat*.
- hojokātit*, *hojokotit* dobni, hajítani, taszítani | werfen, schleudern, wegstossen. — L. *hāiketet*, M. *hāikātet*.
- hohkkānet*, *hohkānit*, l. *hohkonet*.
- hohkketit*, *hohketit* elveszteni vkit, megölni | tödten, umbringen. — L. *hākketet*.
- hohkkonet*, *hohkonet*, *hohkkoqnit*, *hohkoqnet*, *hohkkānet*, *hohkānit* elveszni, elpusztúlni | umkommen. — L. *hākkanet*.
- hohkkonepmie*, *hohkonepmie*, gen. -*nēmie* v. -*nimie* pusztulás, kárhozat | untergang, verdammniss. — M. *hākkānebme*.
- hoddie*, plur. -*hojie*' szomorú | traurig, betrübt (*tie šaddin sīj sagga hoddien* ekkor nagyon szomorúak lettek | da wurden sie sehr betrübt, M. 26, 22). — L. *hujos*, M. *hāje*.
- honnuk*, *honnuka*, *hannuka* Arv. méz | honig. — L. *hānog* (sv. *honung*).
- hōlāitahtēt*, Arv. = *hoalāitahtiet*.
- hōlātīt*, Arv. meghívni | einladen; — v. ö. *hoqlatit*.
- hōllat* = *hoallat*.
- hui*, adv., igen, nagyon | sehr (*hui tieuras* nagyon drága | sehr teuer). — L. *hui*.
- huotnaha*, *huonnaha*, *hu^onnaha*, *hunnaha*, plur. id., ház | haus. — L. *huona*, M. *huodnaha*.
- huomahit* gondolkodni, elmélkedni, emlékezni, észébe jutni | nachdenken, sich erinnern. — L. *fuomacet*.
- huomahipmie* (gen. -*himie*) gondolkodás, gondolat, emlékezés | das denken, gedanke, erinnerung.
- huorra*, plur. *huorā*' kurva; parázñaság | hure; unzucht (*huorāp tahkat* paráználkodni | unzucht treiben). — L. *hora*, M. *huora* (sv. *hora*).
- huorāvuo*t parázñaság | unzucht. — L. *horavuo*t, M. *huoravuo*t.
- huolēkie*, *huolkie*, l. *hulēhkie*.
- hukksuo*, plur. *hūksuo*', *hūhsuo*' gond | sorge (*vane huksuotakā* gond nélkül | ohne sorge, sorglos). — *hugso*, M. *huvso*.
- hunnaha*, l. *huotnaha*.

hulēhkie, hulē'kie, huolēhkie, plur. *hulhkie', hul'kie', huolkie'* nép | volk; — *koqhtie-h.* háznép | hausgesinde. — L. *fuolke*, [sv. *folk*].

ja, jā, jah és | und. — L. *ja*.

jaurie, plur. id., tó | see, teich. — L. *jaure*.

jauālat, jaula-, l. *jouālat*.

jahkāsac̄, plur. *jahkāsac̄c̄ā'* esztendős, éves | jährig (*kuók̄te-j.*). — L. *jakasač*.

jāhkie, plur. *jākie'* év, esztendő | jahr. — L. *jake*; v. ö. *jāpie*.

jahkkiet hinni | glauben (*mon jāhkau, son jahkkā, ij son jāhkie*); p. præt. *jahkkam*. — L. *jakket*.

jahkkejeä, v. *-jē* hívő | der glaubende. — L. *jakkeje*.

jahkkuo, plur. *jāhkuo'* hit | der glaube; *vāt̄na-j.* hitetlenség | unglaupe. — L. *jakko*.

jāhkuotes hitetlen | ungläubig. — L. *jakkotes*.

jahkuolač v. *jāhkulač*, plur. *-lačča'* hívő, hú | gläubig, treu; — *hājuos j.*, l. *hājuos*. — L. *jakkolač*.

jaks^tet elaludni (tűzről) | ausgehen, erlöschen (vom feuer: *tollo jaksā*). — L. *jakset*.

jaksatēt eloltani | auslöschen, löschen. — L. *jaksetet*.

jaksatehkē olthatatlan | unauslöschlich. — L. *jaksateke*.

jahttiet, jāhttiet, jāhttiet mondani | sagen (*mon jahtāu, son jahttā, ij son jahtie*); *jahttām* p. præt.; *jahtieturvet* pass., *jahtietum*. — L. *jättet*.

jahttiet igérni, megigérni | versprechen; *jahttam* p. præt. — L. *jatet*.

jahtatum, jahtotes Arv. megigért | versprochen.

jaddat, jaddet elaludni (tűzről) | ausgehen (vom feuer); *jaddakogh-tiet* inch. — L. *jaddet*.

jaddatet eloltani | auslöschen. — L. *jaddetet*.

jasska, jaska, jask^tes nyugodt lelkű | getrost, sicher. — L. *jaskes*.

jaskatit vigasztalódni | sich trösten. — L. *jasketet*.

jaskatahtiet vigasztalni | trösten, — L. *jasketattet*, M. *jaskadattet*.

jaskatus, plur. *-sā'* vigasz, vigasztalás | trost, tröstung. — L. *jaskatus*, *jasketes*, M. *jaskadus*.

jāpie (ritka, selten) = *jāhkie, jākie*.

japmiet, japm^tet halni, meghalni | sterben (*mon jāmau, son japmā, ij son jāmie*); — *aktan oqjvie* *japmiet* meghalni; — *koqluo* (v.

- koqlluomin*) j. agyon v. megfagyni; — p. præt. *japmam*. — L. *jabmet*.
- japmiekeh̄tā* v. *japm^{ie}ekē'tā* halhatatlan | unsterblich. — M. *jabmeketta*.
- japmiem*, *japm^{ie}em*, *japmem* halál | tod, das sterben; — *japmiem-ajāmuo* alvilág | todesreich. — L. *jabmem*.
- jabmiē*, plur. *jabmiē'* halott | der todte.
- jabmiek*, *jabm^{ie}ek*, *jabmek*, plur. *-ka'* id. — L. *jabmek*.
- jāffuo*, plur. id., liszt | mehl. — L. *jafo*.
- jāviestēt*, Arv. *jāvestit* elásni, eltemetni | vergraben, begraben. — L. *javestet*.
- jāma-*, *jāmie*, *jāmij*, l. *japmiet*.
- jāmas* holtan | todt (*raukai jāmas* holtan rogyott össze | er stürzte todt nieder). — L. *james*.
- jāmiehtet* megölni | umbringen, tödten. — L. *jabmetet*, *jametet*.
- jāmikaxaj*, plur. *jāmikaha'* halott, holttest | leiche.
- jalā*, *jälā*, *jāli*, *jeli* conj., vagy | oder; — *juoko... jalā* vagy—vagy | entweder ... oder. — L. *jalla*, *jälla*.
- jalla* bolond | tor, töricht. — L. *jall*, *jalla*.
- jallat* levágni, kivágni | abhauen, fällen (*mon jalāu*, *son jallā*, *īj son jalā*); *jalātuvvet* pass. — L. *jallet*, M. *jallat*.
- jalātīt* id., vb. frequ. — M. *jallatet*.
- jāhttiēt*, l. *jahttiēt*.
- jāla*, *jāli*, l. *jalā*.
- jēāskuotēt*, *jēāskuotīt*, *jēāskōtīt*, *jīāskōtīt* kérdezősködni, tudakolni, megtudakolni | nachfragen, nachforschen; — p. præt. *jēāskōtam*, v. *-kuotam*.
- jēābāta* egyenlő, hasonló, egyforma, olyan | gleich. — L. *jēbd*, *jābd*, M. *jābda*.
- jēābātasāč*, plur. *-sāčča'* id.
- jēhtīj*, l. *jahttiēt*.
- jeli*, l. *jalā*.
- jīāskōtīt*, l. *jēāskuotīt*.
- jiekāna*, Arv. *jiegānā*, *jekāne*, plur. *jiekāna'* jég | eis. — L. *jägna*.
- jietna*, plur. *jiena'* hang | stimme, laut. — L. *jāna*, M. *jedna*.
- jierhmak* eszes, okos | klug. — L. *jerbmak*.
- jierhmālač*, *jērhmālač*, *jirhmālač*, plur. *-lačča'* id. — L. *jerbmalāč*.
- jīssies*, Arv. vastag | dick. — L. *jissajes*; v. ö. *assas*.

- jirhmietakā* esztelen, értelmetlen | unklug, unverständig. — M. *jerbmetaka*.
- jillat* nyilni | sich öffnen, aufgehen [*čālmie jilli* die augen öffnen sich; — *patāsa jillisa anus ejus aperiatur*].
- joualat, jouālat, jōālat, iauālat* mondani | sagen (*mon joulau, son jouālā, ij son joulo*). — L. *jaulet*.
- jouksotit* elérni, eljutni | erreichen (*son jouksot*). — I. *jokset*. — L. *jåksetet*.
- johko*, plur. *jokō* folyó | fluss. — L. *jokk, jokka*.
- johkse*, Arv., l. *juokse*.
- jokset, joksot* elérni, utólrni | erreichen, einholen. — L. *jåkset*.
- joksotit* vb. frequ. = *jouksotit*.
- johtiet, johttiet, johtō^t, johttoit, johttō^t, johttōt* költözködni, tovább menni, haladni | weiter ziehen, wandern, fahren (*mon johtōu v. jotōu, son johttō v. johttoo, ij son johto*); — p. præt. *johttoom*; — ger. *johtietin* költözés közben | während des ziehens; — ger. *johtiem* v. *johttoomin* (*mon läu j. költözködöm* | ich bin im ziehen); *johtōcit* inf. fin. — L. *jättet*.
- johtie* költözködő, költöző | wandernd, von einem ort zum andern ziehend (a lappok így különösen a rennyájával költözködöt hívják). — L. *jätteje*.
- johtiem* költözködés | das wandern, weiterziehen; — *johtiem-piejvies* eine tagreise. — L. *jättem*.
- johttōjit, johtō^tjit* vb. inch. = *johtiet*.
- jorōhtit, jorōtēt* forgatni; eldönteni | drehen, im kreis gehen lassen; umwerfen, umstürzen; — *millau jorōhtit* malmot forgatni, örletni | eine mühle drehen, mahlen; — ger. *jorō^ttemin*. — L. *jārretet*, M. *jārâtet*.
- jorökāt* fordúlni, megfordúlni | sich drehen, sich wenden, sich umdrehen, sich umwenden. — L. *jārgat*.
- jorökelit*, l. *jorökolēt*.
- jorhkietit, -tet, jor^tkietit* fordúlni, megfordúlni, megtérni | sich wenden, sich umwenden. — L. *jārgetet*.
- jorökolet, jorökolit*, Arv. *jorkolet* fordítani, megfordítani, visszatérlni | umwenden; übersetzen (eine schrift); umlenken, zurücktreiben; — *jorökolet iečas magát megjavítani, [būneitöl]* megtérni | sich bessern, in sich kehren; *jorökolam, jorökelam* p.

- præt.; *jórókoluvvut* pass.; *jórókuluvvum*, Arv. *jórkoluvvum* p. præt. — L. *jårgalet*, M. *jårgålet*.
- jorókolépmie* v. *jorókolém*, (gen. -*limie*) megtérés, bűnbánat | umkehr, umwendung; busse. — L. *jårgelem*, M. *jårgålebme*.
- jórópo*, *jorhpos* gömbölyű | rund. — L. *jårba*, *jårbes*.
- jorhpok*, plur. -*ka'* tuskó | klotz. — L. *jårbak*.
- jorhpotahk*, plur. *jorhpotakā'* kerék; gömbölyűség | rad; runde: *ilmien j.* égboltozat | himmelsgewölbe. — L. *jårbedak*, M. *jårbåtak*.
- jorrat* v. *jórrat* esni, dölni; forogni, körben menni | fallen; sich drehen, kreisen (*mon jóróu*, *son jórrō* v. *jorrā*, *īj son jóró* v. *jorā*): *mielluo jórrā* a malom forog | die mühle geht. — L. *jårret*.
- jōālā*, l. *jouālat*.
- jollerit*, Arv. gördülni | sich wälzen (*son jolleri akiast* kigördült, kifordult a szánból | er stürzte aus dem schlitten). — L. *jollaret*, *jollore*t.
- jolliertit* gördíteni, hengeríteni | wälzen. — L. *jollertet*.
- juelēkie*, *julēkie*, *juolēkie*, plur. *juelhkie'*, *ju^olhkie'*, *julhkie'*, *juolhkie'*, *juolkie'*, *juölhkie'* láb | fuss (allat. s. *juolākai*); — *juelēkie-kasska* lábköz; — *kintal-j.*, l. *kéntal*. — L. *juolke*.
- juo* adv., már | schon. — L. id.
- juok* pron. rel., a ki, a mi, a mely | welcher (sing. gen. *juon*, plur. gen. *juoi*). — L. id.
- juokā* valami | etwas (acc. *juokā*, acc. plur. *juojētā*, *ju^ojētā*). — L. *juok*.
- juokatit* vb. frequ., elosztani, szétoztani | verteilen, austeilen; — p. præt. *juokatam*, l. *juohkiet*. — L. *juoketet*.
- juohkiet* osztani | teilen, austeilen (*mon juokau*, *son juohkā*, *īj son juokie*). — L. *juoket*.
- juoko* ... *jalā* vagy ... vagy | entweder ... oder. — M. *juogo*... *jälla*. *juohkke*, *juohkkē*, *juohkkā*, *juohkke* minden, mindenik | jeder, jeglicher; — *j-lāhkan* mindenféle | allerlei. — L. *juoke*, M. *juokke*. *juokkahač*, *juohkkahač*, *juokkehač* mindenki | ein jeder. — L. *juokkehač*, M. *juokkehač*.
- juokse*, *johkse*, plur. *juoksa'* Arv. *íjj* | bogen. — L. *juoks*.
- juobba*, acc. *juoppau* bármelyik | welcher immer (von zweien), — L. *juobba*.
- juolēkie*, plur. *juolhkie'*, *juolkie'* l. *juelēkie*.

- juhkat inni* | trinken (*mon juhkāu, son juhkā, ij son juhā*); p. præt. *juhkam*. — L. *juhket, M. juhkat*.
- juhkem, juhkam ivás* | das trinken; — *juhkam-lihtie ivó edény* | trinkgeschirr. — L. *juhkem, M. juhkam*.
- juhkie ivó, iszákos* | trinker. — L. *jukkeje, M. jukke*.
- juhcat dörögni, harsogni* | donnern, tosen. — *almien äddā (Āciek) juhā* az ég zörög | es donnert. — L. *jucec*.
- jut, juht, jutt, juhtä, juhte, Arv. ju'tä, ju'te* hogy; mert, mivel | dass; weil. — L. *jutte*.
- juhte Arv. a ki* | welcher.
- jūtar, plur. -ra'* zsi dó | jude. — L. *juda, judar* (sv. *jude, plur. judar*).
- jutuos, plur. juhtusa'* vadállat | raubtier. — L. *juttus*.
- jus ha* | wenn. — L. *id*.
- jūhsa'* szíjak, melyekkel a lappok a hótalpakat a lábhoz erősítik | riemen, mit welchen man die schneeschuhe an den fuss befestigt. — L. *jukseh*.
- jupm^äl, jupmiel, jupmi^{el}, jupm^{el}, jupmel* isten | gott. — L. *jubmel, jupmielahties* istentelen | gottlos. — L. *jubmelattes*.
- jupmielahtiesvuot* istentelenség | gottlosigkeit. — L. *jubmelattesvuot*.
- juritak, plur. -ka'* gondolat | gedanke. — L. *juritak, M. jurdag*.
- jurra* adv. épen, épenséggel | just, gerade, eben. — L. *jura, juru, jurr*.
- julēkie, plur. juhkie'*; — l. *juelēkie*.
- čaime* Arv. nevetés | gelächter. — L. *čaim, čaima*.
- čaimet* Arv. nevetni | lachen. — L. *id*.
- čaimakōhtit* Arv. id., vb. inch. — *čaimātalat* Arv., id., vb. frequ.
- čakča, plur. čauhča'* ősz | herbst; — *č.-kiessie nyárutó, ősz eleje* spätsommer, herbstanfang; — *čakča-orruom-pājēhkke* őszi tartozkodó hely | herbstaufenthaltort. — L. *id*.
- čāknāt* v. *čāgēnat, čāgnat* belépni, bemenni | eintreten, hineingehen (præt. 3. *son čāgānai* v. *čāñai*). — L. *čagnet*.
- čāddānet* tévedni, eltévedni | irren, sich verirren. — L. *čaj Janet, M. čaj Janet*.
- čāddānes* eltévedés, tévelygés | verirrung. — L. *čajanes, M. čajanes*.
- čādetet, čāddetet* csábítani, elcsábítani, eltévelyíteni, hitegetni | verführen; *čāddetuvvät* pass. — L. *čajetet*.

čāđetedđē csásbitó, hitegető | verführer. — L. *čajeteje*.

čāhcie, čāhcii, čā'cie, plur. *čācie', čācii'* víz, nedv | wasser, saft; — *čācie-kāma*, l. *kāma*. — L. *čace*.

čāñaltahk, plur. *-takā'* bemenet | eingang. — L. *čagneltak*, M. *čagnaltak*.

čatā pp. által, keresztül | durch. — L. *čada*.

čatnat kötni | binden (*mon čanāu, son čatnā, ij son čanā*); — p. præt. *čatnam*. — L. *čadnet*.

čanāt id., vb. frequ. — *čanātuvvāt* pass. — L. *čadnetet, čanadet*. *čanās*, plur. *čatnasa'* kötés, kötelék | band; — *tā li para peāna*

čatnasin da war nur der hund gebunden. — L. *čadnes*, M. *čadnas*.

časket dobni, vetni | werfen. — L. id.

čāppa, čāppak szép | schön. — L. *čabbe, čabbak*. M. *čabba, čabbak*.

čahpat fekete | schwarz. — L. *čappet*, M. *čappad*.

čābārit szorítani | drücken, pressen; — *č. auhtan oqjvie* agyon szorítani | zu tode drücken. — L. *čabret*.

čavielk, čavelk, plur. *-ka'* hát | rücken, tergum. — L. *čavelk*.

čārrēm, čārrim, plur. *čārrima'* zsírsem (a mi a leven uszik) fettauge.

čārrie, plur. *čārriv'* v. *čārrima'* = *čārrēm*.

čāla: *pađiel-č.* fölirat | aufschrift. — L. *čala* incisio.

čāliehtum, čālietum írva, írott | geschrieben; — l. *čālliet*.

čāluk, plur. *-ka'* irat | schrift; — *č. oqhpies*, (plur. *č. oqhppāsa'*) írástudó | schriftgelehrter. — L. *čalog*.

čalēmie, plur. *čalmie'* (all. *čalāmai*) szem | auge; — *č. piellie* fél szem | ein auge. — L. *čalme*.

čalmietes, čalmietis, čalmiehtëm, čalmiehtëpmie v. *čalmietipmie* (plur. *čalmietimie'*) vak | blind. — L. *čalmetes, čalmeteme, -tebme*.

čalmietuvvat megvakúlui | blind werden. — *čalmetovet*.

čāllak, plur. *-ka'* = *čāluk*.

čāllakam, plur. *-ma'* id.

čālliet irni | schreiben (*mon čālau, son čāllā, ij son čālie*); p. præt. *čāllam*. — L. *čalet*.

čallet szarvát fához dörzölni, szarváról a szőrösbórt ledörzölni (rénszarvas, őszszel, párzás idején) | sich an bäumen das geweih abreiben (renntier, im herbst, zur brunstzeit); — *čāllam-čoaqrvie* szarv, a melyen nincs már meg a bőr | renntiergeweih, von welchem die haarige haut abgerieben ist. — L. *čallet*.

čqkkat, Arv. űlni | sitzen; — l. *čohkkahet*.

ččäpohťj (allat. s.); — l. *čiepiet*.

ččäroi (præt. s. 3) Arv., l. *čičerru^ot*.

ččäräta v. *ččäräta*, plur. *ččärta'* nem, faj, mód | art. — L. *čärd*, M. *čärda*.

ččehka, plur. *ččieka'* sarok, szeglet | winkel, ecke; — *č. kietkie* sarokkő | eckstein. — L. *čäk*, M. *čiekkä*.

ččiehkiet elrejtteni | verbergen (*mon ččiekau*, *son ččiehkä*, *ij son ččiekie*);

— p. præt. *ččiehkam*, *ččiehkam*; *ččiekatuvvet*, *ččiekahtuvvät*, pass.;

ččiekahtuvvum, *ččiekahtum* p. præt. — L. *ččäket*, M. *ččekket* (*ččeke*).

ččiekuos, *ččiekus*, plur. *ččiehkusa'* rejtek, homály, sötétség | versteck. dunkelheit. — L. *ččäkos occultus*, M. *ččekos*.

ččiekusvuot titok, titokzatosság | geheimniss, heimlichkeit. — L. *ččäkosvuot*.

ččiekčat rügni, rugdalni | mit den füßen stossen, ausschlagen, einen fusstritt geben. — L. *ččäkčät*.

ččiekňal, *ččiegňal* mély; mélység | tief; tiefe. — L. *ččägnel*, M. *ččegnal*.

ččiettit legeltetni, őrizni | hüten, weiden lassen; — *kusäit* č. teheneket ő. | kühe h.

ččiepiet, *ččiepieht*, *ččiepoht*, *ččäpoht*, plur. *-ta'* (all. s. *ččiepieti* v. *ččäpohťj*) nyak | hals. — L. *ččäpot*, *ččäpet*, M. *ččäpot*, *ččepet*.

ččieppie ügyes, jártas | geschickt, bewandert in etw. (*son leä č. piutäčit* ő ügyes a vadászásban v. halászásban). — L. *ččeppe*.

ččierru^ot, *ččiärruot* sirni, siratni | weinen, beweinen (*mon ččieruou*, *son ččierro* v. *ččierru*, *ij son ččieruo*). — L. *ččerot*, M. *ččerrot* (*ččero-*).

ččierruokoqhtiet id. vb. inch.

ččierruom, *ččiärruom*, *ččiärrrom* sirás | das weinen. — L. *ččerom*, M. *ččerrom*.

ččielhkas tiszta | rein. — L. *ččälges*, M. *ččelgas*.

ččielėkit magyarázni, megfejtteni | erklären. — L. *ččälget*, M. *ččelget*.

ččielhkestit, v. *ččiälkestet* id., *ččiälkestuvvät* pass.; *ččiälkestuvvum* p. præt. — L. *ččälgestet*.

ččiellat leugorni | herabspingen, sich hinabstürzen (*ččiellicau täte ččokko nalt majd leugrom e csúcsról*) (v. ő. *kahpatet*).

ččiuk, v. *ččižoka* plur. *ččiukä'* kölyök, fajzat | das junge, brut (*vuoncan č. esibe* | hühnchen, küchlein; *smälän č. bárány* | lamm).

— L. *ččuk*, M. *ččivk*.

éiktiet: *vierhmūt* č. hálót foltozni, kijavítani | netze flicken, ausbessern. — L. *éiktet*.

čoqjěvie, plur. *čoqjvie* (all. *čoqjávai*) has, anyaméh | bauch (*māl-lie-č.* rénszarvas paczalja megtöltve megaludt rénszarvasvérrrel | renntierwanst mit gestocktem renntierblut gefüllt). — L. *čáive*.
čoqhkai, *čoqhkakai* adv. össze, egybe | zusammen (in unum). — M. *čákkai*.

čoqhkin adv. együtt | beisammen. — L. *čáken*.

čoqhkanet, *čoqhkenet* összegyűlni, gyülekezni | sich versammeln; — *čoqhkanam*, *čoqhkenam* p. præt. — L. *čákenet*, M. *čákanet*.

čoqhket = *čoqkkiet*. — L. *čáket*.

čoqhkies, plur. *čoqhkāsa'* rakás | haufen.

čoqhkkeit, l. *čohkkeit*.

čoqkkiet, *čoqhkkeit*, v. *čoqggiet*, *čoqggiet*, *čoqgiet* gyűjteni, összegyűjteni, föl- v. összeszedni | sammeln, versammeln; auflesen: *muordit* č. bogyókat szedni | beeren pflücken, (*mon čoqkkau*, *son čoqggā*, *ij son čoqkkie*; — így is: *mon čoqggau*, *ij son čoqggie*); — p. præt. *čoqggam*. — L. *čáqget*.

čoqsskies, *čoqskies* hideg | kalt. — L. *čáskes*.

čoqsskiem, *čo^asskiem* hideg, hidegség, fagy | kälte, frost; — č. *tāuāta* hideglelés | kaltes fieber. — L. *čáskem*.

čoqsskom, *čoqsskom*; l. *čossko*.

čo^asskuot, *čosskuot* hűvösödni, elhűlni | kalt werden, kühl werden, auskühlen. — *čáskot*.

čoqrvie szarv | horn, geweih; — *čállam-č.*, l. *čállam*. — L. *čárve*.

čoqllie, plur. *čoqlie'* bél | darm; — *vuopta-čoqllie* hajszál | ein haar; — *suojěnie-č.* egy szál széna | heuhalm. — L. *čále*.

čöivie = *čoqjěvie*.

čoutak, plur. *-ka'* kulcs | schlüssel. — L. *čáutak*.

čoutiet kinyitani; megszabadítani | aufschliessen, aufmachen; befreien (*uhsau* č. januam reserare). — L. *čáutet*.

čohk, *čohke*, Arv., l. *čohkko*.

čohkkahet, *čohkahet* v. *čohkkohet*, *čohkohet*, *čohkohet* ülni | sitzen.

— ger. *čohkkahēmen*, *čohkahēmiēn*, *čohkohēmen*. — L. *čákkahet*.

čohkkahēm, *čohkahēm* ülés | das sitzen; — č. *sadē* (*saddie*) ülőhely sitzplatz. — M. *čákkahem*.

čohkkahi Arv. össze | zusammen. — v. ö. *čoqhkai*.

čohkanüt, *-net* Arv.; p. præt. *čohkanam* = *čoqhkanet*.

čohket = *čohkkiet*.

čohketit id., vb. frequ. összegyűjteni | sammeln. — M. *čâketet*.

čohkkeitit, *čô'kkeitit*, *čohketit* leülni | sich setzen; — p. præt. *čohkkeitam*, *čohketam*. — L. *čâkkeitet*.

čohketahttiet vb. caus. ültetni | setzen. — L. *čâkkeitattet*, M. *čâkkedattet*.

čohkie, plur. *čokie'*: *saltie-č.* sótartó, sószelence | salzbüchse.

čohkko, plur. *čohko'*, Arv. *čohk* csúcs | spitze (*varrie-č.*, Arv. *vârien č.* hegyesúcs | bergspitze). — L. *čâkk*.

čohkçot, *čohkçut* Arv. szúrni | stechen; — p. præt. *čohgçam*. L. *čuhogçot*. *čohkçokôtét* id., vb. inch. — L. *čuhogçogâtét*.

čohgçiet = *čohkkiet*, *čohgçiet*.

čohgçulvas, *čohgçolvas* gyülekezet | versammlung. — L. *čâgçolvas*.

čotto, plur. *čoddoka'* gége | gurgel, kehle. — L. *čâdd*.

čossko, plur. *čosko'*, Arv.

čosskom, *čôgçsskom*, plur. *-ma'* gerenda, tuskó | balken, baumstamm, klotz. — L. *čâšk*, M. *čâškâ*.

čosskuot, l. *čohgçsskuot*.

čopmie, plur. *čomie'* rakás | haufen (*kirkie-č.* steinhaufen). — L. *čâm*, *čâmâ*.

čopmo, plur. *čomô'* id.; torony | id.; turm.

čoroko, adv. erősen, nagyon | sehr, fest. — L. *čârg*, M. *čârgâ*.

čoromotet ököllel ütni | mit der faust schlagen; — *č.* *lârhhkas* agyon ütni | todtschlagen. — L. *čârbmâtét*.

čolâket, *čolêkit*, *čolokot* köpni | speien (*mon čolâkçau*, *son čolâkâ*, *îj son čolâkie*); — p. præt. *čolokam*. — L. *čâlget*, *čâlçât*.

čollit kiköpni, kihányni | ausspeien. — L. *čâllet*, M. *čâlлит*.

čuhçppiet, *čuhçppiet* levâgni, aratni | abschnneiden, schneiden (*mon čuhçhpau*, *son čuhçppâ*, *îj son čuhçpie* v. *čuhçpie*). — l. *čuhçppat*.

čuejêkât, *čuojêkât*, *čuojâkât* hótalpon menni v. futni | auf schneeschuhen gehen od. laufen (*mon čuoikau*, *son čuojêkâ* v. *čuoikâ*). — L. *čuoiket*.

čuejêkâtít, id. vb. frequ. — L. *čuoiketét*.

čuojêhka, *čuojâhka*, plur. *čuoihka'* v. *čuihka'* szunyog (hosszú orrú) | mücke. — L. *čuoik*, M. *čuoika*, Düb. *čueik*.

čuojâkat, *čuojêkât*. — l. *čuejêkât*.

čuojêkam hótalpon futás: *č.* *kojêvuo*, l. *kojêvuo*. — L. *čuoikem*.

čouukat, *čououket* világítani, fényleni | leuchten. — L. *čououket*.

- čuoukas*, plur. -sa' világosság, fény | licht (lux). — L. *čuoukes*.
- čuoukis* világos, fényes | hell, licht, klar. — L. *čuoukes*, M. *čuoukis*.
- čuoukotit*, vb. frequ. világosnak, lenni, fényleni, világítani | hell sein, leuchten; — *piejérvie čuoukota nappal lesz, virrad* | es wird tag. — L. *čuouketet*. — v. ö. *čuovákat*.
- čuoukutahčat* id. vb. inch. — L. *čuoukotačet*.
- čuoukutačkoqhtiet* v. *ču^okutičkoqhtiet* vb. inch. virradni | dämmern, tag werden. — M. *čuoukotičkâtet*.
- čuouketuvvüt* világossá lenni, fényessé lenni | hell, licht, glänzend werden. — M, *čuouketovet*.
- čuoukotiđđie*, v, -*kutiđđie*, virradás, nappalodás | tagesanbruch.
- čuoukutipmie*, gen. -*timie* id.
- čuohkat* fölszörpölni, lefetyelni (kutyákról) | schlürfen (von hunden); — *mon čuokau, son čuohkâ, ij son čuoka*; — *čuohkam* p. præt. — L. *čuoket*.
- čuokahtit* id., vb. frequ.
- čuokutačkoqhtiet* = *ču^okutačkoqhtiet*.
- čuoja-*, l. *čuodđat*.
- čuojah^{tet}*, -*tit* hangoztatni, vmi hangszert fujni, sipolni, fütüölmi lauten lassen, ein instrument blasen, pfeifen; — *č. pasoaqnan kürtöt* (harsonát) fujni | die posaune blasen; — *mij leäp čuojah-tam tiđđi* mi fütüöltünk (sipoltunk) nektek M. 11, 17. — *čuojah^{tam}* p. præt. — L. *čuojetet*, M. *čuojatet*. — v. ö. *čuodđat*.
- čuojatedđie* p. præs. sipos | pfeifer, bläser. — L. *čuojeteje*, M. *čuojateje*.
- čuodđat*, *čuodđät* hangzani, szólni | lauten, rufen; — *vuonca-orries čuodđâ* a kakas szól | a der habn ruft (kräht) (*mon čuojau, son čuodđâ, ij son čuojie*). — L. *čuojet*.
- čuodđales* erősen hangzó, harsogó | laut, volltönend, schallend. — L. *čuojeles*, M. *čuojales*.
- čuodčälástiet*, *čudčälástiet* föltámadni, fölkelni, ellentállni | sich erheben, sich widersetzen. — L. *čuodčalastet*.
- čuodčielet*, *čudčielét* fölkelni | aufstehen, surgere; — *pajās č. föltámadni* | auferstehen, resurgere; — imper. s. 2. *čuodčil* v. *čudčiel kelj föl!* *čuodčielam* p. præt. — L. *čuodčielet*.
- čuodčieliem* v. *čuodčielepmie*, gen. -*lémie* v. -*limie* fölkelni | aufstehen. — *pajās čudčieliem föltámadás* | auferstehung. — L. *čuodčielem*.

čuođcuot állni | stehen (*mon čuoččuou v. čuočču, son čuođču, ij son čuočču*); — ger. čuođcuomän; — p. præt. čuođčum. — L. čuođčot, čodčot.

čuođcuotit állatni; vminek élen lenni, igazgatni | stehen lassen; verwalten, vorstehen. — L. čodčotet, M. čuođčotet.

čuođcuoteddie gondviselő, sáfár | verwalter. — L. čodčoteje, M. čuođčoteje.

čuoččatit vb. mom. megállni | stehen bleiben. — L. čodčatet, M. čuođčatet.

čuoččaltiet föltámasztani, fölkelteni | erstehen machen, erwecken; (*sū vielđa kalākā ... čuoččaltiet vielđasis sahkkusau atyjafia támasszon az ő atyjafiának magot M. 22. 24.*) — L. čuođčaldattet.

čuoččelit; — čuoččelam p. præt., Arv. = čuođčelit.

čuoččut, Arv. = čuođčuot.

čuohtie, čuotie száz | hundert; — č. kártasač adj. százszoros; č. kártasačā v. kártasaččat adv. százszorosan | hundertfach; — č. kirrhtie százszor, százszorosan | hundertmal, hundertfach. — L. čuote.

čuona, v. čuonam, plur. čuonama' szikra | funke. — L. čuona, čuonem.

čuohppat vágni, metszeni | hauen, schneiden; — pajās č. aratni | ernten; — kasskat č. levágni | abhauen, abschneiden (*mon čuohpau, son čuohppā, ij son čuoHPa v. čuoHPie v. čuoHPi*); čuoHPam p. præt. — L. čuoppet, M. čuoppat.

čuohppam vágás, metszés | das schneiden; č.-ajěkie aratás ideje | erntezeit. — L. čuoppem, M. čuoppam.

čuoHPatet (p. præt. čuoHPatam) vb. frequ. = čuohppat.

čuoHPatet levágatni | abhauen lassen. — M. čuoHPatet.

čuoHPateddie arató | schnitter. — M. čuoHPateje.

čuopma, plur. čuoma' hamvas áfonya | krähenbeere, moosbeere (*vaccinium nigrum*). — L. čuoma.

čuovakat = čuoukat.

čuorvuot, čuoβžuot követni | folgen, sequi (*mon čuovuou, son čuorvu, ij son čuovuo*). — L. čuovot, M. čuorvot (čuoovo-).

čuorvas, plur. čuorāvasa' kiáltás | ruf, schrei. — M. id.

čuoróvuot, čuoróžuot kiáltani | schreien, rufen (*mon čuorvuou, son čuoróvo v. čuoróžu, ij son čuorvuo*). — L. čuorvot.

čuorvuotet vb. frequ., hívni | anrufen (*son čuorvuotā Ēliāsau* M. 27, 47.). — L. *čuorvotet*.

čuollat vágni, hasítani | zerhauen, spalten; — č. *kasskat* levágni | abschneiden; — č. *kuouřtat* szétvágni | zerhauen, zerschlagen (*mon čuolau, son čuollā, řj son čuola*). — L. *čuolet*, M. *čuollat* (*čuola*-).

čuolastiet, čuolestiet vb. frequ. id.; — č. *ierit* levágni | abhauen. — M. *čuolastet*.

čuolltiet elválasztani | trennen, absondern. — L. *čuoldet*.

čū^utie v. *čúotie*, plur. *čū^utie'*, *čútie'* ujj | finger. — L. *čute*, M. *čuvde*. *čúliestit* esókolni | küssen. — L. *čúlestet*.

cahkatallat v. *cakkatallat*, Arv.; *cahketet, cakkitet* meggyújtani | anzünden. — L. *cakketet*.

cāhkiet dugni, bedugni | stecken, hineinstecken (*mon cākau, son cāhkā, řj son cākie*). — L. *caket*.

cāhkielit id. (præs. s. 3. *son cāhkiel*).

cakka-, *cakkie*, l. *caggat, caggie*.

cajna, plur. *cañā'* peczekfák, a vászonból vagy bőrből való ajtó kipeckelésére | speiler an der tür aus leinwand oder fell.

caggat kiterjesztteni; megtámasztani; akadályozni, gátolni, eltiltani vmitől | ausstrecken, ausspannen; stützen; hindern, abhalten; — *kořtieu* c. a sátrat fölütni | das zelt aufschlagen; — *allet cakka sijāu pořhtiemäst mū lusā* ne akadályozzátok (ne tiltsátok) őket a hozzám való jövetelben | hindert sie nicht (verbietet ihnen nicht) zu mir zu kommen, M. 19, 14. (*mon cakkau, son caggā, řj son cakka*). — L. *caggat*.

caggie, plur. *cakkie'* támaszték, czölöp, rúd (sátorbeli) | stütze, pfahl, stange (am zelt); *uksa-c.* két rúd, melyek olló alakban egymásba helyezve, az ajtóbemenetet alkotják | zwei stangen, welche in scheerenform zusammengelegt, den türeingang bilden. — *pořššuo-* (v. *pořššie*) c. egy czölöp az *uksa-c.*-val szemközt (a sátor hátsó részében, a hol régebben szintén volt ajtónyílás) | eine stange, der *uksa-c.* gegenüber (im hinterteil des zeltes, wo früher auch eine türöffnung war). — L. *cagge*.

cabmiet, cābmiet ütni, zörgetni, kopogtatni | schlagen, klopfen, (*mon capmau, son cabmā, řj son capmie*); — p. præt. *cābmam*. — L. *cabmet*.

capmiestit vb. frequ. ütni, vágni, leütni, levágni | schlagen, hauen, niederhauen.

cähhkat megvágni, bemetszeni | schneiden, einschneiden. — L. *cekkot*.

cähhkalit vb. mom., id.

ciehkie bevágás, bemetszés; pont | einschnitt, kerbe; punkt. — L. *cekke*.

ciegganit épülni, fölépülni | errichtet werden, erbaut werden. — L. *cegganet*.

ciegganepmie, gen. -*nēmie*, n. act.: *ciegganēmie-čēārāta* építésmód | bauart. — L. *cegganem*.

cieggiet emelni, föléllítani, építeni | errichten, aufstellen, bauen: *koqtieu cieggiet* házat építeni | ein haus bauen; — *pajās c. fölépíteni* | aufbauen (*mon cieggau* [v. *ceäggau*], *son cieggā* [v. *ceäggā*], *īj son cieggi*; — p. præt. *ceaggam* v. *ceäggam*. — L. *cegget*.

cieggie: *koqtie-c.* házépítő, építőmester | baumeister. — M. *kâtecegge*. *cieggiem* fölemelés, föléllítás, építés | das errichten, bauen. — L. *ceggem*.

cieskes, *cieskēs* hegyes, tövises | spitzig, stehend, dornig; — *c.-pūstač* tövisbokor | dornstrauch. — L. *ceskes*.

ciellat ugatni | bellen (*mon ciellau*, *son ciellā*, *īj son ciela*).

cicāč, v. *cicuhk*, plur. -*ča'* v. -*ka'* veréb | sperling. — L. *cicok*, *cice*. *cīs*, *cīs*, *cīs!* (a rénszarvasok nógatására való kiállítás | ruf zum antreiben der renntiere). — v. ö. *kukukū*.

cissātuššie a *cīs*-t kiáltás | das *cīs*-schreien.

cissalit «*cīs*»-t kiáltani | *cīs*-schreien.

cokkie, plur. *cokie'* szív (többnyire állatoké) | herz (meist von tieren). — L. *cäkke*.

cuouhkas adv. szét, darabra | auseinander, in stücke, zer.: *pahkiet c. széttépni*, *szétszaggatni* | zerreißen. — M. *cuovkas*.

cuouhkēt, *cuouhkit*, *cuoukit* széttúzni, széttörni, szétszakítani | zerschmettern, zerschlagen, zerreißen. — L. *cuouket*, M. *cuovket*, *cuoukit*.

tājēkan v. *tājākan*, plur. -*na'* tészta | teig; — *sūries t.* kovász | sauerteig. — L. *daigen*, M. *daigen* (sv. *deg*).

taina, *tāina* azért | darum, deshalb; — *taina ko*, *tāina ko* mivel | weil.

- tajévai* adv. gyakran | oft; — *man t. hányszor*, mily gyakran | wie oft. — L. *taivai*.
- tauk, tāuk, tauka* mégis, mindamellett, de, ámde | doch, jedoch. — L. *dauk*, M. *dauk, dauka*.
- tāuāta* v. *tauāta*, plur. *tāuta'* betegség | krankheit; — *čoqskiem-t.* hideglelés | kaltes fieber. — L. *taud*, M. *tauda*.
- tauhtie*, l. *taktie*.
- tāhka*, plur. id., tető | dach. — L. *tak*, M. *taka* (sv. *tak*).
- tahkat* tenni, csinálni | tun, machen (*mon takāu, son tahkā, ij son takā*, præt. s. 3. *takāi*, Arv. *tahkai*); — *huorāp tahkat* paráználkodni; — ger. *tahkamän* v. *-min*; *takātuvvät* pass.; *takāhturcum, takātuβzum*, Arv. *tahkotuvum* p. præt. — L. *takket*, M. *takkat*.
- tahkakoqhtiet* id. vb. inch.; — *takācit* inf. fin.
- tahkamus* ügy, tenni való | geschäft, verrichtung (*mājtās munnuin leä tuina tahkamussan mi dolgunk van veled* | was haben wir mit dir zu tun?). — L. *takkamus*.
- tahkie* csináló, tevő | macher, verfertiger; — *lairielihtie-tahkie* fazekas | töpfer. — L. *takkeje*, M. *takke*.
- tahku* itt, erre | da, in dieser gegend; — *tuohku-tahku itt-ott* | hier und dort. — L. *taggo*.
- tahkuo*, plur. *takuo'* tett, cselekedet | tat, handlung, werk. — L. *takko*.
- takkar, takkir* ilyen, olyan | solcher. — L. *taggar*.
- taktie* v. *tauhtie*, plur. id., csont, tetem | bein, knochen: *iertik-t.* bordacsont | rippenbein. — L. *takte*.
- tagka vitie* azonnal | sogleich.
- taggu, taggo* arra, arra el, erre, erre el | dortzu, hier vorbei, da vorbei; — v. ö. *tahku*. — L. *taggo*.
- taha* nom. plur., l. *tāt*.
- tādatet, tadatèt, tādđätit, tādätit* érteni | verstehen. — L. *tajetet*.
- tāt, tat, taht, tatt* ez, az | dieser; der, die, das (acc. *tāu* v. *tau*; gen. *tān* v. *tan*; com. *taina*; ess. *tānn'en, tannän*; iness. *tān*; elat. *tāte, tātä, tate*, Arv. *tahtie*; allat. *tasā*; — plur. *tā', ta', taha*; acc. *taite*, Arv. *taitie*; gen. *tāi, tai*; elat. *tāistä, taistä*; allat. *tāiti, taita*).
- tāte, tātä, tate* Arv. *tahtie* (l. *tat*): *tatie* milt az után, a szerint | danach, demgemäss; — *tāte kiečiest ettől fogva, ezentúl* | von nun an, hierfür.

tāhtek ugyanez, ugyanaz | derselbe (acc. *tauka* ; com. *tāinak* ; iness. *tanka*). — L. *tattek*.

tās, *tass*, *tas*, l. *tast*.

tasā, *tāsi*, Arv. *tasa*, *tassa* ide, oda | hieher, dahin ; — *tasā* v. *tasāk* v. *tasā ko* v. *tasāk ko* v. *tasās*, Arv. *tasa ku*, *tass i ku* míg, a míg | bis, bis dass ; — *kitta tasā kō son maksī* addig, a míg megfizette | so lange bis er bezahlte M. 18, 34. — L. *tasa*, *tas*.

tast, *tāst*, *tās*, *tass*, *tas*, adv. többé, ismét | mehr ; wieder ; — *tāst vitt* ismét | wieder, wiederum M. 27, 50. — L. *tast*.

tasstā, *tasťā*, *taste* innen, onnan ; azért | von hier, von da ; darum. — L. *taste*.

tan, *tān* (l. *tat*) : *tan kuhkās* olyan messzire | so weit ; *tāntiet*, Arv. *tantēt* azért | darum, deswegen ; *tān outost* azért | dafür, darum.

tānāsuot, *tānāsat* táncolni | tanzen (*mon tansuou*, *son tansu* v. *tānāsu* v. *tānōsu*, *ij son tansuo*). — L. *dansot*, *dancot*.

tannā, *tanne*, Arv. *tanniā* itt, ott | hier, da, dort. — L. *tanne*.

tannān, *tānnien*, l. *tāt*.

tappatallēt Arv. vb. frequ., l. *tahppiet*.

tahppiet, *ta'ppiet* bezárni, becsukni | schliessen, zumachen (*mon tahpau*, *son tahppā*, *ij son tahpa* v. *tahpie*) ; *tahppam* p. præt. *tahpaturvat* pass. — L. *tappet*, M. *tappatovat*.

tappielt innen | von hier. — M. *tabbelt*.

tapranit, Arv. beleszorúlni, odaszorúlni | stecken bleiben, festhangen ; *tapranam* p. præt. — L. *tabranet*.

tabērit mihez ragasztani, erősíteni, fűzni, kötni | anheften ankleben, anbinden, befestigen. — L. *tabretet*.

tāfuō, plur. id., vidék, tájék, hely | gegend, ort. — L. *tafo*.

tāββier, *tābvier*, *tāvvier*, plur. -ra' vagyon, jószág, kincs | Eigentum, besitz, schatz. — L. *taver*.

tārhpā, plur. *tārāpaha'* szükséglet | bedarf, — v. ö. *tārhpies*.

tārhpahet, *tārhpahēt* szükségelni | nötig haben, bedürfen. — L. *tarbahet*.

tārhpies, plur. *tārāpasa'* (*tārāpaha'*) szükséges | nötig, notwendig. — L. *tarbes*.

tarēvie, gen. *tarhvie* kátrány | teer. — L. *tarve*.

taróvat kátránynyal bekenni, bekátrányozni | teeren, mit teer überstreichen. — L. *tarvet*.

tal, *tall*, Arv. *tālie* most, hát | jetzt, nun. — M. *tal*.

talā, *talāhka*, Arv. *talāk*, *talāka* azonnal, mindjárt, tüstént, egyszerre | gleich, sogleich, sofort. — L. *tala*, *talla*, *talak*, M. *tala*, *talaka*.

tāluo, l. *tālluo*.

tālkhkas, plur. *tālakhkasa'* fűszer; gyógyszer | gewürz; arznei; — *piäbmuo-t.* fűszer | gewürz. — L. *talkes*, M. *talkas*.

tālēhkie, plur. *tālkhkie*, *tāl'kie'* idő, időjárás | wetter. — L. *talke*.

talhkuotit gyógyítani, meggyógyítani | heilen. — L. *talkot*, M. *talkotet*.

talhkuoteddie gyógyító, orvos | arzt. — L. *talkoteje*.

talvatis, plur. *-sa'* vásárhely | marktplatz. — L. *talvatas*, *talvates*.

tālēvie, *talēvie*, plur. *tālvie'* tél | winter; — *tālēvin* télen | im winter; — *kitā-talēvie* tél utója, tavasz eleje | ende des winters, frühjahr; — *talēvie-kuoutiel* tél dereka, tél közepe | mitte des winters (*t.-kuoutielau* tél derekán). — L. *talve*.

tallä, *talle*, *täll* most | jetzt. — L. *talle*; — v. ö. *tal*.

tälla, plur. *tāla'* taller | taler. — L. *dal*, *dala* (sv. *daler*).

tālluo, plur. *tāluo'* major, tanya, ház; pitvar | gehöft, haus; — *t.-isiet* házigazda | hauswirt. — L. *talo*.

talluoi akkor | da, damals. — L. *talloi*.

tä, l. *tie*.

täina, com. = *taina*, l. *tat*.

tājēvuo, *tājēvuo*, plur. *täivuo'* sajtformáló edény | geschirr zum käseformen. — L. *teivo*.

täötit, *täütit* = *tieütit*.

tän = *tān* (l. *tat*); — *tännä* = *tannä*.

tämpel, plur. *-a'*, Arv. = *tiempel*.

täll ime | sieh, da (= *tä-l*, *tä leä*).

täll, Arv. = *tal*, *tall*.

täü = *tie*.

teäkā, plur. *teähkāka'*, *teähkātakā'* (*kuokte teähkāka'*, *kolomo teähkā-takā'*) sátorfeszítő rúd | stange zum zeltspannen. — L. *tāka*, *tākak*, *tākatak*.

täpčas sajtó | presse; — *t.-kärrie* id. — L. *täpčas*, M. *täpčas*.

teähppuot odaragadni | hangen bleiben, picken bleiben (*mon teähpuou*, *son teähppu^o*, *ij son teähpuo*). — L. *täppot*.

teämpel, Arv. l. *tiempel*.

teäränuo, täränuo, plur. *teärrhnuo'* szolgáló | magd, dienstmädchen. — L. *täräno* (sv. *tärna*).

teälm^ootét taposni, összetaposni | treten, zertreten; — *teälm^ootuvvet* pass. — L. *tälmotet*.

tē = *tie*; — *tēt* = *tiet*.

teit acc. plur. = *taite*, l. *tat*.

tetas aiñ! isten veled, isten áldjon | lebewohl!

testament: *otō t.* új szövetség. — (sv. *testament*).

tī, l. *tīj*.

tiäunahet, tieunahet szolgálni | dienen; — *tiäunaham, tieunaham* p. præt. — *tieunahuvvät*, v. *-huβät* pass. — L. *teudnahet*; *teudnahovet*.

tie, teä, tē, tū akkor, aztán, tehát, hát | da, dann, so, also; — *tie ko*, l. *ko*; — *tie ässkā*, l. *äskā*. — L. *te, die*.

tieütit, täütit, täötit megtölteni | füllen (*mon täöttau, son täüötä, ij son täütie*); — p. præt. *täötam, täutam*. — L. *teutet*, M. *tevdet*.

tieutu, plur. id., férj, férfi | mann (*vir, maritus*). — L. *teudo*.

tieunār, ti^eunār, tiunar plur. *-a'* szolgál | diener. — L. *teudnar*, M. *teunar*.

tiēuras, ti^euras, tiuras drága | teuer. — L. *deuras*, M. *divras*.

tiehki, tiek ide | hieher. — L. *teke, tek*, M. *teki*.

tiehtī, tiehtīj, tieht, tiet, Arv. *tēt* pp. *-ért*, miatt | wegen, für, um; — *mū t. értem* | meinethwegen, für mich; — *tān-t. azért, ezért* | darum, deswegen. — L. *diet, tieti*, M. *tēti, tet*.

tiehtiet tudni | wissen (*mon tietau, son tiehtā, ij son tietie*); — *tiehtam* p. præt. — L. *tetet*, M. *tiettet* (*tiete-*).

tietiehtiet tudatni | wissen lassen, kund geben. — L. *tetetet*, M. *tietetet*.

tiehtus ismeretes, ismert | bekannt. — L. *tetos*, M. *tiettos*.

tiesi fölnött | erwachsen; — *mānā' t. olmuon* (v. *olómon*) *šaddi'* a gyermekek fölnőnek (fölnött emberré lesznek) | die kinder wachsen auf (werden vollwüchsige männer). — L. *teus, teusa*.

tieva, tievas, Arv. *tiēvas*, plur. *tievasā'*, Arv. *tiēvāsa'*, *teävvasa'* tele | voll. — L. *teuvas*, M. *tievva, tievas*.

tiēvat, tieβät (*tievrat*) megtelni | voll werden (*mon tievau, son tiēvā, tieβā, ij son tievie v. tieva*); — *tiēvam* p. præt. — L. *teuvet, teuvot*, M. *tiēvat* (*tieva-*).

- tiempel, t'empel, t'ämpel*, Arv. *tämpel*, plur. -a' *templom* | *tempel*.
— L. *tempel* (sv.).
- tiuoka, tiβoka, tiuka*, plur. *tiuka'* *csöngő, csöngetyű* | *schelle*; —
t.-riessa *csöngőszíj* | *schellenriemen*. — L. *tivk*.
- tiuna* *mind, minden* | *all* (*t. mānā'* *minden gyermek* | *alle kinder*);
— *kaik t., kājahka t.* *valamennyi, minden* | *sämtlich*. — L.
tun, tivn, M. tivna.
- tiunar, l. tieunār*; — *tiuras, l. tieuras*.
- tij, tī, tidda, tiddä, tidē ti* | *ihr, vos*; *ieča' tij* *magatok* | *ihr selbst*
(acc. *tijāu, tijāit*; gen. *tijā*; com. *tijāin, tijāi*; iness. *tijāsnä,*
tijān; elat. *tijāst*; allat. *tiddīj, tidīj, tiddī, tidīta, tiddīsīj*;
abess. *tijātakā*). — L. *tije, M. ti*.
- tijēma*, adv. *taval* | *voriges jahr*. — L. *tibma, tima*.
- tijma, l. tīma*.
- tist* Arv. adv., *többé* | *mehr = tast*.
- tihpie*, gen. *tipie*: *mānuo-t.* *holdfény* | *mondschein*. — L. *tepe*.
- tiptiet* *engedni, megengedni, hagyni*; *abban hagyni* | *lassen*; *zulas-*
sen, gestatten; *bleiben lassen*. — L. *tiptet*.
- tihppuot* (p. præt. *tihppum*) = *teähppuot*.
- tibβās, tiββās* Arv. *kijebb, messzebb ki* | *weiter hinaus*.
- tivuot tized, dézsma* | *zehntel, zehent* (*tij tahkapēhtit tivuotau meg-*
*dézsma*ljátok, M. 23, 23). — M. *tivod* (sv. *tiond*).
- tivvut, tiββut, tibvut, tiββuot (tibvuot)* *gyógyítani* | *heilen* (*mon*
tivvou, son tiββu v. tibvu, ij son tivuo); — *tiββum, tibvum* p.
præt. — L. *tivot, M. tivot (tivo)*.
- tivutet* vb. frequ., id. — *tivuotuvvät, tivuosuvvät* vb. pass. id. —
M. *tivotet, tivotovet, tivosovet*.
- tīma, tijma óra* | *stunde*. — M. *tima* (sv. *timme*).
- timpar-olmāj, ács* | *zimmermann*. — M. *timbar-olmāi* (sv. *timber-*
man).
- tilla kapor* | *dill*. — M. *dilla* (sv. *dill*).
- to encl. (*killu-to āddam* *csak türd öregapácskám* | *ertrage es nur*
väterchen).
- toqj, toj ti ketten* | *ihr beide* (acc. *tunnū*; gen. *tunnu*; com. *tunnujñ,*
tunnujñ, tunnuj; iness. *tunnusnä, tunnun*; elat. *tunnust*; allat.
tunnui, tundūi, tunnuita; abess. *tunnutakā*). — L. *tāi*.
- toqjēvuot, toqjāvuot, tojēvuot* *gondolni, vélni, vélekedni* | *denken,*
meinen (*mon toqjivou, son toqjēvu, ij son toqjivo*). — L. *tāivot*.

- toqđđiet* törni, tördelni; megszegni (kenyeret) | brechen, abbrechen; (brot) aufschneiden (*mon toqjau, son toqđđā, ij son toqjie*); — *toqđđam* p. præt. — L. *tājot, tājet*.
- toqđđalit* id., vb. mom. — M. *tājalet*.
- tóqššies* = *toššies*.
- toqħppiet, toqħppit* megragadni, megfogni | anpacken, ergreifen. — L. *tāppet*.
- tóqħpīhturcum* (p. præt. pass.): *peārākalis t. ördöngös* | von teufeln besessen. — M. *tāppitovum*.
- toqħpuot* venni, fölvenni; szedni, összeszedni | nehmen, aufnehmen; sammeln. — L. *tāpot*.
- toqppus*, plur. *toqbbusa'* vánkos v. bőrdarab, melyet a rénszarvas nyerge alá tesznek | kissen oder ein stück leder, unter den renntiersattel zu legen. — L. *tobbos, tābbos*.
- toqmotet* viselni magát, viselkedni | sich aufführen, sich verhalten. — L. *tāmātet*.
- tóqrvustallat* bizakodni, bizni vmiben | vertrauen. — L. *tārvostallat*.
- toqrrātallat* (vb. frequ.) üldözni | verfolgen. — L. *tārratallat*; — v. ö. *toqrrietet*.
- toqrrātallam* üldözés | verfolgung. — L. *tārratallam*.
- toqrrietet* követni, üldözni, utána menni | folgen, nachfolgen, jagen (*t. poahccuit*). — L. *tārretet*.
- toqrruo* (*toqrrō*), plur. *toqruo'* harc, háború, csata, küzdés | schlacht, krieg, kampf; — *t. olmaj* katona, harcos | soldat, kriegler. — L. *tāro*.
- toqłóvuot, toqłvuot, tōlōvut, tolvuot* vezetni, vinni; üldözni, üzni, kergetni | führen; verfolgen, treiben (*mon toqłvuou, son toqłóvu v. tołóvu, ij son toqłvu*). — L. *tālvot*.
- toivut*, Arv. = *toqjēvuot*.
- tokk, tohkk, tohko, tohku, tohkū, oda* | dahin, dorthin. — L. *tākko, tokko*.
- tokso*, plur. *touhso'* szelencze | dose; *tupāk-t. dohányszelencze* | tabakdose. — sv. *dosa*.
- toššai* adv. hiába | umsonst, vergebens. — L. id.
- toššānet* elmúlni, elenyészni | vergehen, verschwinden. — L. *tāššanet*.

toššä, tošše, toššu, toššu^o, toššuo csupán, csak | bloss, nur; — *t. vall*
csupáncsak | bloss nur, allein. — L. *tošše, toššo.*

toššonet = *toššānet.*

tõt, gen. tōn = *tuot, tuon.*

ton, tonn, totno, tonno, Arv. tonnq te | du (acc. *tū*; gen. *tū*; com.
tuina, tuí; iness. *tū^unä, tūhsnä*; elat. *tūhstā, tujstā, tūhst*; allat.
tuí, tundí, tundān; abess. *tūhta*). — L. *todn, M. ton.*

tonnä = *tuonnä.*

tohpie, plur. topie' szoba | stube, zimmer; — *ku^ossie-t.* vendég-
szoba | gastzimmer. — L. *tåppe* (sv. *stuga*).

toptötet, topto- l. *tobótot.*

toptötet megismertetni, elárulni | zu erkennen geben, verraten;
toptöhtuβ,ät pass. — L. *tåbdet*, M. *tåbdadet.*

toptostet, -tät elismerni, megvallani | bekennen; — *toptotuvvet*
pass. — L. *tåbdestet, M. tåbdåstet.*

toptostem megvallás, vallomás | bekenntniss. — L. *tåbdestem, M.*
tåbdåstem.

toppie ott | dort; *toppielt, toppiel* onnan | von dort. — L. *tåbbe,*
tåbbelt.

tobõtāhet, tobótāhet vb. inch. = *tobótot.* — L. *tåbdahet.*

tobótot, toptöt ismerni, megismerni; érezni | kennen, erkennen;
fühlen (*mon tobótai v. toptai, son tobóta v. tobóto, ij son topto*);
— *tobótam* p. præt. — L. *tåbdet, M. tåbdåt.*

tobótokoqhtiet v. inch., id.

tobótom ismerés; ézés | das kennen, erkennen; fühlen; *t.-meärähka*
ismertető jel | erkennungszeichen. — L. *tåbdem, M. tåbdām.*

tobótut ismerszeni, éreztetni, érzeni (ézik) | gekannt, gefühlt wer-
den. — L. *tåbdot.*

torhkiestit remegni, reszketni | beben, zittern. — L. *tårgestet.*

torqđuot uralkodni, kormányozni | regieren; — *torqđ^uomen* ger. —
L. *tårjot.*

torónuo, plur. torrhnuo' torony | turm. — L. *torne, M. tordno*
(sv. *torn*).

torvustallat = *tógrvustallat.*

tōla amott. ime | dort, sieh da. — L. *tuole.*

tōlien adv. hajdan | einst. — L. *tuole.*

toluč, Arv. tolōč, tolloč hajdani | einstig, ehemalig. — L. *tolač.*

tolvuot; tolvotuvvet pass., = *toqlóvuot.*

tollie = *toluč* (*tollie aikij* hajdan | einst). — L. *tuole*.

tollo, gen. *tolō tūz* | feuer; — *tollo-kaddie* tűzhely | feuerstätte. —

L. *táll, tälla, tállå*.

-*tū* encl. = -*to*.

tū, *tuina*, l. *ton*.

tuoi-tuohku ide-oda | hin und her, huc illuc. — *tuoi tuok*.

tuoutak, l. *tuotek*.

tuohkai pp. *mögé* | hinter, (*vārie tuohkai* hegy mögé | hinter den berg); — *tuokien* mögött; -*nál, -nél* | hinter; bei (*ij leä pietnik mū tuokien* nincs nálam pénz | es ist kein geld bei mir [ich habe k. g.]; — *vārie t.* hegy mögött | hinter dem berge). — L. *tuokai, tuoken*.

tuohku, tuohku^o v. *tuoggu ott, arra* | dort, dort vorbei; — *t.-tiehki* ide-oda | hin und her; — *tuohku-tahku* v. *tuoggu-taggu itt-ott* da und dort. — L. *tuoko* illuc, *tuoggu* ibi, illac.

tuokñas, plur. *tuogñasa'* folt | fleck, lappen. — L. *tuognes*, M. *tuognas*.

tuot, tōt azon, ama | jener (acc. *tuou*; gen. *tuon, tōn*; com. *tuoina*; iness. *tuon*; el. *tuosta*; allat. *tuosa*; — plur. nom. *tuo'*; acc. *tuoit*; gen. *tuoi*). — L. *tuot*.

tuolta, gen. *tuota* komolyság, iparkodás | ernst, bemühung (Arv. *tuhtan stuurra tuotain* egész komolysággal | mit vollem ernste). — L. *tuoda, tuot*.

tuhtalač komoly, őszinte, igaz | ernst, aufrichtig. — M. *tuodalač*.

tuotak, tuotek, tuo^otak, plur. -*ka'* támasz, támaszték | stütze; — *juolhki t.* zsámoly | fuss-schemel; — *oqjēvie-t.* vánkos | kopfkissen. — L. *tutek*, M. *tuvdek, tovdek*.

tuotet, tuotiet, tuutiet, tuutet támasztani | stützen (*mon tuutau, son tuotā, ij son tuutie*); — *tuotam* p. praet. — L. *tutet*, M. *tuvdet*.

tuottar, plur. *tuoddara'* magas, kopár hegy | hoher, baumloser berg (sv. *fjäll*). — L. *tuoddar*.

tuohttet, -tāt, -tiet érinteni, megérinteni, hozzányúlni | berühren, anrühren (*mon tuohtau, son tuohttä* v. *tuottā, ij son tuohtie*). — L. *tuottet*.

tuosi oda, amoda | hin, dorthin. — L. *tuos*.

tuosstiet merni | wagen; *tuosstam* p. praet. — L. *tuostet*.

túossttuot, tuóssttuot, tu^osttuot, tuostut kapni, elfogadni | bekommen, annehmen; *tuosstum* p. praet. — L. *tuostot*.

tuostuočit id., inf. fin.; — *tuosstuotet* id., vb. frequ.

tuona halál | tod; — *tuonan ajěmuo*, l. *ajěmuo*.

tuonnä, *tonnä ott*, *amott* | dort. — M. *tuonne*.

tuohppelit v. *tuobbelet*, Arv. *tuoppelit* megfogni, megragadni | anpacken, ergreifen; — *tuobbeluvvet* pass. (t. *fāmujñ*). L. *tuobbelet*. *tuóppmar*, plur. *tuóppmāra'* biró | richter. — L. *dobmar*, *duobmar*, (sv. *domare*).

tuopmät v. *tuobmät* v. *tuobmit* itélni, elitélni | urteilen, verurteilen; — *tuobmetuvvet*, *tuobmätüvet* pass. — L. *döbmet*, *duobmet*. (sv. *döma*).

tuobmituvväm elitéltetés | verurteilung. — M. *duobmitovem*.

tuobmuo, plur. *tuopmuo'* itélet | urteil; — t. *piejěvie* itélet napja | der jüngste tag. — L. *duobmo* (sv. *dom*).

tuoräka, plur. *tuorhka'* ág | ast, zweig, reis. — L. *tuorg*.

tuorhkastit v. *tuerëkit* ágakkal behinteni | mit reisern bestreuen. — L. *tuorgestet*, M. *tuorgastet*.

tuolka Arv. szőr | haar der tiere; — *tuolka-pielie* szörös fél v. oldal | haarige seite. — L. *kvolg*, *kvolga* haar.

tu^olhkuotet megvesztegetni | bestechen; *tu^olhkuotuvvät* pass. — L. *tuolgotet*.

tuólltät v. *tuólltit* főni, forni | kochen, sieden [intr.] (*mon tuoltau*, *son tuoltta*, *tuolta*). — L. *tuoltet*.

tuóltatit id., vb. mom.; — *túoltähtit* forrásba hozni, főzni, | sieden machen, kochen (trans.). — L. *tuoltajattet*, *tuoltetet*.

tuoläpa, *tuolëpes*, *tuolëpäs*, *tuolëpis* lapos, egyenes | flach; — *tuolëpes kārrie täl* | schüssel. — L. *tuolpa*, *tuolpes*.

tuoläva, plur. *túolva'* szenny, piszok | schmutz. — L. *tuolva*.

tuolvaj, *tu^olvaj* szennyes, piszkos, tisztátalan | schmutzig, unrein. — L. *tuolvajes*, M. *tuolvai*.

tuolmuotet, *tuolmuotuβbat* (-vvat, -bvat) = *teälm^uotét*, *teälm^uotuvvet*. — M. *tuolmotet*, *tuolmotovet*.

tuhtat megelégedni | zufrieden sein, sich begnügen (*mon tütau*, *son tuhtä*, *ij son tütä*); — *ij tütä palhkai nines megelégedve a bérrel* | er ist mit dem lohne nicht zufrieden. — M. *tuttat*.

tuhtan, Arv.: *tuhtan čaimesn* nagyot nevetve | mit lautem gelächter; — *tuhtan stuorra tuotain*: l. *tuohta*.

tühsan, *tüsán ezer* | tausend. — L. *tusan*, *tusen*.

tunnü, *tunnujñ*, *tunnusnä*, *tunnui* stb., l. *toqj*.

tuñi, tundī, Arv. tuñi, l. ton.

tupāk, tupahka dohány | tabak; — *tupāk tokso, l. tokso*; — *jórópo tupahka v. pultí t.*, Gellivare vidékén *rulla-t.* rágó dohány, bagó dohány | *kautabak.*

tuppielt onnan | von dort; — *l. toppiel.* — *L. tåbbelt.*

tuvruo, tuβʒuo, tubruo: *t.-loddie* galamb | taube; — *L. duvo* (sv. *dufva*).

turrhkum, plur. *-ma'* rügy a fákon | knospe, (auge an bäumen). — *L. todkom, tudkom.*

tulēvie, plur. *tulvie ár, vizár, özön* | flut; — *sudduo-t.* vizözön | sündflut. — *L. tulve.*

tulla vám | zoll; — *tullā-koqhtie vámház* | zollhaus. — *L. tull* (sv.), *M. tulla.*

trotnik, plur. *-ka'* királyné | königin. — *M. dronnig* (sv. *drottning*). *trōnuo v. tr^uounuo* trón | thron. — *M. truono* (sv. *tron*).

sajēhtie, plur. *saihtie'* lándsa | spiess, lanze. — *L. saite.*

sājāva, plur. *sāiva'* a pogány lappok áldozati helye (rendesen valamely kőrakás vagy különös alakú szikla a hegyekben) | opferstätte der heidnischen lappen (gewöhnlich ein steinhaufen oder ein seltsam geformter fels im gebirge). — *L. saiv, saiva*; — v. ö. *halltie, siejētie.*

sauāca, sauāca, plur. *sāuca'* juh | schaf; — *s.-koqhtie, l. koqhtie.* — *L. sauca* (sk. *sauðr*).

sāhka, plur. *sāka'* hír; mese | gerücht; märchen; — *outo-s.* csodás esemény, csoda | wundertat, wunder. — *L. sak, saka* (sv. *saga*).

sahkanēt, -nit fogamzani | empfangen werden (concupi utero); — *sahkanem* p. præt. — *L. sakkanet.*

sahkanem fogamzás | empfangniss. — *L. sakkanem.*

sahkkie'tit, sakkētēt foganni, fogantani | empfangen (concupere). — *sahkketam, sakkētam* p. præt. — *L. sakketet.*

sahkkus, plur. *-sa'* utódok, fajzat | nachkommenschaft, geschlecht. — *L. sakkus.*

sāhkulač bünös | schuldig; — *s. japmiemī* halálra méltó | des todes schuldig. — *L. sakkolač.*

sagga, Arv. *sagka* igen, nagyon, fölötte | sehr; — *sagga puoriep* sokkal jobb | um vieles besser; *man s. p.* mennyivel jobb | um

- wie viel besser; — *s. cänaput* sokkal v. jóval inkább | viel mehr, v. eher. — L. *sagga*.
- saddie*, *sadē*, Arv. *sajjie*, plur. *sajje'* (all. *s. sadd'ai* v. *sad'āi*) hely | platz, stelle; — *sajin* pp.: *ahčes Herudesā sajin* atyja H. helyett | anstatt, an der stelle seines vaters H., M. 2, 22. — *idda-saddie*: l. *idda*; — *oqtiem-s.*, *orrõm-s.*, *koqhtie-* v. *koqt-s.*, *kitā-koqt-s.*, *čakča-koqt-s.*, *hauētie-s.*, *čohkahēm-s.*, *muorra-s.* — L. *saije*, *saje*.
- saddiet*, *sāddēt* vetni | säen, besäen; — *sāddemän*, *sāddimän* ger.; — *sāddim* p. præt. — *sāddⁱetu, ʒʒüt* pass.; — *sāddetum*, *sād^detum* v. *sāddⁱetu, ʒʒum* p. præt. — L. *sajet*.
- sāddiečit* id., inf. fin. — M. *sajičit*.
- sādduo*, *sāduo*, plur. *sājuo'* vetés | saat; — *s.-olmaj* magvető | säemann. — M. *sajo*.
- sañkartēt*, -*tit* megbánni | bereuen, sich gereuen lassen. — *sañkartam* p. præt. — L. *sangertet*, M. *sangartet*.
- sañkartes* megbánás | reue — *s. šattai sundi* megbánta | es gereute ihn. — L. *sangertes*, M. *sangartes*.
- sāñkartepmie*, gen. -*tēmie* v. *temie* v. *timie* id., bünbánat | id., busse. — L. *sangertem*, M. *sangartebme*.
- sāhtan*, *sāhtān* sātán | satan. — L. *satan* (sv.).
- satnasikt*, Arv. valóban | wirklich, in der tat. — L. *sadnasit*.
- satnies*, plur. *sadnā'* v. *sādna'* igaz | wahr. — L. *sadnes* (sv. *sann*).
- saddie*, *saddeü* homok | sand. — L. *sadde* (sv. *sand*).
- saddⁱet* küldeni | senden, schicken. — L. *saddet* (sv. *sända*).
- sadnā'* v. *sādna'*, l. *satnies*.
- sadnan* adv. valóban, bizony, igazán | wahrlich, fürwahr, in der tat.
- sāñkartēt* = *sañkartēt*; — *sāñkartēddie* bünbánó | reuig, bussfertigt; — L. *sangerteje*.
- sapiek*, plur. *sapieka'* hótalp | schneeschlittschuh. — L. *sappek*.
- sahppie*, *sa'ppie*, plur. *sāhpie'* epe | galle. — L. *sappe*.
- sapmie*, plur. *sāmie'* lapp, lapp ember | Lappe, Lappländer; lappisch (*sāmien hoallat lappúl* beszélni | lappisch sprechen); — *sāmie-olma* id.; — *tuottar-s.* hegyi lapp | fjäll-lappe. — L. *sabme*.
- sapmieláč*, plur. -*lačča'* lapp | Lappländer, lappländisch. — L. *sabmelač*.
- sabbata*, *sabbāhta* szombat | sonabend. — L. *sabbat* (sv.), M. *sabbata*.

- sabmalāhkai*, Arv. *sammalahkai*, l. *seäbma*.
- sārēnie*, plur. *sarrhtnie*’ mondás, beszéd | rede, das sprechen; — *outol-s.* jövendelés, jóslat | vorhersagung. — L. *sardne*, *sarne*.
- sārōnuot*, *sārǵnuot* v. *sarrhtnuot*, *sarrhnuot* mondani | sagen (*mon sarrhtnuou*, *son sārōnu*, *ij son sarrhtnuo*); — *outol-s.* jövendölni | prophezeien; — *sārōnum*, *sārǵnum* p. præt. — L. *sardnot*.
- sārōnuom* mondás | das sagen. — L. *sardnom*.
- sarāvā* rénbika | ein unverschnittenes renntier; *s.-čoqrvie* rénbika szarva. — L. *sarva*.
- sarrhnuo*, *sarrhtnuo*-, l. *sārōnuot*.
- sarrhtnuotet*, *-tit*, *sārhtnutit* prédikálni, hirdetni; elmondani, elbeszélni | predigen, verkünden; erzählen; — *outol-s.* = *outol sārōnuot*; — *sarrhtnuotuvvät*, *sarrhnuotu*ᶇᶇat pass.; — *sarrhtnuotum* p. præt. — L. *sardnotet*, *sarnotet*.
- sāluk* boldog | selig. — L. *salog* (sv. *salig*).
- sālukuot* boldogság | seligkeit. — L. *salogvuot*.
- salhtie*, *saltie* só | salz; — *s.-čohkie*, l. *čohkie*. — L. *salte* (sv. *salt*).
- saltit* sózni | salzen. — L. *saltet*.
- salāma* zsoltár | psalm; *s.-kirēdie* l. *kirēdie*. — (sv. *psalm*).
- sārranit* Arv. szétválni | von einander gehen (— *jiegñā sārranij*). — L. *sārranet*.
- seāhkai* pp. közé | zwischen, unter (*čohketij svajēnasī s. a szolgák közé ült* | er setzte sich unter die diener M. 26, 58.). — L. *seкаи*, M. *sākkai*; — v. ö. *siehkie*.
- seākuohtit*, *seākuotit* keverni, összekeverni, összezavarni, vegyíteni, elegyíteni | mischen, vermengen, verwirren; *seākuotuvvät* pass. — *seākuotuvvum* p. præt. — L. *sākotet*, M. *sākotovet*.
- seākuotis* keveredés, zavarodás | Mischung, Verwirrung. — M. *sākotis*.
- seāñka*, plur. *seāñka*’ ágy | bett. — L. *sāngo*.
- seānap* mustár | senf; — *s.-korēnie* (v. *korhtnie*), l. *korēnie*. — L. *senap* (sv.).
- seābmā*, *sēābmā* v. *seāmmā* v. *seammā* ugyanaz, ugyanez | derselbe; (*tau s. ugyanezt*) — *seābmālāhkai* v. *seāmmālāhkai* v. *sēābma*, Arv. *sammalahkai* hasonlóképp | ebenfalls, gleicherweise. — L. *sābma*, M. *sāmma*; *sāmmalakai*.
- sēārānes* különös, kiváló | besonders, sonderlich. — L. *sārranes*, M. *serranes*.

seällie, plur. *seällie'* = *soqllie*.

sejčpai (allat. s.); Arv. *seipiu* (acc. s.), l. *siejčpie*.

sejčlüt lepecsételni | siegeln, versiegeln. — M. *seilet*.

sebrūlač, plur. *-lačča'* részes, társ | teilhaftig, teilnehmer, genosse.

— L. *sebrolač*.

semlāhkaí = *seäbmālāhkaí*.

sī, l. *sīj*.

siälluo, l. *sielluo*.

siejčtie, plur. *sieitie'* különös alakú kövek, melyeket a pogány lap-pok bálványképpen imádtak | absonderlich geformte steinblöcke, welche die heidnischen Lappen als götter verehrten. — L. *seite*; — v. ö. *sājāva*, *halltie*.

siejčpie, *sieipie*, Arv. *seipie*, plur. *sieipie'* Arv. *seipie'* fark | schweif, schwanz. — L. *seipe*.

sieipiek, plur. *sieipieka'* farkas | wolf.

siejčviet mutatni vmire | zeigen auf etwas (*mon sieivau*, *son siejčvā*, *ŋj son sieivie*). — L. *seivetet*, *seivelet*.

siehkie, plur. *siekie'* kevert | gemischt, vermengt; — iness. *siekien* pp. között | zwischen, unter (*h^eärvastallejŋ s. a dicsekvók között* | zwischen v. unter den prahlern, M. 24, 51.); — allat. *seähkaí* pp. közé | zwischen, unter, l. — L. *seke*, *seken*, *sekaí*.

siēta, l. *sijēta*.

siettuotet megnyugtatni | beruhigen. — L. *säddotet*.

sienakōka = *sīnakōka*.

siebrie, plur. id., társaság | gesellschaft. — L. *sebre*.

sieratit = *sirātit*.

sierra adv. külön, egyedül, félre, magában | abgesondert, besonders, für sich allein. — L. *sārra*.

siełhties, plur. *siełhtie'*, *sieł'tie'* v. *sältā'* borzasztó, iszonyatos, félelmes | schrecklich, gräulich. — L. *seldes*, M. *sieldes* (plur. *sieldeh*).

sielluo v. *siälluo*, plur. *sieluo'*, *siäluo'* lélek | seele; — *s.-vajčvie* lelki gyötrelém | seelenqual. — L. *siälo*, *sälo*, M. *sielo* (sv. *själ*).

siejčkie: *sieuñiet-siejčkien* sötétség oszlásakor, virradatkor | in der morgendämmerung.

sijčta, *sījčta*, *siēta*, *sieta*, plur. *sījta'*, *sīta'* (allat. sing. *sījčtai*) falu; lakóhely | dorf; wohnort; — *s.-adnie*, l. *adnie*. — L. *sita*.

sīj, *sī*, *siddā*, *siddü*, *siddē*, *side*, Arv. *sije* ök | sie (acc. *sijāu*, *sijāit*; gen. *sijā*; com. *sijāin*, *sijain*, *sijāi*; iness. *sijān*, *sijāsnä*; elat.

- sijāst, sijās*; allat. *sidd'ij, sidd'ij, sid'ij, sidd'i, sid'i, siddis'ij, sid'ita*; abess. *sijatakā*).
- sicak* szunyogfajta a lappmarkokban, (vizen v. víz közelében tartózkodik) | eine art mücke.
- sīta*, l. *sijēta*.
- sihtat akarni* | wollen (*mon sitāu*, Arv. *mon sītau, son sihtā, ij son sitā, ij sīta*); *sihtam* p. praet. — L. *sitet, sīttet, M. sīttat (sita-)*. *sihtakoqhtiet, -kōhtiet* id., vb. inch.
- situot*, gen. *situota akarat* | wille. — L. *situd*.
- sis*: *siskāptie* l. *kāptie*.
- sisā*, Arv. *sisa* adv. és pp. bele, be; -ba, be- | binein, herein; in (*Jiesus rieta sisā* J. reitet hinein, M. 21, 1.; *iēdnie kuottat kāunūt ... koqhtie sisā* az anya a holmikát a sátorba hordja | die mutter trägt die sachen in das zelt). — L. *sis, sisa*.
- sistū, siste* adv. és pp. belülről; belül; -ból, -ból | von innen; inwendig, innen; aus, von (*pō'tij s. belülről jött* | er kam von innen; *s. leū' tā' tievasā' rieββatusast* belülről, belül tele vannak rablással | inwendig sind sie voll raub, M. 23, 25.; *mannin hautij s. ulhkos* kimentek a sirokból | sie gingen aus den gräbern heraus, M. 27, 52). — L. *siste*.
- sisnū, sisne* adv., Arv. bent, belül | innen, inwendig. — L. *sisne*.
- sisniēlest*, Arv. *sisniēlist* belül | innen, inwendig; — *sisniēli*, Arv. befelé | einwärts. — L. *sisniēld, M. L. sisniēlest*.
- sinakūka, sinakōka, sienakōka*, plur. id., zsinagóga | synagoge. — M. *synagoga* (sv.).
- sinihtaktiet, sini'taktiet* lepecsételni | versiegeln. — L. *signetet*.
- sinnū, sinn* pp., -ban, -ban, -ben | in (*tū s. benned* | in dir). — L. *sisne, sinne, sinn*.
- sihppie* v. *sihppi, sihppē*, plur. *sihpie', sihpe', sihpi'* mély álom, kábultság | fester schlaf, betäubung. — L. *sippe*.
- sivva, siββa (sibva)* ok | schuld (ursache). — M. *sivva*.
- sirātīt, v. sirratīt* elválni; elválasztani | sich scheiden, sich trennen; scheiden (trans.) — L. *siratet*.
- sirātīm* válás, elválás | scheidung; — *s.-kirēdīe* válólevél | scheidungsbrief.
- sirētiet* egy helyről a másikra hordani, szállítani; költözni, lakóhelyet változtatni | von der stelle schaffen, transportiren; anderswohin ziehen, wandern; — *iečas sirētiēt* odább menni |

- weiter gehen, sich fortmachen; — *sirrhtie iečat tappielt hordd* el magadat innen | packe dich fort von hier! M. 17, 20. (*mon sirrhtau, son sirētā, ij son sirrhtie*). — L. *sirtet, sirdet*.
- silāpa* ezüst | silber; — plur. *silhpa'* ezüst pénzek, ezüst neműek | silbergeld, silberne sachen. — L. *silba, silb* (sk. *silfr*; sv. *silfver*).
- sillit* szűrni, megszűrni | seihen, durchseihen. — L. *silet*.
- silluot* elfáradni | ermüden (müde werden), (*mon siluou, son sillu^o, ij son siluo*). — L. *sillot, silot*.
- soaj, soi* ök ketten | sie beide (acc. *sunnuit, sudnu* gen. *sudnu, sunnu*; com. *sunnujñ, sunnujñ, sunnu*; iness. *sunnusnä, sunnun*; elat. *sunnust*; allat. *sunnui, sundui, sunnuita*; abess. *sunnutakā*). — L. *sāj*.
- soajie*, plur. id., szárny | flügel. — L. *såje*.
- soqtie, soqtē* mérég | gift; — *s.-k^eärāmāhā* vipera | viper. — *sodem, sudhem, M. sudhe*.
- soqhppat* elrágni, lerágni | abnagen. — L. *såppet, M. såppat*.
- soqpatet* kiegyezni, kibékülni | sich ausgleichen, sich aussöhnen. — L. *såpatet*.
- soqatahties* meghasonlott, egyenetlen | uneinig. — M. *såpatattes*.
- soqpalac* békülékeny, engesztelékeny | versöhnlich. — M. *såpalac*.
- soqpmāsa'*, *sopmāsa'*: l. *soāmies*.
- soqbbie*, plur. *soqppie'* bot | stab, stecken, stock; — *vuoddiem-s.* hajtó-bot (3—4 láb hosszú; a szánkóba fogott szarvast bökdösik vele) | treibstock, triebel (für schlitten-renntiere, 3—4 fuss lang); — *riekkas-s.* id. (csakhogy a közepén egy vas fogantyura több drót- v. vaskarika van erősítve, melyet megrázva a rénszarvast megijesztik és a szán előtt gyorsabb menésre serkentik | id. (in der mitte mit mehreren draht- oder eisenringen, durch deren schütteln das renntier geschreckt wird). — L. *såbbe*.
- soqmies, sōmies* valamely, valaki, némely, egy | ein, irgend ein, ein gewisser; plur. *soqpmāsa'* némelyek, néhányan, egynehány | gewisse, einige. — L. *sāmes, sāmaseh* (M. *såmmasah*).
- soqrōduot, l. sorōduot*.
- soqrēvie*, plur. *soqrvie'* száraz, kiszáradt fenyő | dürre, vertrocknete fichte. — L. *sårve*.
- soqllie* v. *seällie*, plur. *soqlie'*, *soqlii'* v. *seällie'* nemzedék | geschlecht (generation). — L. *såle*.

sojëhtiet történni | geschehen, sich ereignen (*muhtiñ sojëhtā néha* megesik | manchmal kommt es vor, ereignet es sich). — L. *sāitet*.
sohkkō, plur. *sohko'* nemzetség | geschlecht (familie, stamm). — M. *sākā*.

sohkkor, *sohkor*, Arv. *czukor*, édesség | zucker, süssigkeit. — L. *sokkor* (sv. *socker*).

son, *sonn*, *sotno*, Arv. *sonnā* ő | er, sie, es (acc. *sū*, *sū^u*; gen. *sū*; com. *suina*, *suñ*; iness. *sūhsnū*, *sū^unā*; elat. *sūhstā*, *sūst*; allat. *sūi*, *sūdi*, *sūdān*; abess. *sūhta*). — L. *sodn*, *son*.

sopmasa', *sōmies* = *soqmies*, *soqpmasa'*.

sorōduot, *sóqrōduot* megfogni, megragadni, megkapni | ergreifen, anpacken (*mon sorōuou* v. *sóqrduou*, *son sorōđu* v. *sóqrđu*, *ij son sorđu* v. *sóqrđu*).

sū, *sū^u*, l. *son*.

sujōhtuo, plur. *suihtuo'* gondviselés, őrizés, felügyelés | wartung, obhut, aufsicht; — *suihtuotakā* őrizet nélkül | ohne aufsicht.

sojōnie, gen. *suoinie* széna | heu; — *s-pilākā*, *s-vi^{rra}*. — L. *suoine*.

suoivan, plur. *suojāvana'* árnyék | schatten. — L. *suoiven*, M. *suoivan*.
suojēvānastiet beárnyékolni, árnyékot adni | beschatten, schatten geben. — L. *suoivenastet*, M. *suoivanastet*.

suokñat bújni, mászni | kriechen (*mon suoñau*, *son suokñā*, *ij son suoñā*). — L. *suognet* intrare.

suoksa féreg | wurm. — L. *suoks*, *suoksa*.

suogñuo leánykérés | das freien, die brautwerbung. — L. *suogno*, *sogno*.

suogñotit leányt megkérni | freien, um ein mädchen anhalten; *suogñutahcat* vb. inch. — L. *sognotet*.

suodđie, gen. *suoje* takaró, ernyő | hülle, decke, schirm. — L. *suoje* (a vento tutus).

suoñier, plur. *suoñiera'* karókból készült állvány (melyre a lappok különféle holmikát aggatnak, hogy kutyák, ragadozó állatok hozzá ne férjenek) | gerüst vor dem zelte (die daran aufgehängten sachen vor hunden u. raubtieren zu schützen). — L. *suonger*.

suotiet, l. *sū^utiet*, *sūtiet*.

suoddiēt levágni | abhauen. — L. *suoddet*.

suosskat rágni, megrágni | kauen (*mon sūosskau*, *son suósskā*, *ij*

- son *sūosska*); — *suósskam* p. præt.; *su^osskakogh^ttiet*, *susskakogh^ttiet* vb. inch. — L. *suosket*.
- suohppiet*, *suohppu^t* elvetni, eltaszítani | wegwerfen, verstossen; — *s. vuokkau*, *vi^orh^mieu* horgot, halót kivetni | die angel, das netz auswerfen; — *suohppam*, *suohppum* p. præt.; *suoppätuvvat* pass. — L. *suoppet*.
- suohppāhtes*, *-pātes*, *-tās* haszontalan | unnütz, nichtsnutz; *s. rāssie* gyom | unkraut. — L. *suoppates*.
- suo^oβ^oβa* (*suovva*, *suobva*), gen. *suova* füst | rauch. — L. *suova*.
- suo^oβ^oβat* (*suovvat*, *suobvat*) füstölögni | rauchen (*mon suovau*, *son suo^oβ^oβā*, *ij son suova*). — L. *suovatet*.
- suo^oβateddⁱie* (*suovateddⁱe*) vizesés | wasserfall (tkp. füstölgö, raucher).
- suovas*, plur. *suovasa*’ tömjén, füstölö | weihrauch. — L. *suovas*.
- suovastet* füstölögni; füstölöni | rauchen; räuchern. — L. *suovastet*.
- suora*’, *suorāsē*’, l. *sūries*.
- suorākanit*, *-net* megijedni | erschrecken (intr.). — L. *suorgenet*, M. *suorganet*.
- suorēkie*, plur. *suorhkie*’ ág | ast, zweig. — L. *suorge*.
- suorhmas*, plur. *suorāmasa*’ gyűrű | ring, fingerring. — L. *suor mas*
- suol*, *suola*, *suolak* v. *suollak*, plur. *suola*’ v. *suollaka*’ tolvaj | dieb. — L. *suol*, *suola*, *suolek*, M. *suollak*.
- suolätit*, *-tēt* lopni | stehlen; — *s. ierit* ellopni | wegstehlen. — L. *suoladet*, *suolatet*.
- suolavuot* tolvajság | dieberei. — L. *suolavuot*.
- su^ollēt*, *sūollⁱet* adv. titkon | heimlich. — L. *suollet*.
- suóllie*, plur. *sūolie*’ titkos, rejtett | geheim, verborgen. — L. *suolle*.
- suoluo*, plur. *suollu*’, *su^ollu*’, *sullu*’ sziget | insel. — L. *suolo*.
- suhkat* evezni | rudern (*mon sukāu*, *son suhkā*, *ij son sukā*); — *suhkam* p. præt. — L. *sokket*.
- sukāhtallat* vb. pass., *mozgattatni*, *ringattatni* | bewegt, geschaukelt werden. — M. *sokotallat*, L. *sokkatet*.
- suñi*, Arv. = *suñi*, l. *son*.
- suhtie*, Arv. több | mehrere.
- sūtiet*, *sū^utiet*, *suotiet* vizen szállítani | zu wasser führen, überführen (*mon sūtau*). — L. *sutet*.
- suhttat*, *su^uttat* v. *suhttiet* megúnni; boszankodni, mérgelödni | überdrüssig werden; sich ärgern (*mon suhtau*, *son su^uttā*, *ij son suhta* v. *suhtie*); — *suhttam* p. præt. — L. *suttet*.

suddatit olvasztani | schmelzen (trans.); *suddatam* p. præt. — L. *suddetet*.

suddār, plur. *suddāra* bűnös | sündler. — L. *suddar* (sv. *syndare*).

sudduo, plur. *suttuo* bűn, véték | sünde; — *s.-tulēvie* vizözön | sündflut; — *arēpie-s.* öröklött bűn (eredendő b.) erbsünde. — L. *suddo* (sv. *synd*).

sudduokes, *suduokēs*, *-kis* bűnös, vétkes | sündhaft, sündler.

susskakoghtiet, l. *suoskat*.

sudnu, *sunnu*, *sunnui*, *sunnuit* stb., l. *soqj*.

supcas, Arv. *supcāsa*, *supcesa*, *supcese*, plur. *supcasa*’, Arv. *supcesa*’ mese, elbeszélés | märchen, erzählung. — L. *supces*.

supcastet, *-tit* mesélni, elbeszélteni | erzählen (*son supcast*); — *supcastam* p. præt. — L. *supcestet*.

sūries, plur. *suora*’, *suorāsē*’ savanyú | sauer; — *sūries tājēkan*. — L. *suress* (sv. *sur*).

sūruot megsavanyodni | sauer werden. — L. *surot*.

sūruotes savanyítatlan | ungesäuert. — M. *suotes*.

surkhkulač, plur. *-lačča*’ szomorú | betrübt. — L. *surgolač*. (v. ö. sv. *sorg*).

sullu, l. *suoluo*.

skahttie, *ska’ttie*, plur. *skāhttie*, *skahtie*’ adó | steuer, tribut; — *s.-pietnik* adópénz | zinsgroschen. — L. *skatte* (sv. *skatt*).

skahppuo, *skahppu*, *ska’ppu*’, plur. *skāhpuo* szekrény, skatulya; véka; fából faragott sajtformáló edény | schrein, schachtel; scheffel; holzgeschirr zum käseformen. — L. *skappo* (sv. *skåp*); — v. ö. *tājēvuo*.

skeäpčasvuot, *skeäpčesvuot*, l. *šiepšesvuot*.

skeälāmutit hunczutságot, gázságot elkövetni | einen schelmstreich, bubenstreich verüben.

skiälāma, Arv. *skiälmuo*, plur. *skiälma*’ hunczut, kópé, gazember schelm, spitzbube. — L. *skälbma* (sv. *skälm*).

skiekkie, plur. *skiekkie*’ kurva | hure. — L. *skeke* (sv. *sköka*).

skiekkies feslett, buja | unkeusch, unzüchtig; — *s. ielliem*. — L. *skekes*.

skiekkiesvuot, *-vuot* paráznaság, feslettség | unzucht, unkeuschheit. — L. *skekesvuot*.

skieppčies, *skieppčiesvuot*, l. *šiepčies*.

- skierēma, skierāma*, plur. *skierrhmā', skierhmā'*, *sánta, béna* | lahm.
— L. *skärbma, skärma*, M. *skerbma*.
- skielēpit* reszketni, remegni, rengeni | zittern, beben. — L. *skelbet* (sv. *skälftva*).
- skielēpem*, gen. *skielēpemā* reszketés, remegés, rengés | das zittern, beben; — *ätnam-sk.* földrengés | erdbeben. — L. *skelbem*.
- skihppi*, plur. *skihpi'*, *skähipi'* hajó | schiff. — L. *skipp* (sv. *skepp*).
- skuollat* zörögni, ropogni, csönögni | klirren, krachen, klingen, schellen (*mon skuolau son skuollā, ij son skuola*). — L. *skuolet* (sv. *skälla*).
- skuoläitahiet* zörgetni, csöngetni | klingen v. klirren lassen. — L. *skuolatet*.
- skürie* koponya | hirnschale; — *ogjēvie-sk.* id. — L. *skure*.
- staihkét, stai'két*, Arv. megállni, megállhatni | fest stehen, stehen können; — *son iēci stai'ka cghkat* nem tudott megülni | er konnte nicht sitzen bleiben. — L. *staihet* (v. ö. sv. *stå*).
- staipartet* nagyon beteg lenni | sehr krank sein. — L. id., M. *stai-pardet*.
- stāura, staura* bot | stecken, stock. — L. *staura*. (sv. *stör*, sk. *stafr*, R. *staur*).
- stahkkie*, plur. *stahkie'* farkas | wolf. — L. *stakke*.
- stāta város* | stadt; — *ogjēvie-st.* főváros | hauptstadt. — L. *stad* (sv.).
- starrhtak, starrhtek* nyakas, makacs | halsstarrig. — L. *startek*, M. *startak*.
- stalēpie, stālēpie* plur. *stalhpie'*, *stalhpii'*, *stālpie'* farkas | wolf. — L. *stalpe*.
- stálluo*, plur. *stāluo'* óriás | riese. — L. *stalo*.
- stihkie*: *iddā-st.* esti szürkület | abenddämmerung.
- stihkkuo*, plur. *stihkuo'* rőf | elle. — L. *stikko*.
- stouluo, stoulo, stuoul o, st^uoul o* plur. *stouluo stōulo' st^uoul^uo'* szék stuhl; — *tuobmuo-st.* ítélőszék | richtstuhl. — L. *stol* (sv.), M. *stuolo*.
- stujēmie, stujämie* zenebona | aufruhr, auflauf. — L. *stuißme*.
- stuur, stuuries, stuurra, stuurak, stuurahk* nagy | gross; — comp. *stuurāp* (essiv. *stuurāpun*); sup. *stuurāmus*. — L. *stuur, stuuries, -ra, -rak* (sv. *stor*).
- stuurrānēt* megnőni, nagygyá lenni | erwachsen, gross werden. — L. *stuuranet*.

snuohttie gyöngge fű, gyöngge vetés | junges gras, junge saat. — L. *snuotte*.

spājāhta gyorsan, hirtelen | hastig, schnell, plötzlich. — L. *spaita*.
spakkuok lándsa | spieß, lanze. — L. *spaggok*.

speäddat elrontani, földülni | verderben, beschädigen (*koqtieu sp.*);
— *mon speäjau, son speäddā, ūj son speāja*. — L. *spiejet*, M. *späjat*.
spitālač, plur. *-lačča'* bélpoklos | aussätzig. — M. *spittalač* (sv. *spitelsk*).

spitālačvuot bélpoklosság | aussatz. — M. *spittalačvuot*,
sprainet Arv. ugrálni, ugrándozni, fölugrani | hüpfen, aufsprin-
gen. — L. *spraidnet*, *sprainet*.

sprainestet, Arv. id., vb. mom. — L. *sprainestet*.

svāinas, svainas, svāin, plur. *svājānasa', svajānasa', svajēnasa', svāinasa', svainasa'*, Arv. *svaitnasa'* szolga | diener, knecht; — *kujēmie-sv.* szolgatárs | mitknecht. — L. *svaines, svaides* (sv. *sven*).

svajēpuo, plur. *svāipuo'* spongya | schwamm. — L. *svaipo* (sv. *svamp*).

svahka, plur. *svakā'* iga; rénszarvasnyereg, (ennek két csúcsára akasztják a *kiesa-t.*) | joch; renntiersattel (an dessen zwei spitzen das *kiesa* angehängt wird). — L. *svaka*.

svahččat, svahčat mozogni | sich rühren, sich bewegen. — L. *svaččət*, M. *svaččət*.

svaškuotit v. *švaškuotit* ostorozni, korbácsolni | peitschen. — L. *svaskot*, M. *svaskotet*.

svaškuočit id., inf. fin. — M. *svaskočit*.

svan = *svāinas*.

svarāhka, gen. *svarhka'* vmi falatozni való, harapni való | imbiss; — *itietis-sv.* reggeli | frühstück; *piejēvie-sv., iehkietis-sv.* ebédet, vacsorát megelőző kis falatozás | imbiss vor dem mittagmahle od. abendessen. — L. *svargald*.

svarāhkalit fölfrisiteni | erquicken, laben. — L. *svargelet*, M. *svargalit*.

svarhkietit egyet falatozni | einen imbiss zu sich nehmen. — L. *svargetet*.

svarrut felelni | antworten (*mon svāruou, son svarru*). — L. *svarot* (sv. *svara*).

svällās, plur. *-sa'* czethal | wallfisch. — M. *svallas*.

svallie, gen. *svālie* genyedtség | eiter; — *sv.-čāhcie* lé (mely fából v. más efféléből kicsepeg) | saft (aus bäumen und dergleichen). — L. *svale*.

Sverje, Arv., Svédország. — L. *Sverje* (sv. *Sverige*).

svēhkuł, plur. *sviehkula'* kísértet | gespenst. — L. *svikol*.

svienie, plur. *svīnie'* disznó | schwein; — *sv.-cälluo*. — L. *svine* (sv. *svin*).

svierhtie, *svi^erhtie* v. *svirrhtie*, *svirhtie*. plur. id., kard | schwert. — L. *sverde* (sv. *svärd*).

svintestit, Arv. csovalni; csapkodni | wedeln (mit dem schweife). — L. *svintestet*.

smāhkit, frequ. *smāhkitet* ízleni | schmecken, munden. — L. *smakot* (sv. *smaka*).

smahkkut, *smahkut* megízlelni | kosten. — L. *smakot* (sv. *smaka*).

smāva (*smāβ̄ḷa*) kicsiny | klein. — L. *smava* (sv. *små*).

smālā Arv., juh | schaf; — *smālān čiuika* bárány | lamm. — L. *smala*.

smollit szétütni, szétzúzni | zerschlagen. — L. *smället*, M. *smällit*. *slauāčā*, plur. *slaučā'* bögöly | bremse. — L. *slauča*.

slakta, plur. *slāuhta'* ölni, levágni való állat | schlachtthier. — L. *slakt* (sv. *slakt-kreatur*).

slaktit, leölni, levágni | schlachten. — L. *slaktet* (sv. *slakta*).

slādđā, *slāda*, plur. *slāja'* nem, faj | art, schlag; — *viessuom-sl.* életmód | lebensart. — L. *slaja*, *slaj* (sv. *slag*).

slādālohk mindennemű, különféle | allerlei, allerhand. — L. *slajalokk*.

slāj = *slādđā*: *feärt-slāj* = *slādālohk*.

slahtti havas eső | schnee mit regen. — L. *slatte*.

slāpiek, plur. *-ka'* a *vuodđiem-soqbbie* felső része (melyen apró rézlemezeket szoktak a lappok alkalmazni, hogy ezeket megsörgetve, a rénszarvast gyorsabb menésre ösztökéljék) | das obere ende des *vuodđiem-soqbbie*, (mit kleinen messingplatten, die man klirren lässt, um das renntier anzutreiben). — v. ö. *riekkas-qobbie*.

slāpmat, *slāpmet* összedölni | zusammenstürzen (*mon slāmau*, *son slapmā*, *īj son slāmie* v. *slāma*); *slāpmam* p. præt. — *čogsskom slāmij aktai*, Arv., a gerenda összecsapódott | der balken klappte zusammen. — L. *slamet*, *slabmet* (R. *slāma*, *slāmna*).

slāpmem összedőlés, esés | das zusammenstürzen, sturz, fall. —
L. *slamem*.

slābbuot föcskendeni | sprengen, spritzen, bespritzen; — *pāruo'*
slābbu' *kaitie vussti* a hullámok a parthoz csapódnak | die wel-
len schlagen an das ufer. — L. *slābbot*.

slēbbet kiönteni; ömleni | ausgiessen; sich ergiessen (*pāruo'* *slēbbin*
vatnasā paddiel a hullámok a hajóra csapódtak, ömlöttek | die
wellen schlugen über das schiff M. 8, 24.). — L. *slēbbet*; —
v. ö. *slābbuot*.

slūhkiestit, Arv., nyalni | lecken. — sv. *slicka*.

sliddā, gen. *slijā* ólom | blei.

sloqhpuo, plur. *sloqpuo'* pipatok | pfeifenfutteral.

slohttoq, plur. *slohttoq'* csapat, fajzat | haufen, brut.

slōvvet, *slōʒʒet* ütni | schlagen (*mon slōvau*, *son slōvvā*, *slōʒʒā*, *īj*
son slōvie). — L. *slovet* (sv. *slå*).

sluokas, Arv. *sluokās*, *sluohkes* ravasz | schlau, listig; — *sluohkes-*
lāhkai, adv. Arv. *ravaszúl* | listigerweise. — L. *sluokes* (sv. *slug*).

sluokāsvuot, Arv. *ravaszság* | schlaueit, list. — L. *sluokesvuot*.

sluogguo, plur. *sluokkuo'* barlang | höhle. — L. *sluggo*, M. *sluoggo*.

slukiestit tépni, hasítani, vágni | reissen, schneiden; — *s. kasskat*
széttépni | entzwei reissen.

šauānat, *šauqñiet* rázni lerázni, lesöpörni, elsöpörni | schütteln,
abschütteln, abfegen, wegfegen (*mon šauūnau*, *son šauqñā*, *īj son*
šauñie v. *šauñā*, imper. plur. 2. *šauūñiet*); — *šauānam* p. præt.;
— *šauñietuvvāt* pass. — L. *šaudñot*, *šaudnet*.

šauñietet id, vb. frequ.

šatta-, *šattačit* inf. fin., l. *šaddat*; — *šattuo* = *šadduo*.

šaddat, *šaddāt* lenni (fieri); teremni, nőni; történni | werden (fieri);
wachsen; geschehen; — vb. aux. futuri (*olmuon š. fölnőni*, em-
berré lenni | zum manne werden, vollständig w.; *mon šaddiu*
iehča isietin magam gazdájává lettem | ich wurde mein eigener
herr; — *rāssie šaddā* a fű nő | das gras wächst; *pajās-š. föl-*
nőni | aufwachsen, erwachsen; — *koasse kalākā tāt šaddat* mikor
fog ez megtörténni | wann wird das geschehen? — *šaddā orruot*
megeshetik, megtörténhetik, meglehet | es kann geschehen, es
kann sein; — *nou šaddā ai almača pārēnie sijāst kīerātāt* így
fog az ember fia is szenvedi tölük | so wird auch des menschen

- sohn von ihnen leiden M. 17, 22); — *mon šattāu, son šaddā, ij son šatta*; — *šaddam* p. præt.; *šaddakoqhtiet*, vb. inch. — L. *šaddet*, M. *šaddat*.
- šaddātahtiet* növeszteni | wachsen lassen. — L. *šaddetet*, M. *šaddatattet*.
- šadduo*, plur. *šattuo'* gyümölcs; termet | frucht; leibeslänge, statur; *ollies š.* érett kor | reifes alter. — L. *šaddo*.
- šāvuot* csöndes, hallgatag | still; — *š. orruot* hallgatni | still sein, still schweigen. — L. *šavot*.
- šallduo*, plur. *šalduo'* egyenes hely, a lapp sátor körül, udvar; piac, köztér; mező | ebener platz um die lappische hütte, hof; marktplatz; feld. — L. *šaljo*.
- šalēmie*, plur. *šalmie'* lyuk (tűn, fejszén vagy más efféle szerszámon) | öhr (der nadel, axt u. dergl. werkzeuge); — *āimie-š.* tűfok | nadelöhr. — L. *šalme*; — v. ö. *čalēmie*.
- šārākuot* megfeddeni, pirongatni, megfenyíteni | mit worten strafen, verweis geben; züchtigen (*mon šārhuou, son šārāku v. sārōkuo, ij son šārhuo*). — L. *šārgot*, M. *šergot*.
- šeunētēt*, *šāunētēt*, *šieunē'tit* sötétedni | finster werden. — L. *šeunētet*.
- šeunēteddīe*, *šāunēteddīe* sötétedés | das dunkelwerden.
- šēunās* sötét | finster, dunkel. — L. *šēunes*.
- šēunāsvuot* sötétség | finsterniss, dunkelheit. — L. *šēunesvuot*.
- šēunūtahčat* vb. inch. = *šeunētēt*.
- šēunūtīpmie*, gen. *-timie* = *šeunēteddīe*.
- šēunūtuvvāt* vb. pass. = *šeunētēt*. — M. *šēunōtovet*.
- šīākčat* v. *šīākšat* lelkesedni, lesni, meglesni | lauern, auf der lauer sein (*mon šīāuhšau v. šīāuhčau, son šīākčā v. šīākšā, ij son šīāuhčā v. šīāuhša*); — *šīāuhšatin v. šieuhšatin* ger. — *šīāuhšatalat* vb. frequ. — L. *šākčet*.
- šieunēt*, *šieunēt*, *šieunēt*, gen. *-ta* sötétség | finsterniss, dunkelheit; — *š.-kiepmie, š.-sijčkie*. — L. *šēudnéd, šēuned*.
- šieunēhtīt*, *šieunē'tit*; ger. *šieunētīn* = *šeunētīt*.
- šīettēt* illeni, alkalmas lenni | passen, angemessen sein; — *akti š.* összeilleni | zusammenpassen. — L. *šättet*, M. *šettet*.
- šīēttuoka'tties, -kahtēs v. šiehttuoka'ttēs* herélt | verschnitten, castrirt. — M. *šettogattes*.
- šiepčies, šiebčies, šiepšies, šiepčes, šiepšes, škeäpčas, škeäpčes* beteg | krank. — L. *škäbčes*, M. *šebčes*.

šiepčiesvuot v. *škeäpčasvuot* betegség | krankheit.

šiuñätit, *šiuñietit*, *šivuñetit* áldani | segnen; — *puoris* v. *puorist* š. id.; — *šiuñätuvvät* v. *šivuñetuvvät* pass.; *šiuñätuvvum* v. *šivuñetuvvum*, *šiuñetum* p. præt. pass. — L. *šugnatet*, *siunatet*, M. *šivdnietet*, *šivdniedet*.

šipmuo alak | gestalt. — sv. *skepnad*.

šivuñetit, *šivuñetit*, *šudñietit* teremteni | erschaffen; — *šivuñ'etam* p. præt. — L. *šudñetet*.

šoqvat, *šoqβät* (*šoqbvat*) nagyon esni | stark regnen (*rāšsuo* *šoqβā* es regnet stark, es geht ein heftiger regen; *ij* *rāššo* *šoqva*). — L. *šāvet*.

šoqvuot = *šoqvat*.

šuoñätet = *šiuñätit*.

šuoħpan, plur. *šuoħpana'* hajító kötél, melynek hurkával a rénszarvast fejés vagy szán elé fogás végett megfogják | wurfstrick (lasso — zum einfangen der renntiere). — L. *šuoħpeña*, *šuoħpeñ*.

šudñietit = *šivuñetit*.

šudñietem teremtés | schöpfung, creatio. — L. *šudñietem*.

šuvies, *šušies* kész vmire, készséges, hajlandó | willig, geneigt. — L. *šuves*.

škauāča, plur. *škauča'* szakáll | bart. — L. *škauča*.

škeäpčas, *škeäpčasvuot*, l. *šiepšies*.

štuorak; *štuora'k*, *štuorahk*, *štuories*, (plur. *štuorrāsa'*), *štuorra*; comp. *štuorāp*, sup. *štuorramūs*, l. *štuor*, *štuorak*.

švaškuotit, *švaškuočit*, l. *švask-*.

švaškuotattiet megostoroztatni | peitschen lassen. — L. *švaskotattet*, M. *švaskodattet*.

na no | nun.

naulie Arv. szeg; ék | nagel; keil. — L. *naule* (sv. *nagle*).

nahkat birni | vermögen, im stande sein (*mon nahkäu*, *son nahkā*, *ij* *son nahā*); *nahkakohtiet* vb. inch. — L. *nakkahet*.

nākan, *nāken*, *nākin* valamely, némely; néha | irgend ein; manchmal; — *n. piejvie* egy (valamely) napon | eines tags; — *n. āikien*, v. *nākin āikij* valamikor | irgend einmal; — *ij* ... *nāken soha* nie. — L. *nagen* (sv. *någon*).

nahkār, plur. *nahkāra'* álom | traum, schlaf. — L. *nakkar*.

nahkkie, Arv. *nahkie*, plur. *nāhkie'*, Arv. *nahkie'* bőr | fell, haut:

- pohcu-n.*, Arv. rénszarvasbőr | renntierhaut; — *miessie-n.* borjubőr | kalbfell. — L. *nakke*.
- nakkiertuvvät* elálmosodni | schläfrig werden. — L. *nakkertovet*, M. *nakartovet*.
- nghkot*, Arv. = *nohkot*.
- naggit*, *nāggit* kényszeríteni | zwingen. — L. *nagget*.
- nātuot* megtagadni | verweigern; *nātuotuββät* pass. — L. *nadot*.
- naturalač*, *natu^oralač* természetes | natürlich. — L. *naturelač* (sv. *naturlig*).
- nasst^e*, *nasstie*, plur. *nāstie'* csillag | stern. — L. *naste*.
- nanoust*, *nanous* adv. erösen, szilárdan | fest. — L. *nannost*.
- nanuotas* erősség | festigkeit, feste: *ilmien n.* égboltozat | himmelsgewölbe, firmament. — M. *nannotas*.
- nann*, *nanna*, *nannä* pp., -n (-an, -on, -en, -ön) | auf (*eätnama n.* a földön | auf der erde). — L. *nalne*, *naltne*, M. *nann*, *nanne*.
- nannos* erős, szilárd | stark, fest. — L. *nannos*.
- nahppie*, plur. *nāhpie'* fejőedény | melkgefäss. — L. *nappe*.
- nappu*, *nappū*, *nappuo* tehát | also, mithin. — L. *nappo*, M. *nabbo*.
- naptastit* elnevezni | heissen, benennen, beinamen (spitznamen) geben. — L. *nabdastet*, *nabtastet*.
- nāb* = *nou*.
- navva*, *naββa* (*nabva*), gen. *nava* pehely, finom szőr | flaum, feines haar; — *čogrvie-n.* igen apró szunyogfajta | eine sehr kleine mückenart. — L. *nava*, *nav*.
- namma*, plur. *namā'* név | name. — L. *namma*.
- nammatit* említeni | erwähnen; *nammatum* p. præt. pass.
- nammatum* nevezetesen, ugyanis | nämlich. — L. *nammatum* (*nempe*).
- nalā* pp. -ra; -n (on, -ön) | auf (*pieđā noqtit hirhkie čavelkā nalā* teszi a terheket a rén hátára | er legt die last auf den rücken des renntieres; — *keähččet liljerāsit eätnama nalā* nézzétek a liliomokat a mezőn | betrachtet die lilien auf dem felde M. 6, 28.); — *nalās* magára | auf sich. — L. *nal*, *nala*.
- nalt* pp., -ról | von (*tāte čohko nalt ezen csúcsról* | von dieser spitze). — L. *nalde*, *nalte*.
- nālli* adv., alig | kaum (*eä' nālli kulā alig hallják* | sie hören kaum M. 13. 15.). — L. *nali*.
- nājėka* (*nājėka*, *nejėka*) pp. -nek, felé | gegen, auf... zu, (*pō^otij*

- mū n.* [egyenesen] nekem jött | *recta ad me venit*; — *poqhtā kuoihka nājēka* vizesésnek [vizesés felé] jön | *er kommt gerade zu einem wasserfall*; — *n. šieuńetau* egész sötétig | *bis zum finsterwerden*). — *L. neiga, nieik.*
- nüldät* negyedik | *der vierte*. — *L. neljad.*
- neäläkuot, näläkuot* éhezni, éhes lenni | *hungern, hungrig sein* (*mon nälhkuou, son neäläku, ūj son nälhkuo*); *neäläkum p. præt.*; — *neäläkuomän, näläkuomän ger. neäläkuokoqhtiet vb. inch.* — *L. nelgot.*
- neäldätäs, neäldätis* negyedrés, negyed | *viertel*. *L. neljades, neljates.*
- neäldük* négyen, csak négyen | *viere, nur vier*. — *L. neljok.*
- niäkuo*, plur. id., álom | *traum*. — *L. náko, M. nieko.*
- niäurie, niurie, niäuries* gyöngé, hitvány | *schwach, schlecht* (*n. jahkkejeä kishitü* | *kleinmütig*). — *L. neure, neures.*
- niärra*, plur. *niära'* orca, arcz | *wange, gesicht*. — *L. úära, M. nera.*
- niäldä* = *nielde*.
- niéjēta, n'ejēta*, plur. *nieita'* leány | *mädchen, tochter*, — *L. neita, M. neida.*
- nielēkie*, gen. *nielhkie, niel'kie* éhség | *hunger*. — *L. nelge.*
- nielde, nielä, n'elde, niel'de, nielje* négy | *vier*; — *n. lohk* negyven | *vierzig*. — *L. nelje.*
- niel'di* négyszer | *viermal*.
- niel'dies* négyen | *viere* (*māj leäp n. wir sind unser viere*). — *L. neljes.*
- nijëpie*, plur. *nīpie'* kés | *messer*. — *L. nipe* (sv. *knif*).
- niurie* = *niäurie*.
- nihkeven*: *n. aikai* v. *ajakai*, l. *ihkeve*.
- niktet* élvezni fölhasználni | *geniessen, verbrauchen*; — *niktetuvvät* pass. — *L. niktet.*
- niktetußsem* élvezet, használat | *genuss*. — *M. niktetovem.*
- nihttet* fenyeget, fenyegetőzni | *drohen*; *nihttam p. præt.* — *L. nittet.*
- nittuotet* üldözni | *verfolgen*; *nitt^uotuvvet* pass. — *L. niddotet.*
- nidduo*, gen. *nittuo* irigység, gyűlölet | *neid, hass*. — *L. niddo.*
- nisū, nisuo, nissun*, plur. *nissuna'* asszony feleség | *weib, frau*. — *L. nisū, nissun, M. nissun.*
- nō no* | *nun*.

- noqitāstallat* varázsolni | zaubern, hexen. — L. *nâitastallet*.
noqjētuot id. — L. *nâitot*.
noqtie, plur. id., teher | last, Bürde. — L. *nâde*.
noqtuotet megterhelni, terhet rátenni | belasten, eine Bürde auflegen; *noqtuotuvvum* p. præt. pass. — L. *nâdotet*.
nou így, úgy; aztán | so; — *nouh ko* úgy a mint, a mint | so wie; — *nou eätna* annyi | so viel; *nou kuhkieu* addig | so lange; *n. k. ko* addig, míg | so lange bis. — L. *nau*, M. *nâu*.
nouhtā adv. ingyen | umsonst, gratis. — L. *nauta*.
nouhtē, *nouhtie*, *nouhtie*, *nouhtē*, *nouhti*, *nouhte* így, úgy | so, also; — *n. ai* szintűgy, hasonló módon | ebenso. — L. *naute*, M. *nâute*.
nouhton: *kalēmiet n. oqjvie* = *ouhton*, l. *akta*.
nohkiet, Arv. = *nohkot*.
nohkiem, *nohkie^m*, *nohkem* vég | ende. — L. *nokkem*, *nâkkem*.
nohkot, Arv. *nqhkot*, *nohkiet* végződni, véget érni, elmulni | zu ende gehen, enden, vergehen (*mon nokōu*, *son nohkō*, *ij son nokō*); *nohkom*, Arv. *nqhkom* p. præt. — L. *nokket*, M. *nâkkât*.
nohkotit alunni | schlafen. — L. *nokket*.
nokkui (præt. s. 3.) = *nokōi*, l. *nohkot*.
nortēlač Arv. éjszaki | nördlich. — L. *nuortač*, *nuortel*.
norōtotet taszítani | stossen; — *n. iečas* megbotránkozni | anstoss nehmen; — *norōtotuvvet* pass. — L. *nortetet*, *nortotet*, M. *nâr-dâtet*.
norōtoset vb. refl., ütödni, zuzódni | sich anschlagen, sich zerschlagen; — *n. cuouhkas* összezuzódni | zermalmt, zerquetscht werden. — M. *nârdâset*.
nollitit levetközni | sich auskleiden. — L. *nuolletet*.
nouhttie, *nuo'ttie*, plur. *nuohtie'* nagy háló | grosses fischnetz, schleppnetz. — L. *nuotte*, *nuette* (sv. *not*).
nuobērie, *nuobārie*, gen. *nuobrie*: *n.-piessie*, l. *piessie*. — sv. *näfver*.
nuorr, *nuorra* fiatal | jung (comp. *nuorāp*, *nuorap*, plur. *nuorapu'*; sup. *nuorāmus*). — L. *nuor*, *nuora*.
nuorravuot ifjuság, ifjukor | jugend, jugendzeit. — L. *nuoravuot*, M. *nuorravuot*.
nuollat föloldani, eloldani, levetni | lösen, auflösen, losbinden, ausziehen, ablegen (*mon nuolau*, *son nuollā*, *ij son nuola*); — *nuolatuvvet* pass. — L. *nuollet*, *nuolet*.

nuolatit levetkőztetni | auskleiden; — *nuolahtuβsum*, *nuolatum*
præt. pass. — L. *nuolletet* se exuere; — v. ö. *nollitit*.

nuppātest másodszer | das zweite mal. — L. *mubbadest*, M. *nubbadest*.
nubbie, gen. *nuppie* más, másik | der andere; — *nubbie* ... *nubbie*
az egyik ... a másik | der eine ... der andere. — L. *mubbe*, M.
nubbe.

nāddiet ízleni | schmecken.

nattittet vb. frequ., id.

N'āvic-itnie, gen. *-inie* a nap leánya | tochter der sonne. — Düb.

N'avvis-ene, Friis *N'avic-ādne*; — v. ö. *Hācic-itnie*.

nāmāhtet szoptatni, megszoptatni | säugen, ein kind stillen; *nā-*
māhtam p. præt. — L. *niammatet*.

nāmāhteddie, *nāmā'teddie* szoptató, dajka | säugerin, amme. —
L. *niammateje*, M. *namateje*.

nāmmat szopni | saugen (*mon nāmāu*, *son nāmmā*, *ij son nāmā*);
nāmmam p. præt. — L. *niammet*, M. *nāmmat*.

nāmmie csecsszópó, csecsemő | säugling. — L. *niammeje*, M. *nāmmie*.

nālgok, Arv. édes | süß. — L. *nialgok*.

nālēmie, plur. *nālmie'* (allat. sing. *nālāmai*) száj | mund. — L.
nialme.

nāllelit, Arv. vb. mom., l. *niellat*.

niellat, Arv. *nāllat* nyelni, elnyelni, lenyelni | schlucken, schlin-
gen, verschlingen (*mon nielau*, *son niellā*, *ij son niela*); *niellam*,
Arv. *nāllam* p. præt. — L. *nālet*, M. *niellat*.

nīčcie emlő | weibliche brust. — L. *nidče*.

nōglluot nyalni | lecken; — *nīsieu nī*. borjazni, elleni | kalben
(*mon nōgluou*, *son nōgllu^o*, *ij son nōgluo*). — L. *nālot*.

nōovvuot, Arv. l. *nūovvat*.

nūokčom, *nūqkčom*, *n^uokčom*, *nūóhčom*, plur. *-ma'*, Arv. nyelv |
zunge. — L. *nūokčem*.

nūovvat, *nūoββat* (*nūovvat*) megölni, levágni, megnyúzni | tödten,
schlachten, schinden (*mon nūovau* *son nūoββā*, *ij son nūova*);
nūoββam p. præt. — L. *nūovet*.

nūoββum (*nūobvum*) megölt, levágott | getödtet, geschlachtet. —
L. *nūovom*, M. *nūovvom*.

nūorhkuotet önteni, kiönteni | giessen, ausgiessen, vergiessen; —
nūorhkuotuββet pass. — L. *nōrkotet*.

nuorranit szánni, sajnálni | mitleid haben, bemitleiden; — *ú. arā-matallemest.* — L. *nuoranet.*

nuolka, nuólka adv., Arv. édesen | süss. — L. *nialget.*

nuoláka adv., jól, igazán, helyesen | recht. — L. *nuolga.*

nuolákat egyenes | gerade. — L. *nuolg, nuolga, nuolges, nuolgok, M. nuolgad.*

nuúnie, nunnie, plur. *nuúnie', nuú'ē', unnie'* orr | nase; — *nuúnie-kiehcie* [a szán] orra vége | die spitze des vorderteils [am schlitzen]. — L. *nuone, nuonne.*

-p encl. (*āhcie-p, ietniep*): l. -pā, -pe.

pājähka, gen. *paihka* szar | dreck (merda). — L. *paik, paika.*

pājähkät szarni | scheissen (*mon paihkau, son pajähkā*). — L. *paiket pajähkie, pājähkie*, plur. *paihkie', pai'kie', pāihkie'* (allat. sing. *pājähkai*) hely; vidék, tájék | ort, stelle; gegend. — L. *paikē.*

paikien, adv. körülbelül, mintegy | ungefähr. — M. *paiken.*

pajētie, plur. *paitie'* posztóból készült ingváll forma ruhadarab | kurzes hemdartiges kleidungsstück von tuch. Friis *baidde* (*baide*). — Düb. 160. fig. 53.

pājēhtiet, pajēhtiet fényleni, ragyogni, sütni (napról, holdról) | glänzen, scheinen, leuchten (*mon pāihtau, son pājähktā, ūj son pāihtie*). — L. *paitet.*

pauhčas, pauhčasa', l. *pakčas.*

pauhtie, l. *paktie.*

pahkka, gen. *pāhka* forróság, hőség | hitze. — L. *paka.*

pāhka, pāhkas forró | heiss (*piejvie pāhkasa vu°ssti a nap heve ellen* | gegen die glut der sonne). — L. *pakes, pakas.*

pakātīt, Arv. *pahkatīt* megbüntetni, megfeddeni; oktálni | strafen; unterrichten, lehren; — *p. sajieu* v. *kēinuou* vmély helyet v. útát megmondani (róla eligazítani) | über einen platz, weg auskunft erteilen (*son pakāt*); *pakātuvvāt* pass. — L. *pakkatet*, M. *pakatet.*

pahkiet, pāhkiet szakítani, tépni | reissen, ausreissen, abpflücken. — L. *pakket.*

pakiehtīt, pakie'tit id., vb. frequ.; — *pakie'tuββet*, pass. — M. *pakketet, pakketovet.*

pāhkuo, plur. *pākuo'* szó, ige | wort; — *kohčču°m-p.* parancsolat, rendelet | befehl, gebot. — L. *pako.*

pakčas v. *pauhčas*, plur. *pakčasa'* v. *pauhčasa'* fájdalom, kín, gyötrel-
lem | schmerz, qual, peín. — L. *pakčes* dolens; M. *pakčas*.

pakti, *paktij*, *paktu* pp. által, folytán | durch, vermittelst; — *vuor-
rónuot* ... *p.* vmire eskünni | auf etwas schwören. — L. *pakti*,
pakto.

paktie, plur. *paktie'* v. *pauhtie'* szikla, meredek hegyoldal | felsen,
steiler bergabhang. — L. *pakte*.

paksem, plur. *paksema'* ajak | lippe. — L. *panksem*, *pangsem*, M.
paksem.

pahā, *pahās* rossz | schlecht; — comp. *pahāp* (ess. *pahāpun*); sup.
pahāmus; — *pahā-tahkejē* gonosztevő | missetäter, verbrecher.
— L. *paha*, *pahas*.

pahāvuot rosszaság | schlechtigkeit. — L. *pahavuot*.

pahākés, *pahāhkis*, p'ur. *pahāhkasā'* ördög, a gonosz | teufel, der
böse. — L. *pahakes*.

pādđat, *pādat* engedni, hagyni | lassen, gestatten (*mon pājau*, *son
pādđā*, *ij son pājā*). — L. *pajet*, M. *pajat*.

paddānet, *padānet* fölkelni, támadni, keletkezni | aufstehen, ent-
stehen; *paddānam*, *padānam* p. præt. — L. *paijanet*.

paddien, *paddien* adv. fönt | oben. — L. *paijen*.

paddiel, *padiel*, *pad'el*, *padd'el* *pad'el* pp. és adv. fölött, fölé | über;
— *p.-čāla*; *p.-keähččat* v. *kiehččiet*; *p.-vaddiet*. — L. *paijel*.

padielā pp. vmi fölött át, vmin át | über hin (*kuoddā vārie nalā ja
vārie padielā* er trägt ihn auf einen berg und über den berg). —
L. *paijela* super.

paddielī pp. fölé, -ra | über, auf. (*tān mattuo p. ezen nemzedékre* |
auf v. über dieses geschlecht, M. 23, 36). — M. *paijeli*.

paddielin, *padēlin* adv. és pp. fönt, fölül; fölött | oben; über
(*koktä p. juo nammatum leä* mint fönt már említve van | wie
oben schon erwähnt ist; — *mū oqjvie p.* fejem fölött | über
meinem haupt). — M. *paijelen*.

paddielt pp. fölött | über (*čācie p. a víz fölött* | über dem wasser).
— L. *paijelt*.

pajās adv. föl, fölfelé | auf, hinauf; — *pajās-aniehtit*; *p.-čuodčielet*;
p.-čuohppat; *p.-cieggiet*; *p.-šaddat*; *p.-valtiet*. — L. *pajās*, M.
pajas.

pajet, Arv. = *pādđat*; *pāja-*, l. *pādđat*.

pajietit fölemelni | erheben. — L. *paijetet*, M. *pajetet*.

- pajemus, paj'emus* legfőbb | der oberste. L. *paijemus*, M. *pajemus*.
pajiel, Arv. = *paddiel*.
pajiltes fölső | obere; — p. *kāptie* felső kabát | oberrock. — L. *paijeltes*, M. *pajeltes*.
pācētis, plur. *-tisā'* maradék | rest, überbleibsel. — L. *pacetas*, M. *pacetis*.
pāhciet, Arv. *pahcit* megmaradni, maradni, hátra v. visszamaradni | übrig bleiben, bleiben, zurückbleiben; — *kosō* (v. *kosi*) *pācīj* hol maradt | wo ist er geblieben? (*mon pācau, son pāhcā, ij son pācie*); *pāhcām* p. præt. — L. *pacet*.
pādčēt fölbiztatni, izgatni | reizen, aufreizen. — L. *padčēt*.
pahta, plur. *patā'* alfel, segg | der hintere, arsch. — L. *pattu*.
pātan adv. el | weg, fort; *vuelčikiet* p. elmenekülni, elszökni | fliehen, entfliehen.
pāhtaret elfutni, menekülni, szökni | fliehen, entfliehen, davonlaufen. — L. *pateret*, M. *pataret*.
pāhtarem, pāhterem szökés, menekülés | flucht. — L. *paterem*, M. *patarem*.
pāhti, Arv., l. *poqhtiet*.
patnie, plur. *pānie'* fog | zahn. — L. *padne*, M. *padne* (*pane*).
paddie, plur. *pattie'* kötél, kötelék | strick, band. — L. *badde* (sv. *band*).
pasātēt vb. frequ., mosni | waschen. — L. *passatet*.
pasātehke mosdatlan | ungewaschen. — L. *passatek*, M. *pasateke*.
pasie, l. *passie*.
pāsoqna, pasoqna harsona, púzon | posauna. — L. *basun* (sv.).
pasuohtet, passuohtet megszentelni; ünnepelni, megülni | heiligen; feiern; — ger. *passuotemén*. — L. *passotet*, M. *pasotet*.
passat mosni, megmosni | waschen (*mon pasāu, sōn passā, ij son pasā*). — L. *passat*, M. id. (*pasa-*).
passalit id. — M. *passalet*.
passie, plur. *pasie'* szent | heilig; — plur. *pāssie'* ünnep | feiertag. — L. *passe*.
passiotum p. præt. pass. szentelt, szent | geweiht, heilig.
passi, pāsti, plur. id., kanál | löffel. — L. *paste*.
pastielés éles | scharf, schneidig; comp. *passtielap*. — L. *pasteles*.
pānie' l. *patnie*.
para csak, csupán | nur, bloss. — sv. *bara*.

- paratīs*, gen. *-tīsa* paradicsom | *paradies*. — *M. paradis* (sv.).
pārotuvvet v. *pāruotuvvat* megjelenni | *erscheinen*. — *L. parotet*,
M. parotovet.
pāruo' l. *pārruo*.
parākat dolgozni | *arbeiten* (*mon parhkau*, v. *parrhkau*, *son parākā*,
īj son parhka); *parākam* p. præt. — *L. parget*, *M. pargat*.
parēkējie, v. *parēkejjeä*, v. *parēkejja*, v. *parēkejji*, v. *parēkejjie*, v. *pa-*
rēkij, v. *parēkie*. v. *parēki^e*, v. *parēkī* munkás, dolgozó | *arbeiter*;
eätnam-parēkie földműves | *feldarbeiter*. — *L. pargeje*, *M. par-*
geje, *parge*.
parēkietit fonni | *flechten*. — *L. parketet*.
parkaltit = *parēkietit*.
parākuo, *parōkuo*, plur. *parhkuo'* tett, dolog, munka | *tat*, *arbeit*;
— *p.-ossnā* teherhordó (dolgozó) szamárnak | *lastesel*, *arbeits-*
esel; — *outo-p.*, l. *outo*; — *parhkuotakā* munka nélkül | *ohne*
arbeit. — *L. pargo*.
pārēnie, plur. *parrhnie*, *parrhnie*, *parhnie*, *pārhtnie* (allat. sing.
pārānai) fiú | *sohn*; *knabe*; — *p.-mānnā* fiúgyerek. — *L. pardne*,
parne.
pārrānit javúlni, jobb lenni | *sich bessern*, *besser werden* (*īj koqs-*
sāčik pārrān soha lesz jobb [az alkalom] | *es wird nie besser*
sein [die gelegenheit]). — *L. paranet*; v. *ö. puorrānēt*.
pārruo, plur. *pāruo'* hullám | *welle*. — *L. paro*.
palā, l. *pallat*; — *pāla*, l. *pālliet*.
pālī, *pālīji*, Arv. *pālien* -kor, idejében; -szor, -szer | *während*, *zur*
zeit; -mal (*kuossu^omā pālī* a lakomakor, lakománál | *während*
[i bei] *der mahlzeit*; *mijā ajētiekiēj pālī* atyáink idejében | *zur zeit*
unserer väter; — *moqdde pālī* sokszor | *vielmal*, *oft*; — *kolmo*
pālīji három ízben, háromszor | *dreimal*; — Arv. *muhtiem pālien*
egyszer, valamikor | *irgend einmahl*; — *moqttie pālien* sokszor |
vielmal. — *L. pālī*, *pālen*.
pālākā, plur. id., út, ösvény | *weg*, *pfad*. — *L. palga*.
pālāhkā, plur. *pālāhkā'* bér, jutalom | *lohn*, *belohnung*; — *pālāhkā-*
takā jutalom nélkül | *ohne lohn*. — *L. palka*.
pālāhkāhtet, *pālāhkātīt* bérbe adni; bérelni, bérbe fogadni | *ver-*
mieten; *dingen*; *pālāhkātām* p. præt.; — *pālāhkātu³zum* p.
præt. pass. — *L. palketet*, *M. palkatet*.

palāhkācit inf. fin., bérelni, megfogadni | dingen; — l. *pālāhkātit*.

M. *palkačit*.

palhkies = *pālākā*; — *palhkies-rajëkie* útsapás | weggeleise. —

L. *palges*.

palhkiestet, *palkiestet* vetni, dobni, hajítani | werfen; — *palhkiestuvvet*, *-tūvet*, *palkiestuβbat*, *-tuβbet* pass. — L. *palkestet*.

pālëhkit bérelni | dingen, mieten. — L. *palket*; — v. ö. *pālāhkāhtet*.

paltai pp., mellé | neben (*kahčai muhtiem oqssie käinuo paltai* ein teil fiel neben den weg, M. 13, 4). — L. *paldi*, M. *paldai*.

palhtan, *paltan* pp., mellett | neben (*āhkās p.* neben seiner frau). — L. *palden*, M. *paldan*.

paltelen, pp. mellett el; nélkül | vorbei; ohne (*p. tijā koqtie* an eurem hause vorbei; — *p. tijā ahčie situotā* ohne den willen eures vaters, M. 10, 29). — L. *paldelen*.

palāva, plur. *palva'* felhő | wolke. — L. *palva*.

pallat félni, megijedni | sich fürchten, erschrecken (*mon palāu*, *son pallā*, *ij son palā*). — L. *pallet*, M. *pallat*.

pällët, *pällit* bírni, képes lenni | im stande sein, vermögen (*ij niejëta pälli*). — v. ö. L. *pallat* (*i le pallat*).

pälliet, Arv. *pallet* ásni | graben (*mon palāu*, *son pällā*, *ij son pällie* v. *pälli*). — L. *palet*.

pallekötit, Arv. id., vb. inch. — L. *palegätet*.

palluo, gen. *paluo* félelem | furcht. — L. *pallo*.

palluolac: *jupmiel-p.* istenfélő | gottesfürchtig. — L. *pallolac*.

-pā, *-pē*, *-pe* (erősítő szócska, affirm. partikel). — L. *-pe*.

päuätai (allat. s.), l. *pieüctie*.

pähčëa, *pëähčëa*, *p'ähčëa*, plur. *peähčëa'* ficzkó | kerl.

pähhtäl, v. *pähtäl*, plur. *-la'* hóhér | henker. — L. *bedel* (sv. bödel).

pä'ttuokes, *pähtuokis* csalárd, hamis, ál | falsch. — L. *pettoges*, *pettokes*.

pähtuokisvuot csalárdság, hamisság | falschheit. — L. *pettokesvuot*, M. *pettogisvuot*.

pässac husvét | ostern. — L. *pässac*.

pärler, plur. *pärëlera'* gyöngy | perle. — L. *perl*, M. *pärler* (sv. pärla).

pälltuo, *pëälltu°*, plur. *pälhtuo'*, *pältuo'*, *pëältuo'* föld | feld, acker; — *pälltuo-* v. *pält-olmāj* földműves | landmann, ackerbauer; —

sādūo-p. gabnaföld | acker. — L. *pälto*, *pälto*.

peauätai, p^eäuätai (allat. s.), l. *pieuētie*.

pearākal, l. peärākal.

peallāsis, l. piellie.

peähkāk, plur. -ča' dim. darabocska | stückchen, brocken. — L. pekkač.

peähkuotit említeni, szólni vmiről | erwähnen, spechen von etwas;
peähkuotuvvāt pass. — L. *päggotet*.

peähčca, l. pähčca.

peähttä, p^eähttä (præs. s. 3.); *peähttam* p. præt. — l. *piehttiet*.

p^eähttuokes, p^eähtuokes, l. pähttuokes.

peässat szabadúlni, kiszabadúlni; jutni vhová v. vmihez; -hat, -het | los werden, befreit werden, davonkommen; gelangen, kommen zu etwas; können (*mon peäsau, son peässā, ij son peäsa*); *peässam* p. præt. — L. *piäset, päset, M. pässat*.

peässutahka, plur. -takā', l. piesutahka.

peässtā, l. piestiet.

peäna, plur. peätnaka', peänaka' v. pietnaka' kutya | hund. — L. pän, päna, piädnak, M. pädnak.

peärākal, peärēkal, pearākal, peärkal, plur. -la' ördög | teufel. — L. pärkel.

peäräkuo, l. pieräkuo.

peärähtuo, v. peärähtuom, plur. peärähtuoma' v. pärrhtuoma', p^eähtuoma' csapda | falle.

peäras méltó, megérdemelt, érdemes | wert, verdient, würdig. — L. *beres, M. bāras*.

p^eälltuo, l. pälltuo.

peällāi, p^eällāi, peällai, l. piellie.

*pejīstuo, peisuo*t elromlani, megromlani | verderben (intr.) — L. *peistot*; — v. ö. *piejēstiet*.

pejēvai, pejēvai, Arv. pēvai (allat. s.), l. *piejēvie*.

peivāsac napi | täglich (*färt p. lajēpie*). — L. *peivasac*.

pestilencā, plur. id., döghalál | pest. — M. pestilenca (sv. *pestilentie*).

pessie, Arv., l. piessie; — *pēle* Arv., l. *piellie*.

piaräkuo, piäräkuo, l. pieräkuo.

piäkkatet fújni (szélről) | blasen (vom winde). — L. *piäggatet, M. piëggatet*.

piägga, plur. *piäkka szél* | wind; — *p.-kalles*, l. *kalles*. — L. *piägga*,
M. *piegga*.

piädduo, plur. *piäjuo'* barlang | höhle. — L. *piäjo*, *piejo*.

pⁱähčča, l. *pähčča*; — *piähttuot*, l. *piehttuot*.

piästa, v. *piästač*, v. *piässtak*, plur. *piästača'* bokor | strauch,
busch; — *cieskes-p.* tövisbokor | dornbusch. — L. *pästek*, *päst*,
M. *pästač*.

piässtiet, *piestiet* eresztetni, engedni, hagyni, elvesztetni | lassen,
verlieren (*son p^eässtā*). — L. *pestet*, *piästet*.

piäbma-, *piäbmuo-*, *piäpm-*, l. *piebm-*, *piepm-*.

piejčstiet, *pieistiet* elrontani | verderben (trans.); — *son päjista* v.
pejista v. *peista*. — L. *peistet*.

piejčvie, Arv. *piejvie*, plur. *piejvie'* (allat. s. *pejčvai*, *pejčvai*, Arv.
pčivai) nap | tag; — *p.-svarähka* ebéd | mittagmahl; — *ihkie-*
tis-p.; *kasska-p.*, v. *kasska-pčj*. — L. *peive*.

piejčvies, plur. *pejčvāsa'* egy napi út | tagreise. — L. *peivas*.

pieučtie, plur. *pieučtie'*, *piučtie'* (allat. s. *peučātai*, *pāučātai*) asztal |
tisch. — L. M. *peude*.

piehkkie, *pie'kkü*, plur. *piehkie'* darab, rész | stück, teil. — L. *pekke*.

piejjet, *pieja-*, l. *pieđđat*.

piejatus, plur. *-sa'* rendelet | satzung, verordnung. — L. *piejetus*,
M. *pijatus*.

pieđđat tenni vmire, helyezni; rendelni | legen, setzen, stellen
(wohin, auf etwas); festsetzen, verordnen — *nieičau p.*, *āhkkān p.*
leányt férjhez adni | ein mädchen verheiraten; — *mällāsau p.*
a húst főzésre odatenni | das fleisch zusetzen; — *piejai sū*
oqtāčit lefektette | er legte ihn schlafen; — *sis-p.* behozni | ein-
führen, einsetzen; — (*mon piejau*, *son pieđđā*, *āj son pieja*);
pieđđam, *pieđam* p. præt. — *piejahtum* p. præt. pass. — L. *piejet*,
M. *pejat*.

piehč^e, *piehcie*, Arv. fenyő | fichte. — L. *pece*.

piečak bolond | tor, narr. — M. *piečak*.

piehttiet, *pie'ttiet*, Arv. *piehttet* megcsalni; elárulni | betrügen, ver-
raten (*mon peächtau* v. *piehttau*, *son peächttā* v. *p^eächttā* v. *pie'tttā*,
āj son piehtie); *peächttam* v. *piehtttam* p. præt.; *piehttieturvāt* pass.
— L. *pettet*, M. id. (*son pättä*).

piehtātallat id., vb. pass. — L. *pettatallet*, M. *pättatallat*.

- piehttuot, piähttuot* eltiltani, megtiltani | verbieten (*mon piehtuou, son piähttuou, ij son piähttuou*). — L. *piettot*.
- piehttuotit* id., vb. frequ. — M. *piettotet*.
- pietnaka'*, l. *peäna*.
- pietnik*, gen. *-ka* pénz | geld. — L. *pednig, pednik* (sv. *penning*).
- pietnikač*, plur. *-kačča'*, id. dim. — M. *pednikač*.
- piesutahka, piessutahka* v. *peässutahka*, plur. *-takā'* fűzfavessző | weidenrute. — L. *piässotak*.
- piésstak*, v. *piéstak* = *piästa*.
- piestiet*, l. *piässtiet*.
- piessiet* = *peässat*.
- piessie*, Arv. *peessie*, plur. *piesie'* fészek | nest. — L. *pesse*.
- piessie*, plur. id., nyirfakéreg | birkenrinde; — *nuobärie-p.* id.
- piehpa*, plur. *pihpa'* pipa | pfeife, tabakspfeife; — *p-rokkon* pipa-szurkáló | pfeifenstierer. — L. *pip, pippo* (sv. *pipa*).
- piebmat, piäbmat*, v. *-met* etetni, táplálni | fűttern, ernähen; — *pajās p.* fölnevelni | erziehen (*mon piépmau, son piébma, ij son piépmie*); *piäbmam* p. præt.; *piepmatuvvet* pass. — L. *piäbmet*, M. *piebmat*.
- piépmuo, piäpmuo*, plur. *piépmuo', piäpmuo'* táplálék, eledel | nahrung, speise; *p-tälhkas*, l. *tälhkas*. — L. *piäbmo*, M. *piebmo*.
- pieräkuo, piäräkuo, piaräkuo, peäräkuo, peäräkuo*: gen. *pirhkuo, pi^{er}hkuo, piärhkuo* (acc. plur. *piehkit*) hús | fleisch. — L. *piergo, piärgo*.
- pieřäna, pieräna*, Arv. *piertna*, plur. *pierrhna'* medve | bär. — L. *bire, berdn* (sv. *björn*).
- pierrat* v. *pierrit* kelleni | müssen (*mon pierau, son pierrä* v. *pierrī, ij son pieri*); *pierrim* p. præt. — L. *berrit* (sv. *böra*).
- pielie*, Arv. l. *piellie*.
- pielähki^t* czivakodni, pörlekedni, versengni | zanken, hadern. — L. *pälket*.
- pieljietemie*, plur. *-tēmie'*, siket | taub. — L. *peljetebme* (M. plur. *peljetemeh*).
- pielläie*, plur. *pielläie'* v. *pieljē'* fül | ohr. — L. *pelje*.
- piellie, pielie*, plur. *pielie'* (allat. s. *peällai, peällāi*) oldal; fél | seite; hälfte; — *kitā peällai* tavasz felé | gegen das frühjahr; — *kiehta-p.* fél kéz | die eine hand; *čälēmie-p.* fél szem | das eine auge; — *sapieki-piella* (= *piellie*) az egyik lábra való hó-

- talp | der eine schneeschlittschuh, Düb. 90.; — *puoláva-p.* fél térd, az egyik térd | das eine knie. — L. *pele*, M. *pelle*.
- pielluo*, plur. id. harang, kolomp | glocke, schelle. — L. *bjällo* (sv. *bjällra*).
- piuata*, *piutācit* inf. fin., l. *piβutiet*.
- piuhtas*, *piuhtastēt*, *piuhtiet*, l. *piktas*, *pikta*.
- piutār*, plur. -*ra'* vadász | jäger: *kúollie-p.* halász | fischer; *piutāris* id. — L. *pivtar*, M. *pivdar*.
- piutiet*, *piutuo*, l. *piβutiet*, *piβutuo*.
- pihkuo*, adv. nyilvánosan | öffentlich. — L. *piko*.
- pikuotet* megjelenteni, kinyilatkoztatni, kinyilvánítani | offenbaren; *pikuotuvrät* pass. — L. *pikotet*.
- pikuotem* kinyilatkoztatás | offenbarung. — L. *pikotem*.
- pihkusikt*, *pihkusik* = *pihkuo*.
- piktas* v. *piuhtas*, plur. *piktasa'* v. *piuhtasa'* ruha | kleid; — *pikta-sahtā* ruha nélkül, ruhátlanúl | ohne kleider. — L. *piktas*.
- piktiet* v. *piuhtiet* v. *piβuhtiet* melegíteni | wärmen (imper. s. 2. *piuhtie*). — L. *piktet*.
- piktastēt* v. *piuhtastēt* id. vb. mom. — L. *piktestet*.
- pihtāč*, plur. -*ča'* darabocska, morzsalék | bissen, stückchen. — L. *bittač*, M. *pittač* (sv. *bit*).
- pisuotipmie*, gen. -*timie* állhatatlan, bujdosó | unstät, unbeständig, flüchtig. — M. *pisotibme*; v. ö. *pissuot*.
- pissuot*, *pissuut* tartani, állhatatos maradni, épen maradni, megmaradni | dauern, fortwähren, aushalten (*mon pisuou*, *son pissu*, *ij son pisuo*); *pissum* p. praet. — L. *pissut*, *pisset*, M. *pissot*.
- pināstuβat*, -*tubvat* vb. pass., szenvedni | leiden. — L. *pinastovet*.
- pintiet* kibirni, állhatatos lenni | aushalten, standhaft sein. — L. *pintet*.
- pinna* csipet, egy kicsi | bisschen. — L. *binna*; v. ö. *pihtāč*.
- pihpa*, l. *piehpa*.
- pivās*, gen. *piββasa* (*piβvasa*, *pivvasa*) izzadság | schweiss. — L. *piāves*, *piāvas*, *pives*.
- pivāstuβat*, -*tubvat*, -*tuvvat* (*mon pivāstuvau*) izzadni | schwitzen. — L. *piāvastet*, *piāvestet*.
- pivāltahčat* vb. inch. = *pivāltit*.
- pivāltit* melegebb lenni (időről), fölengedni (hóról, jégről) | warm werden (vom wetter); tauen. — L. *pivaldet*, *pivaltet*.

piβuhtiet, l. *piktiet*.

piβutiet, *pihutiet*, v. *piutiet* fogni, megfogni (tőrrel, csapdával v. hálóval); akarni, szándékozni, törekedni, igyekezni, rajta lenni | fangen (mit schlinge, falle oder netz); wollen, bestrebt sein, beabsichtigen; — *p. meärhkau* jelt keresni | ein zeichen suchen, M. 12, 39. (*mon piutau*, *son piβotā* v. *pivatā* v. *piuātā*, *ij son piutie*); *piβotām* v. *pivatām* p. præt. — L. *piwet*, *piwet*.

piβutuo, *pihutuo* v. *piutuo* vadászás, halászás; vadász eszközü | jagd, fischerei; jagdgerät; — *p. rejētuo* vadászó vagy halászó eszköz | jagd- oder fischergerät. — L. *piwto*.

piβbat (*pibvat*, *pivvat*) melegen lenni, nem fázni | warm sein, nicht frieren (*mon pivāu*, *son piββā*, *ij son pivā*). — L. *piwet*, *pivat*.

piββakoqhtiet id., vb. inch. — L. *pivagätet*.

pirās, plur. *pirrasa'* környék | umgebung; *tatnie-p.*, l. *tatnie*. — M. *pirras*

pirhkuo, l. *pieräkuo*.

piRNA Arv. = *pierēna*.

pirhtnies, plur. *peraña'* hely a hótalp közepén, a hová a lábat erősítik | stelle in der mitte des schneeschlittschuhes, wo man den fuss befestigt. — Düb. 90.

pirra adv. és pp. körül, köré; -ról, -ről | um (circum); von. — L. *pir*, *pira*, M. *pirra*.

pilāka, plur. *pilhka'* csomó | bündel; — *suojēnie-p.* — L. *pilga*, *pilka*.

pilēhkietit gúnyolni, csúfolni; szidalmazni | spotten; schmähen. — L. *pilketet* *jocari*.

poqhčiet fejni | melken (*mon poqhčau*, *son poqhčēā*, *ij son poqhčie*). — L. *páččet*.

poqcu, plur. *poqhccu'* v. *pohccu'* rénszarvas | renntier; — *p.-eälluo*. — L. *pāco*.

poqhtiet jönni | kommen (*mon poqtau* v. *pūtau*, *son poqhtā*; præt. s. 1. *mon pōhtiu*, 3. *son poqtij* v. *pō^otij*; *ij son poqtie*). — L. *pātet*. *poqhtiejā*, *poqhtejeā* jövő, jövendő | kommend; künftig. — L. *pāteje*.

poqhtiem jövetel | ankunft. — L. *pātem*.

poqdnie, plur. *poqtñie'* férj; gazda | mann (verheirateter); hauswirt. — L. *pādñe*.

poqššie v. *póqššuo*, *poqššug*, gen. *poqššuo* a lapp sátor hátsó része | hinterteil des lappischen zeltés; *p.-caggie* a *poqššuo*-t tartó czölöp. — L. *påššo*.

póqnn̄tā, plur. *póqntā'* házigazda, sátorgazda | hausherr, zelteigen-thümer; — *poqnta*, (plur. *póqnta'*), *poqntas*, *poqntās* gazdag, jómódú | reich, vermögend; comp. *poqntap*. — L. M. *bānda* (sv. *bonde*).

póqntutahk, gen. *-takā* gazdagság | reichthum. — M. *pāndotak*.

poqries, plur. *poqrrāsa'* öreg, vén | alt; *outo-poqrrāsa'*, l. *outo*. — L. M. *pāres*.

poqrāhkit eltépni, leszakítani | abreissen, zerreißen. — L. *pārket*.

poqrrhta' : *helveta p.* a pokol kapú | die tore der hölle. — L. *port* (sv.).

poqltiet égetni, elégetni | brennen, verbrennen (trans.) — L. *pāldet*.

poqlhtietit vb. caus., folygújtatni, fölégettetni | anzünden, verbrennen lassen (*son poqlhtiet*); *poqlhtietu*β3āt pass. — L. *pāldetet*.

poqltiem égetés, elégetés | das brennen, verbrennen. — L. *pāldetet*.

po^ontie = *póqnn̄tā*.

poktet fölkelteni | wecken; *p. pajās* föltámasztani | auferwecken. —

L. *pāktet*; v. ö. *puktiet*.

pohčca v. *pohccā* v. *pohccō*, *pohcco*, plur. *pohča'* v. *pohco'* hosszúkás,

tojásdad alakú cső | längliches, ovales rohr; *ajēmie-p.*, l. *ajēmie*.

— v. ö. Friis *bocce cavum ossiculum, ex quo bibitur*.

pocej, plur. *pohecu'*, Arv. *pohcu* = *poqcej*; *pohecu-nahkie*, Arv. rén-szarvasbőr | renntierhaut.

pōhtet (imper. plur. 2.), Arv.

pōtit = *poqhtiet*; — *pōhtejē* = *poqhtiejä*.

po^ouitit elszéledni | sich zerstreuen — L. *pādditet*; v. ö. *poddetet*.

potto, l. *poddo*.

pottoč dim., kis darab idő | kurze spanne zeit. — L. *pāddač*, *pād-deč*, *pādłāč*.

potniet fonni | spinnen (*mon ponōu*, *son potnō*, *ij son ponie*, v. *ponii*); *potnom* p. præt. — L. *pādnet*.

potniies = *poq^oniiest* (elat. s.).

poddānit elszóródni, szétszóródni | sich zerstreuen. — *poddanet*.

poddetēt szórni, elszórni, szétszórni; tékozni, pazarolni | streuen, zerstreuen; vergeuden. — L. *pāddetet*.

poddit = *po^ouitit*. — L. *pāddet* dividere, partire.

- poddo*, gen. *potto* idő | zeit; *tan potton* azalatt | unterdessen, während der zeit. — L. *páddä*, *pádd*.
- podóvuo*, plur. *podvuo* tisztátalan, fertőzött | unrein, befleckt. — M. *pá dvo*.
- podóvuotét* bemocskolni, meg- v. befertőztetni | verunreinigen, beflecken, anstecken. — L. *pádvotet*.
- poskotěj* szúró | stehend; — *poskotěj* v. *pastielés rässie* bojtorján, bogáncs | distel. — L. *páskáteje*, *pásketeje*.
- possuot* fujni | blasen; *piägga possu* (mon *posuou*, son *possu*, ij son *posuo*). — L. *pusset*.
- posstu*, Arv. ál, hamis | falsch; *p.-jupmel* bálvány | abgott, götze. — L. *pásto*.
- ponōu*, *ponie*, l. *potniet*.
- ponta*, *pontās*, *pontas* = *poqnta*, *poqntas*.
- pontie* = *póqnnntā*; — *pontuotak* = *póqntuotahk*.
- poroqhtahkies* falánk, harapós | gierig, gefrässig, bissig. — L. *párrá-takes*, M. *párádakes*.
- porōhk*, *porōhkehtā* étlen, étlenül | nüchtern, hungernd, ohne gegessen zu haben; — *porōhk orruot* böjtölni | fasten. — L. *párrak*, *párrák*, M. *párák*, *páráketta*.
- porōstuvvat* éhes lenni, éhezni, megehűlni | hungrig sein, hungrig werden; *porōstuvvakoqhtiet* vb. inch. — L. *párrástovet*, M. *párrástovet*.
- pōrā* kistāt, *pōrāhkistāt* füstölni, füstölögni | rauchen (son *pōrēhkis* v. *pōrāhkista*). — L. *pārgestet*, *pārkestet*.
- porjostit*, *porđostit* vitorlázni, hajózni | segeln, schiffen; *porjostimie* ger. — L. *pārjestet*.
- porötiet* helyezni, tenni vhová | setzen, stellen, legen. — L. *párdet*.
- porrie* evő | essend, esser. — L. *párraje*, *párráje*, M. *párra*.
- porrot* enni | essen (mon *porōu*, son *porrō* v. *porrā* v. *porroq*, ij son *porō*). — L. *párrret*, M. *párrrát*.
- porrokoqhtiet* id., vb. inch. — L. *párrágätet*.
- porromus*, Arv. *porromas*, plur. -sā' (iness. *porromussan*) enni való, étel | was zu essen ist, speise. — L. *porremas*, *párrāmas*, M. *párrāmus*.
- pōltij* v. *pōltij* (præt. s. 3.); *polhtietum*, l. *poqhtiet*.
- puejētie*, l. *puojētie*.
- puejētuotum* hizlalt, hizott | gemästet. — L. *puoitotum*.

- puerietepmie*, gen. -*tēmie*, l. *puorietēpmie*.
puelletit, *puelliehit*, *puellihtit*, l. *puollie'tit*.
puojtjie, plur. *puojtie'* háj, kövérség, kövér részek | das fett. — L. *puoite*.
puojtjie, *puejtjie* v. *puoities* kövér | fett; sup. *puoitiemus*. — L. *puoite*, *puoites*.
puokña, plur. *puoña'* kebel | busen. — L. *puogna*.
puoggie apró négy czölöpön nyugvó kis épület, melyben a lappok ruhájukat, húszakat és költözködő szereiket tartják | kleines, auf vier pfählen ruhendes gebäude zur aufbewahrung von kleidern, fleisch und gerätschaften. — v. ö. *puorāna*, *luoptie*.
puo'ccie v. *pūocas*, plur. *puo'ccie'* *pu'hecie'* v. *puohcasa'* beteg | krank. — L. *puoca*, *puoces*.
puohccat, *puohcat* beteg lenni | krank sein; — *son läi puohccamen* v. *puohcamèn* er war krank. — L. *puocet*.
puocalvas, plur. -*vasā'* v. *visā'* betegség | krankheit. — L. *puocelvas*, M. *puocalvas*.
pūohta pp. szemközt, szemben, átellenben | gegenüber. — L. *puott*, M. *puodta*.
puotuot bedugni, betömni, bezárni | zustopfen, schliessen; *puotum* p. præt. — L. *puodot*.
*puoššuo*t megkeményedni | hart werden. — L. *puošot*, M. *puoššot*.
*puoššuo*tet keményíteni, megkeményíteni | hart machen, härten; *puoššuo*tuvvät pass.; *puoššuo*tüvum p. præt. megkeményedett, megátalkodott | verstockt. — L. *puošotet*.
puoñuostit vb. mom., belemártani | eintunken. — L. *puoñostet*.
puorak = *puorrie*.
puorahkit, *puora'kit*, *puorakit* adv. jól | gut. — L. *puorakit*.
puorātus javulás | besserung. — M. *puoratus*; l. *puorietus*.
puorāstahttiet üdvözölni köszönteni | grüssen; *puorāstahttietuvvet* pass. — L. *puorastattet*.
puorana egy czölöpön nyugvó kis tárház | auf einem stützpfosten angebrachter verschlag; v. ö. *puoggie*. — L. *bure* penarium (sv. *bur*). Düb. 36.
puorietēt javítani; meggyógyítani | verbessern; heilen. — L. *puoretet*.
puorietēpmie, gen. -*tēmie*, -*tēmie* v. -*timie* javulás | besserung. — L. *puoretem*.

- puorietus*, (allat. s. *-tussai*) id. — M. *puoretus*.
puoriep, *puoriemus*, l. *puorrie*.
puoris, *puorist* 1. üdvözlő formula találkozásnál (jó reggelt, jó napot, jó estét) | grussformel bei der begegnung (guten morgen, guten tag, guten abend); — 2. adv. jól | gut, wohl; comp. *puorieput*; sup. *puoriemusāt*, *puoriemust*; — *puoris*[t] *šiuñietit* v. *šuoñätet*, l. *šiuñietit*. — L. *puorest*, *puorist*.
puorränët, *pu^orränit* javúlni, megjavúlni | sich bessern. — L. *puorranet*, M. *puorranet*.
puorränepmie, gen. *-nēmie*, *-nimie* javulás | besserung. — M. *puorranebme*, L. *puoranem*.
puorrie, *pu^orrie*, *purrie*, *puorri*, *pu^orri^e*, plur. *puorie' jó* | gut; comp. *puoriep*, plur. *puoriepü'*, sup. *puoriemus*. — L. *puore*, M. *puorre* (plur. *puoreh*).
puolhkač, plur. *-ča'*, Arv. egy kis darab idő | eine kleine zeit (*sije lijen vuortam puolhkaču vártak egy darabig*). — L. *buola*, *puola*, *puolač* frustulum.
puolta, *pu^olta* Arv. domb, halom | hügel, anhöhe. — L. *puold*.
puoldnat, v. *-net* hervadni, elhervadni, elfonnyadni | welken, verwelken (*mon puolnau, son puolldnā, ij son puolna*); *puolldnam* p. præt. — L. *puoldnet*, *puolnet*.
puolāva, plur. *puolva'* térd; nemzedék, nemzetség | knie; geschlecht, generation. — L. *puolva*.
puolliet, Arv. *púollet* égni, elégni | brennen, verbrennen (intrans.); — *puollikohtit*, *pu^ollikohtit* vb. inch. Arv. — L. *puolet*.
puollie'tit, *puelliehtit*, *puelli'tit*, *puelletit* (*son puellit*) gyújtani, meggyújtani, égetni, elégetni | anzünden, brennen, verbrennen (trans.). — L. *puoldet*; v. ö. *poqhtiet*.
puktiet 1. hozni | bringen; 2. bírni, képes lenni | können, im stande sein (*jus aktak puktiet lūlui kāuānat ha valaki meg bírná találni*); 3. *ajēkalāsi p.*, *ollast* v. *ollōsi p.*, l. *ajēkalāsi*, *ollast*; 4. *pajās-p.* fölkeltetni | wecken. — L. *puoktet*; v. ö. *poktet*.
pūhtau (*mon p.*), l. *poqhtiet*.
pūhti (præt. s. 3.) = *puktī*, l. *puktiet*.
puhtietit jutni, érni vhová | wohin gelangen. — L. *puoktetet*.
pūtīt, Arv. meghívni | einladen. — sv. *bjuda*.
puddie, plur. *puddie'* font, talentom | pfund. — L. *pudde* (sv. *pund*).

pußþie (*pubvie, purvie*), plur. *puþie, purvie'* marha | vieh. — L. *puve* (v. ö. sv. *bo-skap*).

purist, Arv. = *puorist*.

puräsa v. *purüsa*, plur. *purhsa'* erszény | geldbeutel. — L. *purs* (sv. *börs*).

purópur bíbor | purpur. — L. *purpur* (sv.).

purrie = *puorrie*; *p. oqssie*, l. *oqssie*.

puléhkie, plur. *pulhkie'* félig nyitott szán | halb offener schlitten. — L. *pulka, pulke*; Düb. 104., fig. 25.

pulti: *pulti tupahka*, l. *tupahka*.

prästa, *pr^eästa*, *presta*, *priesta*, plur. id., pap | priester. — M. *prästa* (sv. *prest*).

pretihkuo, *pretiehkuo* predikáció | predigt. — L. *prediko*, M. *prädiko* (sv. *predika*).

pretiehkut, *prätiehkut*, Arv. *prädihkuot* prédikálni | predigen; *pretiehkuotuvvät* pass. — L. *predikot*, M. *prädikot* (sv. *predika*).

proseluota prozelita | proselit. — M. *proselyta*.

proféta proféta | prophet. — L. *profeta, profet* (sv.).

prühkut, Arv. szokni | pflegen. — L. *brukot* (sv. *bruka*).

plassa szikla, szirt | fels; — *varrie--p.* id. — L. *plassa*.

fauäta adv. inkább | lieber: *f. eänuput* sokkal inkább, jóval inkább | vielmehr. — L. *faut*, M. *fauta*.

fauruo szép | schön. — L. *fauro* (sv. *fager*, sk. *fagr*).

fähkel, Arv. öröm | freude.

fahkalit Arv. örülni | sich freuen.

fahkistakā adv. hirtelen, egyszerre, tüstént | plötzlich. — L. *fakket*, M. *fakkistaka*.

fäggie, gen. *fakkie* birkozás, küzdelem | ringen, kampf. — L. *fagge* (sk. *fang*).

fähta: *ñalmie-f.*, l. *ñalmie*.

fätmastet ölelni, átkarolni | umarmen. — L. *fatmestet*, M. *fatmastet* (sk. *faðmr amplexus*).

fasta adv. erősen, szorosan | fest, stark. — sv. *fast*.

fastuo, gen. *fästuo* böjt | das fasten. — L. *fasto* (sv. *fasta*).

fāřka, plur. id. fogoly, rab | der gefangene. — L. *fanga* (sv. *fāřga*).

fanket, *-kit* elfogni. rabbá tenni | gefangen nehmen. — L. *fanget*.

fankituvväm elfogatás verhaftung. — M. *fangitorem*.

fapmālas, fapmalas, v. *-lis*, plur. *-lasā'*, *-lisā'* (essiv. *-lassan*) erőtlen, inaszakadt | schwach, gebrechlich. — L. *fabmales*.

fapmuo, plur. *fāmuo'* erő, hatalom | kraft, macht. — L. *fabmo, famo. fapmuolač*, plur. *-lačča'* erős, hatalmas | kräftig, stark. — L. *famolač*.

fāmuotuvvāt elerőtlenedni | kraftlos, schwach werden; *fāmuotuvum* p. præt. — L. *famotovet*.

fārruo, plur. *fāruo'* költözködő csapat, társaság | wanderschaar, gesellschaft; — *fāruon* együtt | beisamen, zusammen; *fāruonis, fāruonisā* magával, magukkal | mit sich. — L. *faro* (sk. *för*).

fāskuo, plur. *fāskuo'* dohányzacskó fókabőrből | tabakbeutel aus seehundsfell. — Düb. 188. lap.

feārā kuhti, Arv. *fāra kuttē* mindegyik, mindenki | jeder; *feārā keāsak* (allat. s.) mindenkinek. — L. *fāra kutte; fāra kāsēk*.

feārt, feārht, fārht, fārt, fārt', fārht, fārhta minden | jeder, all; — *f. slāj* mindenféle, mindenfajta | allerlei; *feārt lāhkai* minden módon, mindenképpen | auf jegliche weise. — L. *fārta*, M. *fārt, fārta* (sv. *hvert*, norvég. *hvert* id., neutrum).

fiehkun v. *fīhkun* plur. *-na'* füge | feige; *fiehkuna-* v. *fīhkuna-muorra* fügefá | feigenbaum. — L. M. *fikon* (sv.).

fiesstit, -tēt összezesketni | trauen, copuliren. — L. *fāstet* (sv. *fāsta*).

fīrēhk^hetit rázni | schütteln. — L. *fīrketet*.

fuovva, fuoββa (*fuobva*), plur. *fuova* sereg, csapat, tömeg | schaar, haufen; *toarruo-f.* hadsereg | heerschaar. — L. *fuova*.

fūr^urstā, fūorstā plur. id. fejedelem | fürst. — L. *fōrstā*, M. *fūrsta* (sv. *förste*).

fuolēhkie, fu^ole'kie, plur. *fuolhkie', fu^olhkie'* v. *fulhkie'* nép, emberrek | volk, menschen; *koqhtie-f.* háznép | hausgesinde; *poqnti-f.* id. — L. *fuolke* (sv. *folk*); v. ö. *hulēhkie*.

fruββā, frubvā, Arv. *fřūva, fruvva, frū^uva, frūa* plur. id. asszony | frau. — L. *fřua* (sv. *fřu*).

vai, vāi, βai, Arv. *vaja* 1. hogy | dass, damit; 2. vagy | oder 3. *vāimo* = *vāi mon bár én* | dass ich (möchte ich); — *vāipemq* v. *-mo* = *vāipe mon oh mivel* (talán mivel) | ach, weil ich. — L. *vai, vaima, vaipe, vaipemā*.

vai^ukuo, vaihku, vāihku, conj. ámbár, jöllehet, noha | obgleich, obzwar.

vājētiēt kérni, kívánni | begehren, verlangen, wünschen (*mon vāi-tau, son vājēta, ij son vāitiē*); *vājētiēkoqhtiet* (*vāitiēkoqhtiet*)
inch. — L. *vaitet*.

vājēnuotit id.; — *vainuočit* inf. fin. — L. *vainotet*, M. *vainočit*.

vājāpat, vajāpat elfáradni | müde werden, ermüden. — L. *vaipet*,
M. *vaipat*.

vāipemq v. -mo, *vāimo*, l. *vai*.

vājēmuo, vajāmuo, vajāmuo, plur. *vāimuo'*, *vaimuo'* szív; a mellnek
azon része, hol a szív van; anyaméh | herz; herzgegend; mut-
terleib. — L. *vaimo*, M. *vaibmo*.

vāivasturvat v. *vaivāsturbat* kínoztatni; kínlódni, bajlódni | ge-
plagt, gepeinigt werden; leiden, sich plagen. — L. *vaivastovet*.
vajēvastuvem kínoztatás | peínigung. — M. *vaivastovem*.

vājēvie, vajēvie, gen. *vāivie* baj, kí, vesződség, gyötirelem | not,
elend, qual, plage; *sieluo-v.* lelki gyötirelem | seelenqual. — L.
vaive.

vāivietit kínozni, gyötörni | plagen, quälen; *vāivietuvvet* pass.;
vāivietuvvum, vāivietum p. præt. — L. *vaivetet*.

vāiviesvuot bánat, baj, nyomorúság | Sorge, kummer, not, elend. —
L. *vaivesvuot*.

vājēluot hiányozni | fehlen, mangeln. — L. *vailot* (v. ö. sv. *fela*;
R. *fajl-vorden* fehlerhaft).

vahkkuo, plur. *vahkuo'* hét | woche. — L. *vakko* (sv. *vecka*).

vākuotit inteni, meginteni | ermahnen. — L. *vakotet*.

vahāk, plur. -ka' kár, veszedelem | schade, gefahr. — L. *vahak*,
M. *vahag*.

vahākahtiet megkárosítani, veszedelembé ejteni | schaden, beschä-
digen, in gefahr bringen. — M. *vahagattet*.

vājaltuhtit v. *vajāltuhtiet* elfelejteni | vergessen. — L. *vajaldattet*,
M. *vajalduttet*.

vacca-, *vacci-*, l. *vadciēt*.

vaccāhta, vaccā'ta, plur. -takā' járóút, gyalogút | weg, fussweg. —
L. *vadsatak*.

vaccie gyalog | zu fuss. — M. *vadse*.

vadciēt, vādciēt, vadcat menni, járni | gehen (*mon vaccau, son
vadcā, ij son vaccie*); ger. *vādciēten, vadciēn, vadciēmān* v. *vadcē-
mēn*; *vadciēkoqhtiet* id. inch. — L. *vadset*.

- vadcielit* vb. mom., kissé menni v. elmenni | ein wenig gehen od. weggehen. — M. *vadselet*.
- vatt* ismét, megint | wieder. — l. *vast*.
- vattaltak*, plur. -*takā*- v. -*tāka'* adomány | gabe. — L. *vaddaltak*.
- vattiet*, *vattit* Arv., *vatta*-, *vatti*-, l. *vaddiet*.
- vāna*: v.-*mielak* esztelen | töricht; v.-*jahkkuo*, l. *jahkkuo*. — L. *vadna*, *vana*.
- vatnas*-, l. *vanas*.
- vaddās*, plur. -*sa'* adomány | gabe. — L. *vaddas*, *vaddes*.
- vaddām*, plur. -*ma'* id., alamizsna | id., almosen. — M. *vatam*, L. *vatek*.
- vaddiet*, Arv. *vattiet*, *vattit adni* | geben (*mon vattau*, *son vaddā*, *ij son vattie*); *vaddam*, *vaddām* p. præt.; *vattieturvet* pass.; *vattietum* p. præt. — L. *vaddet*.
- vastietit*, *vastetit* felelni | antworten. — L. *vastetet*.
- vasties rūt*, *csunya* | hässlich; — *vastiesvuot* rütság | hässlichkeit — L. *vastes*, *vastesvuot*.
- vast*, *vass* ismét | wieder. — L. *vast*; v. ö. *vatt*.
- vāssat* mellette elmenni; elmúlni | vorbeigehen od. fahren, vorübergehen; vergehen (von der zeit) (*mon vāsau*, *son vāssā*, *ij son vāsa*); *vāssām* p. præt. — L. *vaset*, M. *vassat*.
- vašutot* gyűlölni | hassen; *vašutuvvūt* pass. — L. *vaššotet*, M. *vašotet*.
- vašolač*, *vaššolač*, *vašulač*, *vaššulač*, *vāšulač*, *vašūlač*, plur. -*lačča'* ellenség | feind, gegner. — L. *vaššolač*, M. *vašolač*.
- vanās*, plur. *vatnasa'* csónak | boot, kahn. — L. *vadnas*, M. *vanas* (plur. *vadnasah*).
- vāna*, *vane*, *vānie* pp. nélkül | ohne (*mānāi vāna* ohne kinder; *vane* v. *vānie* *hukuotakā* ohne sorge; v. *aukietakā*: l. *auhkie*). — L. *vana*, M. *vane*.
- vānies* nem elegendő, kevés | unzureichend, wenig. — L. *vanes*.
- vara*-, l. *varra*; — *vārie*-, l. *vārrie*.
- varākā* adv. mindjárt, azonnal, hamar, gyorsan | gleich, alsbald, schnell. — L. *varga*.
- varēdelit*, *varādalit* oltalmazni, megóvni, őrizni | bewahren, beschützen (imper. s. 2. *varjele*). — L. *varjelet*.

- vārātahit* nézni, szemlélni | schauen, beschauen, betrachten. —
L. *vartahet*.
- varra*, gen. *varā vér* | blut. — L. *varra*.
- varrasmuβjät*, *-muvvät*, v. *varriesmuvvät*, *varruosmuvvät* meggyógyulni | gesund werden. — L. *varrasmuvet*, M. id. és *varrosmuvet*.
- vārrie*, plur. *vārie'* hegy | berg; — v. *-čohko*; v. *-plassa*. — L. *vare*.
- varries*, plur. *varrāsā'* v. *varresā'* egészséges | gesund. — L. *varres*.
- vārruok* óvatos, vigyázatos | behutsam, vorsichtig. — L. *vahrok*, M. *varok* (v. ö. sv. *var-sam*).
- vārruotet*, *vāruotet*, *vāruohtit* óvni, vigyázni; meginteni; vélni, gondolni | hüten, in acht nehmen; warnen; meinen (*son vāruot*); *vārruotuvvät* pass. — L. *vahrotet*, M. *varotet*.
- vala* Arv., l. *valla*.
- valās*, plur. *vallasa'* tarisznyaszij v. szalag | trageband am tonnister. — Düb. 97.
- valldäe*, gen. *valdäe* bőségesség, fölöség | überfluss (*vaddin . . . völdieu siläpa pietnikijst* nagyon sok ezüstpénzt adtak, M. 28, 12). — L. *vallje*, *vallje*.
- valdies*, Arv. *valljies* bőséges, untig elég | reichlich, in überfluss. — L. *valljes*.
- valdiesvuot* bőség | überfluss. — L. *valljesvuot*.
- valdät*, *valldät* választani | wählen; *valdätuvvet*, *valdetuvvät*, *valjetuvvät*, pass. — L. *valjet* (sv. *välja*).
- vältiet*, *vältiet* (*mon valhtau* v. *valtau*; imper. s. 2. *valhtie* v. *vältie* v. *valhti*) venni, fogni | nehmen; *nissunau*, v. v. csak *vältiet* megházasodni | heiraten (*soqj valltika* férj és feleség lettek | sie heirateten 94. l.); *kitta* v. elfogni | festnehmen, gefangen nehmen; *valhtäcit* inf. fin. *valhtietuvvet* v. *vältietuvvet* pass. — L. *valdet*.
- vältiem* vevés, elvevés | das nehmen. — L. *valdem*.
- vältut* házasodni, egybekelni | heiraten. — L. *valdot*.
- vältum* házasság | heirat. — L. *valdom*.
- vall* csak, csupán | nur, bloss; *valla tie* csak ekkor; nehezen, bajjal, alig | erst dann; mit mühe, kaum; — *toššu* v. *toššuo* v. *toššä vall* v. *kuoruos vall* csupán csak | bloss nur. — M. *vall*.
- valla* de, hanem | aber, sondern. — L. *valla*.
- vallak* majd, majdnem, csaknem | beinahe, fast, schier (*vallak iččiu vuohsie* majdnem hánytam | ich habe mich beinahe erbrochen).

vallét, -lít hirtelen fölkelni | schnell aufstehen. — L. *vallet* (quid facere incipere aliquo cum nisu et vehementia).

valluot siránkozni, jajgatni | jammern. — L. *valot*, M. *vallot*.

vallum siránkozás, jajgatás | das jammern, geheul, wimmern. — L. *valom*, M. *vallom*.

väl, väll, l. v^eel, vill; — *välkulač, l. veälkulač*.

vällahit feküdni | liegen. — L. *vällahet, vellahet*.

veaga v. veäka Arv. út | weg; *v.-raikie* útsapás | weggeleise, wegspur. — sv. *väg*.

vealäkuokes, l. veäläkuokes.

veähkkaí l. viehkie.

veäddät v. veäddäjit (vb. inch.) fölfrissülni eröhöz jutni | frisch werden, zu kräften kommen. — L. *vejajet*; v. ö. *vieddiet*.

veänak, plur. *-ka'* barát | freund (*veänahkam* barátom). — L. *vänak* (sv. *vän*).

veärämus sup. legrosszabb | der schlechteste, schlimmste. — L. *värramus* (sv. *värre, värst*).

veärält, vearält, plur. *-ta'* világ | welt. — L. *värald* (sv. *verld*).

veärähkuot sátorhelyet elkészíteni, sátrat fölütni | zeltstelle herichten, zelt aufschlagen. — L. *värkot*.

veärränét megbotránkozni, bosszankodni; rosszabbá lenni | anstoss nehmen (an etwas), sich ärgern. — L. *värranet*.

veärränem, v.-nepmie botránkozás, botrány; rosszabbodás | ärgerniss; verschlimmerung. — L. *värranem*.

veärränus id. — M. *värranus*.

veärruo, v^eärruo, plur. *veäruo'* áldozat | opfer; — *v.-kisstuo, v.-sad^edie*. — L. *väro, viäro* tributum.

veärruotak, veärru^otak tisztátalanság, piszok | unsauberkeit, schmutz. — M. *verrotak*.

veärruotit, v^eärruotit áldozni | opfern; *v^eärruotēmän* ger. — L. *värotet*.

veäl, l. vill.

vealäkuokes, veäläkuokes adós | schuldig (*mauhsie muüi, mau ton leä' veäläkuokes* zahle mir, was du schuldig bist). — L. *välkoges, välkokes, velkokes*.

veälhkulač, v^eälhkulač, välhkulač, plur. *-lačča'* id.; *vétkes* | id. — L. *välkolač, M. velkolač*.

veällahit = *vällahit*.

vejhta, gen. *veihta* búza | weizen. — L. *hveit*, M. *hveita* (sv. *hrete*).
vel, *vell*, l. *vill*.

veläkuokes, l. *veäläkuokes*.

veljie Arv., l. *viélldä*.

viejhtuo szabadjárara, őrizet nélkül (a rénekről mondják, midőn
nincs velük pásztor) | ohne hut, ohne aufsicht (wenn die renn-
tiere ohne hirtensind). — L. *veito*, *väito*.

viehkat, *viähkat*, Arv. *viéhkat*, *viéhket* futni, szaladni | laufen. —
L. *viäket*.

viekahät, *viekastät* id., vb. mom. — L. *viäkatet*, M. *viekatet*.

viekkalit id. — L. *viäkelet*, M. *viekalet*.

viehkkie, gen. *viehkke* (allat. s. *veähkkai*) segítség | hülfe. — L.
vekke.

viehkietit segíteni, megsegíteni | helfen. — L. *vekketet*.

viédđiet bírni, képes lenni | vermögen, im stande sein (*mon viejau*,
son viédđä v. *veädđä*, *ij son viejie*). — L. *vejet*.

viehcier, -ra' kalapács | hammer. — L. *večer*, *večcer*.

viédät, *viédätet* hozni, menni vmiért | holen (*mon vieččau*, *son*
viédä, *ij vieččie*); *viédäm* p. prät.; *viéččäcät*, -cät inf. fin. —
L. *vädčät*, *vedčät*, M. *viédät*.

viédäm hozás, vmiért menés | das holen. — M. *viédäm*.

viättie plur. id. vessző, gyökérszál | rute, wurzelzweig; *v-kärrie*
kosár, vesszőkosár | korb, geflochtener korb. — L. *vedde*.

viessuo, gen. *viessuo* lakás, ház; élet | wohnung, haus; das leben.
— L. *vieso*.

viessuot élni | leben (*mon viessuou*, *son viessu*, *ij son viessuo*); *viessu*
sum p. prät. — L. *viesot*.

viessujä, *viessujä* élő, eleven | lebend, lebendig. — M. *viessoje*.

viessuom élet, élés | das leben; *v-slädä* életmód | lebensart. — L.
viesom.

viessuok, -ka lakó, lakós | wohner, inwohner.

viésies gyöngé, erőtlen | schwach, kraftlos. — L. *vešes*.

viena, *vīna*, *vījna* bor, pálinka | wein, branntwein. — L. *vin*, *vina*
(sv. *vin*).

viepsi, *viepsie* Arv. darázs | wespe; *v-possie* darázsfészek | wespennest.
— L. *vepsa* (R. *väffse*).

viera'tit, *vieratit* levágni, ledönteni (fát) | fällen, umhauen (einen
baum). — L. *verdet*.

- vierietet, vierrietet* botránkoztatni | ärgern (skandalisiren). — L. *värretet*.
- vierähka*, plur. *vierhka'* rövid balta, kis fejsze | handbeil, hacke.
- vierēhca*, plur. *vierhca'* ürü | hammel. — L. *värca*.
- vierēhtie*, gen. *vierhtie* árdij | preis. — L. *verte* (sv. *värde*).
- vierēhtiet, vierētiet* kénytelen lenni, vkinek kell | müssen. — L. *virtet*, M. *vertet*.
- vierähtuo, vierēhtuo* gen. *vi^{er}rhtuo* jó, tiszta idő | gutes, heiteres wetter. — L. *värto*.
- vierēmie*, plur. *vi^{er}hmie'*, *vierhmie'*, *virhmie'* háló | netz. — L. *verbme*.
- vi^{er}rra*, plur. *viera'*: *suojēnie*-v. szénatekeres | heurolle. — Düb. 152.
- vieries*, plur. *vierrāsa'* idegen | fremd. — L. *veres*, M. *vierrasah* (plur.).
- vierrie* hamis, nem igaz, ál | falsch, unrecht; v. *vihtenastiem*. — L. *vere*.
- vierriet* adv. id. — L. *veret*.
- vi^{er}el*, l. *vill*.
- vielākat* fehér | weiss. — L. *velket*, M. *vielgad*.
- vielēkie*, plur. *vielhkie'* tartozás, adósság | schuld (debitum). — L. *velke*.
- vielhkuk* = *vielākat*. — L. *velkok*, *välkok*.
- vielhkuotahttiet* fehéríteni | weiss machen, weissen. — L. *velkottattet*, *velkodattet*.
- viellētīt, viellitit* fekünni, lefeküdni, leheverni | sich niederlegen. — L. *velletet*.
- viellāda*, plur. *viellāda'*, *vielja'* fitestvér, atyafi | bruder; *viellāča'*, *vieljača'* id. plur. (*kuokte* v.) — L. *velja*, M. *vielja*.
- vielltie*, gen. *viellhtie* hatalom | macht. — L. *velde* (sv. *våld*).
- vihkie*, plur. *vikie'* ok, bün | ursache, schuld. — L. *vikke*.
- vikietepmie*. gen. *-tēmie* v. *-timie* ártatlan | unschuldig. — L. *vikketebme*, M. *viketebme*.
- viggat* igyekezni, törekedni | sich bestreben, sich bemühen. — L. *vigget*, M. *viggat*.
- vitāt* ötödik | der fünfte. — L. *vitad*.
- vitātās* ötödörös, ötöd | der fünfte teil, fünftel. — L. *vitades*.
- vitātis* ötödször | das fünfte mal. — L. *vitadest*.
- vitās*, v. *vituk* öten | fünfe, fünf zusammen. — L. *vitas*.

- vihtan*, *vihten*, plur. *-na'* tanú | zeuge. — L. *vitten* (sv. *vittne*).
- vihtanus*, *vihtenus* (essiv. *-tanussan* v. *-nūsan*) bizonyosság, tanúság | zeugniss. — L. *vittenus*.
- vihtenasti*^t tanúskodni, bizonyítani | zeugniss ablegen, bezeugen. — L. *vittenastet*.
- vihtenastiem*, *vihtenastem* = *vihtanus*.
- vihti* ötször | fünfmal.
- vihtta* öt | fünf. — L. *vit*, *vita*.
- vitnek* győzelem | sieg. — L. *vidnek*, *vidnig* (sv. *vinning* gewinn).
- vitn^éek* kiváló, jobb | mehr wert, besser, übertreffend; comp. *vitn^é-kubbuo*. — L. *vidnek*, *vidnekub*.
- vidnit* nyerni, megnyerni; győzni, legyőzni | gewinnen; besiegen, überwinden; *vidnim* p. præt. — L. *vidnet*.
- visāk*, *vījsak* v. *vīssāk*, v. *vīsies* bölcs, okos | weise, klug. — L. *visak*, *vises* (sv. *vis*).
- vīsiesvuot* bölcsesség, okosság | weisheit, klugheit. — L. *visesvuot*.
- vissast*, *vissās*, Arv. *vissies* adv. bizonyára, bizonynal; bizonyosan | allerdings, fürwahr; gewiss. — L. *vissast* (sv. *viss*).
- vīna*, l. *viena*.
- vihpat*, *vihpiet* késni, odamaradni | sich verweilen, säumen (*mon vipāu*, *son vihpa*, *ij son vipā*). — L. *rippet*, *ripet*.
- vīmak*, *vī^émak* adv. végre | endlich. — L. *vimak*.
- virruo*, plur. *viruo'* vihar, szélvész | sturm, sturmwind. — L. *viro*.
- vill*, *v^éel*, *vel*, *vell*, *väl*, *väll*, *veül* Arv. *villie*, adv. még; ismét | noch; wieder. — L. *viel*.
- villek* ismét | wieder, abermals.
- voutie*, l. *v^ooutie*.
- vuorāpātallat*, l. *vuorāpātallat*.
- vualākā*, *vualākam*, l. *vuolēkiet*.
- vueiñatahčat*, *vueiñastahčat*, vb. inch. = *vueiñatét*, *vueiñastit*; l. *vuoi*...
- vueiñanis* = *vuoiñānis*.
- vuejēniet*, *vuājēniet*, *vuejēnuot*, l. *vuoj*...
- vuejiehtit*, *vuejiehtahčat*, l. *vuoj^échtit*.
- vuerēhkit*, *vuerētiet*, l. *vuor*...
- vuerēpie*, gen. *vuorhpie* sors; szerencse | loos; glück. — L. *vuorbe*.
- vuelēkiet*, *vuälēkiet*, l. *vuolēkiet*.
- vuinī*, *vuinau*, l. *vuojēniet*.

vuóí jaj! | weh! — M. vuoi.

vuoiķñastet, vuoiķñastus, vuoiķnastus, l. vuoiñ...

vuoiġen, vuoiġegen, vuoiñen, vuoiġēnen, vuoiġenäs, vuoiġġenis, vuoiñēnäs, vuoiġēnenis, vuoiñānis, vuoiñānis, vuoiġēñas lélek | geist. —

L. vuoiġenes, vuoiġen, vuoiġnes.

vuoiñ, vuoiñ ime | siehe. — M. vuoin.

vuoiñatit, vuoiñatēt pihenni, nyugodni | ruhen. — L. vuoiġnetet, vuoiġnatet respirare.

vuoiñastahčat, -taččat, vuoiñastahčat id., vb. inch.

vuoiñastit, vuoiñastit, vuoiķñastet, vuoiġenastiet, id., vb. mom. (dim.).

vuoiñastus, vuoiķñastus, vuoiķnastus pihenés, nyugalom | ruhe, rast.

— M. vuoiġnastus.

vuoiñen, vuoiñānis, vuoiġēñas, l. vuoiġen.

vuoiitas, gen. vuoiġētasa, vuoiġātasa kenőcs | salbe. — L. vuoiitas, -tes.

vuoiġēt megkenni, bekenni | salben, schmieren (mon vuoiitau, son vuoiġētā, ij son vuoiita); vuoiitahtum p. præt. pass. — L. vuoiidet, vuoiitet, M. vuoiidet.

vuoiitnät, vuoiitnet Arv. = vuoiġēniet.

vuoiitnācīt inf. fin. = vuoiġēniet.

vuoiġēniet, vuoiġēniet, vuoiġēniet v. vuoiġēniet látni | sehen (mon vuoiitau, v. vuoiitau, son vuoiġēna v. vuoiġēnā, ij son vuoiitnie v. vuoiitnie); vuoiġēnam, vuoiġēnam, vuoiġēnam v. vuoiġēnam p. præt.; vuoiitietñ ger.

— L. vuoiitnet.

vuoiġēnie, -niġe v. vuoiġēni látó | sehend. — M. vuoiitne.

vuoiitietus látás, látomás | gesicht, erscheinung. — M. vuoiitnetus.

vuoiġōnuot, vuoiġēnut, vuoiġēnuot, vuoiġōnuot, látaszani, látatni; megjelenni | scheinen, gesehen werden; erscheinen; vuoiġōnum p. præt. — L. vuoiitnot.

vuoiinum das gesehen werden. — M. 6, 1.

vuoiitie, v^ooutie, v^ootie, plur. id., erdő | wald. — L. vuoiitde, vuoiitde.

vuoiikas, plur. vuoiikasa' alkalmas; méltó | passend, geeignet; würdig. — L. vuoiikas, vuoiikes.

vuoiikie, gen. vuoiikie alak, kinézés; állapot; mód | form, gestalt, aussehen; zustand; art; oihkuoltäs v. külső, külalak, külszín | das äussere, schein; iečā vuoiikie más módon, máskép | auf eine andere art, anders; tñ vuoiikai ehhez hasonló, ilyen | dergleichen, derart; seäbmā vuoiikai hasonlókép, hasonló módon | auf dieselbe weise; mon läu tñ keähčastam moġresie vuoiikai

- menyasszonyképpen (menyasszonynak) szemeltelek ki tégedet | ich habe dich als braut ausersehen. — L. *vuoke*.
- vuókksa*, plur. *vuókksa'* v. *vuohsa'* ökör | ochs. — L. *vuoksa* (sv. *oxe*).
- vuoksiet*, *vuohsiet* hányni, okádni | sich erbrechen. — L. *vuokset*.
- vuogga*, plur. *vuokka'* horog | angel. — L. *vuogg*.
- vuoje*, *vuoj'e*, Arv. vaj | butter; *v.-laipie* vajas kenyér | butterbrod. — L. *vuoj*, *vuoja*.
- vuojacit* inf. fin. úszni | schwimmen = *vuoddat*.
- vuoji-*, l. *vuoddiät*.
- vuoj'ehtit*, *vuojietit*, *vuijiehtit*, *vuejiehtit*, Arv. *vuojetit* hajtani | treiben; *vuoj'ehitimie* v. *vuej'ehitimie* ger.; *vuejietahččat* v. *-taččat* inch. — L. *vuojetet*.
- vuojiehtidđie* hajtó | treiber. — L. *vuojeteje*.
- vuodđāt* v. *vuodđiät* menni (kocsin, szánon); hajtani | fahren; treiben (*mon vuodđau* v. *vuojau*, *son vuodđā*, *īj son vuodđā* v. *vuojie*); *vuodđājit* inch. — L. *vuojet*, *vuojajet*.
- vuoddat* úszni | schwimmen (*mon vuojau*, *son vuodđā*, *īj son vuoja*). — L. *vuäjet*.
- vuoddiem* menés (kocsin); hajtás | das fahren; das treiben; *v.-soqbbie*, l. *soqbbie*; *vuodđom-lábččie* gyeplő, fék | leitseil, zügel. — L. *vuojem*.
- vuoddielit* vb. frequ. = *vuoddiät*.
- vuodduot* elmerülni | sinken, versinken; — *vuodduotuvvet*, *-tuvvut* pass.; *vuodduokoqhtiet* inch. — L. *vuojot*.
- vuohčiet*, *vuohčat* löni | schiessen (*mon vuočau*, *son vuohčā*, *īj son vuočie*); *vuohčeturvet* Arv. pass. — L. *vuočet*.
- vuohčijä* lövő | schütze. — L. *vuočeje*.
- vuoh tuo* fenék | grund, boden. — L. *vuodo*.
- vuotuotet* alapítani, alapot vetni | gründen, grund legen; *vuotuotuvvet* pass. — L. *vuodotet*.
- vuotuotepmie*, *-tem*, gen. *-tēmie* v. *-timie* alapítás | gründung. — L. *vuodotem*.
- vuotta* v. *vuottak* plur. *vuoddaka'* czipőszalag | schuhband. — L. *vuodda*, *vuoddek*. — Düb. 153.
- vuótnam*, plur. *-ma'* napa | schwiegermutter. — L. *vuodna*, *vuodnav*, *vuone*, *vuonnau*, M. *vuodnam*.
- vuosiehtet*, *vuosietit*, Arv. *vuosätit*, *vuosiätit* mutatni, megmutatni | zeigen. — L. *vuosetet*.

- vuossa* zsák | sack. — L. *vuoss*, *vuossa*.
vuosstā sajt | käse. — L. *vuosta* (sv. *ost*).
vuosstai, *vu^osstai*, *vu^ossti*, *vuosti*, *vuosstē*, *vussti* pp. ellen, -nek, felé |
 gegen. — L. *vuost*, *vuoste*.
vuosstak adv. először, előbb | *zuerst*. — L. *vuostek*.
vuostas, *vuosstas*, *vuostač*, *vuosstač* első | der erste. — L. *vuostes*,
 M. *vuostas*.
vu^ostalastiet, *vuostālastiet* ellentállni | sich widersetzen, widerstand
 leisten. — L. *vuostalastet*.
Vuona Norvégia | Norwegen. — L. *Vuon*, *Vuona*.
vuonie, *vuoniū* = *vuótnam*.
vuóncā, *vuónca* tyúk | henne; — *v.-orries*; *vuoncan* čiuk, Arv.,
 l. čiuk. — L. *vuonca*, *vuenca*.
vuopta, *vuoptha* haj | haar; *v.-čoałlie*. — L. *vuopt*, *vuopta*.
vuopti-, *vuoptie-*, l. *vuobētiet*.
vuoptiestēt megtudni, észrevenni | erfahren, gewahr werden. — L.
vuoptestet.
vuohppa, plur. *vuohpa'* ip, ipa | schwiegervater. — L. *vuopp*, *vuoppa*.
vuopmie, plur. *vuomie'* erdő | wald. — L. *vuobme*, *vuome*.
vuobētēt, *vuobētiet* eladni | verkaufen (*mon vuoptau* v. *vuobētau*, *son*
vuobētā v. *vuobātā*, *ij son vuoptie* v. *vuobētie*); *vuobētiemān* v.
 -*min* ger.; *vuoptietuvvet* pass. — L. *vuobdet*.
vuóbēnie, plur. *vuópnie'* (allat. s. *vuóbānai*) kályha, kemence. —
 L. *vuobne*, *vuobdne* (sv. *ugn*).
vuoras, plur. *vuorrasa'* öreg, vén | alt (bejahrt); sup. *vuorrāsumus*
 v. *vuorasupmus*, *vuorrasupmus*. — L. *vuoras*, *vuores*.
vuorāhka, gen. *vuorhka* eltevés (megőrzés végett); hely, a hová
 vmit eltesznek | verwahrung; verwahrungsort; *v.-tāvier* éléstár |
 vorratskammer. — L. *vuorka*.
vuorēhkit, *vuerēhkit* eltenni v. hová, elrejteni | verwahren, verbergen.
 — L. *vuorket*.
vuorēhkiētīt, *vuorhku^otīt* id., vb. frequ.; — *vuorēhkiētuvvet* pass.;
vuorēhkiētum p. pass.
vuorādat bántani, megsérteni | beleidigen. — M. *vuorjat*.
vuorētiet, *vuerētiet*, Arv. *vuortiet* várni | warten (*mon vuorhtau*, *son*
vuerētā, *ij son vuorhtie*); *vuerētam*, Arv. *vuortam* p. præt.; *vuor-*
tiemen, Arv. ger. — L. *vuordet*.

- vuorānas, vuorrānas*, gen. *-nāsa eskü* | eid, schwur. — L. *vuordnas, vuordnes*.
- vuorhñietit* leselkedni | auflauern, auf der lauer sein. — L. *vuor-gnet*.
- vuorōnuot, vuorrōnuot* esküdni | schwören (*mon vuorrhnuou, son vuorōnuo* v. *vuorōno, ij son vuorrhnuo*). — L. *vuordnot*.
- vuorōnuom* = *vuorānas*. — L. *vuordnom*.
- vuorhnuotit* megesketni, esküvel kényszeríteni, minden szentre kérni | schwören lassen, beschwören. — L. *vuordnotet*.
- vuorāpātallat* kisorsolni, sorsot vetni | loos werfen. — L. *vuorbatet, M. vuorbatallat*.
- vuórhpālis* szerencsés | glücklich.
- vuorhpie*, l. *vuerēpie*.
- vuorrostuvvat*, Arv. megöregedni | alt werden; *vuorrostuvvum* p. præt.; *vuorrastuvvumän* ger. — L. *vuorastovet*.
- vuorruo*, gen. *vuoruo*: *kohciem-v. örváltás, örszak* | wache (wachenwechsel, wachzeit) M. 14, 25 és 24, 43. — L. *vuoro vicis*.
- vuollie*, plur. *vuolie'* dal | gesang. — L. *vuole*.
- vuollie*, gen. *vuolie al (alj), vminek alja* | das untere; *tuoddari vuolita* a hegyek aljára | zu den untern regionen des gebirges; *oqjēvie-v. fejalj, vānkos* | kopfkissen. — L. *vuole*.
- vuolietet* leszállítani, megalázni | herabsetzen, erniedrigen. — L. *vuolletet, M. vuoletet*.
- vuolien, vu^olien, vu^olīn, vuolin, vuollin*, Arv. *vuollien alatt* | unter (*almie v. unter dem himmel*); *vuolienettie alattatok* | unter euch. *vuoliemus* sup., *legalsó* | der unterste. — M. *vuolemus*.
- vuolus*, Arv. *vuolos* adv. le, lefelé | hinab, nieder, hinunter. — L. *vuolos*.
- vuolhkatit* elvinni, elvezetni; terjeszteni (hírt) | wegführen; verbreiten (ein gerücht); *vuolhkatuvvet* pass. — L. *vuolgatet*.
- vuolhkatēpmie*, gen. *vuolhkatēmie, -tēmē* elvitel, elvezetés | wegführung.
- vuolēkiet, vuelēkiet* menni, elmenni | gehen, weggehen (*mon vuolh-kau* v. *vu^olhkau, son vuelēkā, v. vuälākā, v. vuolākā, v. vualākā, ij son vu^olhkie, v. vulhkie, v. vuolhkie*); *vuälakam, v. vualākam, v. vuolākam* p. præt. — L. *vuolget, vuolket*.
- vuollai, vu^ollai, vu^ollāi* pp., alá | unter (*mū juolkie v. lábam alá* | unter meinen fess). — L. *vuolai*.

vuollelač, Arv. alsó, lent levő | der untere, unten befindlich; *vuollelaččen* (essivus) lejobb | weiter unten. — L. *vuollelač*.

vuolliekač, *vuolliekes* alázatos | unterthänig, demüthig. — L. *vuolliekač*, *vuollekes*.

vuollielin, adv. lent, alul | unten. — L. *vuollielen*.

vu^olttie pp. alól; elől, -től | von unten; vor weg (*pähtaret* . . . *mogrie* v. harag elől menekülni, M. 3, 7). — L. *vuolde*.

vuđielaččat inf. fin. = *vuodđielit*.

vussti = *vuossti*; — *vusstie*: v.-*piägga* ellenkező szél | gegenwind.

— L. *vuoste-piägg*; v. ö. *vuosstai*.

vulhkī, *vulhkie*, l. *vuolėkiet*.

mā (kérdő szócska, fragepartikel) vajjon | ob. — v. ö. *makk*.

mai, *maina*, *mainas*, *maite*, *maitek*, *maitäs*, l. *mi*.

māi, *mai*, Arv. *māje* ugyan | zwar; *ihka mai*, l. *ihka*.

mājētie, gen. *māitie* kapocs | schnalle. — Düb. 158.

majēstiet, *maistiet* kóstolni, megkóstolni | kosten, verkosten (*mon maistau*, *son majēstā*, *īj son maistie*). — L. *maistet*.

mainietes ártatlan | unschuldig. — L. *mainetes*.

mainietēpmie, gen. -*tēmie* v. -*témie*, v. -*timie* id.; együgyű | id.; einfaltig — L. *mainetebme*.

majēnuo, gen. *māinuo* dicséret | lob. — L. *maino*.

makk, *mak* (kérdő szócska, fragepartikel) ugyan, vajjon | wohl, denn. — L. *makko*.

makkar, *makkēr*, *makkir*, gen. *makkāra* milyen | was für ein, wie beschaffen. — L. *maggar*.

maksiet fizetni, megfizetni | zahlen, bezahlen; *maksietuvvet* pass. — L. *makset*.

maksiem fizetés | das zahlen. — M. *maksem*.

maksuo, Arv. *maksu* gen. *mahsuo*, *mauksuo* v. *mauhsuo* fizetés | bezahlung. — L. *makso*.

mahksuot, Arv. = *maksiet*; — *māje*, *māj* Arv. = *māi*.

mañas adv. hátra | zurück; *m.-piedđat* hátratenni, mellőzni, nem követni | zurücksetzen, nicht befolgen. — L. *mangas*.

mañien, *mañⁱen* adv. és pp. után, hátul, mögött, felé | nach, hinter, hinten, nach . . . zu; *mū* m. nach mir; *sīta* m. a faluba v. falu felé | nach dem dorfe, dem dorfe zu; *talā* m. mindjárt rá v. utána gleich darauf. — L. *mangen*.

- mañiep, mankiep* utóbbi, későbbi | der spätere, darauffolgende;
mañ^hemus, mañemus (essiv. -*mussan*) utolsó | der letzte. — L.
mangeb, mangemus.
- mañiemustā, maññiemustā*, Arv. *mañiemus, mañiemusti* adv. utol-
 jára, végre | zuletzt, endlich. — L. *mangemust, mangemusta.*
- mañiel, maññiel, maññēl, mañielā, maññielā* adv. és pp. után | nach;
 hernach; — *tāste* v. *tān* m. azután | nachher, hernach; — *ma-
 ñiela äskā*, l. *äskā*. — L. *mangel, mangelen*, M. *mangela.*
- mañielaččen*: *taste* m. mindjárt rá, kevéssel utóbb v. azután | gleich
 darauf, ein wenig später. — L. *mangelaččen*, M. *-laččen.*
- mañelt, mañielt, mankielt* adv. és pp., hátulról, hátul | von hinten,
 hinten; — *čuo vai sū* m. követte őt hátul | er folgte ihn nach
 M. 26, 58. — L. *mangelt.*
- mañieltis* utána levő, következő | folgend; m. *puolva'* utódok | die
 nachkommen. — L. *mangeltis.*
- mañkien, mañkiep* = *mañien, mañiep.*
- maññai* adv. és pp. után | nach. — L. *mangai.*
- macātīt* v. *massātīt* elfordítani, eltéríteni | abwenden. — M. *macatet.*
- mahccat, māhccat* v. *mahccuot* térni, fordúlni, visszafordúlni, vissza-
 térni | sich wenden, zurückkehren (*mon māhcau, son mahccā,
 ij son mahca*); *mahccakoqhtiet* inch. — L. *macet*, M. *macat.*
- matā, mate, matē* adv. mennél, mennyivel | um wie viel; — m.
eänaput, l. *eänapuht*. — L. *matte.*
- mate* (elat. s.), l. *mi.*
- mahtie olyan, akkora* | so wie, so gross wie; *seänapkorēnie-čalmie*
mahtie so gross wie ein senfkorn, M. 17, 20. — L. *matte.*
- māti*, l. *mahtiet.*
- māhtietis, -tes* lehetetlen | unmöglich. — L. *mattetes, -tis.*
- mahttakvuot* tehetség, erő | fähigkeit, kraft, macht. — M. *mat-
 takvuot.*
- māti, l. madd'ēt.*
- mahttiet, māhtit* tudni, birni, -hat, -het | können, im stande sein
 (*mon māhtau, son mahttā, ij son māhtie*); *mahttam* p. præt. —
 L. *mattet.*
- mahttieles, mahttielač* lehetséges | möglich. — L. *matteles, mattelač.*
- mattuo*, l. *madduo.*
- māddak*, plur. -*ka'* törzsök; gyökér | stamm; wurzel. — L. *maddek*,
 M. *maddak.*

- maddⁱēt, maddiet* kérti | bitten, begehren (*mon māttau, son maddā*).
— L. *maddet, madtet*.
- madduo*, plur. *mattuo'* nemzedék, nemzetség; eredet | geschlecht, stamm; ursprung. — L. *maddo*.
- masāken*: *īj . . . masāken* semmire sem | zu nichts. — l. *mikie*.
- masās* miért, mi végre | warum, zu was. — L. *massas*, M. *masas*.
- mastū, maste, mastūs* adv. honnan, a honnan; miért | wovon, woher; warum. — L. *maste, mastes*; l. *mi*.
- massātīt* = *macātīt*.
- massiet* elveszteni | verlieren. — L. *masset*.
- maššat, māššⁱēt* türtöztetni, visszatartani magát vminek tevéstől, abba hagyni vmit | sich abhalten, etwas bleiben lassen (*mon māšau, son māššā, īj so māša*); *māššam* p. præt. — L. *mašet*.
- man*: *man kiūura* milyen erős | wie stark; *man ēātna* mennyi | wie viel; *man tajācai* mily gyakran | wie oft; *man sagga puoriep* mennyivel jobb | um wie viel besser; *man kuhkieu* meddig | wie lange. — L. *man*; — l. *mi*.
- manā-*, l. *mannat*.
- mānā, mānāč*, l. *mānnā*.
- manāhtit* menetni, hajtani, terelni | gehen lassen, treiben; *manāhtimie* ger. — L. *mannetet, mannatet*.
- mankiep, mankel, mankielā, mankela* = *mañiep, mañiel, mañielā*.
- mānnā*, plur. *mānā* gyermek | kind; *oqhpetes-m.* tanítvány | schüler, jünger; — *pārēnie-m., nejēta-m.*; — *mānāč*, plur. *-ča' id.*, dim. — L. *mana, manač*.
- mānnālač* gyermekes, tudatlan | kindisch, unwissend. — L. *manalač*.
- mannat* menni | gehen (*mon manāu, son mannā, īj son manā*); *paddiel-m.* áthágni | übertreten; *pirra m.* körüljárni | herum gehen. — L. *mannet*, M. *mannat* (*mana-*).
- mannam* menés | das gehen; — *outo-m.* szarv, mely a rénszarvasnak a homlokából nem fölfelé, hanem előrefelé nő | nach vorn zu stehendes geweih des renntiers. Düb. 62. — L. *mannem*.
- mannā, manne, mannās, mannes* miért | warum. — L. *manne, mannes*.
- mannie* menő | gehend, gänger; — *outo-m.*, l. *outo*. — L. *manneje*, M. *manne*.
- mānnuj* dim. = *mānnuo*.

- mānnoo*, gen. *mānuo* hold, hónap | mond, monat; — *m.-tihpie* holdfény | mondschein; *m.-puo'ccie* holdkóros | mondsüchtig. — L. *mano*.
- maññie*, plur. *maññie'* meny | schwiegertochter, schnur. — L. *mañie*.
- māḥurit*, *māburit* zúgni | tosen; *pāruo' māburi'*, — L. *mavoret*.
- mārēji* v. *mārāduo* adv. talán | vielleicht. — L. *marja*, *marje*.
- mālies*, gen. *māllāsa* főzet hús | fleisch (welches man auf einmal kocht). — L. *males coctio*.
- māliestit* főzni, megfőzni | kochen; *māliestimie* ger. — L. *malestet*.
- mālējie*, gen. *māljie* ezüst czifraságok a *pajētie-n* | silberne verzierungen am *pajētie*. — Düb. 160.
- māllās-*, l. *mālies*.
- māllās*, *māllās*, *mallas*, plur. *-sa'* ebéd, lakoma | mahlzeit, mahl; *iehkietis* m. — L. *mallas*.
- māllie*, gen. *mālie* vér (állatoké) | blut (von tieren); — *m.-čoaǰēvie*. — L. *male*.
- māhčcai*, *māhccai*, l. *miehccie*.
- māhtta*, l. *meāhtta*.
- mādduo*, plur. *māttuo'* hiba, bűn, véték | fehler, sünde. — L. *māddo*.
- māsso*, *māssu* Arv. mise, isteni tisztelet | messe, gottesdienst. — L. *māsso*, *messo* (sv. *māssa*).
- mān de*, hanem, azonban | aber, sondern. — sv. *men*.
- mārḥka*, l. *meārāhka*.
- mārḥkat*, Arv. jelenteni | bedeuten. — L. *mārket* (sv. *mārka*).
- mārrai*: *tā mārrai* (addig) míg . . . | (so lange) bis . . . — v. ö. L. *mere limes*, terminus.
- meāhčus* adv. messzire, messze | weit weg (*son vu'lhki m. ierit* er ging weit weg, M, 14, 13.). — L. *mečos*.
- meāhčcai*, *meāhccai*, l. *miehccie*.
- meūtta*, *mēāhtta*, *māhtta*, gen. *meāhta* mérték | maass. — L. *māt*, *māt* (sv. *māt*).
- meāddiet* vétkezni, hibázni | sich verschulden, sündigen, fehlen. — L. *meddet*, M. *māddet*.
- meārāhka*, *mēārāhka*, plur. *mēārḥka'*, *mārḥka'* jel | zeichen; *tobótom-m.*, l. *tobótom*. — L. *märk*, M. *mārka* (sv. *märke*).
- meārra*, plur. *meāra'* tenger | meer; *m.-olmāj*. — L. *mär*, *māra* (sk. *mar*, *maer*).

mēilákat messze | weit (*m. leä tū hēima?* ist deine heimat weit? wohnst du weit?). — *L. miälkat, miälget, mälkat* satis multum, *mēhti, mēht'e*, Arv. pp. 1. *tān merietuma m.* azon föltét alatt | unter dieser bedingniss; — 2. *veaga-rāikie, man mēhtie kalkien pō'tit* az útesapás, a melyen kellett jönniök | das weggeleise, auf welchem sie kommen sollten. — *L. mete.*

merkit = *m'erkhit*.

merietum, gen. *-ma* Arv., föltét | bedingniss.

mēhte, mēhties, l, mēlhte, mēlhties.

mī, mī mī, a mī, kī, a kī | was, welcher, wer (acc. *mau*, gen. *man*; com. *maina*; elat. *maste*; allat. *masā, masās*; plur. *ma'*, gen. *mai*, acc. *maite*). — *L. mī.*

mī gen. *mīai mī* | wir; l. *mīj.*

miehkkiér, mie'hkier, plur. *-ra'* fejsze foka | axthelm.

miehcce, mie'hccie, plur. *miehcie'* (allat. s. *mühccai, m'ähccai, mēhc-cai*) erdő | wald; *m-lānta* erdő idék | waldige, bewaldete gegend. — *L. mece.*

mieta méz | honig. — *L. miäd, M. mieda* (sv. *mjöd*).

miehta, v. *miehtāi*, pp.: *obbo tān lānta m.* az egész országban, ország szerte | im ganzen lande, über das ganze land, *M. 9, 26. és 14, 35.* — *L. mete, metan, M. mietta.*

mietiehtit, mietie'tit beleegyezni, megengedni; elengedni | einwilligen, einverstanden sein, erlauben; erlassen. — *L. metetet.*

miett'et, miehttiet, miehtiet mérni | messen; *miehtietuvvet* pass. — *L. mätet, M. mettet* (sv. *mäta*).

mieddiel adv. mellette el | vorbei; *m. mannat* mellettel el menni | vorbei gehen *M. 20, 30 és 27, 39.* — *M. mieddel.*

mieska gyöngö | schwach; — v. ö. *mieskas.*

mieskas, plur. *miesskasa'* rothadt | verfault. — *L. mäska, M. mieskas.*

miessätahk, plur. *-takā'* borjúbör. — *L. mesak.*

miessie, plur. *miesie'* borjú | kalb; *m-nahkkie.* — *L. mese.*

m'erkhit, merkit, Arv. észrevenni | merken, bemerken. — *L. märket* (sv. *märka*).

mierrietét meghatározni | bestimmen; *mierrietum* meghatározott | bestimmt. — *L. meretet, M. merretet.*

mielak kész, hajlandó | geneigt; *pu^orrie-m.* barátságos | freundlich; *pu^orri mielakvuot* barátságosság | freundlichkeit; *riektes-m.* igaz, igaz elméjü | rechtschaffen. — *L. mielak.*

- mielēkkie*, *mi^lēkkie*, gen. *milhkīe tej* | *milch*. — L. *melke*, *milke* (sv. *mjök*).
- mielhtiesā*, l. *milhtie*.
- miella*, gen. *miela elme*, ész, értelem; *kedv* | *sinn*, *verstand*; *behagen*, *lust*; *mielastisā*, v. *-tissa szivesen* | *gerne*. — L. *miäl*, *miäla*, M. *miela*.
- mi^lluo* *malom* | *mühle*; *m.-kierēkie malomkö* | *mühlstein*. — L. *mill*, *milla*, M. *mello*. (R. *mölla*, sk. *mylna*, *mölna*).
- mikie valami*, *valaki* | *etwas*, *jemand* (acc. plur. *maitek valamit*); *ī . . . mikie semmi* | *nichts*. — L. *mike*.
- mihkkel*, plur. *-la'* = *mie'kkier*.
- mij*, *mī midda*, *middü mi* | *wir* (acc. *mijäit*, *mijāu*; gen. *mijā*; com. *mijāin*, *mijāi*; iness. *mijāsne*, *mijān*; elat. *mijāst*, *mijās*; allat. *midđij*, *midđisij*, *midđita*; abess. *mijātakā*. — L. *mije*, M. *mi*.
- miⁿkⁱeles* *nöstény* | *weibchen* (von *tieren*); *m. ossnā n. szamár* | *eselin*. — L. *mingeles*.
- miⁿta*, *minta ménta* | *münze* (eine *pflanze*). — M. *minta* (sv. *mynta*).
- mītes*, *mījtās*, *mās mi* | *was* (interrog.); com. *mainas*; acc. plur. *maitās*. — L. *mites*.
- missie* Arv. *sárga réz* | *messing*; — *m.-karpie*; — sv. *messing*.
- mirrām*, gen. *-ma mirrha* | *myrrhe*. — M. *mirrham* (sv.).
- mīla mérföld* | *meile*. — L. *mil*, *mila* (sv. *mil*).
- milt*, *milht*, *milhtā*, *milhte*, *milhtie*, *miltā*, *milhteā*, *melhte*, pp., adv. *szerint*, *után*; *mentében*, *hosszában*, *szerte*, *-on*, *-en*; *-val*, *-vel* | *nach*; *längs*, *entlang*, *auf*; *mit* (*ij takā tāi m. nem cselekszik ezek szerint* | *er handelt nicht darnach*, M. 7, 26; *mannat jaurie, káinuo m. a tavon, az úton* [a *tó*, az *út mentében*] *menni* | *auf dem see*, *auf dem wege* [entlang des sees, des weges] *gehen*; *tij eähpät leä m. valtam läipit* ihr habt kein brot mit euch genommen, M. 16, 8.; — *milhties*, *mēlhties* *magával* | *mit sich* *milhtiemä* *magunkkal*, *velünk* | *mit uns*; *milhtiesā v. mielhtiesā* *magukkal* | *mit sich*. — L. *melte*, *melt*, M. *mielde*.
- milla* *malom* | *mühle*; = *mielluo*.
- mogj mi ketten* | *wir beide* (acc. *munnu*; gen. *munnu*; com. *munnujū v. munnujū v. munnuū*; iness. *mununusnā*, *munnun*; elat. *munnust*; allat. *munnuū*, *mundūi*, *munnuūt*, *munnuūta*; abess. *munnutakā*). — L. *māi*.

- moq̄tties*, (cas.) *moq̄ddās*- sok, sokan | viele (viele zusammen). — M. *māddes*.
- moq̄ddä*, *moq̄dde*, *moq̄ddē*, Arv. *moq̄ttie* sok, sokan | viel, viele (gen. *moq̄ttī*, acc. *moq̄ttit*); *moq̄dde pālī* sokszor | oft. — L. *mādde*.
- moq̄dduot* visszafordúl̄ni, megfordúl̄ni, visszatér̄ni | umwenden, zurückkehren. — L. *māddot*.
- moq̄rahtuvvet*, *moq̄rāhtuovet*, *moq̄rrātuvvat* megharagudni | böse od. zornig werden. — L. *māratovet*.
- moq̄rrie*, gen. *moq̄rie* harag | zorn. — L. *māre*.
- moq̄ršie*, plur. *moq̄rsie'* [*moq̄ršie*] (allat. s. *moq̄rásai*) menyaszony | braut. — L. *mārse*.
- moq̄lhkietit* mondani, szólni | sagen, sprechen. — L. *mālgetet*.
- mojēvie*, gen. *moivie* por | staub. — L. *māive*.
- mojjes* [v. *mojje*?], Arv. mosolygás | das lächeln. — L. *mojos*, *mojus*.
- mojjetallēt*, Arv. mosolyogni | lächeln. — L. *mojotallet*.
- mohkkie*, plur. *mohkie'* ügy | angelegenheit, geschäft. — L. *mākke*.
- mosskuos* zárt, bezárt, geschlossen, versperrt. — L. *māskos*.
- mostuos* szomorú, bánatos, borús | traurig, betrübt, trüb (*alēmie leä mostuos* M. 16, 3). — L. *mostos*.
- mon*, *monno*, Arv. *monnā* én | ich (acc. *mū*; gen. *mū*; com. *muinō*, *muñ* v. *muñ*; iness. *mūhsnä*, *mū^unü*; elat. *mūhstā*, *mūst*; all. *muñi*, *mundī*, *mundī*, *mundān*; abess. *mūhta*). — L. *mon*.
- morōstēt* busúl̄ni, aggódni, szomorkodni | sorgen, sich kümmern, traurig sein. — M. *mārāstet*, L. *mārrātet*.
- morroha* v. *morraha* v. *morrohem* gond, gondoskodás | sorge. — L. *mārraha*, *mārrahem*.
- molhkietēt* = *moq̄lhkietit*.
- molsuotuvvāt* vb. pass. átváltozni, elváltozni | sich verändern. — L. *mālsot*, frequ. *mālsotet* mutare.
- mū*, l. *mon*.
- mujēhtajet*, *mujāhtājīt* vb. inch. = *mujēhtiet*. — L. *muitajet*.
- mujēhtalit* id. = *mujēhtiet*. — L. *muitelet*.
- mujēhtiet* vmire emlékezni | sich erinnern an etwas (*mon muihtau* v. *mujēhtau*, *son mujēhtā*, *īj son muiehtie*); *mujēhtiekoq̄htiet* inch. — L. *muitet*, *muitegātet*.
- muiehtuo* emlékezet, emlék | erinnerung, andenken; — m.-čāla. — L. *muito*.
- muiehtulas*, plur. *-lāsa'* id. — L. *muitulas*, *muitolas*.

muistiet = *mujčhtiet*.

muokir, plur. *muohkira'* szunyogfajta | eine art mücke. — L. *muoker*, *muokker*.

muohcie, plur. *muocie'* v. *muocii'* moly, nyú | motte, made. — L. *muece*, M. *muoce*.

muotuo kép, hasonmás | bild, ebenbild. — L. *muoto*.

muotuok hasonló | ähnlich. — L. *muotok*.

muotuotét hasonlítani, összehasonlítani, példázni | vergleichen; *muotuotuvvät* pass. — L. *muototet*.

muotolas, *muotuolas*, *muotulas*, *muotulis*, v. *muotulvas*, *muotuolvis*, plur. *-sá'*, hasonlat | vergleich, gleichniss. — L. *muotolas*, *muotolvas*.

muohтта v. *muohttie*, *muo'ttie*, gen. *muohttaka* hó | schnee. — L. *muot*, *muotta*, *muottek*, *muottek*, *muotek*.

muohttiet havazni | schneien. — L. *muottet*.

muonäs (v. *muonä*?), Arv. sejtés | vermutung. — L. *muonem*.

muorčda v. *muorčdie*, plur. *muorčá'*, *muorčie'* bogyó, gyümölcs beere, frucht; *vīna-m.* — L. *muorje*, *muörje*.

muorra, plur. *muora'* fa | baum, holz; *aulie-m.*, l. *aulie*; — *m.-* | *kārie*; *fihekuna-m.*; *viena-m.* — L. *muor*, *muora*.

muñi, Arv. = *muñi*, l. *mon*.

muhtiem némely, egy, valamely | irgend ein, einer; plur. *muhtiemā'* néhányan | einige; *muhtiem pālien*, Arv. egyszer, valamikor | irgend einmal. — L. *muttem*.

muhtuo conj., de, hanem | aber, sondern. — L. *mutto*.

muttiñ, *muhttiñ* néha; egyszer | manchmal, bisweilen; einmal, einst. — L. *muttemin*.

mudduo, gen. *muttuo* 1. mérték | mass; 2. *akcāt tīma muttuo* kilencz óra tájban | gegen die neunte stunde; *čoqsskiema muttuo āikie* hideg idő tájba | um die kalte zeit. — L. *muddo*.

mūhstā, *mūhta*, *mundī* l. *mon*.

munñū, *munñuit*, l. *moj*.

mūbbie, *muppie* = *nūbbie*.

murhkiestit zúgolódni, morgolódni | murren. — L. *murgestet*.

murohkuo, gen. *murhkuo* köd | nebel. — L. *murko* (v. ö. sv. *mörk*).

rajčkie, *rājčkie*, plur. *raikie'*, *rāikie'* lyuk, nyílás | loch, öf-
nung; — *uksa-r.*; *veaga-r.* Arv.; *palkkies-r.* id.; *johko-r.*

- folyó mente | der weg, welchen ein fluss fließt. — L. *raike*, M. *raige*.
- rājētu*, plur. *rāituo'* sor (szánhúzó v. tehervívő rének sora) | reihe (reihe od. zug von schlittenziehenden od. lasttragenden renntieren). — L. *raido* (sv. *rad?*).
- rāinas*, *rainás*, *rāinies* (essiv. *rājānāsen*, *rājānāsēn*, *rājēnāsīn*) tiszta | rein. — L. *raines*, *raina*, M. *rainas* (sk. *hrein*, R. *rain*). *rainetet*, *rajēnetet* tisztítani, megtisztítani | reinigen; *rajēnetuvvet* pass. — L. *rainetet*.
- rajāhpuo*, plur. *raihpuo'* takaró-bőr (a lapp bölesön) | fell-decke (der lappischen wiege). — L. *raipo* mantile. — Düb. 202.
- rajērie* = *lajērie*.
- rauḡhkat* esni, leesni, rogyni, lerogyni | fallen, zusammenstürzen (*mon raukau*, *son rauḡhkā*, *īj son rauka*); *raukai jāmas*, I. *jāmas*. — L. *rauket*.
- rāhka*, plur. *rākā'*: *čiepiet-r.* gallér | kragen, halskragen. — Düb. 156. (sv. *krage*).
- rāddat* küldenī | schicken, senden (*man rājau*, *son rāddā*, *īj son rāja*); *rāddam* p. præt.; *rājatuvvet* pass.; *rājahtum* p. præt. — L. *rajat*, M. *rajat*.
- rāddie*, gen. *rājie* határ | gränze; — elat.. allat. (pp.) *rājies* v. *rāj'est*, *rajies*, *rājist*, *rājis*, *rājes* -tól fogva, -tól kezdve | von . . . an, seit (*tāte āikie r.* azon időtől fogva | seit jener zeit); — *rāddai*, *radāi* -ig | bis, bis zu (*iehkiet-r.* estéig | bis abend); *kitta* . . . *rāddai* id. (*kitta* v. *kitt almie r.* az égig, egész az égig | bis zum himmel). — L. *raje*.
- rahčiet* törekedni vmire, iparkodni | streben nach etwas, sich bemühen, sich befeissen (*mon račāu*, *son rahčā*, *īj son račā*). — L. *raččet*.
- rātie* tanács; szándék, megállapodás | rat; absicht, übereinkunft. — L. *rade* (sv. *råd*).
- rātuhēt*, frequ. *rātuohaddet*, *rātuhaddēt* tanácskozni | sich beraten, ratschlagen. — L. *radohet*, *radohaddet*.
- rādna*, v. *raddna*, plur. *rātna'*, *rātnača'* társ, pajtás, czimbora | kamerad, geselle; *sijēta-r.* helytárs, szomszéd | platzkamerad, nachbar. — L. *radna*, *kradne*, *kradna* (v. ö. sv. *granne* nachbar).
- ratnuo*, plur. *rānuo'* pokrócz, takaró | kotze, decke. — L. *rano*, *krano* (R. *kran*, *rana*).

- rastā* adv. és pp., át, által, keresztül | durch, hindurch, über. —
L. *rasta*.
- rāssie*, plur. *rāsie'* fű | gras; *lilje-r.* liliom | lilie. — L. *grase* (sv. *gräs*, R. *gras*).
- rāššuo*, plur. *rāšuo'* eső | regen. — L. *rašo*, M. *raššo*.
- rāššuo*tet, *rāššuo*tet, *rāšuo*tet esni | regnen. — L. *rašotet*, M. *raššotet*.
- rahpat* kinyitni | öffnen (*mon rapāu*, *son rahpā*, *ij son rapā*). —
L. *rappet*, M. *rappat*.
- rahpasit* megnyitni, kinyitni | sich öffnen. — L. *rappeset*, *rappaset*.
- rahpatuvvet* vb. pass., geöfínet werden. — M. *rappasovet*.
- rapāstét* = *rahpat*. — L. *rappestet*, M. *rapastet*.
- rahpuk* bőrkesztyű | lederhandschuh. — L. *krappok*, *rappok*; —
v. ö. *kistā* winterhandschuh.
- rappsa*, plur. *rapsa'* gyermekruha, pólya | wickelzeug, windel (für
kinder. — v. ö. R. *reju* id.; sk. *reifr* hülle, kindermantel.
- rabāta*, gen. *rapta* szél, vég | rand, ende. — L. *rabd*, *rabda*.
- rāββak*, *rābrvak*, plur. *-ka'* küldött, követ | gesandte, bote. — M.
ravvag.
- raββiet*, *rabviet* (*ravviet*) parancsolni, rendelni | befehlen; *rabvim*,
raββim (*ravvim*) p. præt. — L. *ravet*, *travet*, M. *ravvim*.
- rāfie* béke, nyugalom | friede, ruhe. — L. *rafe*.
- rāfelač*, *rāfielač*, plur. *-lačča'* bekességés | friedfertig, friedsam. —
L. *rafelač*.
- rārāhkāt* v. *rārēhkiet* elválasztani, különválasztani | absondern,
scheiden (*mon rarhkau*, *son rārāhkā*); *rārāhkām* p. præt. — L.
rarket, *rarket*.
- rāina*, *rājēnuhit*, *rāinuohimie*; l. *rejēna*, *rejēnuhit*.
- reāntuo*, *rēāntuo* nyereség, kamat | gewinnst, zinsen. — M. *rānto*
(sv. *rānta*).
- rejētít*, l. *riejētít*.
- rejētuo*, plur. *reituo'* eszköz, szerszám | gerät, werkzeug; — *joh-*
tiem-r.; *piutuo-r.* — L. *reido* (sv. *red-skap*, R. *rede*; sk. *reidi*).
- rejēna*, *rējēna*, plur. *rēina'* *rāina'* rénszarvas | renntier. — sv. *ren*;
— v. ö. *poceuj*.
- rejēnohaččat*, *rejēnu^ohaččat*, *reinohaččat* inf. fin., l. *rejēnuhit*.
- rejēnuhit*, *rājēnuhit*, *rejēnuohet* őrizni, legeltetni | hüten, weiden
(trans.); *reinohimie*, *rāinuohimie* ger. — L. *reinohet*.

rejñnuohäddie v. *-hiddie*, *reinuoheddie*, *reinoheddie* pásztor, őrző | hirt, hüter. — L. *reinoheje*.

rejjëvat ütñi, *verni* | schlagen, prügeln (*mon rëivau*, *son rejjëvã*, *ïj son rëiva* v. *rievie*); *rejjëvam* p. præt. — L. *reivetet*, M. *rüivat*.

reivët, Arv. *elrabolni*, *elragadni* | rauben, gewaltsam wegtragen. — L. *revet* (sv. *röfva*).

rëutatit elváltoztatni | verwandeln (*sïj rëutatë' çalmitisã*, elváltoztatják arcukat, szemeiket forgatják M. 6, 16). — M. *reudatet*.

riähka, *rïchka*, *rïähka*, *rïchka*, *rijähha*, plur. *rïhka'*, *rihka'* ország | reich, land; — *olökuo-r.*; *almie-r.* — L. *rik*, *rike* (sv.).

riejëtit, *rejëtit* bekészíteni, készíteni, elkészíteni | zubereiten, zu richten, anrichten; fertig machen; *riejëtim* p. præt. — L. *reidet* (sv. *reda*).

riekãtahtiet vb. caus. nemzeni | zeugen (kinder). — M. *rãgadattet*. *riekãtet* szülni | gebären; *riekãtuvvet* pass.; *riekãtuvvum* v. *riekãtum* p. præt. — L. *rãgatet*.

riekãtãm, *-tem* születés | geburt; *r.-piejëvie* születésnap | geburts-tag. — L. *rãgatem*.

riekta, *riãkta* igazi, igaz; igazán | echt, recht. — L. *rekt*, adv. *rekto* (sv. *rãtt*).

riektas v. *riuhtas*, plur. *riektãsa'* v. *riuhtãsa'* jog, ítélet | recht, urteil. — L. *rektas*, *rekte* (sv. *rãtt*); v. ö. *riekties*.

riekties, *riuhties* helyes, igaz; jobb (dexter) | recht, richtig, gerecht: *riektiesfãrötuk*, *riektiesfãrãtuk*, *-fãrtuk*, *-fãrtuok* becsületes | rechtfertig; *riektiesfãrötukvuot* becsületesség | rechtfertigkeit; — *riekties-mielak* igaz elméjű, jámbor | aufrichtig, gradsinnig, fromm. — L. *rektesfãrdog* (sv. *rãttfãrdig*).

riekkas = *rikkas*.

rietalet czivakodni, pörlekedni | zanken, streiten. — L. *ritelet*, M. *ritalet*.

rietët nyargalni | reiten. — L. *ridet* (sv. *rida*).

rïetuo, *rïetuo* czivakodás, pörlekedés, veszekedés | zänkerei, zwist, hader. — L. *rito*.

riessa, plur. *riesa'*: *tiuoka-r.* csöngő-szìj | schellenriemen. Düb. 101., fig. 19.

riehpie, plur. *riepie'* róka | fuchs. — L. *repe* (sv. *rãf*).

richpien: *r.-rajëkie* tetőnyílás a lapp sátron, a hol a füst megy ki |

- rauchloch (im dache der lappischen hütte). — L. *reppen, rep-pen-raike*.
- rieββatus, riebvatus* ragadomány, préda | raub. — M. *rievadus*.
- rieββār, riebvār (rievvār)*, plur. *-ra'* rabló | räuber. — L. *revar*, M. *rievvar* (sv. *röfvare*).
- rieββit, riebrit, riervit, riebvuo*t rabolni, elrabolni | rauben (*mon riebau* v. *rievuou*, *son rieββā* v. *rieββuo*); *rieββam, riervam* v. *rieββum, riebvum* p. præt. — L. *revet*, M. *riervit*. (sv. *röfva*)
- rierēhtie, lievēhtie* bőr | leder. — L. *erte* (sv. *läder*).
- riuhties*, plur. *riuhtāsa'* jobb (dexter) | recht; — l. *oqlhkies*; = *riekties*.
- rīhka*, l. *riähka*.
- rikkas, riekkas* karika | ring; — *r. soqbbie*. — L. *rigges* annulus (sv. *ring*). — Düb. 103.
- rikkie* lánçz | kette (*rikkie, konnä kiebēnie kahcaj* kette, woran der kessel hängt). — L. *rigge*. — Düb. 115.
- rihccuo*t meztelen | nackt. — M. *ricot*.
- rissie* vessző, galy | rute; reis. — L. *risse* (sv. *ris*).
- rissit* megvesszőzni, megostorozni | mit ruten schlagen, peitschen. M. *rissit*.
- rihpa*, plur. *ripā'* szálka; polyva; porszem | splitter; spreu; stäubchen. — L. *ripa, ripa*.
- rihpe, rihpie, rihpä, rihpa* Arv. = *riehpie*.
- roqkka*, plur. *roqka'* teknő | trög, mulde; — *kārāt-r.* — L. *trukke* (sv. *tråg*).
- roqkkie* görbe | krumm. — v. ö. L. *krognot, krågnot* curvus (sv. *krokig*).
- roqkku*ot görbülni, meggörbülni | krumm werden; *roqhkkum* görbült, görbe | gekrümmt, krumm.
- roqhcas, roqhccasa'* = *ruohcas, ruohccasa'*.
- routie, routie, roqtie, rootie* vas | eisen. — L. *route, ruoute*.
- rohkotalat* (*mon rohkotalāu*) imádkozni, imádni, kéрни, könyörögni | beten, anbeten, bitten, flehen. — L. *råkkotallet*, M. *-lat*.
- rohkolačcat* id., inf. fin. — M. *råkkålačcat*.
- rohkoles, rohkolvas, rohkolvis* imádság, könyörgés | das gebet, bitte: *rohkoles-koqhtie* imádkozó ház | bethaus. — L. *råkkeles, råkkåles, råkkålvas*.

- råkkon* kaparó, vájó eszköz | gerät zum ausscharren, auskratzen
pieparokkon, l. *piepa*. — L. *råggåna*, *rågkån*.
- roggie*, plur. *rokkie'* (all. s. *roggai* v. *roggoi*) gödör, verem | grube.
 — L. *rågge*.
- rogget* ásni, graben (*mon rokkau*, *son roggå*, *ij son rokkie*). — L.
rågget, *rågket*.
- rohttiet*, *ro'ttiet* tépni, szakítani, [magához] ragadni | reissen;
rohtti svirhties er zog sein schwert; *pajās* v. *ierit r.* kitépni, ki-
 szakítani. — L. *råttet*, *ruttet*.
- rossuot* fölkelteni | aufwecken, erwecken; *rossuotuvvet* pass. — L.
råssot.
- rončo*, Arv. *rénökör*, húzórén | renntierochse, zugrenntier. — L.
rånčo.
- rohpie*, plur. *ropie'* tető, ház teteje, csúcsa | firste, dachgiebel. —
 L. *råppe* (sv. *kropp-ås*).
- ruāpuht*, *ruā'put* adv. gyorsabban, hamarább | schneller. — L.
ruabut; — l. *ruβja*.
- rujåhta*, *rujeha*, plur. *ruihta'*, *ruihata'*, *rüihata'* fazék | topf. — L.
gruto (sv. *gryta*).
- ruohkuo*, plur. *ruokuo'* nád | schilf, rohr. — L. *ruoko*.
- ruodđalit* búslakodni, szomorkodni (vminek elvesztén) | sich grä-
 men, betrübt sein (über einen verlust). — L. *ruojalet*, *ruojelet*.
- ruohcas* v. *roqhcas* v. *ruohtas*, plur. *ruoheccasa'* v. *roqheccasa'* v.
ruohttasa' gyökér | wurzel. — v. ö. sv. *rot*.
- ruohttat* gyorsan futni, rohanni | schnell laufen, rennen (*mon*
ruohtau, *son ruohttå*, *ij son ruohta*). — L. *ruotet*, M. *ruottat*.
- ruohttastet* vb. mom. fölszökni, fölugrani | aufspringen.
- ruohttåstet*, Arv. = *rohttiet*.
- ruossta*, gen. *ruosta* rozsda | rost. — L. *ruost* (sv. *råst*).
- ruoptuot*, Arv. *ruohptuot*.
- ruopsahet* vörösleni, piroslani | rot scheinen, rot sein. — L.
ruopsahet.
- rudnie*, plur. *rutnie'* kút | brunn; *čåhcie-r.* id. — L. *brudne* (sv.
brunn).
- russalit* fölkészülni | rüsten, sich rüsten. — v. ö. *russtit*.
- russtit* id. — sv. *rusta*.
- ruvva*, *ruβja*, *rubva* adv. mindjárt, gyorsan, csakhamar | gleich,
 alsbald, schnell. — L. *rua*, *ruoi*, M. *ruova*; l. *ruāpuht*.

rubma, rubmē, rubmie, rubmeä, v. rumāj, plur. rupmaha' v. rubmaha' test | Körper. — L. rubmaha, rubme.

rulla göngyöleg | rolle, zusammengerolltes: r.-tupahka. — L. rull (sv. rulle).

rüihhta, l. rujähta.

-l = leä, l. liehkiel.

lajëkie, plur. läikie' fonál | garn; — kinntal-l, l. kinntal. — L. laige, laike.

laihkies lusta, rest | faul, träge. — L. laikes.

laihkuo adósság | schuld. — L. laiko, laigo.

lājētūt vezetni | leiten, führen; (alie sislaite mijāu keähččälöpmai ne vigy bennünket kísértetbe M. 6, 13). — L. laidet (sv. leda).

lajētistiddie vezetö | führer, leiter. — L. laidesteje.

lajëpie, plur. läipie' kenyér | brod; vuoje-l. Arv., l. vuoje. — L. laipe (gót hlaifs, sk. hleifr).

lairie v. rajërie agyag | ton (argilla); lairie-lihtie agyagedény | tongeschirr; lairie-lihtie-tahkie fazekas | töpfer. — L. laire (sv. ler).

lauähka, plur. läuhka' tarisznya, táska | ranzen, schnappsack. — L. lauko, lauk. — Düb. 97.

lauähkiel, v. läuhkit lépni | treten, schreiten. — L. lavket, M. lauket.

lauuo, lauluotas, laulutás v. -tis dal, ének | lied, gesang; kiehtuo-l. dicsérö v. hálaének | lobgesang. — L. laulo, laulotes, M. laulotas.

lauuot dalolni, énekelni | singen: laulum p. præt. — L. laulot.

lahka adj., pp. és adv. 1. közel | nahe, (stāta l. nahe zur stadt; leä poqhtam lahka er ist nahe gekommen); 2. felé | gegen: kuolmuotimie l. alkonyat felé | gegen die abenddämmerung; — sup. lakāmus. — L. lakka, lakk.

lähka, plur. läka' törvény | gesetz; — l.-ohpies, l. oghpies. — L. laga (sv. lag).

lähkai adv.: f^eärt l. minden módon | auf jegliche weise od. art; seämmälähkai hasonlókép, szintúgy | ebenso, auf dieselbe weise; iecä lähkai v. lähkan külömben, máskép | anders, sonst, auf andere art; pahā lähkai gonoszúl, gonosz módon | auf böse art; peäluta lähkai félig-meddig | halb und halb; — russtít jöhttoom lähkai a továbbmenésre készülni | sich auf die weiterreise vorbereiten. — L. lake (allat. lakai) ratio, mos.

- lāhkāsač, lahkasač, plur. -sačča'* ähnlich; *akt-l.* egyforma, egymemű | einerlei, gleich, gleichartig. — L. *lakasač*.
- lāhkan*: *juohkke-lāhkan* mindenféle | allerlei. — M. *juokkelakan*.
- lahkanet* közeledni | sich nähern. — L. *lakkanet*.
- lakkui*: *mañña-l.* egymásután, egyik a másik után, sorba | eins nach dem andern.
- lāhcieť* ágyat vetni, alvó helyet elkészíteni | bett machen, eine lagerstätte bereiten (*mon lāčau, son lāhčā, řj son lāčie*). — L. *lačet*.
- lāčuo* ágy, alvóhely | bett, lagerstätte. — L. *lačo*.
- lahtas* tag | glied. — L. *lattas*.
- lattak* (*rubus chamæmorus*) | sumpfbrombeere. — L. *laddek*.
- lāddie*, Arv. *lattie*, plur. *lattie'* v. *lattie'* v. *lattiü'* major, tanya | maierhof, landhaus; *lattien heima*, Arv. bauernwohnung; *lattien olma*, Arv. paraszt | bauer; — *lattie-sijęta* falu | dorf. — L. *ladde* (sv. *land*).
- latña*, plur. *lañā'*: *paktie-l.* hegyhasadék, keskeny út meredek hegyek között | kluft, schmaler weg zwischen steilen bergen. — *ladña, laña*.
- lasie'tet* hozzáadni | hinzugeben, hinzufügen; *lasieturvet* pass. — L. *lassetet*, M. *lasetet*.
- lāskętet* megegyezni, megalkudni | übereinkommen; *lāskętam* v. *lāskętam* p. præt. — L. *lassketet*, M. *lasketet*.
- lāskętatallat* id. vb. frequ. — L. *lasskatallat*.
- lassa* szikla, sziklás part | felsen, felsiges ufer. — l. *plassa, hälluo*.
- lassānit*, frequ. *lassānaddit* szaporodni | sich vermehren. — L. *lassanet, lissanaddet*.
- lassta* levél | blatt. — L. *lasta, last*.
- lanta, lānta* tartomány, ország, vidék | land, landschaft; *ajęhtiek-l.* szülőföld | vaterland; — *miehccie-l.*, l. *miehccie*; — *landshęrrā* (*lančhęrrā*) tartományfeje | landesherr. — L. *land, landa* (sv. *land*).
- lañā*, l. *latña*.
- lāña*, plur. id. hajtás, vessző | schössling, zweig, reis: *cięskę* *pięstaki lāñaist* aus dornen (dorn-zweigen), M. 27, 29. — L. *lañę*.
- lahpięť*, Arv. elveszteni; *hagyni, elhagyni* | verlieren; lassen, ver-lassen; *lahpam* p. præt. — L. *lappet*.

lāhpietet vb. frequ. elveszteni; *virhmieu l. hálót* kivetni | ein netz auswerfen. — L. *lappetet*.

lahput elveszni | verloren gehen, in verlust geraten. — L. *lappot*.
laputit dobogni (szív) | schlagen (vom herzen): *cohkie laput vai-muon á szív* ver a kebelben | das herz schlägt in der Brust.

lābecie, plur. *lapcie'*, *lāpcie'* fék | zügel; — *vuoddem-l.* — L. *labce*.
lāfies, plur. *laffā'* bolha | floh. — L. *lapa* (sv. *loppa*).

lam, l. *liehkiet*.

lampoo, *lampooq*, plur. *lampuq'* lámpa | lampe, leuchter. — L. *lampo* (sv. *lampa*).

lārhkas adv. agyon | todt (zu todt): *capmī vieldas l. agyonütötte* testvérét | er schlug seinen bruder todt. — M. *larkas*.

lä-, *läi-*, *lāhk-*, *lād-*, *leä-*, *leāhk-*, *leāmac*, l. *liehkiet*.

leārrat tanítani; tanúlni | lehren; lernen. — L. *läret* (sv. *lära*).

lei, *leb*, *li*, Arv., l. *liehkiet*.

liejēhkit önteni, tölteni | giessen (*mon leäjähkau*, *son leäjähkā*, *ij son liejēhkie*); *leäjähkām* v. *liejēhkim* p. præt. — L. *leiket*, *läiket*.

liejēhkiem öntés | das giessen. — L. *leikem*.

liekie: *liekie* namma melléknév | beiname, zuname. — L. *like* namm.

liehkiet, *liehkiet*, *liekiet* lenni | sein (præs. sing. 1. *mon läu* v. *leäu*,

Arv. *leb*, 2. *ton leä'* 3. *son leä* v. *lā* v. *lä* v. *-l*; plur. 1. *māj leäp* v. *lip*,

2. *tij leähpät*, *lāhpet*, *leähpit* v. *lihpit*, 3. *sāj leä'* v. *lā'*; dual.

1. *moqj leän* v. *lin*, 2. *toqj lä'ppie*, 3. *soqj leäpā* v. *läpā*; præt. s.

1. *mon liddiu* v. *leäddiu*, *leäddiu*, 2. *ton liddi'* v. *leäddi'*, 3. *son*

läi v. *lāj*, *lij*, Arv. *lei*, *li*; plur. 1. *māj läimie* v. *lijmie*, 2. *tij läitie*

v. *lijtie*, 3. *sāj leäddin*, *lāddin*, *lādin*, *leäddin*, *liddin*, Arv. *lijen*;

dual. 1. *moqj läimie* v. *lijmie*, 2. *toqj läitie* v. *lijtie*, 3. *soqj läika*

v. *lika*; — imper. s. 3. *leāhkus*, plur. 2. *leāhkēt* v. *lāhkät*; —

neg. *ij* (*son*) *leä* v. *liekie*; — conj. s. 3. *leäč*, *ličča*, *liččā*; —

p. præt. *lam* v. *lim* v. *leämāč*, *leāmac*). — M. *lekket*, L. *le-* (*mon*

leb stb.).

liegga v. *liekkas* meleg, langyos | warm, lau. — L. *lāggas*, *lāgges*.

lāgganit megmelegedni; fölengedni | warm werden; auftauen;

lāgganaččat inf. fin. — L. *lāgganet*.

leäddin, l. *liehkiet*.

lienie, plur. *linie'*, *lijnie'* vászon, gyolcs; kendő | leinwand; tuch, halstuch. — L. *line* (sv. *lin*).

lienies puha, gyöngéd | weich, zart. — L. *lenes* (sv. *len*).

- liepma*, gen. *liema* lé, leves | suppe, brühe. — L. *lema*.
- lierēhtie*, *liärēhtie* = *rierēhtie*; — *l.-kāma*. — L. *verte* (sv. *leder*).
- lēhkuot*, *lījēhkuot*, *lījōhkuot*, *lījōhkuot* tetszeni, kedvét lelni | gefallen, behagen (*mon lēhkuu* v. *lījōhkuou*, *son lēhku*; præt. s. 3. *son lēhku* v. *lījōhku*); *son lēhku sundi* kedvét leli benne, tetszik neki, szereti | er findet ein gefallen an ihm. M. 27, 43. — L. *likot*.
- lījōhkuom* tetszés | das gefallen, behagen. — L. *likom*.
- liuksak*, gen. *-ka* kihirdetés | verkündigung (der verlobten).
- liksut* kihirdetni (jegyespárt a templomban) | verkünden (verlobte).
- lidđak* = *lisāk*.
- lidđiu*, *līj* stb., l. *liehkiēt*.
- lājnie*, *lānie*, l. *lienie*.
- lihttie*, *lihtie*, plur. *lihtie'* edény | geschirr, gefäss; — *jukkam-l.*; *klāsa-l.* — L. *litte*.
- līnāsit* adv. puhán | weich. — l. *līnies*.
- lissa*, *lisāk*, v. *lidđak* törékeny, törött | zerbrechlich, zerbrochen. — L. *lisak*.
- līnies*, *līnuk* = *lienies*. — L. *lines*, *linok*, *litnos*.
- libba*, plur. *lippa'* bārány | lamm. — L. *libba*, *libbe* (sv. *lamb*).
- libbies* szelíd | sanft, mild. — L. *libbes*.
- livā* (? v. *livva*, gen. *livā* ?) állatok fekvőhelye | lagerstelle (von tieren). — L. *liva*.
- lim*, l. *liehkiēt*.
- lilje* liliom | lilie. — L. *lilje* (sv. *lilja*).
- loqjjies*, Arv., l. *lodđie*.
- loqđcie*, gen. *loqđcie* csendes idő, szélcsend | ruhiges wetter, windstille. — L. *lāđcie*.
- loqđcuot* lecsendesedni, lecsillapodni (időről) | ruhig, still werden (vom wetter); — *tālēhkie loqđcui* lecsendesedett az idő | das wetter wurde ruhig. — L. *lāđcot*.
- loqssat* zúgni | sausen, brausen (*mon loqsau*, *son loqssā*); *loqssakoqhtiet* id. inch.: *loqssakōti obbo stāta* megháborodék az egész város | die ganze stadt kam in aufregung. M. 21, 10. — L. *lāset*, *lāsegātet*.
- loqhpie*, gen. *loqpie* engedelem; szabad | erlaubniss; erlaubt. — L. *lappe*, *lāppe* (sv. *lāf*).

- loqpietit* megigérni, odaigérni, igérni, megfogadni | versprechen, geloben (*son loqpiet*). — L. *loppetet*, M. *lâppetet*.
- loqptiet* bevégezni, befejezni | vollenden, enden. — L. *lâptet*.
- loqptuo*, *loqptug*, plur. *loqpt^{uo}'*, *loqptu'* padlás | boden, dach (eines hauses). — L. *lâpt*, M. *lâptâ* (sv. *loft*).
- loi'testêt*, *loitostet* lépni, szállni | treten, schreiten; *loitostê son talâ çâciest pajâs* mindjárt feljöve a vízből, M. 3, 16. — L. *lâidestet*.
- louta*, *loutak*, *louto*, plur. *louta'* v. *loutaka'* ponyva (a lapp sátor körül); födél | plache, zeltdecke; dach; *outo-l.*, l. *outo*. — L. *lâuta*, *lâutak*.
- loutahet* megtámadni | angreifen, anfallen; *loutahê koqtieu*, M. 7, 25. — L. *lâutatet*, *lâutadet*.
- lokât*, *lokôt* tizedik | der zehnte. — L. *lokkad*.
- lokâtâs* v. *-tis* tizedrész; tizedszer | der zehnte teil, zehntel; das zehnte mal. — L. *lokkadest vice decima*.
- lohkâsa*, l. *lokies*.
- lohkie*, *lokîe*, *lohk*, *lokk*, *lok*, *lokiu tiz* | zehn (*lohkie ja akta* v. *akta nuppie lohkai* v. *lohkoi tizenegy* | elf; *lohkie kuokte* v. *kuokte nuppie lohkai* v. *lokoî 12*; *kuokte* v. *kuekte lohkie* v. *lohk 20*; *kuoktâ l. akta 21*; *kolômo l. 30*; *kîehça lohkie kîehça 77*; *akcie l. ja akcie 99*; — *vuosstas nuppie lohkai* v. *lohkoi tizenegyedik* | der elfte. — L. *lokke*.
- lokies* v. *lokuk tizen* | zehne, zehn zusammen; gen. *lohkâsa* v. *lohkôsa*: *aktan kuokte nuppie lohkâsiñ* v. *lohkôsiñ* (com.), M. 26, 20. — M. *lâkes* (com. *lâkkasin*).
- lohkîek lapp szân* (zárt) | lappischer schlitten (geschlossen). — L. *lâkkeek*. — Düb. 104. fig. 24. — v. ö. *kieris* és *pulêhkie*.
- lohkot*, olvasni; számlálni | lesen; zählen (*mon lokôu*, *son lohkô* v. *lohkâ*); *lohkôm* v. *lohkâm* p. præ.; *lokôtuvvet* pass. — L. *lokket*, M. *lâkkât*.
- lohkie*, *lokkie* olvasó | der leser. — L. *lokkeje*.
- lohkuo*, gen. *lokuo* számadás | rechenchaft; *matta* v. *madduo-l.* nemzetségkönyv | stammregister, stammbaum. — L. *lokko*, M. *lâkko*.
- lohkko*, plur. *lohko'* sáska | heuschrecke; *râssie-l.* id. — L. *lâkk*, M. *lâkko*.
- lognes*, *logñes* magas; (hangról:) hangos, fönn | hoch; laut. — L. *lognes*, M. *lâgnes*.

- logñiet, logñeniet, logniet* fölemelni | erheben. — L. *lognet*.
- lodđie*, Arv. *loqjjies*, plur. *lodđasa'* szelid | sanft, sanftmütig, mild.
— L. *lâjes, lojes, lâje*.
- lotnās*, plur. *lotnāsa'* v. *lotnōsa'* váltság, váltságdíj | loskauf, löse-
geld. — L. *lādnas, lādnes*.
- lotnuot* cserélni, elcserélni, kieserélni | tauschen, vertauschen, aus-
tauschen (*mon lonuou, son lotnu*). — L. *lodnot, lādnot*.
- loddie*, plur. *lottie'* madár | vogel; — *tuvvuol*. — L. *lādde*.
- losietet* nehezíteni, nehezé tenni | beschweren, belasten, schwer
machen; *losietuvvet* pass. — L. *lossotet*, M. *lāssātet*.
- lossūt, lossot, lossis* nehéz | schwer; *losiep* comp. — L. *lossed*,
losses, M. *lāssāt, lāsses*.
- lossuot* nehezedni, nehezűlni | schwer werden. — L. *lossot*.
- loniestet* megszabadítani, megváltani | befreien, erlösen. — L. *lād-
nestet*, M. *lānestet*.
- lonuotedđie, lōnuotedđie* pénzváltó | wechsler. — L. *lodnoteje*, M.
lonoteje.
- lohpietit*, Arv. = *loqpietit*.
- luejāhtātīt, luejāhtalit, luejēhtiet, luiht-, luejēht-* l. *luo* . . .
- luoihkas, lu^oihhas, luihkas* kölcsön | geborgt, geliehen, auf borg. —
L. *luoikas*.
- luojāhtātīt, luejēhtātīt* v. *luejēhtātīt, luejāhtātīt* ereszkedni, bocsa-
kozni, szállni | sich herablassen, sich begeben; *l. vuolus* le-e.,
le-b., le-sz., leborúlni | niedersteigen, sich herablassen, nieder-
knieen; *luejēhtātīj ratnasest* kiszállt a csónakból | er stieg aus
dem boote; *luojāhtātēmien* ger. — L. *luitatet, luitadet*, M. *luoi-
tadet*.
- luojāhtalit, luejāhtalit, luejēhtalit* elereszteni; kifogni (állatot a ko-
csiból v. szánból) | loslassen, freilassen, ausspannen; *luejāhta-
limie* ger. — L. *luitelet*.
- luojāhtalim, luejēhtalim*: *l.-saddie* pihenő hely (a hol húzó réneket
kifogják) | ruheplatz (ausspann-platz).
- luojēhtiet, luejāhtiet, luejēhtiet, lu^ojēhtiet, luejēhtiet* ereszteni, bocsa-
tani, elereszteni, elengedni, elbocsátani | lassen, loslassen, frei
lassen; *āntakas* l., l. *āntakas*; (*mon luoihtau* v. *lu^oihtau* v. *lueih-
tau* v. *luihtau, son luejāhtā, luejēhtā, ij son luihtie, lu^oiehtie,
luoihtie, lueihtie*); *luojāhtam, luejāhtam* p. præt.; *luoihtietuvvet*,

lu^oitieturvät, lueihtieturvvet v. luihtieturvvet pass. — L. *luitet, luoitet.*

luojęhtiem, luejęhtiem : *āntakas l. megbocsátás | verzeihung.* — M. *luoitem.*

luojętuo, gen. *luoituo* fekvő hely (ágakkal behintett föld bőrök nélkül) | *lagerstätte (mit reiseren bedeckter boden ohne felle).*

luodđuot, luodđuot panaszkodni, siránkozni | *sich beklagen, wehklagen, jammern (mon luojjuou, son luodđuo^o).* — L. *luojot.*

luodđom, luodđuom panasz, siránkozás | *klage, das wehklagen, jammer.* — L. *luojom.*

luottanet v. luoddanet megrepedni, eltörni | *bersten, zerbrechen.* — L. *luoddenet, M. luoddanet.*

luottaničkoqhtiet vb. inch.: *turhkuma' luottaničkōhti'* az ágak kezdenek fakadozni, kihajtani | *die zweige beginnen zu treiben (auszuschlagen).* M. 24, 32. — M. *luoddaničkätet.*

luottuotak, luottutak repedés, törés | *sprung, bruch; takti-l. csonttörés | beinbruch; t.-luottuotakās[t] fāmuotuvrum inaszakadt | gelähmt, gliederlahm.* — M. *luoddotak.*

luottuot, Arv. *hasítani* | *spalten; luottuomän ger.; luottum p. præt. pass.* — L. *luoddot, luoddet.*

luotnuok, lu^otnuok, lutnuok : *ī...l. semmiképpen, sehogyan sem | keineswegs, mit nichten, durchaus nicht.* — L. *ludnok, lodnog, lodnok.*

luósskā, plur. *luóskā'* ruha szegélye, széle | *saum des kleides.* — L. *luoska.*

luohpatet elválni (feleségétől v. férjétől) | *sich scheiden (von ehelenten).* — L. *luopatet.*

luohpättem v. luohpatém válás, elválás | *das scheiden, scheidung; — l.-kirčdie.*

luoptie = puoggie.

luobbuot kiteríteni | *ausbreiten.* — L. *luobbet, luobbot.*

luoββa, luobva, luovva, plur. *luova'* szérű | *dreschtente; sādđuo-l. id.* — M. *luove (sv. loge).*

luovas, plur. *luoββasā', luobvasā', luovvasā'* szabad | *frei; luovas, Arv. luovuos adv. szabadon, szabaddá, ki- | frei los.* — L. *luovas, M. luovas.*

luksa adv. keletre, kelet felé | *ostwärts, nach osten.* — L. *luks.*

luhtä, luhte, v. lustä pp. -tól, -től | *von.* — L. *luste, lute, M. lutte.*

lutnuok, l. *luotnuok*.

lusā pp. -hoz, -hez | zu; *lusāt* magadhoz, hozzád | zu dir; *lusās* magához, hozzá | zu ihm, zu sich. — L. *lusa*, *lussa*.

lunnä, *lunnä*, *lunne*, *lunnē* pp. -nál, -nél | bei. — L. *ludne*, M. *lunne* *luββat*, *lubvat* ázni, megázni | nass werden (*mon luvāu*, *son luββā*, *lubvā*, *ij son luvā*). — L. *luvat*, *luvet*.

luββatit, *lubvatit* megáztatni | nassen, durchnassen. — L. *luvatet*, *luvotet*.

Luliejū Lule tava | Lule-see (eig. östlicher fluss).

lūli- *lūlu* (mod. potentialis verbi *liehkiet*) *jus mon tietālulū* ha tudnám v. tudtam volna | wenn ich wüsste od. gewusst hätte; *ton tietāluli'*, *sij tietālulin* v. -*lulun*; *i kus son lūlu* ... *tahkat* M. 6, 30. — L. *lulib* etc.

lullie keleti | östlich. — L. *lulle*.

lulltie adv. keletről | von osten. — L. *lulde*.

lūjōhkuot (*mon lūjōhkū*, *lūjōkū*) = *lēhkuot*.

SAJTÓHIBÁK.

Lap	7,	sor	14	al.:	<i>mahcat</i> helyett olvasd <i>mahccat</i>
“	9,	“	20	föl.:	<i>iehcieles</i> <i>iehccieles</i>
“	10,	“	3	“	<i>keähčealet</i> <i>keähččealet</i>
“	11,	“	3	“	<i>čuovun</i> <i>čuovvun</i>
“	14,	“	9	“	<i>keähčēt</i> <i>keähččēt</i>
“	14,	“	3	al.:	<i>keähčalēpmai</i> <i>keähččalēpmai</i>
“	15,	“	1	föl.:	<i>ān akas</i> <i>āntakas</i>
“	17,	“	9	al.:	<i>čieggi</i> <i>cieggi</i>
“	18,	“	7	föl.:	<i>čuovun</i> <i>čuovvun</i>
“	19,	“	14	al.:	<i>jahkkejeä</i> <i>jahkkejeä'</i>
“	22,	“	8	föl.:	<i>keähčēt</i> <i>keähččēt</i>
“	25,	“	7	al.:	<i>keähčāt</i> <i>keähččāt</i>
“	26,	“	17	föl.:	<i>eätna'</i> <i>eätna</i>
“	28,	“	14	“	<i>čuouhkiet</i> <i>čuouhkiet</i>
“	32,	“	1	al.:	<i>veäränusait</i> <i>veäränusait</i>
“	35,	“	4	föl.:	<i>puorin</i> <i>porrin</i>
“	35,	“	13	al.:	<i>kalhkhai</i> <i>kalhkhai</i>
“	35,	“	9	“	<i>maanäs</i> <i>mannäs</i>

Lap	36,	sor	9	föl.:	<i>kudnietit</i> <i>kudnietit</i>
"	36,	"	10	"	<i>ton</i> <i>son</i>
"	37,	"	17	"	<i>petnakā'</i> <i>pietnakā'</i>
"	38,	"	19	"	<i>ārāvātallat</i> <i>ārāvātallat</i>
"	39,	"	8	"	<i>sārōnnuopēhtet</i> <i>sārōnuopēhtet</i>
"	39,	"	13	"	<i>tan</i> <i>tau</i>
"	42,	"	11	al.:	<i>čādđānan</i> <i>čādđānam</i>
"	49,	"	5	"	<i>tundī</i> <i>tundī</i>
"	50,	"	14	föl.:	<i>riahhai</i> <i>riahkai</i>
"	58,	"	19	"	<i>poqtīj, alākā</i> <i>poqtīj, alākā</i>
"	59,	"	16	"	<i>f'erra</i> <i>feärā</i>
"	67,	"	16	al.:	<i>kruoun aucieskes</i> <i>kruounau cieskes</i>
"	75,	"	4	föl.:	<i>veäruotī</i> <i>veärruotī</i>
"	86,	"	3	"	<i>sliāju</i> <i>slijāu</i>
"	86,	"	8	"	<i>ställuo lu^oi</i> <i>ställu^oi</i>
"	86,	"	6	al.:	<i>ho</i> <i>ko</i>
"	91,	"	7	föl.:	<i>reinohačča'</i> <i>reinohaččat</i>
"	98,	"	9	al.:	<i>iehkiet</i> <i>iehkiet</i>
"	98,	"	7	"	<i>rēinat</i> <i>rēinait</i>
"	99,	"	1	föl.:	<i>šadd'āi</i> <i>sadd'āi</i>
"	102,	"	9	al.:	<i>vārie</i> <i>vārie</i>
"	105,	"	8	föl.:	<i>kierrisi joutost</i> <i>kierrisij outost</i>
"	105,	"	16	"	<i>sieun'iet</i> <i>sieun'iet</i>
"	107,	"	18—19	föl.:	«a rénekre a szerszámot és a teher- vivő edényeket rátenni» a réneket megfogni és a szán elé fogni.
"	108,	"	7	al.:	<i>ma t</i> <i>mait</i>
"	111,	"	10	föl.:	<i>vuojiehteidd'ie</i> <i>vuojiehtidd'ie</i>
"	142,	"	1	al.:	<i>oābbā</i> <i>oābbā</i>
"	145,	"	10	föl.:	<i>otī</i> <i>otī</i>
"	155,	"	19	al.:	<i>keähčaturvat</i> <i>keähčalurvat</i>
"	165,	"	19	föl.:	<i>koktes</i> <i>kuoktes</i>
"	184,	"	8	al.:	<i>čudčalastiet</i> <i>čudčalastiet</i>
"	184,	"	3	"	<i>fölkeln</i> <i>fölkelés</i>
"	209,	"	4	föl.:	<i>kaitie</i> <i>kattie</i>
"	211,	"	19	"	<i>šuvies</i> <i>šuvies</i>
"	215,	"	7	al.:	<i>nuoββat</i> <i>nuoββat</i>
"	240,	"	20	föl.:	<i>vuodđom</i> <i>vuodđem.</i>

